

OD ISUSA DO KRISTA

RUDOLF STEINER

SD 131

Ciklus od 10 predavanja kojemu je prethodilo javno predavanje. Karlsruhe.
Od 4. do 14. listopada 1911. godine.

Javno predavanje: [Povijesna istraživanja](#) **4. listopada 1911**

Povijesna istraživanja Isusa u 19. stoljeću. Arthur Drews. Evanđelja kao povijesni dokument. Kršćanstvo kao mistična činjenica. Drevne misterije. Aristid kao proučavatelj misterija. Dvije potpuno različite vrste misterija: egipatski i grčki misteriji - perzijski misteriji ili misteriji Mitre. Pračovjek Adam i istočni grijeh. Pavlinsko kršćanstvo. Evanđelja nisu biografije, već opisi inicijacije.

Predavanje I: [Jezuitski i ružokrižarski trening](#) **5 listopada 1911**

Uvod. Dvije struje religijske misli u zadnjim stoljećima, jezuitizam i ružokrižarstvo. U jezuitizmu preuveličavanje Isus-principa; u ružokrižarstvu pažljivo čuvanje Krist-principa. Spoznaja. Svjesni duševni život; podsvjesni duševni život; nepoznati život u prirodi, i u čovjeku kao dijelu prirode. Odgovarajuće trojstvo — Duh, Sin i Otac. Tri oblasti duše — ideacija, osjećaj i volja. Nepovredivo svetište volje. U ružokrižarskom treningu na volju se utječe jedino preko spoznaje. Jezuitski trening radi direktno na volji. Okosnica jezuitskog treninga.

Predavanje II: [Ružokrižarski trening i antropozofski trening](#) **6 listopada 1911**

Ružokrižarska inicijacija, podrijetlom iz trinaestog stoljeća i razvijena kasnije - treba je pažljivo razlikovati od teozofije (antropozofije), koja prepoznaje ideje reinkarnacije i karme. Pojavljivanje ideje o reinkarnaciji u Europi u osamnaestom i devetnaestom stoljeću. Lessingovo Obrazovanje ljudske rase. Njegov pristup ideji reinkarnacije razlikuje se od budističkog gledanja. Inicijacija u dvadesetom stoljeću, poput ružokrižarske inicijacije, ljudsku volju drži svetom. Važnost auto-treninga, moralnog i mentalnog; učinak vježbi. Kontrast između imaginacija scena evanđelja stečenih u slobodi, i imaginacija doživljenih pod ograničenjem, kao u jezuitskom sustavu.

Predavanje III: [Izvori znanja o Kristu, gospodaru karme](#) **7 listopada 1911**

Dva izvora znanja o Kristu uvijek dostupna za ne-vidovite ljude: (a) Evanđelja. (b) komunikacija s vidovitim učiteljima. O trećem izvoru kasnije na ovom predavanju. U dvadesetom stoljeću odvija se nadosjetilni događaj: Krist postaje Gospodar karme. Mišljenja u vezi Krista će se ispraviti činjenicama. Zašto Isusa od Nazareta ne treba gledati kao adepta. Zaratustra i Matejevo dijete Isus. Silazak Krist-bića u Isusa od Nazareta. Kontrast s životnim iskustvom pravog adepta, Apolonije iz Tijane. Pad čovjeka i njegova protuteža. Što da Krist nije ušao u evoluciju čovjeka? Pogledi filozofa Pascala i Solovjeva. Vjera kroz samospoznaju, treći izvor egzoternog znanja o Kristu.

Predavanje IV: [Doživljaj Krist Impulsa, Hijeronimus i Evanđelje po Mateju](#) **08 listopada 1911**

Tri načina doživljavanja Krist-impulsa, podsjećanje. Od dvadesetog stoljeća nadalje vjera će biti zamijenjena, za sve veći broj osoba, izravnom vizijom Krista. Povijesno kršćanstvo i Krist-događaj. Pogledi Justina mučenika i Augustina. Učinak Djela na Golgoti na atmosferu Zemlje. Duboko strahopoštovanje ranih kršćanskih pisaca. Strpljenje i poniznost moraju karakterizirati stav tragaoca za duhovnom istinom. Važnost nove revizije evanđelja, ispravljenih preko čitanja Akaša zapisa. Primjeri pogreški u

autoriziranim prijevodima; Jeronim i Matejevo evanđelje; posljedično nerazumijevanje principa Krista Isusa.

Predavanje V: [Iskupljenje fizičkog tijela](#) **09 listopada 1911**

Mnogo toga za naučiti prije nego se može dokučiti Krist-impuls. Jednostavnost u izražavanju najdubljih istina dolazi iz najdubljeg znanja i najdužeg iskustva. Četverostruka priroda čovjeka; što se nakon smrti događa s tri ovoja ega. Da li fizičko tijelo potpuno odumire? Odgovori dani od ljudske svijesti u tri različite povijesne epohe — Grk, Budist, drevni Židov. Iskupljenje fizičkog tijela predviđeno od Joba.

Predavanje VI: [Sv. Ivan i Sv. Pavao, Prvi Adam i drugi Adam](#) **10 listopada 1911**

Primjeri jednostavnih izražavanja najviših istina u pisanju apostola Ivana i Pavla. Uskrsnuće; moderno znanstveno mišljenje. Pasusi Pavla i Ivana ispitani. Pavao i događaj pred Damaskom. 'Uskrsli'. 'prvi Adam' i 'drugi Adam'; fizičko tijelo i duhovno tijelo; prvobitna forma ili fantom fizičkog tijela; Lucifersko miješanje. Fizičko tijelo Isusa od Nazareta, nositelj Krist-bića.

Predavanje VII: [Misterij na Golgoti, Grčka, Hebrejska i budistička misao](#) **11 listopada 1911**

Teozofske ideje nisu bile adekvatne, za sada, za razumijevanje Misterija na Golgoti. Podsjećanje na tri struje misli — grčku, budističku, hebrejsku. Ego u čovjeku i Krist-biće u Isusu iz Nazareta. Razvoj ego-svijesti u čovjeku; fizičko tijelo ogledalo za misao. Degeneracija kroz luciferski utjecaj fizičkog tijela, i fantoma; posljedice za intelekt i za ego-svijest koja je postupno postajala oslabljena sve do vremena Misterija na Golgoti. Savršeni fantom, uskrsnuo iz groba, multiplicira sebe kao fizička ćelija i postaje duhovno tijelo u čovjeku. Misterij na Golgoti spašavanje ego-svijesti.

Predavanje VIII: [Dva Isus djeteta, Zoroaster i Buda](#) **12 listopada 1911**

Različite osobine dva Isus-djeteta. Zaratustra i Buda. Ljudski ego i ego Natan-djeteta. Sjedinjenje ega Zaratustre s Natan-Isusom, od dvanaeste do tridesete godine. Učinci prisutnosti Krist-bića, nakon krštenja, na fantoma fizičkog tijela Natan-Isusa.

Predavanje IX: [Egzoterni put do Krista](#) **13 listopada 1911**

Egzoterni put do Krista izgubljen pod rastućim materijalizmom tijekom devetnaestog stoljeća, iako se novi signali pojavljuju u osamdesetim i ranim devedesetim: Oetinger i Rothe. Objektivna stvarnost misli ne može biti shvaćena; veza čovjeka s makrokozmosom je bila izgubljena. Najviši ljudski ideali gledani su kao čisto subjektivni. Ali još je moglo biti intuitivnog osjećaja da je grijeh bio objektivna činjenica i da traži objektivni čin iskupljenja. U svetoj pričesti — materija prožeta duhom — ljudi su našli, i još uvijek nalaze, jedinstvo s Kristom.

Predavanje X: [Ezoterni put do Krista](#) **14 listopada 1911**

Ezoterni put do Krista bio je put evanđelista; Evanđelja su napisana iz vidovite spoznaje. Stupnjevi kršćanske inicijacije. Pojava Krista kao Gospodara karme nadosjetilni događaj, ne događaj na fizičkom planu; odnos individualne karme s karmom Zemlje. Važnost

pripremanja sebe tijekom zemaljskog života za susret s Kristom kao Gospodarom karme nakon smrti. Buduća učenja: ljudski govor će steći magičnu snagu: izgovaranje moralnog načela postati će moralni impuls u onima koji ga čuju. Bodhisattva dvadesetog stoljeća. Maitreya Buda, 3,000 godina otada, biti će donositelj dobra kroz riječ. Misao iskupljenja. Zaključak.

JAVNO PREDAVANJE

4. LISTOPADA 1911.

Predmet o kojem će se danas ovdje raspravljati pobuđuje najširi interes posvuda u svijetu oko nas; zato se može činiti opravdanim o ovoj temi govoriti i s antropozofskog stajališta, s kojeg sam u raznim prilikama u ovom gradu mogao govoriti o ovoj ili onoj temi. Međutim, način na koji se o ovoj temi danas posvuda raspravlja i njena popularnost, vrlo je različit od antropozofskog. Ako se, s jedne strane, mora reći da je antropozofija kao takva, danas još uvijek slabo shvaćena i nepopularna stvar, onda se s druge strane, možda treba istaknuti da je antropozofsko razmatranje teme koja nas danas zaokuplja izuzetno teško. Jer ako je daleko od sadašnjih ljudi da svoj um i dušu ugode na takav način da antropozofske istine mogu biti potpuno shvaćene i cijenjene o relativno očiglednim stvarima duhovnog života, tada gotovo nevoljkost ispunjava ovu svijest kada na temu želimo gledati sa stajališta antropozofije ili znanosti duha, a stvarno nam je potrebno na intiman način primijeniti ovu znanost duha ili antropozofiju na najteže, i također i najsvetije teme ljudskog promišljanja. Ono o čemu danas moramo raspravljati pripada potonjem.

Naravno, možemo krenuti od činjenice da je biće koje treba biti u fokusu naših razmatranja stoljećima bilo u središtu svih osjećaja i razmišljanja čovječanstva; ali ne samo to, nego je dalo i vrlo raznolike prosudbe, osjećaje i poglede unutar ljudskog duševnog života. Jer koliko god čvrsto ono što je obuhvaćeno imenom Krista ili Isusovim imenom stoljećima stajalo za nebrojene ljude, slika Krista i Isusa toliko je ganula duše da je zaokupljala mislioce kroz stoljeća od događaja u Palestini. I uvijek je bio slučaj da je slika Krista također bila modificirana općim svjetonazorom, onim što se osjećalo u bilo kojem trenutku i što se smatralo istinitim. Tako se dogodilo da je tijekom devetnaestog stoljeća - već pripremljeno različitim mislima i duhovnim strujama osamnaestog stoljeća - ono što se u duhu može shvatiti kao Krist, zauzelo zadnje mjesto u odnosu na ono što se nazivalo povijesnim Isusom u devetnaestom i dvadesetom stoljeću. A upravo povijesni Isus oko kojega se danas vodila rasprava ima svoje najvažnije predstavnike i svoje najžešće borce u ovom gradu, u Karlsruheu. Stoga je vjerojatno dobro u nekoliko riječi ukazati na prirodu ovog spora prije nego što se pozabavimo Kristom Isusom.

Može se reći: pod dojmom te duhovne struje koja samo izvana gleda na sve što se odnosi na duhovni život, prema onom što se može ustanoviti preko vanjskih dokumenata - pod utjecajem te duhovne struje nastalo je ono što je devetnaesto stoljeće smatralo povijesnim Isusom. Što bi se trebalo smatrati takvim povijesnim Isusom? Ono što treba primijetiti je ono što se može utvrditi putem vanjskih povijesnih dokumenata: da je odgovarajuća osobnost o kojoj se izvještava početkom naše ere, hodala Palestinom, zatim umrla i uskrsnula za vjernike. U

skladu s karakterom i prirodom našeg doba, koje se sada bliži kraju, vjera u teološko istraživanje uvijek je bila ograničena na ono za što se vjerovalo da se može utvrditi iz povijesnih dokumenata, na isti način na koji se može odrediti bilo koji događaj u svjetskoj povijesti iz drugih povijesnih dokumenata. Koji su povijesni dokumenti prvotno uzeti u obzir? Ne trebam ovdje ulaziti u to - jer povijesno istraživanje Isusa počelo je upravo ovdje u Karlsruheu - da se po mišljenju jednog od najvažnijih stručnjaka za ovu temu, sve povijesne predaje, ukoliko nisu u Novom zavjetu, mogu zgodno napisati na četvrt stranice. I što god je ostalo napisano o povijesnom Isusu u bilo kojim dokumentima - Josip Flavije ili Tacit - može se lako odbaciti; jer nikada se ne može koristiti sa stajališta povijesne znanosti, koja se danas smatra priznatom. Dakle, sve što ostaje za istraživanje o Isusu, su evangelički spisi Novog zavjeta i ono što se nalazi u Pavlovim poslanicama.

Sada su povijesna istraživanja u devetnaestom stoljeću svoju pozornost usmjerila na Evanđelja. Iz čisto vanjske perspektive, kako ova Evanđelja izgledaju? Ako ih uzmete kao druge dokumente, kao što su dokumenti o bitci ili slično, ispostaviti će se da su to kontradiktorni dokumenti, od koji se sva četiri ne mogu sastaviti s vanjskog gledišta. A ti su dokumenti razbijeni onim što se zove povijesna kritika. Jer mora se reći da je sve što je vrijedno, marljivo istraživanje u devetnaestom stoljeću sakupilo iz samih evanđelja da bi se dobila vjerna slika Isusa iz Nazareta, razriješeno od strane predstavnika istraživanja koje je predstavio profesor Drews. S obzirom na sve što se može reći protiv historicizma Evanđelja, dosjei bi se zapravo mogli proglasiti zatvorenima, utoliko što može biti jasno da nam pažljiva znanost i pažljiva kritika pokazuju, da se o osobi Isusa iz Nazareta ne može dobiti ništa s obzirom na način na koji se inače utvrđuju povijesne činjenice; i ako se to danas ne prizna u znanosti, mora se smatrati znanstvenim amaterizmom.

Sada je ovo potpuno drugačije gledište. Prije svega, treba postaviti pitanje jesu li možda oni koji predstavljaju učenja Isusa iz Nazareta, i oni koji žele doći do povijesne slike Isusa iz Nazareta, nisu li možda Evanđelja krivo protumačena, nije li tu veliki nesporazum? Što su Evanđelja zapravo htjela? Jesu li namjeravala biti povijesni dokumenti u smislu devetnaestog stoljeća? Sve dok se ne odgovori na ovo pitanje što su Evanđelja željela biti, ne može se odlučiti o drugom pitanju, mogu li se uopće promatrati kao povijesni dokumenti.

Što vrijedi u tom pogledu, pokušao sam objasniti prije mnogo godina u svom djelu 'Kršćanstvo kao mistična činjenica'. I u vezi s tim, odgovor na sada postavljeno pitanje: što su Evanđelja zapravo htjela biti?, trebao bi biti ne samo sadržaj već i naslov ove knjige. Budući da naslov ove knjige nije 'Misticizam kršćanstva' ili 'Mistični sadržaj kršćanstva' - to uopće nije poanta, već je namjera knjige pokazati da samo kršćanstvo u svom podrijetlu, u svojoj cjelovitosti i biti, da to nije vanjska činjenica kao druge vanjske činjenice, već činjenica duhovnog svijeta, koja se može razumjeti samo uvidom u događaje duhovnog života, kroz pogled na svijet koji se nalazi iza vanjskog osjetilnog svijeta, i iza onoga što

povijesni dokumenti mogu utvrditi. Treba pokazati da sile i uzroci koji su doveli do događaja u Palestini uopće ne leže u području u kojem se događaju vanjski povijesni događaji; da kršćanstvo ne može imati samo mistični sadržaj, nego da je mističnost, duhovna vizija, neophodna ako se žele razmrsiti niti - ne u vanjskim dokumentima, već u tajanstvenim duhovnim događajima - koje su se odvijale iza događaja kako bi omogućile događaje u Palestini.

Da bismo razumjeli što kršćanstvo jest i što ono može i mora biti u duši današnjeg čovjeka, ako duša samu sebe ispravno shvaća, potrebno je malo istaknuti koliko su duboko u duhovne činjenice ljudske evolucije usađene takve riječi dobrog kršćanina kao što je Augustin kada kaže: "Ono što se danas naziva kršćanskom religijom postojalo je kod starih i nije bilo odsutno od početka ljudske rase, a kada se Krist pojavio u tijelu, prava religija, koja je već postojala prije, dobila je ime kršćanska". Stoga nam takav autoritet ukazuje da s događajima u Palestini nije u čovječanstvo ušlo nešto novo u svakom smislu, nego da je u određenom smislu ono što su ljudske duše tražile od davnih vremena doživjelo transformaciju, ono što su ljudi tražili kao znanje. Što znači izreka poput Augustinove? U biti, on želi reći da je događajima u Palestini čovječanstvu nešto darovano, što se također na određeni način moglo pronaći prije ovog događaja, ali na drugačiji način nego kršćanskim putem. I ako želimo ispitati drugi način na koji su druga vremena mogla doći do istina i mudrosti kršćanstva, povijesni razvoj čovječanstva upućuje nas na nešto što je obuhvaćeno jednom riječju za koju i danas ima malo razumijevanja, ali koja će nailaziti na sve više razumijevanja, što duhovno znanstveni svjetonazor bude više obuzimao ljude. To je ono što je obuhvaćeno riječju 'drevni misteriji'. Ne smijemo gledati samo na vanjske religije drevnih naroda, nego na ono što se u predkršćansko doba provodilo na tim tajanstvenim mjestima koja su se označavala imenom misterija.

Kakve su to misterije bile u davna vremena?

Ako uzmete ono što je napisano u mojoj knjizi 'Osnove tajne znanosti', dobit ćete duhovno znanstveno objašnjenje za to. Ali ima i brojnih profanih pisaca koji su javno rekli ono što je starima bila tajna. Rečeno nam je da je samo mali broj ljudi bio primljen u mjesta učenja, koja su se zvala misteriji i bila su mjesta štovanja. Svećenici mudraci uvijek su u te misterije primali mali krug; mali krug koji se odvojio od vanjskog svijeta utoliko što su članovi tog misterijskog kruga rekli jedni drugima: da bismo postigli ono što u misterijima treba postići, moramo započeti s drugačijim načinom života od onog koji se obično prakticira u javnosti - iznad svega, moramo steći naviku razmišljanja na drugačiji način. Doista je postojala određena izolacija od javnosti među onima koji su bili učenici misterija. Misteriji su bili posvuda. Možete ih naći kod Grka i Rimljana i kod drugih naroda. Danas o tome postoji već dosta literature, tako da se ono što je ovdje navedeno može dokazati i vanjskim istraživanjem. Kad su takvi učenici misterija bili primljeni u ono što se tamo podučavalo, može se reći: ono što su apsorbirali moglo bi se usporediti s onim što se danas naziva znanošću i znanjem - ali nije asimilirano na

isti način na koji se znanje asimilira danas. Učenik misterija je nešto doživio, a zbog onoga što je prošao postao je potpuno druga osoba. Osjetio je u najvišem stupnju ono što se može opisati riječju: u svakom ljudskom biću, duboko skriveno i drijemajuće, tako da to obična svijest ne zna, živi više ljudsko biće. I baš kao što obična osoba gleda na svijet svojim očima, može razmišljati o onom što je doživjela, tako i ova osoba, koja je u početku nepoznata, ali može biti probuđena iz dubine ljudske prirode, može prepoznati drugačiji svijet koji nije dostupan vanjskim očima i vanjskom mišljenju. To se zvalo rođenje unutarnjeg čovjeka. Tako se i danas govori. Ali onako kako se danas izgovara, ima trijezan, apstraktan karakter i tako se lako prihvaća. Međutim, kada je to učenik misterija primijenio na sebe, bio je to naziv za nešto veliko što se može usporediti samo s rođenjem ljudskog bića u fizičkom smislu. Baš kao što je ono što čovjek jest u fizičkom svijetu, rođeno iz tame podzemlja - bilo prirodnog podzemlja prema materijalističkom pogledu ili duhovnog podzemlja prema duhovno znanstvenom pogledu - i tako postaje samo fizičko biće u vanjskom svijetu, dakle, ono čega prije nije bilo, baš kao što fizičko ljudsko biće nije bilo prije rođenja ili začeca, sada se zapravo kroz procese misterija, rađa kao više ljudsko biće. Novorođenče, ponovno rođena osoba postala je učenik misterija.

Ono što danas postoji kao pogled na znanje, što se posvuda daje kao odgovor na jedno duboko filozofsko pitanje, upravo je suprotno onome što je bio osnovni nerv cjelokupnog stava i pogleda u misterijima. Danas se ljudi pitaju u kantovskom ili schopenhauerovskom smislu: gdje su granice znanja? Što čovjek može znati? Dovoljno je samo uzeti novine u ruke i uvijek ćemo naići na odgovor: tu i tamo leže granice znanja i čovjek ih ne može prijeći. To je upravo suprotno od onoga što se htjelo u misterijima. Naravno, ljudi su sebi govorili da čovjek ne može riješiti ovaj ili onaj problem, ne može sagledati ovo ili ono. Ali nitko nikada ne bi rekao, u smislu kantovske ili schopenhauerovske epistemologije, da se ne može znati ovo ili ono; prije bi se reklo da se pozivalo na činjenicu da je čovjek sposoban za razvoj, da u njemu postoje snage koje leže uspavane i moraju se izvući; a kada se izvuku, čovjek se uzdiže na višu razinu znanja. Kantovsko pitanje: 'Koje su granice znanja?' ne bi imalo nikakvog smisla za staro gledanje na misterije, već samo pitanje: kako to treba učiniti da bi se transcendiralo ono što su granice znanja u običnom životu? Kako nastojati razviti dublje snage iz ljudske prirode, kako bi vidjeli ono što se može vidjeti običnim snagama?

I još nešto je potrebno da bi se osjetio sav čarobni dah misterija koji prožima i izvještaje vanjskih pisaca - Platona, Aristida, Plutarha, Cicerona. Mora nam biti jasno da je među učenicima misterija postojala potpuno drugačija vrsta konstitucije duše od duševne konstitucije današnjih ljudi u odnosu na znanstvene istine. Ono što danas nazivamo znanstvenim istinama može usvojiti svaka osoba u bilo kojem raspoloženju i stanju uma. Upravo je to ono što danas vidimo kao obilježje istine, da je neovisna o tome kakvo raspoloženje nosimo u svojoj duši. Najvažnija stvar za učenika misterija, prije nego što je uveden u velike istine, bila je ta da je prošao kroz nešto kroz što se duša transformirala u smislu osjeta i osjećaja. A ono što se

nama danas čini najjednostavnijim oblikom znanstvenog znanja ne bi bilo dovedeno do učenika misterija na takav način da bi on to vidio izvana svojim razumijevanjem; umjesto toga, njegov je um morao biti pripremljen na takav način da svemu što mu se može približiti pristupa sa stidljivim strahopoštovanjem. Stoga priprema za primanje onoga što su misteriji mogli prenijeti, nije bila učenje nego radikalno preodgajanje duše. Kako je duša došla pred velike istine i mudrosti, što je osjećala prema velikim istinama i mudrost, to je bilo važno. I odatle je za dušu poteklo uvjerenje: povezani smo preko onoga što nam je dano u misterijima, s temeljima samog svijeta, s onim što teče na izvorima svih svjetskih početaka.

Tako je učenik misterija bio pripremljen da doživi nešto što nam govori i Aristid. A tko, kao što je navedeno u mom radu 'Kako se stječe uvid u više svjetove?', ponovno proživljava ono što su doživjeli učenici drevnih misterija i time dokazuje da su takva iskustva istinita, taj zna koliko odgovara stvarnosti kada Aristid kaže: "Mislio sam da dodirujem Boga, osjećam njegovo približavanje, a bio sam između jave i sna; moj je duh bio tako lagan da nitko tko nije iniciran ne može to reći i razumjeti". Dakle, postojao je put do božanskih temelja svijeta koji nije bio znanost, niti je bio jednostrana religija, već se temeljio na tome da se duša dobro pripremi, kako bi misli o evoluciji percipirala kao misli bogova koji tkaju kroz svijet i bila bliska bogu u duhovnim temeljima svijeta. I kao što udišemo vanjski zrak i činimo ga dijelom našeg tijela, tako je i učenik misterija osjetio da je u svoju dušu uzeo ono što je duhovno pulsiralo svijetom i povezao to sa svojom dušom, tako da je postao nov, postao ljudsko biće pod utjecajem božanstva.

Ali antropozofija ili znanost duha nam pokazuje da je ono što je bilo moguće u drevnim vremenima bila samo povijesna pojava unutar ljudskog razvoja. A ako se pitamo: jesu li misteriji koji su bili mogući u predkršćanskim vremenima i danas mogući na isti način, onda moramo reći: koliko god istina da sva povijesna duhovna istraživanja pokazuju da je ono što je sada okarakterizirano zapravo postojalo, danas više nije tu u istom obliku kao što je bilo u predkršćanska vremena. Ista vrsta inicijacije koja je bila moguća u predkršćansko doba danas više nije moguća. Samo oni koji su tako kratkovidni i vjeruju da je ljudska duša u svakom trenutku ista mogu vjerovati da duhovni put iz davnih vremena vrijedi i danas. Put do božanskog porijekla svijeta sada se promijenio! A duhovna povijesna istraživanja nam pokazuju da je on postao bitno drugačiji u trenutku u koji tradicija smješta događaje u Palestini. Ovi događaji u Palestini predstavljaju duboku prekretnicu u ljudskom razvoju. Nešto sasvim drugačije ušlo je u ljudsku prirodu u post kršćanskoj eri nego što je u ljudskoj prirodi bilo prisutno u predkršćanskoj eri. Takav način mišljenja, recimo, pristupanje svijetu kroz znanstvene ideje, kakav je danas moguć, nije postojao u predkršćanskoj davnini. Misteriji nisu čovjeka vodili na opisani način samo zato što su željeli učiniti nešto tajno, ili htjeli imati nešto posebno za uski krug ljudi, već zato jer je u davna vremena taj put bio neophodan, i zato što naš način mišljenja o svijetu, kroz formu logike, u to vrijeme još nije bio moguć. Svatko tko malo proučava povijest zna da se tijekom nekoliko stoljeća - u vrijeme grčke filozofije - naše mišljenje tek polako i postupno pripremalo i tek

sada je u stanju obuhvatiti ljudsku prirodu mislima na tako divan način. Dakle, cjelokupni oblik svijesti, način na koji danas stvaramo svoj svjetonazor, razlikuje se od onog u predkršćanstvu. Smisljeno promatranje ljudske evolucije - odgovarajuće rezultate istraživanja možete pronaći u mojoj 'Tajnoj znanosti' - pokazuje nam da se cijela ljudska svijest promijenila tijekom ljudske evolucije. Za razliku od načina na koji stvari danas gledamo svojim osjetilima i razmišljamo o njima svojim umom, drevni su stvari vidjeli i mislili. Ne vidovitost kao što je opisana u mom radu 'Kako se steže uvid u više svjetove?', već su stari ljudi imali drugačiju vidovitost, tupu, sanjalačku, umjesto intelektualnog i osjetilnog opažanja stvari. Upravo je to smisao evolucije, da je stara vidovitost, koja je u iskonskim vremenima bila razlivena nad cijelim čovječanstvom, ustupila mjesto gledanju na stvari kakvo imamo sada. Obični ljudi svih krajeva imali su takvu moć vidovitosti; a napredovanje vidovnjačke moći na više razine bio je dat u misterijima. Na taj način su se razvijale opće ljudske duševne sposobnosti. Sada, tijekom evolucije, ova vidovita moć ustupila je mjesto onome što danas nazivamo intelektualnim promatranjem svijeta. Stara vidovitost više nije prirodni pogled na stvari. Ali vrijeme u kojem se stari način gledanja izgubio, trajalo je dugo, kroz povijesna vremena, i doseglo je svoj vrhunac u vremenu u kojem bilježimo grčku ili latinsku kulturnu epohu, i u koju stavljamo događaj Krista Isusa. U to je vrijeme čovječanstvo u cjelini toliko napredovalo u razvoju, da je stara vidovitost bila gotova i stare misterije više nisu bile moguće. Pitajmo se sada: što je zamijenilo stare misterije, pa se najprije moramo upoznati s onim što je čovjek stekao kroz misterije.

Misterije su bile dvije vrste. Jedan tip potječe iz mjesta kulture, koje je kasnije zauzeo drevni perzijski narod; druga vrsta bila je u najčišćem obliku u Egiptu i Grčkoj. U drevnim vremenima, ove dvije vrste misterija bile su prilično različite. Svi misteriji teže čovjeka dovesti do proširenja njegovih duševnih snaga. Ali to se događalo drugačije i grčkim i egipatskim misterijima, i opet drugačije u perzijskim misterijima. Kakva je bila inicijacija u misterije koja se tražila u Grčkoj? - I taj je način u biti odgovarao onome čemu su težili u Egiptu.

Ono što se trebalo postići u Grčkoj i Egiptu za učenika misterija bila je transformacija njegovih duševnih moći. Ali ta se transformacija događala pod određenim preduvjetom, a taj preduvjet, prije svega treba razumjeti. Ljudi su sebi govorili: u dubini ljudske duše počiva druga, božanska osoba. Iz istih izvora iz kojih vidimo da se stijena oblikuje u kristal, iz kojih u proljeće izbijaju biljke, iz istih izvora izniklo je i skriveno, unutarnje ljudsko biće. Samo što biljka zapravo sve što koristi ima u sebi, dok čovjek, kako sebe shvaća i radi vlastitim snagama, ostaje nedovršeno biće i ono što je u njemu izbija tek uz mnogo truda. U misterijima se pozivalo na duhovno, božansko unutarnje ljudsko biće, a pozivajući se na to unutarnje božansko ljudsko biće, ljudi su ukazivali i na sile unutar Zemlje. Jer u smislu misterijskog gledanja, Zemlja nije bila shvaćena samo kao neživotno kozmičko tijelo, kao što to čini današnja astronomija, već je Zemlja bila promatrana kao duhovno planetarno biće. U Egiptu, ako se želi pogledati podrijetlo i izvore onoga što može doživjeti otkrivenje unutar ljudskog bića, ukazivali su na

neobične duhovne i prirodne sile koje su nazivali Izidom i Ozirisom. I u Grčkoj su ljudi ukazivali na ime Dioniz kada su htjeli ukazati na porijeklo iz kojeg je proizašao unutarnji čovjek. Zato su profani pisci govorili da traže prirodu i bit stvari, a ono što se nalazilo u silama ljudske prirode u grčkim misterijima nazivali su podzemnim, a ne nadnaravnim dijelom čovjeka. Ljudi su također govorili o prirodi velikih demona i zamišljali sve duhovne sile koje utječu na Zemlju. Priroda tih demona se tražila kroz ono što čovjek treba proizvesti iz sebe. Tada bi čovjek trebao proći sve što se tiče osjeta i osjećaja kroz koje može proći u tijeku razvoja. Trebao bi iskusiti što znači sići u dubinu vlastite duše, trebao bi osjetiti kako temeljni osjećaj dominira cijelim duševnim bićem - toliko dominira da čovjek nema pojma o tome u običnom životu - osjećaj dubokog egoizma, gotovo neukrotiva sebičnost unutar čovjeka. Boreći se i pobjeđujući sve što se može nazvati sebičnošću, egoizmom, učenik misterija treba proći nešto za što danas imamo samo apstraktnu riječ: osjećaj sveobuhvatne ljubavi, suosjećanja za sve ljude i sva bića. Suosjećanje, u mjeri u kojoj je ljudska duša sposobna za suosjećanje, treba zauzeti mjesto sebičnosti. I bilo je jasno: ako se iznese ovo suosjećanje, koje je u početku jedna od skrivenih sila u svijetu osjećaja, tada - baš kao što morski val može nositi predmete iz dubina - ono iz dubine duše izvlači božanske moći koje tamo leže uspavane. I dalje rekoše sebi: kad čovjek gleda u svijet kroz obično znanje, ubrzo postaje svjestan koliko je nemoćan u odnosu na svijet; što više želi proširiti svoje koncepte i ideje, to više sebe vidi nemoćnijim - i na kraju može očajavati zbog onoga što se može nazvati 'znanjem'. Ali tada ga u njegovoj duši mora obuzimati nešto poput osjećaja praznine i osjećaja gubitka tla pod nogama, ako svijet želi obuhvatiti svojim idejama. Ali kada osjetite prazninu, osjećate strah i tjeskobu. Stoga bi grčki učenik misterija trebao, prije svega, osloboditi svoju dušu straha od svega što je nepoznato u svijetu; tako da osjećaj straha, kada razvije to suosjećanje, iz njegove duše izvlači božanske sile, i on time uči transformirati strah u strahopoštovanje. Bilo je jasno da će ovo štovanje, ova krajnja stidljivost puna poštovanja prema svim svjetskim pojavama, prodrijeti u sve stvari i pojmove; a ono što obično znanje ne može dokučiti, mogu obuhvatiti dublje sile razvijene transformacijom straha u strahopoštovanje.

Na taj je način u grčkim misterijima čovjek mogao iz dubine svoje duše izvući ono za što je vrlo dobro znao da počiva na dnu njegove duše: božanskog čovjeka. Grčki misteriji, kao i misteriji Izide i Ozirisa, djelovali su unutar ljudskog bića, i time nastojali ljude odvesti u duhovni svijet. Bilo je to živo shvaćanje onoga što je 'Bog u čovjeku', stvarno upoznavanje čovjeka s Bogom. A na besmrtnost se nije gledalo samo kao na apstraktnu doktrinu i filozofiju, već kao na iskustvo koje je bilo izvjesno poput iskustva vanjskih boja, i doživljavalo se kao nešto izvjesno kao što se doživljava povezanost s vanjskim stvarima.

Ali to se također, ne manje sigurno, doživjelo u perzijskim ili misterijima Mitre. Dok je u grčkim i egipatskim misterijima čovjek do Boga dio doveden oslobođanjem moći svoje duše, u misterijima Mitre bio je suočen sa samim svijetom. Tako da svijet nije djelovao samo kroz veliku, moćnu prirodu, koju

čovjek obično previdi kad pogleda u svijet onog običnog, umjesto toga, učenici misterija Mitre, vidjeli su u najintimnijoj prirodi upravo ono što ne utječe na ljudsko znanje: najstrašnije i najgrandioznije sile u prirodi iz kozmičkih prostora demonstrirane su učenicima, koristeći metode koje su se mogle razviti u to vrijeme. I baš kao što je grčki učenik misterija upoznao osjećaj strahopoštovanja pred velikim svijetom, tako je učenik Mitre po prvi put upoznat sa strašnim i grandioznim silama u prirodi, tako da se osjećao beskrajno malenim u usporedbi s velikom prirodom koja je tamo stajala, a svijet u svom sjaju i veličanstvu ostavio je na njega takav dojam da je, kao rezultat svoje udaljenosti od izvora egzistencije, morao očekivati: ja stojim ovdje - i svijet me u svom prostranstvu može uništiti svakog trenutka.

Ove su misli bile bačene na dušu učenika. Ukazujući na veličinu svjetskih pojava u sveobuhvatnoj astronomiji i sveobuhvatnoj znanosti o vanjskim stvarima, došao je prvi poticaj. A ono što je čovjek dalje razvio u misterijima Mitre, bilo je više posljedica istinoljubivosti kada je priroda sa svim svojim detaljima - što je bila znanost u starom smislu - djelovala na dušu. Kao što su grčki učenici misterija postali neustrašivi oslobađanjem moći svoje duše, tako su učenici misterija Mitre bili natjerani da upiju veličinu misli svijeta u svoje duše; to je njihove duše ojačalo i ohrabrilo, stekli su svijest o ljudskoj vrijednosti i ljudskom dostojanstvu, ali i osjećaj za istinu i odanost, te naučili da se ljudi uvijek moraju držati pod kontrolom u svojoj egzistenciji. To su bila postignuća koja su posebno proizašla iz misterija Mitre. Dok nalazimo da se grčki i egipatski misteriji šire u zemljama koje su već označene imenom, vidimo da se misteriji Mitre šire od područja Perzije do Kaspijskog jezera, duž Dunava do naših krajeva, pa sve do južne Francuske, Španjolske i Engleske: Europa je posvuda zatrpana misterijima Mitre! I posvuda su učenici Mitre bili jasni: kad upoznajemo svijet, u nas teče nešto iz velikog svijeta, kao što u nas struji zrak iz zračnog kruga; pozdravljamo Mitru, Boga, Boga koji preplavljuje svijet! Učenik Mitre osjetio je kako ga je prožimao Bog koji živi u svim svjetovima. A budući da je to poticalo energiju i hrabrost, ratnici i vojnici u rimskoj vojsci posebno su bili prožeti službom Mitre. Vojni vođe kao i vojnici bili su inicirani u misterije Mitre, kako su se širile po tada poznatom svijetu.

Dakle, s jedne strane, ljudi su tražili Boga oslobađajući vlastite duševne moći i bili svjesni da nešto izvire iz dubine njihove duše; s druge pak strane, bilo je jasno i to da nešto teče u dušu kao ekstrakt, kao najbolji sok koji struji svijetom kad čovjek traži Boga prepuštajući se velikim svjetskim procesima. Bilo je jasno da su ono što je ondje pronađeno bile iskonske sile svijeta, da je Bog, takoreći, došao u ljudske nastambe, došao u ljudske duše, kroz ovaj tajanstveni razvoj. U razvoju misterija vidio se pravi proces. Svaka je duša bila kapija za božanstvo da prodre u ljudsku zemaljsku evoluciju. - Ali razmislimo o smislu cijele stvari, kako nam je danas postalo jasno: bilo je nekoliko pojedinaca koji su mogli proći takav razvoj, a za to je bila potrebna posebna priprema. Što su dobili oni koji su prošli takvu pripremu? Dobili su spoznaju da ono što je skriveno u vanjskoj prirodi kao i u čovjekovoj vlastitoj prirodi, teče kroz svijet kao božanska struja blagoslova. Zato se razvoj

misterija nazivao i inicijacijom. No mogli smo istaknuti da se razvoj čovječanstva mijenjao i da je cijela inicijacija morala biti drugačija. Zbog čega je ova promjena bila neophodna?

Ovdje dolazimo do onoga što moramo nazvati: mistična činjenica Krist događaja. A duboko poniranje u povijest pokazuje da je među starim, prvim kršćanima, postojala više-manje tupa svijest o ovoj činjenici: da je ono što je inače teklo u ljudsku dušu samo kroz predanost misterijima, božanskom kozmičkom temelju, da je ono što je ulazilo iz svijeta kao Mitra ili strujalo iz dubine duše kao Dioniz, kao proces jedinstvenog kozmičkog božanstva, da se također odvijao unutar naše zemaljske evolucije. Ono što se inače tražilo u misterijima, što se nije moglo naći a da se čovjek ne otuđi od vanjskog života u misterijima, ugradilo je u određenom trenutku u Zemlju božanstvo koje prodire u svijet na način da nikakav ljudski napor nije preduvjet. A to izlivanje božanstva u zemaljsku egzistenciju značilo je da - čak i kada su ljudi izgubili mogućnost prodiranja u božanski kozmički temelj, da su mogli na drugačiji način pristupiti tom božanskom kozmičkom temelju. A Bog koji je sada mogao prodrijeti u ljudsku dušu - ne na način Mitre i ne na način Dioniza - koji je bio stjecište Mitre i Dioniza, a koji je ujedno duboko povezan s ljudskom prirodom, jest Bog koji je obuhvaćen imenom Krist. Mitra i Dioniz su ujedno bili i suština koja je prodrila u čovječanstvo događajem u Palestini, a kršćanstvo je bilo stjecište kultova Mitre i Dioniza! A Hebrejski narod je izabran da osigura tijelo potrebno za ovaj događaj. Ovaj je narod iskusio i službu Mitre i Dioniza, ali je bio udaljen od oba kulta. Jer pripadnik Hebrejskog naroda nije se osjećao kao Grk koji je rekao: dok stojim tamo, ja sam slaba osoba koja mora razviti dublje snage ako želi prodrijeti u dubinu vlastite duše. Također se nije osjećao kao čovjek Mitre koji je rekao sebi: moram dopustiti cijelom zračnom okruženju da djeluje na mene kako bi se najdublje božanske kvalitete svijeta ujedini sa mnom! Umjesto toga, Hebrej je rekao sebi: ono što sačinjava dublju ljudsku prirodu, ono što je skriveno u njoj, nekada je postojalo u primitivnom čovjeku. Stari Hebrejski narod je ovog primitivnog čovjeka nazvao Adam. Prema starohebrejskom gledištu, u tom je Adamu izvorno bilo ono što čovjek može tražiti tako da ga povezuje s božanstvom. Ali tijekom razvoja, kako se čovječanstvo razvijalo kroz generacije i generacije, ljudi su se nasljeđem krvi sve više udaljavali od izvora egzistencije. Činjenicu da je čovjek postao drugačiji i nije ostao onakav kakav je bio, oslobođen sfere božanstva, staru su Hebreji nazivali 'iskonskim grijehom'. Pripadnik starohebrejskog naroda sebe je doživljavao nižim od pračovjeka Adama, a uzrok tome je tražio u istočnom grijehu. To je ono što čovjeka čini manjim od onoga što živi u dubinama ljudske prirode. A ako se može ujediniti s dubljim silama ljudske prirode, time se povezuje sa silama kroz koje se ona ponovno izvlači. Pripadnik starog hebrejskog naroda je osjećao da je prije bio viši i da je nešto izgubio zbog osobina koje su vezane uz krv i stoga je sada niži.

Onaj tko je pripadao hebrejskoj antici takvo je imao povijesno stajalište. Ono što je pripadnik misterija Mitre vidio u cijelom čovječanstvu, pripadnik starohebrejske vidio je u cijelom svom narodu, čega je bio svjestan: izgubio je ishodište iz kojeg je

krenuo. Dok su Perzijanci imali neku vrstu školovanja u svojoj svijesti, nalazimo da je drevni hebrejski narod bio svjestan povijesnog razvoja: Adam je izvorno pao u grijeh i spustio se s visina na kojima je stajao. Zato je ovaj narod bio najbolje pripremljen za misao: ono što se dogodilo na početku ljudske evolucije i dovelo do pada čovječanstva, to se može samo kroz povijesni događaj - ono što se stvarno događa, događa se u duhovnim dubinama ovozemaljske egzistencije! - može se preokrenuti. Dakle, pripadnik hebrejske antike, ako je ispravno razumio značenje evolucije, bio je spreman reći: Bog - i Bog Mitra i Bog koji je izvučen iz dubine ljudske duše - može sići bez da ljudsko biće prolazi kroz razvoj misterija.

Tako vidimo da se među drevnim hebrejskim narodom pojavila svijest o činjenici - prvo s Ivanom Krstiteljem - da ono što su misteriji predali kao Dioniza i kao Mitru, da se u isto vrijeme rađa u ljudskom biću. I oni koji su sada ovaj događaj shvatili u dubljem smislu, rekli su sebi: kao što je čovjekov silazak na svijet došao preko Adama, kao što ljudi potječu od pretka koji im je prenio dublje snage koje vode u grijeh i zabludu, tako i kroz onoga koji silazi iz duhovnih svjetova kao jedinstvo Dioniza i Mitre, mora biti polazna točka na koji ljudi mogu gledati kada će ponovno ustati! Dakle, dok su misteriji - kroz oslobađanje dubljih sila duše ili kroz pogled na kozmos - razvili ljudsku prirodu, ljudi hebrejskog naroda sada su vidjeli u Bogu koji je sišao - sišao je na povijesni plan kao povijesni entitet, ono prema čemu duša mora gledati, prema čemu duša mora razviti najdublju ljubav, u što mora vjerovati, i što dušu, kada pogleda ovaj veliki primjer, može dovesti natrag do onoga od čega je krenula.

Pavao je postao najdublji poznavatelj ovog kršćanstva kada je prepoznao da kroz poticaj Krista čovjek, baš kao što ukazuje na Adama kao svoje fizičko podrijetlo, može ukazati na Krista kao svoj veliki primjer, kroz što se, ako se ima u vidu, može postići ono čemu se težilo u misterijima, i što se mora roditi ako čovjek želi prepoznati svoju izvornu prirodu. Ono što je bilo zaključano u misterijima u dubinama hramova, a što je čovjek mogao postići tek asketskim naporom, prikazano je - ne kroz vanjske dokumente, već i za one koji previđaju duhovno porijeklo i može se prepoznati ono što se dogodilo ne samo kao vanjsku nego kao mističnu činjenicu, da se božanstvo koje prožima svijet pojavilo u individualnom obliku! Tako ste morali razmišljati o tome. Ono što su učenici misterija Mitre stekli kroz pogled na najveći primjer, to sada treba postići kroz Krista. Učenici Mitre stekli su hrabrost, samokontrolu i energiju - to su sada trebali postići oni koji više nisu mogli biti inicirani u smislu starih misterija Mitre; pogled na, i primjer, povijesnog Krista sada treba rasteretiti dušu, što dovodi do te hrabrosti.

Kao što se u misterijima Mitre cijeli kozmos na određeni način rodio u duši učenika i duša je hrabro zasjala svim unutarnjim silama, tako je, Ivanovim krštenjem izliveno nešto čega ljudska priroda može postati nositeljem. A ako čovjek pronikne u sebe mišlju da je ljudska priroda sposobna upiti najdublje zakone kozmosa, onda vidi Ivanovo krštenje i shvati: u ljudskoj prirodi Mitra se može roditi! Ali sada su učenici misterija, koji su razumjeli izvorno značenje kršćanstva,

priznali: došao je kraj starih misterija. Bog koji se inače ulijevao u svete misterije, kojemu su pojedinačne duše učenika misterija tvorile vrata, jednom zauvijek se ulio u zemaljsku egzistenciju kroz osobnost koja stoji na polazištu naše ere! To je i smisao Pavlova mišljenja da se to biće više ne može doseći u starom smislu kao Mitra. Bog je nestao u starom smislu i živio u prirodi jednog ljudskog bića. Spustio se kroz prirodni događaj. Dakle, oni koji su razumjeli pojavu kršćanstva morali su u isto vrijeme priznati kraj službi Mitre, nestanak vanjskog božanstva misterija Mitre unutar ljudske prirode.

A što je s grčkim, dionizijskim misterijima?

Usmjerivši čovjekov pogled na Isusa iz Nazareta, u kojem je Mitra živio i koji je potom prošao kroz smrt, ukazalo se da je taj Mitra - koji je, kada su se duše sjedinile s njim, imale hrabrosti, energije, samokontrole - umro smrću samog Isusa iz Nazareta! Smrt Mitre morala se promatrati kao definicija onoga što se vidi kao smrt Isusa, Krista. Ali sada je fokus bio usmjeren na drugu činjenicu: budući da je Bog Mitra nestao u Isusu iz Nazareta, i upravo zato što je nestao, ono što čovjek nalazi u najdubljoj nutrini prirode, također je ono što je prethodno postigao kroz Dionizijeve misterije, što nalazi u jednom Isusu iz Nazareta koji je postao besmrtnik nad smrću! To je smisao uskrsnuća u pravom kršćanskom smislu, ako ga razumijemo iz duhovno znanstvene perspektive. Gledajući Ivanovo krštenje u Jordanu, bilo je jasno da je drevni Mitra jednom zauvijek ušao u čovječanstvo. I izvojevavši pobjedu nad smrću, ova ljudska priroda stvorila je sliku s kojom se duša mogla povezati s najdubljom ljubavlju, kako bi postigla ono što stvarno živi u dubini duše, što su Grci tražili u Dionizu. U uskrsnulom Kristu treba vidjeti činjenicu da se čovjek, kada živi nakon jedinstvenog povijesnog događaja, uzdiže iznad običnog čovječanstva.

Time je jedan povijesni događaj stavljen u središte svjetske povijesti, zamijenivši ono što se inače nebrojeno puta tražilo u misterijama. Da je ljudska priroda postala drugačija bilo je Pavlovo veliko iznenađenje, a to je skriveno unutar onoga što se naziva događaj u Damasku. Ako pogledamo riječi samog apostola, što je Pavao doživio pred Damaskom? Ne kroz vanjske događaje, ne kroz vanjske dokumente, već kroz čisto duhovno, vidovito iskustvo, naučio je da je već stigla vremenska točka, kada je ono što je prije bilo viđeno samo unutar misterija kao božanska priroda u čovjeku, izišlo na vidjelo, utjelovilo se u povijesnoj osobi! Da je Krist bio tamo u pravom ljudskom biću, nije to mogao doživjeti kroz vanjsku činjenicu. Ono što je naučio u Palestini nije na njega ostavilo nikakav dojam; to ga nije moglo uvjeriti da je Krist, spoj Mitre i Dioniza, živio u Isusu iz Nazareta. Ali kad mu se pred Damaskom otvorila njegova duhovna vizija, postalo mu je jasno da Bog koji bi se mogao zvati Kristovim imenom, ne samo da djeluje na svijet nadosjetilno, već da je taj Bog jednom bio tamo u ljudskom biću i da je pobijedio smrt. Stoga on propovijeda da se povijest, povijest koja teče, može pronaći na Zemlji u odnosu na ono što je prije bilo za posvećenike. To je temelj Pavlovih riječi: "Ako Krist nije uskrsnuo, uzalud je propovijedanje naše, uzalud je i vjera naša".

To je bio način na koji je Pavao došao do Isusa - preko Krista - jer mu je bilo jasno da se u Palestini dogodilo nešto što se prije moglo doživjeti samo u misterijima. I u osnovi je to isto i danas; nije se promijenilo. Budući da je Krist središte cjelokupnog ljudskog razvoja i najviši model za najintimnije sile duše, veza koja je stvorena s Kristom mora također biti najintimnija. I baš kao što se zahtijeva da čovjek mora nisko cijeliti vlastiti život da bi bio Kristov učenik, tako nam treba izgledati, to da moramo ostaviti sve dokumente i povijesne spise kako bismo došli Kristu. Trebamo biti zahvalni što nema dokumenata koji bi potvrdili da je postojao povijesni Krist Isus; jer se dokumentima nikada ne bi utvrdilo da je Krist ono najvažnije što je u čovječanstvo ušlo.

Ovime nam postaje jasno koliko je Krist povezan s drevnim misterijima. Ako se osvrnemo na drevne misterije, imamo priliku ispitati što su učenici misterija morali učiniti da bi na ovaj ili onaj način došli do Boga. Ono što su doživjeli bilo je nešto što bi se moglo nazvati intimnim duševnim procesima. Duša je morala iskusiti određene stvari. Naprimjer, kad je napravila prvi korak, kad je uronila u sebe, morala je unutarnje osjećaje i senzacije doživjeti na takav način da postanu življi i intenzivniji nego su to inače kod ljudi. Time je i čovjek postao svjestan koliko je zaglavljen u nižoj prirodi koja ga sprječava da dođe do izvora egzistencije. Ukratko: tako je čovjek prvi put postao svjestan kako je niža priroda napasnik za čovjeka koji stremlji prema gore, te da je ono što je čovjeka spustilo, postalo i njegova vlastita niža priroda. To je bilo iskušenje s kojim se suočio svaki učenik misterija. U trenutku kad se Bog probudio, učenik je postao svjestan niže prirode želja u čovjeku, koja mu je poput stranog entiteta rekla: ne slijedi vjetrovite, prozirne visine duhovnog svijeta, nego slijedi grube materijalne stvari koje su ti blizu! Svatko je kroz to morao proći, da mu postane jasno koliko je sve duhovno nestvarno u usporedbi s običnim opažanjem i koliko je sve osjetilno primamljivo u usporedbi s duhovnim stremljenjem. Na drugoj razini, u razvoju misterija, vidimo kako je učenik nadvladao te primamljive sile, i kako se ponovno popeo na razinu više, kroz jačanje sila - hrabrosti, neustrašivosti i tako dalje. Sve je to bilo obučeno u određene propise za učenika misterija, a opet se može osjetiti u onome što su vanjski pisci dali, kao i u metodama inicijacije koje znanost duha može dati i kako su prikazane u knjizi 'Osnove tajne znanosti'. Dakle, postojale su različite metode: druge za grčke misterije, druge za misterije Mitre. Konačno, učenik je doživio sjedinjenje s onim što je bio božanski čovjek. Ali metode su bile različite, a može se primijetiti da su u različitim područjima postojali različiti inicijacijski propisi.

To je ono što sam dalje želio pokazati u svom djelu 'Kršćanstvo kao mistična činjenica': da u Evanđeljima ne susrećemo ništa drugo nego obnovu starih inicijacijskih propisa, što je ono što su učenici morali učiniti da bi došli do jedinstva s božanstvom. Ono što se dogodilo izvana, bilo je slično onome što se dogodilo u misterijima. Naprimjer, božanski entitet koji je bio u Isusu iz Nazareta, morao je doživjeti iskušenje, nakon što je ušao entitet Mitre. Kao što je zavodnik pristupio učeniku misterija u manjoj mjeri, tako nalazimo zavodnika kako se

suočava s Bogom koji postaje čovjekom. Odras onoga što je bilo u misterijima, nalazimo u evanđeoskim spisima.

Dakle, Evanđelja su obnova starih opisa inicijacije, starih uputa za inicijaciju, a pisci Evanđelja su si rekli: budući da se ono što se inače događalo samo u dubinama misterija, jednom dogodilo na velikom planu svjetske povijesti, stoga se može opisati istim riječima kojima su formulirane upute za inicijaciju. Zato Evanđelja nikada nisu zamišljena kao vanjski životopisi nositelja Krista. Upravo je u tome nesporazum suvremenog istraživanja Evanđelja, da se u njima želi tražiti izvanjska biografija Isusa iz Nazareta. U vrijeme kad su Evanđelja napisana, nitko nije ni pomišljao dati vanjski životopis Isusa iz Nazareta; u Evanđeljima se željelo predstaviti nešto što može navesti ljudsku dušu da stvarno zavoli veliku dušu kao izvorište kozmičke egzistencije. Evanđelja su tome služila: kao način da budu spisi kroz koje bi duša mogla pronaći Krista. I začudo: gotovo do kraja osamnaestog stoljeća nalazimo jasnu svijest da Evanđelja pripadaju takvim putovima. U pojedinačnim spisima koji su izuzetno zanimljivi, nalazimo da Evanđelja, kad ih ljudi puste da djeluju na njih, preobražavaju dušu kako bi ljudi mogli pronaći Krista. Zapravo, ljudi su doživjeli tako nešto puštajući Evanđelja da djeluju na njih, i uopće se ne pitaju: trebaju li ona biti biografija Isusa iz Nazareta? Majstor Eckhart to ukazuje kada kaže: "Neki ljudi žele Boga gledati svojim očima kao što gledaju kravu, i žele voljeti Boga kao što vole kravu. Dakle, oni ljube Boga zbog bogatstva izvana i utjehe iznutra; ali ti ljudi zapravo ne vole Boga.... Jednostavni ljudi zamišljaju da bi trebali gledati Boga kao da on stoji tamo, a oni ovdje. To nije tako. Bog i ja smo jedno u spoznaji". I rekao je na drugom mjestu: "Majstor kaže: Bog je postao čovjekom, čime se uzdiže i časti cijeli ljudski rod. Radujmo se tome što je Krist naš brat, svojom snagom uzašao iznad svih zborova anđela i sjedi s desne strane Ocu. Ovaj učitelj je dobro govorio; ali zapravo, ne marim puno za to. Što bi mi koristilo da imam brata koji je bogat, a ja siromašan? Što bi mi koristilo da imam brata mudraca, a ja budala?..... Otac nebeski u sebi i u meni rađa svoga Sina Jedinorođenca. Zašto u sebi i u meni? Ja sam jedno s njim; ne može me isključiti. U istom djelu Duh Sveti prima svoju bit i postaje od mene, kao od Boga. Zašto? Ja sam u Bogu, i ako Duh Sveti ne uzima svoju bit od mene, ne uzima je ni od Boga. Nisam ni na koji način isključen".

To je ono što je važno: da kroz mistični razvoj, bez vanjskih misterija, kroz čisti duševni razvoj, ljudsko biće u budućim vremenima može iskusiti ono što je u drevnim vremenima iskusilo u misteriju. Ali to je moguće samo zato što je Krist događaj bio tamo, da je Krist bio tamo u fizičkom tijelu. I kad ne bi bilo Evanđelja, kad ne bi bilo dokumenata i predaja: za one koji doživljavaju Krista u sebi, prodiranjem unutarnjeg Krista - baš kao i za Pavla - postoji i izvjesnost da je na početku naše ere Krist bio utjelovljen u fizičkom tijelu. Isusa se može pronaći samo kroz Krista! A povijesna biografija Isusa iz Nazareta nikada se ne može izvući iz Evanđelja; umjesto toga, čovjek se mora uzdići do Krista, kroz ispravan razvoja snaga svoje duše - i kroz Krista do Isusa. Tek tada ćemo razumjeti što su Evanđelja htjela i što je propušteno u svim istraživanjima Isusa devetnaestog stoljeća. Slici

Krista je dopuštano da u pozadini izblijeđi, kako bi se prikazao opipljivi Isus iz povijesnih dokumenata. Evanđelja su pogrešno shvaćena - i stoga metode istraživanja Isusa moraju same sebe poništiti. Tako se metoda proučavanja Evanđelja urušila, a same metode koje su nastojale izvući povijesnu sliku Isusa dovele su do njezina uništenja.

U isto vrijeme, raščišćen je put za ono što želi znanost duha. Ona želi pokazati koje dublje snage leže u svakom ljudskom biću od Kristova dolaska, i koje ljudi mogu razviti. Na taj način, ne u dubini vanjskih misterija, već u tišini sobice, kroz pogled na ono što se dogodilo u Palestini i kroz odanost ovom događaju, čovjek postiže ono, što su učenici misterija stekli u misterijima, što su stekli sljedbenici službe Mitre. Kad čovjek doživi Krista u sebi, on doživi nešto što povećava njegovu hrabrost i njegovu snagu, što povećava njegovu svijest o ljudskom dostojanstvu, kako se treba postaviti u čovječanstvu u pravom smislu. I pritom doživljava ono što su mogli iskusiti sljedbenici grčkih misterija: univerzalnu ljubav. Jer ono što živi u kršćanstvu kao univerzalna ljubav obuhvaća sva izvanjska bića. I u isto vrijeme doživljava neustrašivost i time zna da se nikada ne treba bojati, da ne treba očajavati nad svijetom, i priznaje - slobodno i ujedno ponizno - predanost misterijama kozmosa.

To čovjek može prepoznati kad pronikne u ono što je zamijenilo stare misterije: kršćanstvo kao mistična činjenica. I čisto spoznajnim razvojem ove osnovne ideje, povijesni Isus postaje činjenica za svakog poznavatelja Krista. - U zapadnoj filozofiji je rečeno: čovjek nikad ne bi mogao vidjeti boje ako ne bi imao oči, ne bi mogao čuti zvukove ako ne bi imao uši; svijet bi tada za ljude bio mračan i tih. Ali kao što je istina da se bez očiju ne mogu uočiti boje, a bez ušiju zvukovi, tako je istinita i druga tvrdnja: da bez svijetla ne bi postojalo oko. Baš kao što osoba bez očiju ne bi mogla imati nikakve percepcije nalik svijetlu, s druge strane, točno je ono što Goethe kaže:

Da oko nije sunčano,

Nikad ne bi moglo vidjeti Sunce

ili kad na drugom mjestu kaže: Oko je svjetlosno stvorenje! - Dakle, mistični Krist u nama - Krist o kojem govori i vidovnjak, kako Ga je Pavao vidio kroz moć vidovitosti - nije uvijek bio u ljudima. U predkršćansko doba to se nije moglo postići nikakvim misterijskim razvojem, kao što se može postići nakon otajstva Golgote. Da bi postojao unutarnji Krist, da bi se rodio viši čovjek, bio je nužan povijesni Krist, utjelovljenje Krista u Isusu. A kad ne bi bilo dokumenata koji bi nekako jamčili životopis Isusa iz Nazareta, tada bi se moralo reći: kao što oko može nastati samo djelovanjem svijetla, tako je i za mističnog Krista nužno da je tu bio pravi, povijesni Krist. Isusov lik ne može se prepoznati iz vanjskih dokumenata. To

je već davno prepoznato u zapadnom razvoju i bit će ponovno prepoznato. Znanost duha će oblikovati ono što može izvući iz svojih krugova na takav način da može dovesti do stvarnog prepoznavanja Krista - a time i Isusa. I dok se pokazalo da se Isus zapravo otuđio od svijeta, da su se metode istraživanja Isusa rasplinule, produbljivanje u Kristovu suštinu dovest će i do prepoznavanja veličine Isusa iz Nazareta.

Put koji se odvija na način da se Krist najprije prepozna kroz unutarnja iskustva duše, doista vodi kroz ono što se razvija iz duše, do razumijevanja mistične činjenice kršćanstva i do razumijevanja razvoja čovječanstva, na način da Krist događaj, mora u to spadati kao najznačajniji događaj u ljudskoj evoluciji. Dakle, put nas vodi preko Krista do Isusa. I ideja Krista nosit će u sebi plodno sjeme da čovječanstvo dovede ne samo do koncepcije općeg, panteističkog kozmičkog duha, već i do činjenice da čovjek na ovaj način razumije svoju vlastitu povijest: kao što osjeća da je njegova Zemlja povezana sa svime na svijetu, tako će osjećati i svoju povezanost s nadosjetilnim, nad-povijesnim događajem. A taj događaj je da Kristovo biće kao nadosjetilna, mistična činjenica stoji u središtu nastajanja čovječanstva, i da će ga čovječanstvo budućnosti prepoznati, neovisno o svim vanjskim povijesnim istraživanjima i svim dokumentima. Krist će ostati snažan kamen temeljac ljudskog razvoja, čak i ako se prizna da su svi dokumenti Isusovog životopisa podbacili; a čovjek će iz sebe crpiti snagu da iznova rodi svoju povijest - a s njom i razvoj.

PREDAVANJE I

5. LISTOPADA 1911.

Predmet ovih predavanja je predstaviti vam ideju o Krist-događaju utoliko što je povezan s povijesnom pojavom Krista u osobi Isusa od Nazareta. Toliko mnogo pitanja duhovnog života je vezano s ovom temom da će nam njen izbor omogućiti da napravimo široki pregled oblasti duhovne znanosti i njene misije, i raspravljamo o značaju antropozofskog pokreta za duhovni život u današnje vrijeme. Također ćemo imati šansu naučiti o tome što je sadržaj religije. A pošto sadržaj mora izvirati iz zajedničkog nasljeđa čovječanstva, težiti ćemo da ga upoznamo u njegovom odnosu prema dubljim izvorima religijskog života, i prema onome što nam izvori znanosti duha imaju za reći a tiče se temelja svih religijskih i filozofskih stremljenja. Mnogo toga što ćemo morati raspravljati izgledati će kao da leži daleko od same teme, ali to će nas voditi natrag do našeg glavnog cilja.

Najbolje ćemo doći do preciznijeg razumijevanja naše teme — modernog religijskog života s jedne strane i duhovno-znanstvenog produbljenja duhovnog života s druge — ako pogledamo na porijeklo i religijskog i okultnog duhovnog života zadnjih stoljeća. Jer s obzirom na duhovni razvoj u Europi tijekom tog perioda, možemo razaznati dva smjera misli koja su njegovana s krajnjim intenzitetom: s jedne strane pretjerivanje s Isus-principom, a s druge brižno savjesno očuvanje Krist-principa. Kada pred naše umove postavimo ove dvije nedavne struje, u preuveličavanju Isus-principa moramo vidjeti veliku i opasnu pogrešku u duhovnom životu tih vremena, a na drugoj strani pokret dubokog značaja, pokret koji iznad svega traži prave putove i pažljivo izbjegava pogrešne staze. Od početka, dakle, u našoj prosudbi dva potpuno različita duhovna pokreta, jednom od njih moramo pripisati ozbiljnu pogrešku a drugom najiskrenije napore prema istini.

Pokret koji nas zanima u vezi s našim duhovno znanstvenim gledištem, i koji u izvjesnom smislu možemo nazvati iznimno opasnom pogreškom, pokret je u vanjskom svijetu poznat kao jezuitizam. Kod jezuitizma se susrećemo s opasnim preuveličavanjem Isus-principa. Kod drugog pokreta, koji je stoljećima postojao u Europi kao ružokrižarstvo, imamo unutarnji Krist-princip koji iznad svega pažljivo traži putove istine.

Još od kada se jezuitska struja pojavila u Europi, u egzoternom životu mnogo toga je rečeno i napisano o jezuitizmu. One koji žele proučavati duhovni život iz njegovih dubljih izvora zanimati će da vide koliko jezuitizam znači opasno preuveličavanje Isus-principa. Ako želimo doći do prave karakterizacije jezuitizma, moramo upoznati kako tri glavna principa evolucije svijeta, koji su na najrazličitije načine naznačeni u raznim pogledima na svijet, nalaze praktičan izraz u ljudskom

životu, uključujući egzoterni život. Danas ćemo se najprije udaljiti od dubljeg značenja i karakterizacije ove tri temeljne struje, koje idu kroz sav život i svu evoluciju, i pregledati ćemo ih s vanjskog gledišta.

Najprije imamo kognitivni element u našem duševnom životu. Sada, štogod bi se moglo reći protiv apstrakcija jednostrane intelektualne potrage za istinom, ili protiv otuđenja od života mnogih znanstvenih, filozofskih, i teozofskih stremljenja, svatko tko ima jasnoću uma s obzirom na to što želi i što može željeti, zna da spoznaja spada u najdublje ukorijenjene aktivnosti duše. Jer bilo da znanje tražimo uglavnom kroz mišljenje, ili više kroz senzaciju ili osjećaj, spoznaja uvijek znači uzimanje u obzir svijeta oko nas, a također i nas samih. Stoga moramo reći da bilo da smo na trenutak zadovoljni s najjednostavnijim doživljajem duše, ili se želimo posvetiti najsloženijoj analizi misterija egzistencije, spoznaja je primarno i najznačajnije pitanje. Jer u osnovi preko spoznaje mi formiramo sliku sadržaja svijeta — sliku s kojom živimo i iz koje se naš cijeli duševni život hrani. Prvi osjetilni utisak, u stvari sav osjetilni život, mora biti uključen u oblast spoznaje, zajedno s najvišim formulacijama intelekta.

Pod spoznajom moramo također uključiti impuls da razlikujemo između lijepog i ružnog, jer premda je točno u izvjesnom smislu da se o ukusima ne raspravlja, ipak je spoznaja uključena kada je netko usvojio određeni sud po pitanju ukusa i može praviti razliku između lijepog i ružnog. Opet, naši moralni impulsi — oni koji nas potiču da činimo dobro i suzdržimo se od zla — moraju se gledati kao moralne ideje, kao spoznaja, ili kao impulsi da se radi jedno a izbjegne drugo. Čak i ono što zovemo naša savjest, koliko god nejasni impulsi od nje mogli biti, potpada pod naslov spoznaje. Ukratko, svijet kojeg smo svjesni, bila to stvarnost ili maya, svijet u kojem živimo svjesno, sve čega smo svjesni — sve to može biti obuhvaćeno pod naslovom: kognitivan duhovni život.

Svatko, međutim, mora priznati da se ispod površine tog kognitivnog života može razaznati nešto drugo; da u našoj svakodnevnoj egzistenciji naš duševni život svjedoči mnogim stvarima koje nisu dio našeg svjesnog života. Kada se ujutro probudimo, naš duševni život je uvijek ojačan i osvježen i nanovo rođen iz spavanja. Tijekom nesvjesnog spavanja dobili smo nešto što je izvan oblasti svjesne spoznaje, ali dolazi iz područja gdje je naša duša aktivna ispod nivoa svijesti.

U budnom životu, također, moramo priznati da smo tjerani impulsima, instinktima i silama koje bacaju valove u naš svjesni život, dok rade i imaju svoje postojanje ispod njega. Da rade ispod svijesti postajemo svjesni kada se podignu iznad površine koja razdvaja svjesno od podsvjesnog. I zaista nas također naš moralni život čini svjesnima ovakvog podsvjesnog duševnog života, jer možemo vidjeti kako se u oblasti morala rađa ovaj ili onaj ideal. Treba samo malo samospoznaje da se shvati da se ti ideali podižu u naš duševni život, ali da smo daleko od toga da uvijek znamo kako su naši veliki moralni ideali povezani s

najdubljim pitanjima egzistencije, ili kako pripadaju volji Boga, u kojoj u konačnici moraju biti utemeljeni. Naš duševni život u njegovoj ukupnosti bi zaista mogli usporediti s dubokim oceanom. Dubine oceanskog duševnog života bacaju valove na površinu, a oni koji se probijaju vani u oblast zraka, koju možemo usporediti s normalnom sviješću, dovedeni su unutar opsega svjesne spoznaje. Sav svjestan život je ukorijenjen u podsvjesnom duševnom životu.

U osnovi, cijela evolucija čovječanstva može se shvatiti samo ako se primi k znanju ovakav podsvjesni duševni život. Jer što napredak duhovnog života znači osim da su mnoge stvari koje su dugo boravile dolje ispod iznesene na površinski nivo? Tako je, na primjer, kada se inventivna ideja pojavi u obliku impulsa prema otkriću. Podsvjesni duševni život, jednako stvaran kao i naš svjesni život, stoga treba biti prepoznat kao drugi element u našem životu duše.

Ako ovaj podsvjesni život smjestimo u oblast koja je isprva nepoznata — ali ne i nepristupačna — moramo mu suprotstaviti treći element. Taj element je odmah očigledan za vanjsko, egzoterno promatranje, jer ako preko naših osjetila usmjerimo našu pažnju na vanjski svijet, ili mu pristupimo preko našeg intelekta ili nekog oblika mentalne aktivnosti, upoznajemo svakakve stvari. Ali točnije razmatranje spoznaje svakog doba sili nas da shvatimo da iza svega što možemo znati o svijetu u cjelini nešto drugo leži skriveno: nešto što zasigurno nije nepristupačno ali što u svakoj epohi mora biti opisano kao ne-još-poznato. A to ne-još-poznato, što leži ispod površine poznatog u carstvima minerala, biljaka, i životinja, pripada onoliko nama samima koliko i vanjskoj prirodi. Pripada nama utoliko što apsorbiramo i u našem fizičkom organizmu razrađujemo materijale i snage vanjskog svijeta; i utoliko što unutar nas imamo dio prirode, također unutar nas imamo i dio nepoznatog u prirodi. Tako u svijetu u kojem živimo moramo razlikovati troje: naš svjestan duhovni život; naš podsvjesni duševni život ispod praga svijesti; i ono što, kao nepoznato u prirodi a u isto vrijeme i u čovjeku, živi u nama kao dio velike nepoznate prirode.

Ovo trojstvo dolazi direktno iz racionalnog promatranja svijeta. I ako zanemarimo sve dogmatske izjave, iz svih filozofskih ili teozofskih tradicija, utoliko što su one odjevene u konceptualne definicije ili formulacije, možemo pitati: Kako je ljudski um uvijek izražavao činjenicu da je to trojstvo prisutno ne samo u neposrednom okruženju, već i u cijelom svijetu kojemu i sam čovjek pripada? Zatim možemo odgovoriti: Čovjek ime Duha daje svemu što se može znati unutar horizonta svijesti. Označava kao Sina ili Logos ono što radi u podsvijesti i odozdo samo baca svoje valove. A onom što jednako pripada nepoznatom u prirodi, i dijelu našeg bića koji je iste vrste kao i priroda, uvijek je davano ime Otac-principa, jer se osjećalo da izražava vezu trećeg principa s ostala dva.

Osim ovoga što je sada rečeno u vezi Duha, Sina, i Otac-principa, može se uzeti zdravo za gotovo da i druga razgraničenja koja smo prije napravili, a također i

razgraničenja napravljena u ovoj ili onoj filozofiji, imaju svoje opravdanje. Ali možemo reći da se najšire prihvaćena ideja tog razgraničenja podudara s izvještajem danim ovdje.

Sada upitajmo: Kako možemo okarakterizirati tranziciju od onog što pripada Duhu, i tako izravno igra ulogu u svjesnom životu duše, do podsvjesnog elementa koji pripada Sin-principu? Najbolje ćemo razumjeti tu tranziciju ako shvatimo da u običnoj ljudskoj svijesti sasvim karakterističnu ulogu igra element koji označavamo kao volja, nasuprot elementima ideacije i osjećaja. Ako ispravno tumačimo riječi Biblije, 'Duh hoće, ali tijelo je slabo', one ukazuju na to da sve dohvaćeno sviješću leži u oblasti duha, dok se sa 'tijelom' mislilo na sve što leži više u podsvijesti. Što se tiče prirode volje, samo trebamo promisliti na ono što gore igra ulogu iz podsvijesti i u našu svijest ulazi samo kada o tome formiramo koncept. Samo kada u koncepte i ideje transformiramo tamne pogonske snage koje su ukorijenjene u elementarnom dijelu duše — samo tada one ulaze u oblast duha; inače ostaju u oblasti Sin-principa. A pošto volja kroz naše osjećaje igra ulogu u životu ideja, sasvim jasno vidimo proboj valova iz podsvjesnog oceana u svijest. U trostrukom duševnom životu imamo dva elementa, ideaciju i osjećaj, koji pripadaju svjesnom životu, ali osjećaj se izravno spušta u oblast volje, i što bliže dolazimo impulsima volje, dalje silazimo u podsvijest, tamne oblasti u koje potpuno uranjamo kada je svijest progutana u dubokom, spavanju bez snova.

Prema tome vidimo da element volje, pošto se spušta u oblast podsvjesnog, prema individualnom biću čovjeka stoji u sasvim drugačijem odnosu od onog spoznaje, oblasti duha. I tako, kada pravimo razliku između Duha i Sina, možemo biti ponukani da pretpostavimo da je čovjekov odnos prema Duhu različit od njegovog odnosa prema Sinu. Kako to treba razumjeti?

Čak i u egzoternom životu to je sasvim lako razumjeti. Zasigurno je oblast spoznaje iznjedrila svakakve debate, ali ako bi ljudi samo razumjeli jedni druge u vezi koncepata i ideja koje formuliraju za sebe, kontroverza nad pitanjem spoznaje bi postupno prestala. Često sam naglašavao da se više ne sporimo oko matematike, jer smo matematiku potpuno podignuli u svijest. Stvari oko kojih se sporimo su one koje još nisu podignute u svijest: još dopuštamo da naši podsvjesni impulsi, instinkti, i strasti u njima igraju ulogu. Dakle vidimo da u oblasti spoznaje imamo posla s nečim univerzalno ljudskim od bilo čega što će se naći u oblasti podsvjesnog. Kada susretnemo drugo ljudsko biće i s njime uđemo u najrazličitije odnose, u oblasti svjesnog duhovnog života razumijevanje treba biti moguće. A znak zdravog duševnog života je da on uvijek želi i nada se da dođe do razumijevanja s drugom osobom u vezi stvari koje pripadaju svjesnom duhovnom životu. Za dušu bi bilo nezdravo ako bi ta nada bila izgubljena.

S druge strane, moramo prepoznati element volje, i sve u podsvijesti druge osobe, kao nešto što ni pod kojim uvjetima ne bi smjelo biti nametnuto; to se treba gledati kao najdublje svetište. Trebamo samo uzeti u obzir koliko je za zdrav

duševni život neugodan osjećaj da je volja drugog čovjeka stavljena pod prinudu. Nije samo estetski već i moralno neugodno vidjeti nečiji svjesni duhovni život eliminiran hipnotizmom ili nekim drugim moćnim sredstvima; ili vidjeti snagu volje jedne osobe kako izravno utječe na volju druge. Jedini zdrav način da steći utjecaj nad voljom druge osobe je kroz spoznaju. Spoznaja treba biti sredstvo kojim se jedna duša razumije s drugom. Osoba najprije svoje želje mora prevesti u konceptualni oblik; onda one mogu utjecati na spoznaju druge osobe, i njegovu volju trebaju dotaknuti jedino tim posrednim putem. Ništa drugo ne može biti zadovoljavajuće u najvišem, idealnom smislu za zdrav život duše. Svaka vrsta prisilnog djelovanja volje na volju mora evocirati neugodan utisak.

Drugim riječima, ljudska priroda stremi, utoliko što je to zdravo, da u oblasti duha razvije život koji ima zajednički s drugima, i da njeguje i poštuje oblast nesvjesnog, utoliko što dolazi do izražaja u ljudskom organizmu, kao nepovredivo svetište koje treba počivati u osobi, individualnosti, svakog čovjeka i ne smije mu se pristupiti osim kroz vrata svjesne spoznaje. Tako barem moderna svijest, prilagođena našoj epohi, mora osjećati ako će sebe spoznati kao zdravu.

Na kasnijim predavanjima vidjeti ćemo da li je bilo tako u svim periodima čovjekove evolucije. Ono što je danas rečeno pomoći će nam da jasnije mislimo o onom što je izvan nas i o onom što je unutar nas, barem za naš vlastiti period. To vodi do zaključka da u osnovi oblast Sina — obuhvaćajući sve što označavamo kao Sin ili Logos — mora biti probuđeno u svakom pojedincu kao sasvim osobna stvar; i da je oblast zajedničkog života, gdje ljudi mogu utjecati jedni na druge, oblast Duha.

Ovo vidimo izraženo na najveći, najznačajniji način u riječima u Novom zavjetu o stavu Krista Isusa prema Njegovim prvim učenicima i sljedbenicima. Iz svega što je rečeno u vezi Krist-događaja možemo ubrati da su sljedbenici koji su hrlili Isusu tijekom njegovog životnog vijeka bili zbunjeni kada je Njegov život bio okončan raspećem; tim oblikom smrti koji je, u zemlji gdje se odvijao Krist-događaj, bio gledan kao jedino moguće ispaštanje za najveće zločine. I premda ta smrt na križu nije pogodila svakog kao što je Šaula, koji kasnije postaje Pavao, i koji je kao Šaul zaključio da netko tko je pretrpio takvu smrt ne bi mogao biti Mesija, ili Krist — jer je razapinjanje napravilo umjereni utisak na učenike, moglo bi se reći — ipak je očito da su pisci evanđelja željeli dati dojam da je Krist Isus, kroz pokoravanje sramnoj smrti na križu, izgubio nešto od utiska kojeg je imao u srcima onih oko njega.

Ali s ovim izvještajem povezano je nešto drugo. Utjecaj koji je Krist Isus bio stekao — utjecaj koji moramo točnije okarakterizirati tijekom ovih predavanja — obnovljen mu je nakon uskrsnuća. Štogaod mi sada mislili o uskrsnuću, ovdje ćemo ga morati raspravljati u svjetlu tajne znanosti; i tada, ako jednostavno idemo kako priča evanđelje, jedna stvar će biti jasna: za one kojima se Krist pojavio nakon

uskrsnuća On je postao netko tko je bio prisutan na sasvim poseban način, potpuno različit od Njegove ranije prisutnosti.

Govoreći o evanđelju sv. Ivana već sam ukazao koliko bi bilo nemoguće za svakog tko je poznavao Isusa da Ga ne prepozna nakon tri dana, ili da Ga zamijeni za nekog drugog, da se nije pojavio u izmijenjenom obliku. Evanđelisti posebno žele pobuditi utisak da se Krist pojavio u ovom izmijenjenom obliku. Ali također žele ukazati na nešto drugo. Da bi Krist izvršio utjecaj na ljudske duše, izvjesna prijemčivost u tim dušama je bila nužna. A na tu prijemčivost se trebalo djelovati ne samo utjecajem iz oblasti Duha već sa stvarnim pogledom na Krist-biće.

Ako pitamo što to znači, moramo shvatiti da kada pred nama stoji osoba, njen učinak na nas ide izvan svega onoga čega smo svjesni. Kada god ljudsko biće ili drugo biće djeluje na nas, nesusvjesni elementi imaju učinka na naš duševni život; oni su proizvedeni od drugog bića indirektno kroz svijest, ali može ih proizvesti samo ako stoji pred nama u stvarnosti. Ono što je Krist izazvao od osobe do osobe nakon takozvanog uskrsnuća bilo je nešto što je djelovalo gore iz nesusvjesnih duševnih snaga učenika na njihov duševni život: poznanstvo sa Sinom. Otuda razlike u portretiranju uskrslog Krista; otuda, također, varijacije u izvještajima, pokazujući kako se Krist pojavio ovoj ili onoj osobi, prema dispoziciji osobe o kojoj se radi. Ovdje vidimo Krist-biće kako djeluje na nesusvjesni dio duša učenika; stoga su pojavljivanja sasvim individualna, i ne bi se trebali žaliti jer nisu uniformna.

Ako je, međutim, značaj Krista za svijet bilo Njegovo donošenje svim ljudima nečeg što je zajedničko svima njima, tada ne samo da se ovo individualno djelovanje Sina mora uputiti od Krista, već i element duha, koji može obuhvatiti nešto što pripada svim ljudima, mora od Njega biti obnovljen. Na to je ukazano izjavom da je nakon što je Krist djelovao na Logos-prirodu čovjeka, On naprijed poslao Duh u obnovljenom obliku ili 'sveti Duh'. Tako je kreiran onaj element zajednički svim ljudima što je okarakterizirano kada nam je kazano da su učenici, nakon što su primili Duh, počeli govoriti najrazličitijim jezicima. Ovdje nam je pokazano kako zajednički element prebiva u izlivanju Duha svetog. I na još nešto je ukazano: koliko je različito ovo izlivanje Duha od jednostavnog dodjeljivanja moći Sina, jer u Djelima apostolskim nam je kazano da su izvjesne osobe kojima su apostoli došli već bile primile Isus-krštenje, a ipak su sada po prvi puta morali primiti Duh, simbolički naznačeno polaganjem ruku. U karakterizaciji Krist-događaja veoma precizno smo napravljeni svjesnima o razlici između djelovanja kojeg moramo označiti kao djelovanje Krista, koje djeluje na podsvjesne impulse duše i stoga moraju imati osobni, unutarnji karakter, i elementa Duha, koji predstavlja nešto zajedničko cijelom čovječanstvu.

To je Duh-element koji su oni koji su sebe nazvali 'ružokrižari' težili najpažljivije očuvati, onoliko koliko ljudska slabost dopušta. Ružokrižari su se uvijek željeli striktno držati pravila da se čak i u najvišim oblastima inicijacije ni na što ne smije djelovati osim na Duh-element koji je, kao zajednički od čovjeka do

čovjeka, dostupan u evoluciji čovječanstva. Inicijacija ružokrižara je bila inicijacija Duha. Nikada nije bila inicijacija volje, jer volju čovjeka treba poštovati kao svetište u najdubljem dijelu duše. Stoga je pojedinac vođen do onih inicijacija koje bi ga odvele izvan stupnjeva imaginacije, inspiracije, i intuicije, ali uvijek tako da bi on unutar sebe mogao prepoznati odgovor koji bi prizvao razvoj Duh-elementa. Nikakav utjecaj ne bi se izvršio na volju.

Ovaj stav ne smijemo pobrkati s ravnodušnošću prema volji. Stvar je u tome da je isključujući sve izravno djelovanje na volju, najčišći duhovni utjecaj udijeljen neizravno kroz Duh. Kada se razumijemo s drugim čovjekom s obzirom na ulazak na put spoznaje Duha, svjetlo i toplina zrače sa duhovnog puta, i tada one zapale volju, ali uvijek neizravnim putem preko Duha — nikada drugačije.

U ružokrižarstvu, prema tome, u najdubljem smislu možemo vidjeti onaj impuls kršćanstva koji nalazi dvostruki izraz: s jedne strane Sin-element, u djelovanju Krista koje ide duboko u podsvijest; s druge, u djelovanju Duha koje obuhvaća sve što pada unutar horizonta naše svijesti. Zaista moramo nositi Krista u našoj volji; ali način na koji ljudi trebaju doći do razumijevanja jedni s drugima u životu u vezi Krista može se naći samo — u ružokrižarskom smislu — kroz svjestan duševni život koji sve dublje prodire u okultno.

Kao reakcija na mnoge druge duhovne struje u Europi, suprotan put je uzet od onih koji sebe obično nazivaju jezuiti. Radikalna, fundamentalna razlika između onog što opravdano nazivamo kršćanski put Duha i jezuitskog puta Duha, koji daje jednostrano preuveličavanje Isus-principa, je da je namjera jezuitskog načina djelovati izravno, stalno, na volju. Razlika je jasno pokazana u metodi kojom je učenik jezuitizma obučavan. Jezuitizam ne treba shvatiti olako, niti samo egzoterijski, već također i ezoterijski, jer je ukorijenjen u ezoterizmu. Nije, međutim, ukorijenjen u duhovnom životu koji je uliven kroz simbol Duhova, već se teži ukorijeniti izravno u Isus-elementu Sina, što znači u volji; i time preuveličava Isus-element volje.

To će se vidjeti kada ispitamo ezoterijski dio jezuitizma, njegove različite duhovne vježbe. Kako su te vježbe bile uređene? Esencijalna stvar je da svaki pojedinu učenik jezuitizma prolazi kroz vježbe koje vode u okultni život, ali u volji, i unutar područja okultizma drže volju pod teškom disciplinom; oni 'prodiru unutra', mogli bi reći. A značajna činjenica je da se ova disciplina volje ne pojavljuje samo iz površine života, već iz nečeg dubljeg, jer je učenik vođen u okultno, na upravo naznačeni način.

Ako sada, ostavljajući po strani pripremne molitvene vježbe za sve vježbe jezuita, razmotrimo te okultne vježbe, barem u njihovim glavnim točkama, vidimo da učenik prvo priziva živopisnu imaginaciju Krista Isusa kao Kralja svjetova — pažljivo zamijetite: imaginaciju. I nitko ne bi bio primljen u činove jezuitizma tko nije prošao kroz ovakve vježbe, i nije u svojoj duši doživio transformaciju koju

ovakve psihičke vježbe znače za cijelog čovjeka. Ali ovom imaginativnom predstavljanju Krista Isusa kao Kralja svjetova mora prethoditi nešto drugo. Učenik mora za sebe prizvati, u apsolutnoj usamljenosti i izoliranosti, sliku čovjeka kakav je stvoren u svijetu, i kako se padom u grijeh izložio mogućnosti najstrašnije kazne. I striktno je propisano kako treba predstaviti ovakvog čovjeka; kako bi se ako bi bio prepušten sebi izložio kaznama krajnje torture. Pravila su iznimno teška. Sa svim drugim konceptima ili idejama isključenim, ova slika mora neprekidno živjeti unutar duše budućeg jezuita, slika od Boga napuštenog čovjeka, čovjeka izloženog najstrašnijim kaznama, zajedno s osjećajem: 'To sam ja, pošto sam došao u svijet i napustio Boga, i izložio se mogućnosti najstrašnijih kazni'. Ovo mora prizvati strah napuštenosti od Boga, i odvratnost za čovjeka kakav on jest prema njegovoj vlastitoj prirodi.

Zatim, u daljnjoj imaginaciji, preko slike izgnanika, od Boga napuštenog čovjeka, mora biti postavljena slika Boga punog žaljenja koji potom postaje Krist, i kroz Njegova djela na Zemlji ispravlja ono do čega je doveo čovjek napuštanjem božanskog puta. Kao kontrast imaginaciji od Boga napuštenog čovjeka, tamo se mora pojaviti ona od milostivog, bića ljubavi, Krista Isusa, jedinog zbog kojeg čovjek nije izložen djelovanjima svih mogućih kazni na njegovu dušu. I, jednako živopisno kao što i osjećaj prijezira zbog napuštanja božanskog puta mora prije postati fiksiran u duši jezuitskog učenika, tako ga sada i osjećaj poniznosti i kajanja mora zahvatiti u prisutnosti Krista.

Kada su ova dva osjećaja prizvana u učeniku, tada više tjedana mora prakticirati teške vježbe, predstavljajući sebi u imaginaciji sve detalje života Isusa od rođenja do razapinjanja i uskrsnuća. I sve što može nastati u duši pojavljuje se kada učenik živi u rigoroznoj izoliranosti i, osim nužnih obroka, ne dopušta da bilo što drugo djeluje na njegovu dušu osim slika koje evanđelja daju o samilosnom životu Isusa. Ali te slike ne pojavljuju pred njim samo tako u mislima i idejama; one moraju djelovati na njegovu dušu u živopisnim, živim imaginacijama.

Samo netko tko stvarno zna kako je čovjekova duša transformirana preko imaginacija koje djeluju s punom živom snagom — samo on zna da je pod takvim uvjetima duša zapravo potpuno promijenjena. Ovakve imaginacije, pošto su koncentrirane na intenzivan, jednostran način, najprije na griješnog čovjeka, drugo na samilosnog Boga, i zatim samo na slike iz Novog zavjeta, evociraju upravo, kroz zakon polariteta, ojačanu volju. Te slike proizvode njihov učinak izravno, iz prve ruke, jer bilo kakvo promišljanje nad njima mora poslušno biti isključeno. Stvar je samo u držanju tih imaginacija pred nečijim umom, kao što je upravo opisano.

Ono što potom slijedi je ovo. U daljnjim je vježbama Krist Isus — a sada više ne možemo reći Krist već isključivo Isus — predstavljen kao Kralj svjetova, i time je Isus element preuveličan. Pošto je Krist morao biti utjelovljen u ljudskom tijelu, čisto duhovno je imalo udjela u fizičkom svijetu; ali nad ovim sudjelovanjem stoje

monumentalne i najvažnije riječi: 'Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta'. Isus element možemo preuveličati pretvarajući Isusa u kralja ovog svijeta, čineći Ga onim što bi postao da nije odolio iskušenju koje mu je željelo dati 'sva kraljevstva svijeta i otuda svu slavu'. Tada bi Isus iz Nazareta bio kralj koji bi, za razliku od drugih kraljeva koji posjeduju samo dio Zemlje, bio imao cijelu Zemlju pod svojom vlašću. Ako razmišljamo o ovom kralju prikazanom s ovakvom pojavom, svojom kraljevskom moći toliko uvećanom da je cijela Zemlja njegova domena, tada bi trebali imati upravo sliku koja je slijedila druge vježbe kroz koje je osobna volja svakog jezuitskog učenika dovoljno ojačana.

Da bi se pripremio za ovu sliku 'Kralja Isusa', vladara svih kraljevstava Zemlje, učenik mora formirati imaginaciju Babilona i ravnice oko Babilona kao živu sliku, i, ustoličenog u Babilonu, Lucifera s njegovim barjakom. Ova slika je morala biti vizualizirana s velikom preciznošću, jer to je snažna imaginacija: kralj Lucifer, s njegovim barjakom i njegovim mnoštvom luciferskih anđela, smješten usred vatre i gustog dima, dok šalje njegove anđele da osvoje kraljevstva Zemlje. A cijela opasnost koja dolazi pod 'barjakom Lucifera' mora najprije biti zamišljena sama za sebe, bez da se baci pogled na Krista Isusa. Duša mora biti potpuno obuzeta u imaginaciji opasnosti koja dolazi od barjaka Lucifera. Duša mora naučiti da osjeti da bi najveća opasnost za egzistenciju svijeta koju bi se moglo prizvati bila pobjeda za barjak Lucifera. I kada je ova slika imala svoj učinak, druga imaginacija, 'Barjak Isusa', mora zauzeti njeno mjesto. Učenik sada mora vizualizirati Jeruzalem i ravnicu oko Jeruzalema; Kralja Isusa s Njegovom vojskom, kako šalje Njegove legije, kako pobjeđuje i izbacuje legije Lucifera i postaje Kraljem cijele Zemlje — pobjedu barjaka Isusa nad barjakom Lucifera.

Ove imaginacije koje su dovedene pred dušu jezuitskog učenika jačaju volju. Ovo potpuno mijenja njegovu volju; čini ga takvim da je u njegovoj volji, jer je treniran okultno, odvrćen od svega drugog i apsolutno je predan ideji: 'Kralj Isus mora postati vladar na Zemlji, i onaj tko pripada Njegovoj vojsci, mora upotrijebiti sva sredstva da Ga napravi vladarom Zemlje. Na to se obvezujemo, mi koji pripadamo Njegovoj vojsci okupljenoj na ravnici Jeruzalema, protiv vojske Lucifera okupljenoj na ravnici Babilona. I najveća sramota za vojnika Kralja Isusa je da napusti Njegov barjak'.

Ove ideje, okupljene u jednu odluku volje, zasigurno volji mogu dati ogromnu snagu. Ali moramo pitati: što je to u duševnom životu što je izravno napadnuto? Element koji bi trebalo gledati kao unutarnje svet, element koji ne bi trebalo dirati — element volje. Utoliko što ovaj jezuitski trening dohvaća element volje, dok Isus-ideja zgrabi element volje potpuno, utoliko je koncept dominacije Isusa preuveličan na najopasniji način — opasan jer kroz to volja postaje toliko jaka da može izravno djelovati na volju drugog. Jer gdje volja postaje toliko snažna kroz imaginacije, što znači okultnim metodama, stječe sposobnost izravnog djelovanja na volju drugog, a stoga također i duž svih drugih okultnih putova kojima takva volja može pribjeći.

Prema tome vidimo kako u zadnjim stoljećima susrećemo ta dva pokreta, između mnogih drugih: jedan je preuveličao Isus-element i u 'Kralju-Isusu' vidi jedini ideal kršćanstva, dok drugi gleda isključivo na Krist-element i pažljivo ostavlja po strani sve što bi išlo izvan toga. Ovo drugo gledanje je mnogo klevetano jer drži da je Krist poslao Duh, tako da, posredno kroz Duh, Krist može ući u srca i umove ljudi. U razvoju civilizacije tijekom zadnjih par stoljeća teško da ima većeg kontrasta od onog između jezuitizma i ružokrižarstva, jer jezuitizam ne sadrži ništa od onog što ružokrižarstvo gleda kao najviši ideal koji se tiče ljudske vrijednosti i ljudskog digniteta, dok su se ružokrižari uvijek čuvali od bilo kakvog utjecaja koji bi se i najmanje mogao nazvati jezuitskim.

Na ovom predavanju sam želio pokazati kako čak i toliko uzvišen element kao što je Isus-princip može biti preuveličan, i kako je nužno uroniti sebe u dubine Krist-bića ako želimo razumjeti kako snaga kršćanstva mora prebivati u poštivanju, u najvišem stupnju, ljudskog dostojanstva i ljudske vrijednosti, i u striktnom suzdržavanju od nespretnog pipanja našeg puta u čovjekovo najdublje svetište. Ružokrižarstvo je, čak i više od kršćanskog misticizma, napadnuto od jezuitskog elementa, jer jezuiti osjećaju da se kršćanstvo tražilo drugdje nego na mjestu koje nudi samo 'Kralja Isusa' u vodećoj ulozi. Ali ovdje naznačene imaginacije, zajedno s propisanim vježbama, načinili su volju toliko snažnom da čak i protest protiv toga u ime Duha može biti poražen.

PREDAVANJE II

6. LISTOPADA 1911.

Jučer sam vam pokušao dati sliku oblika inicijacije koji ne bi trebao postojati, prema našem vrednovanju ljudske prirode. Inicijacija, kakvu smo vidjeli u jezuitizmu, vodi do stjecanja izvjesnih okultnih sposobnosti, ali ako ih pogledamo s očišćenim i pročišćenim okultnim pogledom, one se ne mogu smatrati dobrima. Sada će moj zadatak biti pokazati da je ružokrižarski način okarakteriziran svime što visoko cijeni ljudsku prirodu što mi jednako prepoznamo kao naše vlastito. Ali najprije nam neke stvari moraju biti jasne.

Iz ranije danih objašnjenja u raznim oblicima, znamo da je ružokrižarska inicijacija u osnovi razvoj kršćanske inicijacije, tako da o njoj možemo govoriti kao o kršćansko-ružokrižarskoj inicijaciji. Na ranijim ciklusima predavanja čisto kršćanska inicijacija, s njenih sedam stupnjeva, i ružokrižarska inicijacija, također sa sedam stupnjeva, uspoređene su. Ali sada moramo opaziti da se s obzirom na inicijaciju, principa napredovanja ljudske duše treba striktno držati.

Znamo da ružokrižarska inicijacija ima svoj odgovarajući početak negdje oko trinaestog stoljeća. U to vrijeme bila je prepoznana od onih pojedinaca koji su morali voditi dublje sudbine ljudske evolucije kao prava inicijacija za naprednije ljudske duše. To pokazuje da inicijacija ružinog križa potpuno uzima u obzir kontinuirani napredak ljudske duše i stoga posebno mora obratiti pažnju na činjenicu da je od trinaestog stoljeća ljudska duša dalje napredovala. Duše koje će se voditi do inicijacije u naše vrijeme ne mogu više usvojiti stajalište trinaestog stoljeća. Ovo posebno želim naglasiti jer u naše vrijeme postoji tako snažna želja da se sve označi nekim znakom ili drugačije, s nekom krilaticom. Iz ove loše navike, a ne iz nekog opravdanog razloga, našem antropozofskom pokretu je dana oznaka koja postupno može voditi do nečeg kao što je nesreća.

Točno je da se unutar našeg pokreta princip ružokrižarstva može naći u cijelosti, tako da možemo prodrijeti do izvora ružokrižarstva. Tako osobe koje pomoću naših antropozofskih vježbi prodru do tih izvora, sebe s pravom mogu nazvati ružokrižari. Ali jednako snažno treba naglasiti da oni izvan našeg kruga nemaju nikakva prava kao ružokrižarsku označiti antropozofsku struju koju predstavljamo, jednostavno zato jer je našem pokretu bila dana — svjesno ili nesvjesno — sasvim pogrešna oznaka. Mi više ne stojimo ondje gdje su ružokrižari stajali u trinaestom stoljeću i dalje kroz stoljeća koja su slijedila, jer mi uzimamo u obzir napredak ljudske duše. Stoga put naznačen u mojoj knjizi, *Znanje o višim svjetovima*, kao put najbolje prilagođen pristupu u više svjetove ne smije bez dodatnog objašnjenja biti izjednačen s onim koji bi se mogao nazvati ružokrižarski put. Kroz naš pokret mi možemo prodrijeti u ružokrižarstvo, ali naš pokret se proteže širom domenom, jer

obuhvaća cijelu teozofiju; stoga se ne smije označiti kao ružokrižarski. Naš pokret treba opisati jednostavno kao znanost duha današnjice, antropozofsku znanost duha dvadesetog stoljeća. Oni izvana će, posebno, upasti — više ili manje nesvjesno — u neku vrstu nerazumijevanja ako naš pokret opišu jednostavno kao ružokrižarski. Ali izvanredno postignuće ružokrižarstva od osvita modernog duhovnog života u trinaestom stoljeću bilo je utemeljenje pravila koje također mora biti i naše: pravilo da sva moderna inicijacija u najdubljem smislu riječi mora priznati i čuvati nezavisnost najsvetijeg elementa u čovjekovom unutarnjem životu, središta volje, kao što je ukazano jučer. Tamo opisane okultne metode dizajnirane su da nadvladaju i porobe ljudsku volju i upute je predodređenim kursom; stoga to pravi okultizam mora strogo izbjeći.

Prije karakteriziranja ružokrižarstva i današnje inicijacije, moramo spomenuti ključnu važnu točku: ružokrižarstvo trinaestog, četrnaestog i čak šesnaestog i sedamnaestog stoljeća opet je trebalo biti modificirano za naše vrijeme. Ružokrižarstvo tih ranijih stoljeća nije moglo računati s duhovnim elementom koji je otada ušao u čovjekovu evoluciju. Bez tog elementa danas mi više ne možemo ispravno razumjeti osnove onih duhovnih struja koje dolaze od tla okultizma, uključujući dakle bilo koju teozofsku struju. Iz razloga koje ćemo jasnije vidjeti tijekom ovih predavanja, učenje o reinkarnaciji i karmi, ili ponavljanju zemaljskih života, bilo je mnoga stoljeća isključeno iz vanjskih, egzoternih učenja kršćanstva. U trinaestom stoljeću učenje o reinkarnaciji i karmi još nije bilo ušlo, u najvišem smislu, u prve stupnjeve ružokrižarske inicijacije. Netko je mogao doći daleko, sve do četvrtog ili petog stupnja; netko je mogao proći kroz ono što se zvalo ružokrižarski studij — stjecanje imaginacije, čitanje okultnog zapisa, nalaženje kamena mudraca — i mogao je doživjeti nešto od onog što se zvalo mistična smrt. Netko je mogao doći do tog stupnja i steći iznimno veliko okultno znanje, ali bez da postigne punu jasnoću u vezi prosvjetljujućeg učenja o reinkarnaciji i karmi.

Mora nam biti jasno da čovjekovo mišljenje napreduje i sada obuhvaća oblike misli koji, ako ih samo logički slijedimo — a to se lako može napraviti na vanjskom, egzoternom nivou — bezuvjetno vode do prepoznavanja ponavljanja ljudskih života i tako do ideje o karmi. Riječi izgovorene kroz usta Stradera u mojoj drugoj ružokrižarskoj drami, *Kušnja duše*, apsolutno su točne: naime da logički mislilac danas, ako nije raskrstio sa svime što su misaone forme prošlog stoljeća donijele, konačno mora doći do priznavanja karme i reinkarnacije.

To je nešto duboko ukorijenjeno u sadašnjem duhovnom životu. Upravo zato jer je to znanje bilo sporo pripremano i ima duboke korijene, pojavljuje se malo po malo, kao nezavisno, na Zapadu. Zaista je izvanredno kako se nužnost priznavanja ponavljanja zemaljskih života pojavila nezavisno — premda naravno samo kod istaknutih pojedinih mislilaca. Trebamo samo usmjeriti pažnju na izvjesne činjenice koje su potpuno zaboravljene, namjerno ili nenamjerno, u našoj današnjoj literaturi. Uzmite, na primjer, ono što tako divno dolazi iz Lessingovog *Obrazovanja ljudske rase*. Vidimo kako Lessing, taj veliki um osamnaestog

stoljeća koji je na zenitu života sakupio njegove misli i napisao *Obrazovanje ljudske rase*, dolazi kao nadahnućem do misli o ponavljanju zemaljskih života. Tako ideja o ponavljanju zemaljskih života nalazi svoj put, kao unutarnjom nužnošću, u moderan život. Ona se mora uzeti u razmatranje, ali svakako ne na način na koji su takve ideje razmatrane u našim povijesnim knjigama ili u današnjim kulturnim krugovima. Jer u takvim slučajevima pribjegne se poznatoj formuli da kada pametan čovjek ostari, treba mu naći ispriku. Tako je rečeno da iako moramo cijeniti Lessinga u njegovim ranijim radovima, moramo dopustiti da je u kasnijim godinama, kada je došao na ideju o ponavljanju zemaljskih života, postao nekako slab.

U zadnje vrijeme ideja se javlja sporadično. Drossbach, psiholog devetnaestog stoljeća, o njoj je govorio na tada jedini mogući način. Bez okultizma, jednostavno promatrajući prirodu, pokušao je na vlastiti način kao psiholog utemeljiti ideju o ponavljanju zemaljskih života. Opet, sredinom zadnjeg stoljeća, malo društvo ponudilo je nagradu za najbolji esej o besmrtnosti duše. To je bila izvanredna pojava u njemačkom duhovnom životu, a jako je malo poznata. Nadalje, nagrada je otišla za esej od Wiedenmanna koji je besmrtnost duše pokušao dokazati u smislu ponovljenih zemaljskih života: zasigurno nesavršen pokušaj, ali nje moglo biti drugačije u pedesetima prošlog stoljeća, kada se nužne misaone forme još nisu bile dovoljno razvile. Mogu se citirati razni drugi primjeri gdje se pojavljuje ideja o ponavljanju zemaljskih života, kao u odgovoru na postulat, zahtjev, devetnaestog stoljeća. Stoga su mojoj maloj knjizi, *Reinkarnacija i karma*, a također i u mojoj knjizi, *Teozofija*, ideja o ponovljenim zemaljskim životima i o karmi mogla biti razrađena u odnosu na misaone forme prirodne znanosti, ali s referencom na ljudsku individualnost nasuprot životinjskim vrstama.

Moram nam, međutim, biti jasna jedna bitna stvar: postoji ogromna razlika u načinu na koji je zapadni čovjek došao do te ideje jednostavno kroz mišljenje, i načina na koji ona figurira u budizmu, na primjer. Najzanimljivije je vidjeti kako je Lessing došao na ideju o ponovljenim zemaljskim životima. Rezultat se naravno može usporediti s idejom o ponovljenim zemaljskim životima u budizmu, a čak dati i isti naziv; ali put kojeg je Lessing poduzeo je vrlo različit i nije općenito poznat. Kako je on došao na ovu ideju?

To možemo sasvim jasno vidjeti ako prođemo kroz *Obrazovanje ljudske rase*. Nema sumnje da ljudska evolucija pruža dokaz napretka u najstrožem smislu. Lessing je objašnjavao da je taj napredak obrazovanje čovječanstva od božanskih snaga. Bog je u ruke ljudi dao prvu elementarnu knjigu, Stari zavjet. Time je izvjestan stupanj evolucije postignut. Kada je ljudska rasa otišla dalje, dana joj je druga elementarna knjiga, Novi zavjet. I potom u našem vremenu Lessing vidi nešto što ide dalje od Novog zavjeta: nezavisni osjećaj u ljudskoj duši za istinito, dobro, i lijepo. To za njega označava treći stupanj u obrazovanju ljudske rase. Misao o obrazovanju čovječanstva od božanskih snaga razrađena je u uzvišenom stilu.

Lessing se onda pita: Koji je onda jedan i jedini način za objasniti ovaj napredak? On ga ne može objasniti drugačije nego dopuštajući svakoj duši da ima udjela u svakoj epohi ljudske evolucije, ako će ljudski napredak uopće išta značiti. Jer ne bi imalo smisla ako bi jedna duša živjela samo u epohi civilizacije Starog zavjeta a druga duša samo u epohi Novog zavjeta. Značenje ima jedino ako su duše vođene kroz sve epohe civilizacije i imaju udjela u svim stupnjevima ljudskog obrazovanja. Drugim riječima, ako duša proživljava ponovljene zemaljske živote, progresivno obrazovanje ljudske rase ima dobrog smisla. Tako se ideja ponavljanja zemaljskih života u Lessingovu umu javlja kao nešto što pripada ljudskoj sudbini.

U dubljem smislu sljedeće je u podlozi njegovog razmišljanja. Ako je duša bila utjelovljena u vrijeme Starog zavjeta, ona prima u sebe sve što može; kada se kasnije ponovno pojavljuje u novi život nosi plodove prethodnog života, a plodove tog života u sljedeći, i tako dalje. Tako je niz stupnjeva evolucije povezan. A štogod da duša postiže ne postiže samo za sebe, nego za cijelo čovječanstvo. Čovječanstvo je veliki organizam, a za Lessinga reinkarnacija je nužna da bi cijela ljudska rasa mogla napredovati. Prema tome to je povijesna evolucija, stvar čovječanstva kao cjeline, ono što on uzima kao početnu točku, i otuda je potaknut na priznavanje reinkarnacije.

Drugačije je ako istu ideju pratimo u budizmu. Tamo, osoba se bavi samo sa sobom, s vlastitom psihom. Pojedinac kaže sebi: Smješten sam u svijet maye; želja me u njega donijela, i tijekom ponavljanja utjelovljenja kao individualna duša osloboditi ću se nužnosti ponovnog življenja na Zemlji. To vrijedi za pojedinca; sva pažnja je usmjerena na njega. To je velika razlika.

Bilo da osoba na proces gleda od iznutra, kao u budizmu, ili od izvana, kao Lessing, njegov pogled obuhvaća cijelu ljudsku evoluciju. U oba slučaja javlja se ista ideja, ali na Zapadu je put sasvim drugačiji. Dok se budist ograničava na brigu za pojedinca, čovjek Zapada se bavi cijelim čovječanstvom. On se osjeća vezan sa svim ljudima kao u jedan organizam.

Što je to što je zapadnog čovjeka naučilo nužnosti da shvati, iznad svega, da se njegova briga odnosi na cijelo čovječanstvo? Razlog je da je u sferi srca, u njegovom svijetu osjećaja, primio riječi Krista Isusa u vezi bratstva ljudi: da je izvan svake nacionalnosti, izvan svih rasnih osobina, i da je čovječanstvo veliki organizam.

Stoga je zanimljivo vidjeti kako Drossbach, premda je njegovo mišljenje još uvijek nesavršeno, jer znanstvene ideje prve polovine devetnaestog stoljeća još nisu proizvele odgovarajuće misaone forme, ne uzima budistički put, već univerzalni kozmički. Drossbach kreće od misli prirodne znanosti i dušu promatra u njenom kozmičkom aspektu. O duši ne može drugačije misliti nego kao o sjemenu koje prolazi kroz vanjski oblik i ponovno se javlja u drugim vanjskim oblicima, i tako je reinkarnirano. S njime, ova ideja skreće u fantaziju, jer on misli da sam svijet mora

biti transformiran, dok je Lessing mislio ispravno za kratke periode vremena. Wiedenmann, također, u njegovom nagrađenom eseju, besmrtnost duše dovodi u logičku vezu s pitanjem reinkarnacije.

Tako vidimo da se ove ideje javljaju sasvim sporadično, i točno je da se unatoč pogrešnom načinu razmišljanja one moraju javiti u umovima ovakvih ljudi, a također i kod drugih. Velika evolucijska promjena koju je ljudska duša pretrpjela od osamnaestog do dvadesetog stoljeća je takva da danas svatko tko počinje proučavati napredovanje svijeta mora iznad svega asimilirati one misaone forme koje sasvim prirodno vode do prihvaćanja i davanja kredibiliteta idejama reinkarnacije i karme. Između trinaestog i osamnaestog stoljeća ljudska misao nije bila dovoljno napredovala da sama dođe do prepoznavanja reinkarnacije. Uvijek se mora početi od stupnja kojeg doseže najviše razvijena misao perioda. Danas početna točka mora biti ona forma mišljenja koja, na osnovi prirodne znanosti, ideju ponavljanja zemaljskih života gleda kao logičnu — što znači hipotetički točnu. Tako vremena napreduju.

Bez da danas opisujemo detalje ružokrižarskog puta, iznijeti ćemo ono što je esencijalno i za njega i za put spoznaje u današnje vrijeme. Karakteristika oboje je da će svatko tko daje savjet i vodilje za inicijaciju u najdubljem smislu vrednovati nezavisnosti nepovredivost sfere čovjekove volje. Stoga je esencijalna stvar da kroz posebnu vrstu moralne i duhovne kulture uobičajena međusobna protkanost fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela, i ega mora biti promijenjena. A one smjernice koje su dane za trening moralnih osjećaja, kao također i one za koncentraciju u mišljenju, za meditaciju — sve je to konačno za jedan cilj olabavljenja duhovne teksture koja zajedno veže fizičko i etersko tijelo, tako da etersko tijelo ne ostaje tako čvrsto uklopljeno u fizičko tijelo kao što to prirodno jest. Sve vježbe teže za podizanjem, olabavljenjem, eterskog tijela. Time je dovedeno do drugačijeg sjedinjenja astralnog i eterskog tijela. To je zato jer su u običnom životu etersko i fizičko tijelo tako čvrsto ujedinjeni da astralno tijelo ne može normalno osjetiti ili doživjeti ono što se događa u eterskom tijelu. Pošto etersko tijelo ima svoje sjedište u fizičkom tijelu, naše astralno tijelo, i naš ego percipiraju samo ono što im fizičko tijelo donosi iz svijeta i omogućuje im da misle preko instrumenta mozga. Etersko tijelo je toliko duboko ugrađeno u fizičko tijelo a da bi u običnom životu bilo doživljeno kao nezavisni entitet, kao nezavisan instrument spoznaje, ili kao instrument osjećaja i htijenja.

Napori u koncentraciji mišljenja, prema instrukcijama danim u naše doba — a također danim i od ružokrižara — napori u meditaciji, pročišćenje moralnih osjećaja: sve to konačno na etersko tijelo proizvodi učinak opisan u mojoj knjizi, *Znanje o višim svjetovima*. Kao što naše oči koristimo za gledanje i naše ruke za dohvaćanje, tako ćemo u konačnici koristiti etersko tijelo s njegovim organima, ali za gledanje u duhovni, ne fizički, svijet. Način na koji se mi okupljamo zajedno i koncentriramo naš unutarnji život radi na nezavisnosti eterskog tijela.

Nužno je, međutim, da najprije sebe prožimamo, barem provizorno, s idejom o karmi. A to radimo kada uspostavimo određenu moralnu ravnotežu, balans duševnih snaga osjećaja. Osoba koja u određenoj mjeri ne može shvatiti misao da 'na duge staze mene samog treba kriviti za moje impulse', neće moći dobro napredovati. Izvjesna staloženost i razumijevanje s obzirom na karmu, čak i ako samo čisto hipotetičko razumijevanje, nužni su kao početna točka. Osoba koja nikada ne otiđe od svog ega, koja je toliko zavisna od njegovih uskih ograničenih način osjećanja i percepcije da kada stvari krenu loše ona uvijek krivi ostale a nikada sebe; osoba koja je uvijek ispunjena idejom da je svijet, ili dio njenog okruženja, protiv nje; čovjek koji nikada ne ide dalje od rezultata primjene običnog mišljenja na što god da se može naučiti iz egzoterne teozofije — takvoj osobi će napredovanje biti posebno teško. Stoga da bi razvili staloženost i mirnoću duše dobro je da se upoznamo s idejom da kada nešto nije uspjelo, posebno na okultnom putu, ne smijemo kriviti druge već sami sebe. To dosta pomaže našem napretku. Ono što najmanje pomaže je uvijek htjeti okriviti svijet vani, ili uvijek željeti promijeniti naše metode treninga.

Naš stav u ovakvim stvarima je važniji nego to možda izgleda. Bolje je pažljivo ispitivati, stalno, koliko malo naučili, i kada nema napretka grešku tražiti u nama. To je sasvim značajan napredak ako uvijek odlučimo grešku tražiti u nama. Onda ćemo vidjeti da napredujemo ne samo u višim stvarima već također i u stvarima vanjskog života. Oni koji imaju nešto iskustva na ovom polju uvijek će moći posvjedočiti da su prihvaćajući krivnju za vlastiti neuspjeh, pronašli nešto što upravo njihov vanjski život čini lakšim i podnošljivim. Mnogo lakše ćemo se nositi s našim okruženjem kada stvarno shvatimo tu činjenicu. Dići ćemo se iznad mnogo gundanja i hipohondrije, iznad žaljenja i jadikovanja, i mirnije kročiti našim putem. Jer trebali bi razmišljati da u svakoj pravoj modernoj inicijaciji, da je onaj tko daje savjet pod strogom obvezom da ne prodire u najdublje svetište duše. S obzirom na taj najdublji dio duše, dakle, moramo od početka poduzeti nešto za sebe, i ne bi se trebali žaliti da možda ne dobivamo pravi savjet. Savjet može biti ispravan a da rezultati ipak ne zadovoljavaju, ako propustimo biti odlučni kao što sam ukazao.

Staloženost, mirnoća, jednom kada smo izabrali — a izbor treba doći samo iz ozbiljne riješenosti — dobar je temelj za meditaciju koja se bavi mislima i osjećajima. U svemu temeljenom na ružokrižarstvu važna stvar je da smo u meditaciji i koncentraciji uvijek usmjereni ne na dogmu već na univerzalno ljudsko. Devijacija o kojoj smo jučer govorili kreće od teme koja je prva dana aspirantu da je ima u umu. Ali što ako ova tema treba najprije biti ispitana okultnom spoznajom? Što ako ne bi bila čvrsto utvrđena unaprijed? Naše stajalište moramo uzeti na ružokrižarskim principima, od kojih je jedan da nismo u položaju odlučiti o bilo čemu što je podržano jedino vanjskim dokumentima, na primjer, izvještaj o onom što se odvijalo kao događaj na Golgoti. Te stvari moramo najprije upoznati okultnim putem; ne smijemo pretpostavljati unaprijed. Stoga moramo krenuti od univerzalno ljudskog, od onog što može biti opravdano za svaku dušu.

Pogled u veliki svijet, divljenje otkrivenju svijetla u Suncu, osjećaj da je ono što naše oči od svjetla vide samo vanjski veo svjetla, njegovo vanjsko otkrivenje, ili, kako je kazano u kršćanskom ezoterizmu, slava svjetla, i zatim prepuštanje misli da je iza vanjskog vidljivog svjetla nešto sasvim drugačije skriveno — sve ovo je u osnovi ljudsko. Misliti o, zuriti u, svjetlo rašireno beskonačnim prostorom, i potom jasno osjetiti da u ovom beskonačno raširenom elementu svjetla mora živjeti nešto duhovno, nešto što tka ovu mrežu svjetla u prostoru; koncentrirati se na ove misli, živjeti u njima — tu imamo nešto univerzalno ljudsko, predstavljeno ne kroz dogmu već kroz univerzalni osjećaj. Ili opet, percipirati toplinu prirode, osjetiti kako se u univerzumu, skupa s toplinom, kreće nešto u čemu postoji duh. Zatim, iz određenih veza u našem vlastitom organizmu s osjećajem ljubavi, koncentrirati se na misao kako toplina može postojati duhovno, kako živi pulsirajući kroz svijet. Zatim, uroniti sebe u ono što možemo naučiti od intuicija danim nam od modernog okultnog učenja. Zatim se posavjetovati s onima koji znaju nešto u ovoj oblasti kao što je koncentriranje na pravi način na svjetske misli, kozmičke misli. I dalje, oplemenjivanje, čišćenje, moralnih percepcija, čime shvaćamo da je ono što osjećamo kao moralno, stvarnost. Tako se dižemo iznad predrasude da su ti moralni osjećaji nešto prolazno; shvaćamo da oni žive dalje, da su utisnuti u nas kao moralne stvarnosti. Učimo osjećati odgovornost za to što smo smješteni u svijet kao svjesna bića, zajedno s našim moralnim osjećajima. Sav ezoterijski život je u osnovi usmjeren prema ovakvim univerzalnim ljudskim iskustvima.

Sada ću opisati koliko daleko možemo ići kroz vježbe koje na ovaj način polaze od ljudske prirode, ako se samo posvetimo pronicljivom propitivanju naše vlastite ljudske prirode. Tako započevši dolazimo do olabavljenja veze između fizičkog tijela i eterskog tijela, i do nove vrste spoznaje. Poradamo takoreći, drugog čovjeka unutar nas samih, tako da više nismo toliko čvrsto povezani s fizičkim tijelom kao ranije. I u najfinijim trenucima života etersko i astralno tijelo osjećamo kao da su zatvoreni u vanjske ovoje, i time znamo da smo slobodni od instrumenta fizičkog tijela. To je ono što postižemo. Onda ćemo biti vođeni da naše fizičko tijelo vidimo u njegovom pravom biću, i da prepoznamo kako na nas utječe kada smo unutar njega. Cjelokupnog djelovanja fizičkog tijela na nas postajemo svjesni kada smo u izvjesnom smislu izašli iz njega, kao zmija koja nakon odbacivanja kože može kožu gledati izvana, iako je osjećajući kao dio sebe. Kroz prve stupnjeve inicijacije na sličan način učimo se osjećati oslobođenim fizičkog tijela, i učimo ga prepoznati. U tom trenutku prikrasti će nam se sasvim posebni osjećaji, koji se mogu opisati kako slijedi. (Postoji toliko mnogo različitih osjećaja na putu inicijacije da ih nije moguće sve opisati. U *Znanju o višim svjetovima* naći ćete dosta o temi, ali postoji još mnogo toga.)

Prvo iskustvo, otvoreno skoro svakom tko se okrene od uobičajenog života i slijedi put spoznaje, vodi nas da kažemo, u skladu s našim osjećajem: Ovo fizičko tijelo onakvo kakvo jest, kakvo mi izgleda, nije formirano od mene samog. Sasvim sigurno nisam napravio ovo fizičko tijelo, preko kojeg sam ono što jesam u svijetu. Bez tog tijela, ego kojeg sada gledam kao svoj ideal, ne bi se pojavio unutar mene.

Postao sam ono što jesam samo kroz to što sam moje fizičko tijelo držao prikovano za mene'.

Na početku sve ovo dovodi do ozlojeđenosti, gorčine, usmjerene protiv kozmičkih snaga. Lako je reći, 'Ne ću njegovati ozlojeđenost'. Ali kada se u melankoliji pojavi pred nama impresivna slika onog što smo postali time da smo vezani s fizičkim tijelom, učinak je nadmoćan. U vezi toga osjećamo nešto kao gorku mržnju za kozmičke snage. Ali sada naš okultni trening mora biti toliko napredan da tu mržnju prevladamo i na višem nivou možemo reći cijelim našim bićem, s našom individualnošću koja je već silazila u ponovljena utjelovljenja, da smo mi sami odgovorni za ono što je naše fizičko tijelo postalo. Kada smo ovladali gorčinom, doživljavamo percepciju, već često opisanu: 'Sada znam da sam ja upravo ta stvar koja se tamo javlja kao promijenjeni oblik mog fizičkog bića. Da sam to ja sam. Ali pošto me moje fizičko biće lomi do smrti, ne znam ništa o tome'.

Tu stojimo prije značajnog susreta s čuvarom praga. Ali ako dođemo toliko daleko, ako kroz revnost našeg vježbanja doživimo ono što je upravo rečeno, tada iz onog što je uobičajeno u ljudskoj prirodi prepoznamo da smo onakvi kakvi jesmo u našem sadašnjem obliku kao rezultat prethodnih utjelovljenja. Ali također prepoznamo da možemo doživjeti najdublju bol i moramo naći izlaz iz te boli radi prevladavanje naše sadašnje egzistencije. I za svakog čovjeka koji je dovoljno daleko napredovao i doživio ove osjećaje s njihovim punim intenzitetom, koji je gledao na čuvara praga, nužno se pojavljuje imaginativna slika, slika koja nije oslikana ograničenjem, kao kod jezuitizma, iz pasusa u Bibliji već slika koju svaki čovjek doživljava osjećajući, u općem ljudskom smislu, što je on. Kroz ova iskustva on će sasvim prirodno upoznati sliku božanskog ideala čovjeka, koji je poput nas živio u fizičkom tijelu, i koje je poput nas u tom fizičkom tijelu osjećao sve što fizičko tijelo može izazvati. Iskušenje, i njegova slika predstavljena nam u sinoptičkim evanđeljima, odvođenje Krista Isusa na planinu, obećanje cijele vanjske stvarnosti, želja da se drži tih vanjskih stvarnosti, iskušenje da se ostane vezan uz materiju: ukoliko, iskušenje da se ostane uz čuvara praga, a ne prođe pokraj njega pojavljuje nam se u velikoj imaginativnoj slici Krista Isusa koji stoji na planini, s Iskušavačem pokraj Njega — slika koja bi se pojavila pred nama čak i ako nikada nismo čuli za evanđelja. I tada znamo da je onaj koji je napisao priču o iskušenju oslikao svoje vlastito iskustvo viđenja, u duhu, Krista Isusa i Iskušavača. Tada znamo da je točno u duhu da je pisac evanđelja opisao nešto što i mi sami možemo doživjeti čak i ako ništa ne znamo o evanđeljima. Tako ćemo biti vođeni do slike koja je slična slici u evanđeljima. Za sebe dobijemo ono što stoji u evanđelju. Nad nama nije nikakva prinuda; sve je izvučeno iz dubina naše vlastite prirode. Krećemo od univerzalno ljudskog i iznjedrmo evanđelja iznova kroz naš okultni život. Osjećamo se jedno s piscima evanđelja.

Zatim se u nama pojavljuje još jedan osjećaj, sljedeći korak na okultnom putu. Osjećamo kako je Iskušavač narastao u moćno biće koje je iza svih pojava svijeta. Da, zaista upoznajemo Iskušavača, ali postupno ga učimo na određeni način

cijeniti. Učimo kazati: 'Svijet raširen pred nama, bila to maya ili nešto drugo, ima svoje pravo na postojanje; nešto mi je otkrio'. Zatim dolazi drugi osjećaj, sasvim konkretan za svaku osobu koja ispunjava uvjete ružokrižarske inicijacije. Javlja se osjećaj: 'Mi pripadamo duhu koji živi u svim stvarima, i s kojim moramo računati. Ni najmanje ne možemo shvatiti duh ako mu se ne predamo'. Zatim nas obuzima strah. Doživljavamo strah kakav svaki pravi znalac mora iskusiti; osjećaj za veličinu kozmičkog duha koji prožima svijet. Mi smo u prisutnosti te veličine i osjećamo vlastitu bespomoćnost. Također osjećamo što smo mogli postati tijekom zemljine povijesti, ili one od kozmosa. Osjećamo našu vlastitu neplodnu egzistenciju toliko udaljenom od božanske egzistencije. Osjećamo strah suočeni s idealom kojem moramo nalikovati, i magnitudom napora koji bi nas trebali voditi do tog ideala. Kao što kroz ezoterizam moramo osjetiti cijelu magnitudu napora, tako i ovaj strah moramo osjetiti kao borbu koju preuzimamo na sebe, hrvanje s duhom kozmosa. Kada osjećamo našu sićušnost, i nužnu borbu koja nam je dodijeljena da postignemo taj ideal, da postanemo jedno s onim što radi i tka u svijetu — kada to doživimo sa strahom, tada jedino možemo ostaviti strah po strani i uputiti se na naš put, putove koji nas vode do našeg ideala. I ako ovo osjećamo potpuno i ispravno, pred nas dolazi još jedna značajna imaginacija. Da nikada nismo imali evanđelje, da čovječanstvo nikada nije imalo takvu vanjsku knjigu, pred našim vidovitim pogledom pojavila bi se duhovna slika.

Odvedeni smo u samoću koja jasno stoji pred našim unutarnjim okom, i dovedeni smo pred sliku idealnog Čovjeka koji je u ljudskom tijelu doživio neizmjerne strahove i muku koje mi sami možemo kušati u tom trenutku. Slika Krista u Getsemanu stoji pred nama, dok on doživljava strah u nadvladavajućem pojačanom stupnju, strah koji mi sami moramo osjetiti na putu inicijacije, strah koji sa Njegovog čela cijedi krvavi znoj. To je slika koju susrećemo na određenoj točki našeg okultnog puta, nezavisno od svih vanjskih dokumenata. Tako imamo, stojeći pred nama kao dva velika stupa na okultnom putu, priču o Iskušenju doživljenu duhovno, i scenu na Maslinskoj gori doživljenu duhovno. I tada razumijemo riječi: Bdižite i molite, i živite u molitvi, tako da nikada nećete biti u iskušenju da ostanete na bilo kojem mjestu, već ćete stalno težiti naprijed.

Ovo znači da najprije od svega doživljavamo evanđelje; doživljavamo sve tako da bi mogli to napisati baš onako kako su pisci evanđelja to opisali. Jer ne trebamo te dvije slike uzeti iz evanđelja; može ih uzeti iz naše vlastite unutarnje svijesti; možemo ih iznjedriti iz svetišta duše. Ne treba doći učitelj i reći: 'Pred sobom u imaginaciji moraš imati Iskušenje, i scenu s Maslinske gore'. Trebamo samo staviti pred sebe ono što se može razviti u našoj svijesti kroz meditaciju, pročišćenje naših uobičajenih ljudskih osjećaja, i tako dalje. Tada, bez ograničenja od bilo koga, možemo iznjedriti imaginacije koje su sadržane u evanđeljima.

U jezuitskom duhovnom pokretu učenik najprije pred sobom ima dana mu evanđelja, a kasnije je doživio ono što evanđelja opisuju. Put na koji smo danas ukazali pokazuje da kada je čovjek krenuo putem duhovnog života, on okultno

doživljava ono što je povezano s njegovim vlastitim životom, i time kroz sebe može doživjeti slike, imaginacije, evanđelja.

PREDAVANJE III

7. LISTOPADA 1911.

Sada moramo skrenuti našu pažnju na odnos između uobičajene religijske svijesti i znanja koje se može steći kroz više vidovite snage u vezi viših svjetova općenito, a posebno — ovo je posebno relevantno za našu temu — što se tiče odnosa Krista Isusa prema tim višim svjetovima.

Svima će vam biti jasno da je evolucija kršćanstva do sada bila takva da većina osoba kroz njihovo vlastito vidovito znanje nije uspjela dostići misterij Krist-događaja. Mora se priznati da je kršćanstvo ušlo u srca bezbrojnih ljudskih bića, i u izvjesnom stupnju njegova esencijalna priroda je prepoznana od bezbroj duša; ali ta srca i duše nisu mogle pogledati u više svjetove i tako primiti vidovitu viziju onog što se stvarno dogodilo u čovjekovoj evoluciji kroz Misterij na Golgoti i svime s tim povezanim. Stoga znanje koje se može steći kroz samu vidovitu svijest, ili tako da osoba na ovom ili onom osnovu prihvati izvještaj vidovnjaka u vezi misterija kršćanstva, treba pažljivo razlikovati od religijske sklonosti Kristu i intelektualnom naginjanju prema Njemu osobe koja ne zna ništa o vidovitom istraživanju.

Sada ćete se svi složiti da je tijekom stoljeća od Misterija na Golgoti bilo ljudi svih stupnjeva intelektualne kulture koji su prihvatili misterije kršćanstva na dubok unutarnji način, i iz onog što je nedavno rečeno na raznim predavanjima osjetili ste da je to sasvim prirodno, jer — kao što je stalno naglašavano — tek u dvadesetom stoljeću doći će do obnove Krist-događaja, jer to je kada određeno opće povišenje ljudskih snaga spoznaje započinje. Ono sa sobom nosi mogućnost da će tijekom sljedećih 3000 godina, i bez posebne vidovnjake pripreme, sve više osoba moći postići izravnu viziju Krista Isusa.

To se nikad prije nije dogodilo. Do sada su bila samo dva — ili kasnije danas možda možemo otkriti tri — izvora znanja u vezi kršćanskih misterija za osobe koje se nisu mogle treningom podići do vidovitog promatranja. Jedan izvor su bila evanđelja i sve što dolazi od izvještaja u evanđeljima, ili u tradicijama povezanim s njima. Drugi izvor znanja se pojavio jer je uvijek bilo vidovitih pojedinaca koji su mogli gledati u više svjetove, i kroz vlastito znanje spustiti činjenice o Krist-događaju. Druge osobe su slijedile te pojedince, primajući od njih 'nikad-završeno evanđelje', koje je stalno moglo dolaziti u svijet kroz one koji su bili vidoviti. U početku je izgledalo da su to jedina dva izvora u evoluciji kršćanskog čovječanstva sve do u naše vrijeme. I, sada od dvadesetog stoljeća nadalje, počinje treći. Javlja se jer za sve više ljudi dogoditi će se proširenje, unapređenje, njihove kognitivne moći, do koje nije došlo kroz meditaciju, koncentraciju i druge vježbe. Kao što smo često govorili, sve više ljudi će biti u stanju za sebe obnoviti iskustvo Pavla na putu

za Damask. Stoga možemo govoriti o periodu koji slijedi koji će osigurati izravna sredstva percipiranja značenja i bića Krista Isusa.

Sada je prvo pitanje koje će vam se prirodno javiti ovo: Koja je esencijalna razlika između vidovite vizije Krista koja je uvijek bila moguća kao rezultat jučer opisanog ezoterijskog razvoja, i vizije Krista koja će doći ljudima, bez ezoterijskog razvoja, u sljedećih 3000 godina, počevši od našeg dvadesetog stoljeća?

Naravno da postoji važna razlika. I bilo bi pogrešno vjerovati da je ono što vidovnjak kroz razvoj njegove vidovitosti vidi danas u višim svjetovima u vezi Krist-događaja, i ono što je vidovito viđeno u vezi Krist-događaja od Misterija na Golgoti, da je to potpuno isto kao i vizija koja će dolaziti sve većem broju ljudi. To su dvije sasvim različite stvari. O tome koliko se razlikuju, moramo pitati vidovito istraživanje kako to da će od dvadesetog stoljeća nadalje Krist Isus ulaziti sve više u običnu svijest ljudi. Razlog je sljedeće.

Baš kao što se na fizičkom planu u Palestini, početkom naše ere, zbio događaj u kojem je najvažnija uloga uzeta od samog Krista — događaj koji ima svoj značaj za cijelo čovječanstvo — tako će se tijekom dvadesetog stoljeća, prema kraju dvadesetog stoljeća, opet dogoditi značajan događaj, ne u fizičkom svijetu već u svijetu kojeg obično nazivamo svijet eterskog. I taj događaj će za evoluciju čovječanstva imati jednako fundamentalan značaj kao što je imao i događaj u Palestini početkom naše ere. Baš kao što moramo reći da je za samog Krista događaj na Golgoti ima značenje da samim tim događajem Bog umire, Bog nadvladava smrt — kasnije ćemo govoriti u vezi načina na koji će se to shvatiti; djelo se nije dogodilo ranije i to je ostvarena činjenica, koja se neće opet dogoditi — tako će se i događaj dubokog značaja dogoditi u eterskom svijetu. I pojava tog događaja, događaja povezanog sa samim Kristom, za ljude će učiniti mogućim da nauče vidjeti Krista, da gledaju na Njega.

Što je taj događaj? Sastoji se u činjenici da je određena nadležnost u kozmosu, povezana s evolucijom čovječanstva u dvadesetom stoljeću, prešla u povišenom obliku Kristu. Okultno vidovito istraživanje kazuje nam da u našoj epohi Krist postaje Gospodar karme za čovjekovu evoluciju. Ovaj događaj označava početak nečeg što također nalazimo nagoviješteno i u Novom zavjetu: On će doći opet da razdvoji, ili da dovede do krize za, žive i umrle. (Dj X:42 — Ovo je onaj kojeg Bog postavi da sucem živih i mrtvih. II Tim IV:1 — ... i Kristom Isusom koji će suditi žive i mrtve.) Samo što, prema okultnom istraživanju, to ne treba shvatiti kao jedan jedini događaj zauvijek koji se odvija na fizičkom planu. Povezan je s cijelom budućom evolucijom čovječanstva. I dok je kršćanstvo i kršćanska evolucija do sada bila svojevrsna priprema, sada imamo značajnu činjenicu da Krist postaje Gospodar karme, tako da će u budućnosti biti na Njemu da odluči kakav je naš karmički račun, kako su naš kredit i dug u životu povezani.

To je u zapadnom okultizmu bilo uobičajeno znanje već mnogo stoljeća, i nije osporeno ni od jednog okultista koji poznaje te stvari. Ali nedavno je ponovno bilo verificirano s krajnjom pažljivošću, svim sredstvima dostupnim okultnom istraživanju. Sada ćemo u te stvari ući konkretnije.

Pitajte sve one koji znaju nešto od istine o ovim stvarima, i vidjeti ćete da je svatko potvrdio jednu činjenicu, ali činjenicu koja samo na ovom sadašnjem stupnju razvoja našeg pokreta može biti poznata. Najprije treba sakupiti zajedno sve što naše umove može napraviti osjetljivima na takvu činjenicu. U okultnoj literaturi možete naći informaciju koja se tiče ovih stvari ako je želite potražiti. Međutim, neću uzeti u obzir literaturu; iznijeti ću samo odgovarajuće činjenice.

Kada su određena stanja opisana, uključujući ona s kojima sam se sam bavio, mora se dati slika svijeta u koji čovjek ulazi prolazeći kroz vrata smrti. Sada postoji vrlo mnogo ljudi, posebno onih koji su prošli kroz razvoj zapadne civilizacije — ove stvari nisu iste za sve narode — koji doživljavaju sasvim određeni događaj u trenutku koji slijedi nakon odvajanja eterskog tijela nakon smrti. Znamo da se prolazeći kroz vrata smrti odvajamo od fizičkog tijela. Pojedinaac je na početku još neko vrijeme povezan s njegovim eterskim tijelom, ali kasnije odvajaju svoje astralno tijelo a također i svoj ego od eterskog tijela. Znamo da uzima sa sobom ekstrakt svog eterskog tijela; također znamo da glavni dio eterskog tijela ide drugim putem; u osnovi postaje dio kozmičkog etera, bilo da se potpuno razgrađuje — to se događa samo pod nesavršenim okolnostima — ili nastavljaći dalje raditi kao trajna aktivna forma. Kada je pojedinac skinuo svoje etersko tijelo on prelazi u oblast kamaloke za period pročišćenja u duševnom svijetu. Prije toga, međutim, prolazi kroz sasvim posebno iskustvo koje prije nije bilo spomenuto, jer, kao što sam rekao, vrijeme nije bilo zrelo za to. Sada, međutim, ove stvari će biti potpuno prihvaćene od svakog tko je kvalificiran da ih prosudi.

Prije ulaska u kamaloku, pojedinac doživljava susret sa sasvim konkretnim bićem koje ga upoznaje s njegovim karmičkim računom. A to biće, koje tamo stoji kao vrsta knjigovođe za karmičke snage, za mnoge je ljude imalo oblik Mojsija. Otuda srednjovjekovna formula koja je nastala u ružokrižarstvu: Mojsije u trenutku smrti predstavlja čovjeku — fraza nije sasvim točna, ali to ovdje nije bitno — Mojsije u trenutku smrti predstavlja čovjeku zapis njegovih grijeha, i u isto vrijeme pokazuje na 'strogi zakon'. Tako čovjek prepoznaje kako je odstupio od tog strogog zakona kojeg je trebao slijediti.

Tijekom našeg vremena — i to je bitna točka — ta nadležnost prelazi Kristu Isusu, i čovjek će sve više susretati Krista Isusa kao svog Suca, svog karmičkog Suca. To je nadosjetilni događaj. Baš kao što se na fizičkom planu, na početku naše ere, dogodio događaj u Palestini, tako u naše vrijeme nadležnost karmičkog suca prelazi Kristu Isusu u višem svijetu sljedećem do našeg vlastitog. Taj događaj djeluje u fizičkom svijetu, na fizičkom planu, na takav način da će ljudi prema njemu razviti osjećaj da će svim njihovim djelima uzrokovati nešto za što će

odgovarati sudu Krista. Ovaj osjećaj, sada javljajući se sasvim prirodno tijekom ljudskog razvoja, biti će transformiran tako da prožima dušu svjetlom koje će malo po malo sijati iz samog pojedinca, i osvjetliti će formu Krista u eterskom svijetu. I što je taj osjećaj više razvijen — osjećaj koji će imati veći značaj nego apstraktna svijest — eterska forma Krista će više biti vidljiva u stoljećima koja dolaze. Ovu činjenicu ćemo morati točnije karakterizirati sljedećih nekoliko dana, i tada ćemo vidjeti da se sasvim novi događaj ima odviti, događaj koji djeluje na Krist-razvoj čovječanstva.

S obzirom na evoluciju kršćanstva na fizičkom planu, sada se pitajmo da li je za ne-vidovitu svijest postojao također treći način, nasuprot dva već dana. Takav treću put je zapravo uvijek bio tamo, za svu kršćansku evoluciju. Morao je biti tamo. Objektivna evolucija čovječanstva nije usmjerena u skladu s mišljenjima ljudi, već u skladu s objektivnim činjenicama.

U vezi Krista Isusa bilo je mnogo mišljenja tijekom stoljeća, ili se koncili i crkveni skupovi i teolozi ne bi toliko svađali između sebe; a ni u jednom periodu, možda, nije toliko mnogo ljudi držalo različite poglede na Krista kao u našem vlastitom. Činjenice, međutim, nisu određene ljudskim mišljenjima, već silama stvarno prisutnim u čovjekovoj evoluciji. Te činjenice mogle bi se prepoznati od još mnogo ljudi jednostavno primjećujući što evanđelja imaju za reći, ako bi ljudi imali strpljenja i ustrajnosti na stvari zaista gledati bez predrasuda, i ako ne bi bili prebrzi i pristrani u razmatranju objektivnih činjenica. Većina ljudi, međutim, ne žele formirati sliku Krista u skladu s činjenicama, već onakvu kakva služi njihovoj vlastitoj sklonosti i predstavlja njihov vlastiti ideal. I treba reći da u određenom smislu teolozi svih nijansi mišljenja danas rade upravo to. Kada se, na primjer, o izvjesnim visoko razvijenim pojedincima koji su postigli napredan stupanj čovjekove evolucije govori u teozofskoj literaturi kao o učiteljima ili adeptima, to je istina koju ne može osporavati nitko tko poznaje činjenice. To vrijedi za pojedince koji su imali mnogo inkarnacija; kroz vježbe i svetost života prešli su ispred čovječanstva i stekli snage koje će ostatak čovječanstva steći tek u budućnosti. Prirodno je i opravdano da student teozofije koji je stekao neko znanje o učiteljima i adeptima, treba osjećati visoko poštovanje za takve uzvišene pojedince. Ako kontempliramo uzvišeni život kao što je onaj od Bude, moramo se složiti da Budu treba gledati kao jednog od najvećih adepta. I onda bi trebali biti u stanju kroz naše umove i osjećaje doći do unutarnje veze s takvom osobom.

Sada, pošto teozof liku Krista Isusa pristupa na osnovu ovog teozofskog znanja i osjećaja, on će prirodno osjećati izvjesnu potrebu — i to vrlo shvatljivu potrebu — da s Kristom Isusom poveže isti koncept koji je formirao o učitelju, adeptu, možda o Budi; i može biti ponukan da kaže: 'O Isusu iz Nazareta treba misliti kao o velikom adeptu!' Ovaj unaprijed zamišljeni stav bi izvrnuo naopako bilo kakvo znanje o pravoj prirodi Krista. A to ne bi bilo ništa nego unaprijed zamišljena predrasuda, premda razumljiva. Kako neće netko tko je zadobio najdublji, najintimniji odnos s Kristom postaviti nositelja Krist-bića u isti rang kao učitelja,

adepta, ili Budu? Zašto ne bi? To nam mora izgledati sasvim shvatljivo. Možda bi takvoj osobi izgledalo kao omalovažavanje Isusa iz Nazareta ako tako ne bi napravili. Ali primjenjujući ovaj koncept na Isusa iz Nazareta odvedeni smo od usmjeravanja naše misli u skladu s činjenicama, barem koliko su te činjenice pronašle put do nas kroz tradiciju. Svatko tko bez predrasuda ispituje tradicionalne zapise — zanemarujući sva mišljenja ponuđena od crkvenih koncila i otaca i tako dalje — neće moći ne prepoznati jednu činjenicu: Isusa iz Nazareta ne može se nazvati adeptom.

Gdje u tradiciji nalazimo bilo što da nam omogućava da na Isusa iz Nazareta primijenimo koncept adepta kakvog imamo u teozofskom učenju? U prvim periodima kršćanstva jedna stvar je bila naglašena: da je Isus iz Nazareta bio čovjek poput drugih, nejak čovjek kao i bilo tko drugi. A oni koji podržavaju izreku, 'Isus je bio istinski čovjek' najbliže razumiju tko je bio onaj koji je došao u svijet. Tako ako obratimo odgovarajući pažnju na tradiciju, nikakva ideja 'adepta' tamo se neće naći. I ako se sjećate svega što je kazano na prošlim predavanjima u vezi razvoja Isusa od Nazareta — povijest Isus-djeteta u kojem je sve do dvanaeste godine živio Zaratustra, i povijest drugog Isus-djeteta u kojem je Zaratustra potom živio do njegovih tridesetih godina — zasigurno ćete reći: Ovdje imamo posla s posebnim čovjekom, čovjeka za čiju je egzistenciju povijest svijeta, evolucija svijeta, napravila najveće pripreme, očigledne iz činjenice da su formirana dva ljudska tijela, i u jednom od njih je sve do dvanaeste godine, a u drugom od dvanaeste do tridesete godine, boravila Zaratustra-osobnost.

Pošto su ova dva Isus-likova bile tako značajne osobnosti, Isus iz Nazareta naravno stoji visoko; ali ne na isti način kao i adept, jer adept ide stalno naprijed iz inkarnacije u inkarnaciju. A osim toga: u tridesetoj godini, kada je Krist-individualnost ušla u tijelo Isusa iz Nazareta, upravo taj Isus iz Nazareta napušta svoje tijelo, i od trenutka krštenja od Ivana — čak i ako sada ne govorimo o Kristu — moramo imati posla s ljudskim bićem koje mora biti označeno u istinskom smislu riječi kao 'samo čovjek', osim što je nositelj Krista. Ali moramo praviti razliku između nositelja Krista i samog Krista. Jednom kada je tijelo koje će biti nositelj Krista bilo napušteno od Zaratustra-individualnosti, tamo u njemu nije boravila nikakva ljudska individualnost koja je postigla nekakav posebno visoki stupanj razvoja. Stupanj razvoja pokazan od Isusa iz Nazareta izvirao je iz činjenice da je Zaratustra-individualnost boravila u njemu. Međutim, kao što znamo, ova ljudska priroda je bila napuštena od Zaratustra-individualnosti. Tako je bilo da je ta ljudska priroda, odmah nakon što je Krist-individualnost zaposjela, iznijela protiv Njega sve što inače izbija iz ljudske prirode — Iskušavača. Zato je Krist mogao proći kroz ekstreme očaja i tuge, kako nam je pokazano u događanjima na Maslinskoj gori.

Svatko tko iz izvještaja ispušta ove esencijalne točke ne može doći do pravog znanja o biću Krista. Nositelj Krista bio je istinski čovjek — ne adept. Prepoznavanje ove činjenice otvoriti će nam prvi letimičan pogled na cijelu prirodu

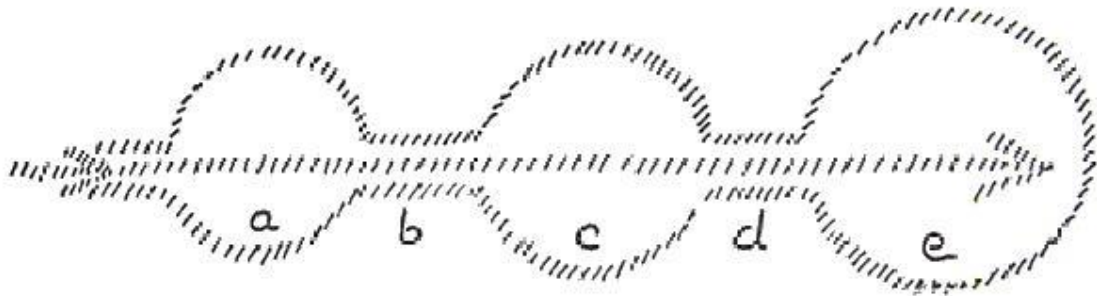
događaja na Golgoti, događaja u Palestini. Ako bi na Krista Isusa gledali jednostavno kao na visokog adepta, trebali bi Ga smjestiti u liniju s drugim adept-prirodama. Neki ljudi bi nam možda mogli reći da to ne činimo jer od samog početka, zbog unaprijed zamišljenih ideja, želimo Krista Isusa smjestiti izvan svih drugih adepta, kao još višeg adepta. Oni koji bi to mogli kazati nisu svjesni onog što moramo dati kao rezultat okultnog istraživanja u naše vrijeme.

Ne radi se ni najmanje o tome da li bi prestiž ostalih adepta bio okrnjen. Unutar koncepcije svijeta uz koju se moramo držati u skladu s okultnim rezultatima sadašnjeg vremena, znamo jednako kao i drugi da je kao suvremenik Krista Isusa postojala još jedna značajna individualnost koju gledamo kao stvarnog adepta. I ukoliko ne idemo u egzaktne detalje, čak nam je teško iznutra razlikovati to ljudsko biće od Krista Isusa, jer on zaista nastupa sasvim poput Njega. Kada, na primjer, čujemo da je ovaj suvremenik Krista Isusa bio najavljen prije rođenja nebeskom vizijom, to nas podsjeća na najavu rođenja Isusa, kako je ispričano u evanđeljima. Kada čujemo da on nije označen samo kao ljudsko rođenje, već kao sin bogova, to nas opet podsjeća na početak evanđelja Mateja i Luke. Kada čujemo da je rođenje ove individualnosti njegovu majku iznenadilo, tako da je bila skrhana, podsjećani smo na rođenje Isusa od Nazareta, i na događaje u Betlehemu, kako je ispričano u evanđeljima. Kada čujemo da je individualnost odrasla i sve oko sebe iznenadila mudrim odgovorima na pitanja svećenika, to nas podsjeća na scene dvanaestogodišnjeg Isusa u hramu. Kada nam je kazano da je ta individualnost došla u Rim i tamo susrela pogrebnu povorku mlade djevojke, da je povorka zaustavljena i da je on probudio umrlu, podsjećani smo na buđenje iz umrlih u lukinom evanđelju. A ako želimo govoriti o čudima, zapisana su brojna čuda u vezi s ovom individualnošću, koja je bila suvremenik Krista Isusa. Zaista, sličnost ide toliko daleko da je rečeno da se nakon smrti pojavio ljudima, kao što se Krist Isus nakon Njegove smrti pojavio učenicima. I kada su sa kršćanske strane izneseni svi mogući razlozi bilo da se omalovaži to biće ili da se potpuno zaniječe njegovo povijesno postojanje, to nije ništa manje genijalno od onog što je rečeno protiv povijesne egzistencije samog Krista Isusa. Individualnost o kojoj se radi je Apolonije iz Tijane, i o njemu govorimo kao o zaista visokom adeptu.

Ako sada pitamo o esencijalnoj razlici između Krist Isus-događaja i Apolonije-događaja, mora nam biti jasno što je kod Apolonije-događaja bitna stvar.

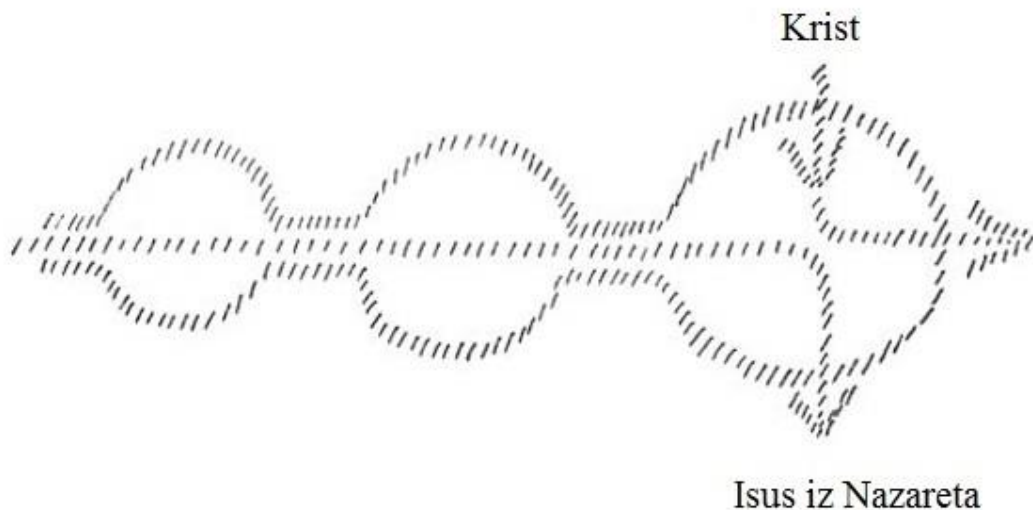
Apolonije iz Tijane je individualnost koja je prošla kroz mnoge inkarnacije; za sebe je pridobio visoke snage i dosegno izvjesni klimaks u njegovoj inkarnaciji početkom naše ere. Stoga je pojedinac kojeg razmatramo on koji je živio u tijelu Apolonija iz Tijane i ovdje imao njegovo zemaljsko polje djelovanja. Mi se s njime bavimo. Sada znamo da ljudska individualnost ima udjela u izgradnji njegovog zemaljskog tijela. Stoga moramo reći: tijelo ove individualnosti je izgrađeno od njega do određene forme za vlastitu posebnu uporabu. To ne možemo reći za Krista Isusa. U tridesetoj godini Isusa od Nazareta Krist je došao u fizičko tijelo, etersko tijelo, i astralno tijelo Isusa; stoga nije On sam gradio to tijelo od djetinjstva. Odnos

između Krist-individualnosti i tog tijela je sasvim različit od onog između Apolonije-individualnosti i njegovog tijela. Kada u duhu okrenemo pogled na Apolonija od Tijane, kažemo: 'To je stvar ove individualnosti, i njegova stvar se odigrava vani kao život Apolonija od Tijane'. Ako bi željeli predstaviti dijagramom tijek života kao što je ovaj, to bi mogli ovako:

Dijagram 1

Neka kontinuirana individualnost bude prikazana vodoravnom linijom; zatim imamo u (a) prvu inkarnaciju, u (b) život između smrti i novog rođenja, u (c) drugu inkarnaciju koju opet slijedi (d) život između smrti i novog rođenja, zatim treću inkarnaciju, (e) i tako dalje. Ono što prolazi kroz sve ove inkarnacije — ljudska individualnost — je kao nit ljudskog života, nezavisna o ovojima astralnog tijela, eterskog tijela i fizičkog tijela, i također, između smrti i novog rođenja, nezavisna o onim dijelovima eterskog tijela i astralnog tijela koji ostaju iza. Prema tome nit života je uvijek odvojena od vanjskog kozmosa.

Dijagram 2

Ako želimo predstaviti prirodu Krist-života, moramo je navrtati drugačije. Kada uzmemo u obzir prethodne inkarnacije Isusa od Nazareta, Krist-život se naravno odvija na određeni način. Ali kada crtamo životnu nit, moramo pokazati da u

tridesetoj godini života Isusa od Nazareta individualnost napušta ovo tijelo, tako da od sada nadalje imamo samo ovoje fizičkog tijela, eterskog tijela i astralnog tijela.

Međutim, snage koje individualnost razvija, nisu u vanjskim ovojima. One leže u životnoj niti ega, koji ide iz inkarnacije u inkarnaciju. Tako snage koje su pripadale Zaratustra-individualnosti, i bile prisutne u tijelu Isusa iz Nazareta, pripremajući to tijelo, odlaze vani sa Zaratustra-individualnošću. Stoga su ovoji koji ostaju, normalni ljudski organizam, ni u kojem smislu organizam adepta, već organizam jednostavnog čovjeka, slabog čovjeka. I sada dolazi do objektivnog događaja: dok u drugim slučajevima životna nit jednostavno ide dalje, kao u (a) i (b), ona sada skreće po strani (c); jer je kroz krštenje u Jordanu od Ivana Krist-biće ušlo u trostruki organizam. U tom organizmu je Krist-biće živjelo od krštenja do trideset treće godine, sve do Događaja na Golgoti, kao što smo često opisivali.

Čija je stvar, dakle, život Krista Isusa od tridesete do trideset treće godine? To nije stvar individualnosti koja je prolazila iz inkarnacije u inkarnaciju, već one individualnosti koja je iz kozmosa ušla u tijelo Isusa iz Nazareta; to je stvar individualnosti, bića koje nikad prije nije bilo povezano sa Zemljom, koje se iz univerzuma povezalos ljudskim tijelom. U ovom smislu događaji koji su se odvijali između tridesete i trideset treće godine života Krista Isusa, između krštenja od Ivana i Misterija na Golgoti, oni su od božanskog bića, Krista, ne od čovjeka. Stoga taj događaj nije stvar Zemlje već nadosjetilnih svjetova, jer nemaju veze s čovjekom. Kao znak toga — da nema veze s čovjekom — ljudsko biće koje je boravilo u tom tijelu do tridesete godine napustilo ga je.

Ova događanja izvorno imaju veze s događajima koji su se dogodili prije nego je životna nit kao što je naša ljudska prešla u fizičku ljudsku organizaciju. Moramo se vratiti u drevno vrijeme Lemurije, u doba u kojem su se ljudski individualiteti, dolazeći iz nebeskih visina, po prvi puta inkarnirali u zemaljskim tijelima; natrag do događaja na koji nam je ukazano u Starom zavjetu kao Iskušenje preko zmije. Taj događaj je osobite vrste. Iz njegovog ishoda svi ljudi pate dok god su podložni inkarnaciji. Jer da se taj događaj nije dogodio, cjelokupna evolucija čovječanstva na Zemlji bi bila različita, i ljudi bi iz inkarnacije u inkarnaciju prelazili u savršenijim uvjetima. Kroz ovaj događaj, postali su više upetljani u materiju, alegorijski označeno kao 'Pad čovjeka'. Ali Pad je ono što je čovjeka prvo pozvalo u njegovu sadašnju individualnost; tako da, dok kao individualnost ide kroz inkarnaciju u inkarnaciju, on nije odgovoran za Pad. Znamo da su za Pad bili odgovorni luciferski duhovi. Stoga moramo reći da se prije nego je čovjek postao čovjek u zemaljskom smislu, tamo dogodio božanski, nadosjetilni događaj koji je na njega postavio dublju upetljanost u materiju. Kroz taj događaj čovjek je zaista stekao moć ljubavi i slobode, ali kroz taj događaj na njega je položeno nešto što nije mogao položiti sam na sebe vlastitom moći. To upetljavanje u materiju nije bio ljudski čin, već djelo bogova, koje se dogodilo prije nego su ljudi mogli surađivati u njihovoj vlastitoj sudbini. To je nešto što su više snage progresivne evolucije uredile s

luciferskim snagama. Morati ćemo ući u sve ove događaje i točnije ih okarakterizirati. Danas ćemo pred naše umove postaviti samo glavne točke.

Onom što se tada dogodilo potrebna je protuteža. Pred-ljudski događaj — Pad čovjeka — treba protutežu, ali to opet nije stvar ljudskih bića, već bogova među sobom. I vidjeti ćemo da je ovo djelo moralo imati svoj kurs onoliko duboko u materiji koliko se i prvo djelo moralo dogoditi iznad nje. Bog je morao onoliko duboko sići u materiju koliko je dopustio i čovjeku da u nju uroni.

Neka ova činjenica djeluje na vas s njenom punom težinom; tada ćete shvatiti da je ova inkarnacija Krista u Isusu iz Nazareta bila nešto što se ticalo Samog Krista. A kakvu ulogu je čovjek pozvan da uzme u tome? Najprije, kao promatrač, da vidi kako Bog kompenzira Pad, kako On izvršava kompenzacijsko djelo. Ne bi bilo moguće to napraviti unutar osobnosti adepta, jer adept je onaj koji vlastitim naporima radi na svom izlasku iz Pada. To je bilo moguće samo u osobnosti koja je bila istinski čovjek — koja, kao čovjek, ne nadmašuje drugog čovjeka. Ta osobnost ih je nadmašivala prije nego je imao dob od trideset godina — ali više ne. Kroz ono što se tada odvijalo, izvršen je božanski događaj u evoluciji čovječanstva, baš kao što je to bilo napravljeno na početku ljudske evolucije u dobu Lemurije. I ljudi su sudjelovali u poslu koji se odvijao među bogovima; ljudi su mogli gledati na to, jer su bogovi morali koristiti svijet fizičkog plana da bi se njihov posao izvršio do kraja. Stoga je mnogo bolje reći: 'Krist je bogovima ponudio ispaštanje koje je mogao ponuditi samo u fizičkom ljudskom tijelu', nego koristiti bilo koji drugi oblik riječi. Čovjek je bio promatrač božanskog događaja.

Kroz to ispaštanje nešto se dogodilo za ljudsku prirodu. Ljudi su to jednostavno doživjeli tijekom njihova razvoja. Time je treći put bio otvoren, osim ona dva već naznačena.

Ljudi koji su duboko ušli u prirodu kršćanstva često su ukazivali na ova tri puta. Od velikog broja onih koje bi se moglo imenovati spomenuti ću samo dva koja su dala eminentna svjedočenja činjenice da Krist — koji će od dvadesetog stoljeća nadalje biti viđen kroz više razvijene sposobnosti — može biti prepoznat, osjećan, doživljen, kroz osjećaje koji u istom obliku nisu mogli biti mogući prije Događaja na Golgoti.

Postoji, na primjer, čovjek na koga se s njegovim cjelokupnim kalupom uma može gledati kao na oštrog oponenta onog što smo okarakterizirali kao jezuitizam: Blaise Pascal, velika figura u duhovnoj povijesti, ističe se kao onaj koji je ostavio po strani sve što se pojavilo na štetu starih crkava, ali također nije apsorbirao ništa od modernog racionalizma. Kao i uvijek s velikim umovima, zaista je ostao usamljen s njegovim mislima. Ali koja je temeljna osobina njegova mišljenja na početku modernog perioda? Kada pogledamo na stvar iz spisa koje je ostavio, posebno iz nadahnutih *Pensées* — knjige dostupne svima — kako je percipirao i osjećao što bi čovjek trebao postati da se Krist-događaj nije dogodio u svijetu.

U skrovitosti njegove duše, Pascal je sebi postavio pitanje: Što bi bilo od čovjeka da Krist nije ušao u ljudsku evoluciju? I odgovorio je: Možemo osjetiti da se u duši čovjek susreće s dvije opasnosti. Jedna opasnost je da prepozna Boga kao identičnog s vlastitim bićem: spoznaja Boga u spoznaji čovjeka. Gdje ovo vodi? Kada dođe do toga da čovjek sebe prepozna kao Boga, to vodi u ponos, oholost, aroganciju; i čovjek uništava svoje najbolje snage jer ih otvrdnjuje u oholost i ponos. To je znanje o Bogu koje će uvijek biti moguće, čak i da Krist nije došao, čak i da Krist-događaj nije radio kao impuls u srcima svih ljudi. Ljudska bića bi uvijek bila u stanju prepoznati Boga, ali bi kroz tu svjesnost postala ponosna u vlastitim grudima. Ili bi mogla postojati ljudska bića koja se skrivaju od spoznaje Boga, koja ne žele ništa znati o Bogu. Njihovo gledanje pada na nečem drugom; pada na ljudsku bespomoćnost, na ljudsku bijedu, i tada nužno slijedi ljudski očaj. To bi bila druga opasnost, opasnost onih koji su odbacili spoznaju Boga.

Samo ova dva puta, kaže Pascal, su moguća: ponos i arogancija, ili očaj. Zatim je u ljudsku evoluciju ušao Krist-događaj, i radio tako da je svaki čovjek primio snagu koja mu ne samo omogućuje da doživi Boga, već upravo Boga koji je postao sličan čovjeku, koji je živio s ljudima. To je jedini lijek za ponos: kada skrenemo pogled na Boga koji se poklonio križu; kada duša gleda Krista kako se poklanja smrti na križu. A to je, također, jedini lijek i za očaj. Jer ovo nije poniznost koja čovjeka čini slabim, već poniznost koja daje snagu iscjeljenja koja nadmašuje očaj. Kao posrednik između ponosa i očaja, u ljudskoj duši sviće Pomagač, Spasitelj, kako ga je Pascal shvatio. To može osjetiti svaki čovjek, čak i bez vidovitosti. To je priprema za Krista koji će od dvadesetog stoljeća nadalje biti vidljiv svim ljudima; koji će se kao Iscjelitelj za ponos i očaj pojaviti u svim ljudskim grudima, ali se ranije nije mogao osjetiti na isti način.

Drugi svjedok kojeg bi pozvao iz duge linije ljudi koji imaju ovaj osjećaj, osjećaj koji svaki kršćanin može učiniti vlastitim, već je spominjan u vezi drugih stvari, Vladimir Solovjev. Solovjev također ukazuje na dvije snage u ljudskoj prirodi, između kojih osobno Krist mora stajati kao posrednik. Postoji dualnost, kaže on, za kojom ljudska duša čezne: besmrtnost, i mudrost ili moralno savršenstvo; ali nijedno od toga ne pripada ljudskoj prirodi od početka. Ljudska priroda dijeli osobine svih priroda, a priroda ne vodi do besmrtnosti, već do smrti. U divnim meditacijama ovaj veliki mislilac modernih vremena razrađuje kako vanjska znanost pokazuje da se smrt širi nad svime. Ako pogledamo vanjsku prirodu, naša spoznaja odgovara, 'Smrt jest!' Ali u nama živi čežnja za besmrtnošću. Zašto? Zbog naše težnje za savršenošću. Trebamo samo zaviriti u ljudsku dušu da bi vidjeli da u nama živi težnja za savršenošću. Zaista jednako, kaže Solovjev, kao što je crvena ruža obdarena crvenom bojom, jednako je istinski ljudska duša obdarena težnjom za savršenošću. Ali stremiti za savršenstvom bez čežnje za besmrtnošću, nastavlja on, to je negirati egzistenciju. Bilo bi besmisleno kada bi duša završila sa smrću, kao što sva prirodna bića završavaju. Ipak sva prirodna egzistencija nam govori, 'Smrt jest!' Stoga ljudska duša ima potrebu ići izvan prirodne egzistencije i odgovor tražiti drugdje.

Krećući od ove misli, Solovjev kaže: Pogledajte prirodne znanstvenike, koji odgovor oni daju kada žele doći do veze ljudske duše s prirodom? Mehanički prirodni poredak, prevladava, čovjek je dio njega. A što filozofi odgovaraju? Da duhovno, što znači prazan svijet apstraktnih misli koji prožima sve činjenice prirode, treba prepoznati filozofijski. Nijedna od ovih izjava nije odgovor čovjeku koji je svjestan sebe, i pitanje postavlja iz vlastite svijesti, 'Što je savršenstvo'? Ako je svjestan da ima žudnju za savršenstvom, žudnju za život istine, ako pita kakva moć može zadovoljiti tu žudnju, tu se za njega otvara perspektiva u oblast, oblast Milosti preko i iznad prirode, koja u početku pred duhom stoji kao zagonetka; i dok se odgovor na to ne bude mogao pronaći, duša je ograničena sebe gledati kao neistinu. Nikakva filozofija, ni prirodna znanost, oblast Milosti ne mogu povezati s egzistencijom, jer prirodne sile rade mehanički, a misaone snage su samo misaona stvarnost. Ali što je to što može, s punom stvarnošću, ujediniti dušu s prirodom? On koji je Krist osobno radeći u svijetu. I samo živući Krist, ne onaj koji je samo mišljen, može dati odgovor. Sve što radi samo u duši, ostavlja dušu samu, jer duša ne može sama iz sebe roditi kraljevstvo Milosti. Ono što nadmašuje prirodu, koje kao i sama priroda stoji tamo kao stvarna činjenica, osobni povijesni Krist — On je taj koji daje ne intelektualni odgovor već stvarni odgovor.

I sada Solovjev dolazi do najpotpunijeg, najviše potpuno duhovnog odgovora koji se može dati krajem perioda koji sada završava, prije nego se vrata otvore onome što vam je toliko često bilo nagoviješteno: viziji Krista koja će započeti u dvadesetom stoljeću. U svjetlu ovih činjenica, svijesti koju su Pascal i Solovjev tako nezaboravno opisali može se dati ime: to možemo zvati Vjera. Tako je, također, to bilo nazvano i od ostalih.

S konceptom vjere možemo iz dva smjera doći u čudan konflikt u vezi ljudske duše. Idite kroz evoluciju koncepta vjere i pogledajte što su kritičari rekli o tome. Danas su ljudi toliko napredni da oni kažu da vjera mora biti vođena znanjem, i vjeru koju ne podupire znanje treba ostaviti po strani. Vjera mora biti svrgnuta, takoreći, i zamijenjena znanjem. U Srednjem vijeku stvari viših svjetova bile su shvaćane vjerom, i držalo se da je vjera opravdana sama po sebi.

Temeljni princip protestantizma je, također, da na vjeru, pored znanja, treba gledati kao na opravdanu. Vjera je nešto što dolazi od ljudske duše, i pored nje je znanje koje bi trebalo biti zajedničko svima. Zanimljivo je vidjeti kako Kant, kojeg mnogi gledaju kao velikog filozofa, ne stiže dalje od ovog koncepta vjere. Njegova ideja je da ono što čovjek postiže u vezi stvari kao što je Bog, besmrtnost i tako dalje, treba zračiti iz sasvim drugih oblasti, ali samo kroz moralnu vjeru, ne kroz znanje.

Najviši razvoj koncepta vjere dolazi sa Solovjevim, koji stoji pred zatvorenim vratima kao najznačajniji mislilac njegova vremena, već pokazujući na moderni svijet. Jer Solovjev poznaje vjeru sasvim drugačije od svih njenih prethodnih koncepata. Kamo je prevladavajući koncept vjere vodio čovječanstvo? Doveo je

čovječanstvo do estetskog, materijalističkog zahtjeva za pukim znanjem o vanjskom svijetu, na liniji s luteranskim i kantovskim idejama, ili u smislu monističke filozofije devetnaestog stoljeća; do zahtjeva za znanjem koje se znanjem razmeće, i vjeru gleda kao nešto što je duša uokvirila za sebe iz njene nužne slabosti sve do određenog vremena u prošlosti. Koncept vjere je konačno došao do toga, jer je vjera gledana kao čisto subjektivna. U prethodnim stoljećima vjera je bila zahtijevana kao nužnost. U devetnaestom stoljeću vjera je napadnuta jer se nalazi u opoziciji prema univerzalno valjanom znanju koje bi trebalo potjecati iz ljudske duše.

I zatim dolazi filozof koji prepoznaje i visoko cijeni koncept vjere da bi stekao odnos s Kristom koji ranije nije bio moguć. On tu vjeru vidi, utoliko što je povezana s Kristom, kao čin nužnosti, unutarnje dužnosti.

Jer za Solovjeva pitanje nije, 'vjerovati ili ne vjerovati'; vjera je za njega nužna sama po sebi. Njegovo gledanje je da imamo dužnost vjerovati u Krista, jer inače se paraliziramo i dajemo lažnost našoj egzistenciji. Kao što se kristalna forma javlja u mineralnoj supstanci, tako se i vjera javlja u ljudskoj duši kao nešto samo po sebi prirodno. Stoga duša mora reći: 'Ako prepoznam istinu, a ne laž o sebi, tada u vlastitoj duši moram uvidjeti vjeru. Vjera je postavljena mi dužnost, ali ja ne mogu drugačije nego do nje doći nego kroz vlastiti slobodni čin'. I u tome Solovjev vidi karakterističan znak Krist-djela, da je vjera oboje, nužnost i u isto vrijeme moralno slobodan čin. To je kao da je duši kazano: Ne možeš ništa drugo. Ako se ne želiš ugasiti u sebi, moraš za sebe steći vjeru; ali to mora biti tvoj vlastiti slobodni čin! I, kao i Pascal, Solovjev ono što duša doživljava dovodi, da ne bi osjećala sebe kao laž, u vezu s povijesnim Kristom Isusom kako ulazi u ljudsku evoluciju kroz događaje u Palestini. Zbog toga, Solovjev kaže: Da Krist nije ušao u ljudsku evoluciju, tako da o Njemu treba misliti kao o povijesnom Kristu; Da nije doveo do toga da duša percipira iznutra slobodan čin onoliko koliko i opravdanu nužnost vjere, ljudska duša u naša post-kršćanska vremena osjećala bi se primorana ugasiti sebe i reći, ne 'Ja jesam', već 'Ja nisam'. To bi, prema ovom filozofu, bio tijekom evolucije u post-kršćanska vremena: unutarnja svijest bi prožela ljudsku dušu s 'Ja nisam'. (Carlyle-ov čuveni izvještaj u Sartor Resartus, knjiga II, poglavlje VII, o njegovom susretanju s odbijanjem 'vječnog ne'.) Čim se duša povlači do točke da sebi pripisuje stvarnu egzistenciju, ne može drugačije nego se okrenuti natrag povijesnom Kristu Isusu.

Ovdje imamo, također i za egzoternu misao, korak naprijed na putu vjere u utemeljivanju trećeg puta. Preko poruke evanđelja, osoba koja ne može gledati u duhovni svijet može doći do prepoznavanja Krista. Kroz ono što mu može priopćiti svijest vidovnjaka, slično može doći do prepoznavanja Krista. Ali također postoji treći put, put samospoznaje, i kao što su svjedoci navodili, zajedno s tisućama i tisućama drugih ljudskih bića, i mogu potvrditi iz njihova vlastita iskustva, on vodi do prepoznavanja da je samospoznaja u post-kršćansko vrijeme nemoguća bez da se smjesti Krista Isusa do čovjeka i odgovarajućeg prepoznavanja da ili duša mora

zaniijekati sebe, ili, ako želi sebe potvrditi, u isto vrijeme mora potvrditi Krista Isusa.

Zašto to nije bilo tako u pretkršćanska vremena biti će pokazano sljedećih nekoliko dana.

PREDAVANJE IV

8. LISTOPADA 1911.

Možda možemo sumirati rezultat zadnjeg predavanja na ovaj način. Od Misterija na Golgoti do dolaska epohe na čijim vratima mi sada stojimo, čovjek je raznim egzoternim sredstvima mogao doći doživljaj Krist-impulsa — doživljaj koji prethodi bilo kakvoj konkretnoj inicijaciji. Jedan od tih egzoternih putova je kroz evanđelja, kroz Novi zavjet. Sadržaj evanđelja, kada je on primljen u duše i dozvoli mu se da djeluju na nas, može zapravo za svakog od nas dovesti do unutarnjeg doživljaja, i taj unutarnji doživljaj bi zaista mogli nazvati Krist-doživljaj. Drugi način za egzoterika opisan je kao prihvaćanje onog što ezoterik — onaj koji je u izvjesnom smislu bio iniciran — može objaviti iz duhovnih svjetova. Na ovaj način je također i čovjek koji je još stajao pred vratima inicijacije mogao doći do Krist-događaja, ne kroz tradicionalna evanđelja, već kroz kontinuirana otkrivenja iz duhovnih svjetova.

Jučer smo, također, govorili o trećem putu, onom od unutarnjeg produblivanja srca i duše, i ukazali smo na to da se ovaj put mora u duši javiti iz osjećaja; ali s uvjetom da ako čovjek u sebi osjeća samo božansku iskru, može biti vođen do ponosa i arogancije. S druge strane, ako nije svjestan njegove povezanosti s božanskim, može biti odveden u očaj. Vidjeli smo kako u stvari njihanje između očaja s jedne strane, i ponosa i arogancije s druge, ako u isto vrijeme čovjek fokusira pogled na događaje u Palestini, može voditi do rođenja Krist-događaja u njemu.

Zatim je ukazano da će se unutar sljedećih 3000 godina, počevši od naše vlastite epohe, sve u vezi evolucije čovječanstva promijeniti. Također smo ukazali na značajan događaj koji slijedi iz Misterija na Golgoti, ali vidjeti će se samo u nadosjetilnim svjetovima. Ukazali smo da će se sposobnosti ljudskih bića unaprijediti, i da će, od naše vlastite epohe nadalje, dovoljno velik broj osoba postati sposobni da gledaju na Krista. Ono što je do sada imalo opravdano mjesto u svijetu kao što je vjera biti će zamijenjeno onim što bi mogli nazvati vizija Krista.

Sada će naš zadatak biti dalje pokazati kako se iz uobičajenog načina doživljavanja Krista, kao iskustva srca, sasvim prirodno otvara put do onog što bi mogli nazvati kršćanska inicijacija. U sljedećih par dana egzaktnije ćemo govoriti o postupnom razvijanju kršćanske inicijacije i također ćemo trebati pobliže okarakterizirati prirodu Krist-događaja. Tako bi slika kršćanske inicijacije, i Krist-događaja, od krštenja od Ivana do završetka s Misterijem na Golgoti, trebala doći pred naše duše.

Ako imate na umu ovaj sažetak, moglo bi se pojaviti sljedeće sasvim opravdano pitanje. Kakav je odnos između vanjskog kršćanstva, kršćanske evolucije, onako kako se javlja u povijesti svijeta, i samog Krist-događaja? Za svakog tko svjesno stoji u sadašnjosti, tko nije prošao posebno duševno mistično iskustvo, ili možda ima pripremne etape ezoterizma iza sebe, mora izgledati čudno da u svakom ljudskom biću sasvim određena vrsta duševnog iskustva bude zavisna o povijesnoj činjenici — događajima u Palestini, na Golgoti — i da prije za te ljudske duše nije bilo moguće nešto što kasnije, kroz te događaje, postaje moguće, naime unutarnji Krist-doživljaj.

Vođe prvih kršćana, i također i prvi kršćani općenito, imali su vrlo jasnu svijest o ovim činjenicama, i kao pripremu za dolazeće dane dobro bi bilo malo razmotriti kako su te stvari izgledale njihovim umovima.

Lako se može povjerovati — a kasnije se to vjerovanje sve više okrenulo u ortodoksno, vrlo jednostrano gledanje — da su ljudska bića pretkršćanskih vremena bila radikalno različita od onih u post-kršćanskom periodu. Da je to gledanje jednostrano možete shvatit iz riječi Augustina: 'Ono što danas zovemo kršćanska religija već je postojalo među drevnima, a nije nedostajalo ni u najranijim danima ljudske rase. Kada se Krist pojavio u tijelu, prava religija, koja je već postojala, primila je ime kršćanstvo'. U vrijeme Augustina bilo je dobro poznato da nije bilo toliko radikalne razlike između pretkršćanskih i post-kršćanskih vremena kao što je držalo pravoslavlje.

Justin mučenik, također, daje sasvim osobite izjave u njegovim spisima. Justin, koji je priznat od crkve kao jedan od očeva i mučenika, proširuje odnos prema Sokratu i Heraklitu na Krista. S određenom jednostavnom jasnoćom u Kristu vidi ono što smo mi jučer naveli u odnosu Krista prema Isusu iz Nazareta, i u skladu s time razrađuje svoju ideju o Krist-biću. U njegovoj Apologiji kaže, u kontekstu svog vremena, nešto što mi danas možemo ponoviti istim riječima: Krist, ili Logos, bio je utjelovljen u čovjeku, Isusu od Nazareta. Justin potom pita: Da li je Logos bio prisutan u eminentnim osobama pretkršćanskih vremena? Da li je čovjeku u pretkršćanska vremena Logos bio sasvim nepoznat? Na ovo pitanje Justin mučenik odgovara Ne. Sokrat i Heraklit su bili također ljudi u kojima je Logos živio. Oni Logos nisu imali potpuno; ali kroz Krist-događaj za čovjeka je postalo moguće da iznutra doživi Logos u njegovom izvornom obliku.

Iz ovakvog pasusa priznatog oca crkve možemo zaključiti, najprije, da su rani kršćani bili upoznati s nečim što je, kao što kaže Augustin, 'uvijek tamo', ušlo u evoluciju Zemlje u poboljšanom obliku kroz Misterij na Golgoti. Drugo, iz najranijih kršćanskih stoljeća imamo odgovor na pitanje koje smo mi sami danas postavili. Ljudi kao što je Justin mučenik još su bili blizu Događaju na Golgoti, i znali su mnogo više nego mi možemo o prirodi onih koji su bili samo par stoljeća udaljeni od njih, kao što su bili Heraklit i Sokrat. Justin je držao da u vrijeme Sokrata, premda je tako eminentan čovjek mogao u sebi doživjeti Logos, da ga nije

mogao doživjeti potpuno u njegovom najintenzivnijem obliku. I to je važno. Kao svjedočanstvo iz ranih vremena ono ukazuje — ako skrenemo pogled od događaja na Golgoti — kako se osjećalo da je između stoljeća prije i poslije Krista bilo nešto čime bi se pretkršćanske ljude moglo razlikovati od post-kršćanskih. Može se pokazati iz brojnih drugih povijesnih primjera da su ljudi u ranijim stoljećima svjesno rekli, 'Ljudska priroda je zaista promijenjena; stekla je još jednu kvalitetu'. Netko tko živi u trećem stoljeću nakon Krista, gledajući natrag na ljude koji su živjeli u trećem stoljeću prije Krista, mogao bi reći da premda su na svoj način mogli duboko prodrijeti u tajne egzistencije, da se ipak nešto što se moglo dogoditi u ljudima koji žive nakon vremena Krista nije moglo dogoditi ranije. Poruka Ivana Krstitelja, 'Promijenite svoj pogled na svijet, vašu ideju o svijetu, jer su vremena postala drugačija nego su to bila' — poruka potvrđena od tajne znanosti — nastavila se snažno i intenzivno osjećati.

Treba sasvim jasno shvatiti da ako želimo razumjeti ljudsku evoluciju, moramo odustati od pogrešne ideje da je čovjek uvijek bio onakav kakav je danas. Jer — na stranu s činjenicom da se na Zapadu nikakvo značenje nije moglo pridodati ideji reinkarnacije — tradicija i tajna znanost se slažu pokazujući da su u ranim vremenima ljudska bića posjedovala nešto što sada postoji samo u podsvijesti, naime izvjesnu moć vidovitosti, da su kasnije sišla sa visina vidovitosti, i da najniža točka u toj silaznoj evoluciji, kada se razvijaju one snage koje zatamnjuju stare vidovite snage, leži u vremenu Misterija na Golgoti.

Znamo da u materijalnoj sferi na veliku količinu tekućine može utjecati infuzija vrlo male količine dane supstance. Ako kap neke supstance stavite u pogodnu tekućinu, ona se širi kroz tekućinu i boja je cijelu. U materijalnoj sferi, svatko ovo razumije. Ali nemoguće je razumjeti duhovni život ako se ovaj princip nije shvatilo u duhovnom smislu. Naša Zemlja nije samo materijalno tijelo koje vidimo našim očima; ona ima duhovni omotač. Kao što i mi sami imamo etersko tijelo i astralno tijelo, tako i Zemlja ima takva viša tijela. I baš kao što se mala količina supstance širi kroz tekućinu, tako se i ono što duhovno izbija iz Čina na Golgoti širi duhovnom atmosferom Zemlje, prožima je, i još je tamo. Nešto novo je time pruženo našoj Zemlji. I pošto nije da duše samo žive svuda zatvorene u materiju, već su kao kapi u moru zemaljsko-duhovnog, tako su i ljudska bića ugrađena u duhovnu atmosferu naše Zemlje, koja je prožeta Krist-impulsom. Nije bilo tako prije Misterija na Golgoti, i on označava veliku razliku između pretkršćanskog i post-kršćanskog života. Ako osoba ne može zamisliti da se takva stvar događa u duhovnom životu, nije još dovoljno napredovala da kršćanstvo istinski dokuči kao mističnu činjenicu, čije puno značenje može biti prepoznano i potvrđeno samo u duhovnom svijetu.

Svatko tko pogleda natrag na neukusne svađe u vezi bića i osobnosti Isusa iz Nazareta, i bića i individualnosti Krista, svuda će u gnostičkim i mističnim gledanjima ranih kršćanskih stoljeća moći osjetiti da su najnapredniji od onih koji su se brinuli za širenje kršćanstva stajali s dubokim strahopoštovanjem pred ovom

mističnom činjenicom. Čak iako su riječi i fraze kršćanskih učitelja često teško razumljive, jasno vidimo da ti učitelji stoje s dubokim strahopoštovanjem pred svime što se za evoluciju svijeta zbilo kroz kršćanstvo. Uvijek iznova oni objavljuju da nemoćno ljudsko razumijevanje, i slaba snaga ljudskih osjećaja i percepcije, nisu adekvatni da istinski izraze neizmjeran značaj i dubinu svega što se dogodilo kroz Misterij na Golgoti. Bespomoćnost da se nađe pravi izraz za najveće istine koje čovjek mora pipati — to je nešto što prolazi kao magični dah kroz prva kršćanska učenja. Čitanje ovakvih spisa dobra je lekcija za bilo koga, čak i u naše vrijeme. Time možemo naučiti uporabljati izvjesnu skromnost s obzirom na najviše istine. Ako imamo nužnu poniznost i skromnost prema stvarima koje je daleko lakše prepoznati na vratima nove kršćanske epohe nego je to bilo u prvim kršćanskim stoljećima, možemo reći: Zasigurno je sada moguće znati više nego se moglo znati onda, ali nitko tko se poduhvati govoriti o misterijima kršćanstva ne bi trebao ostati nesvjestan činjenice da će ono što danas možemo reći o najdubljim istinama ljudske evolucije biti u relativno kratkom vremenu opet nesavršeno. I pošto postupno želimo doći do dublje karakterizacije kršćanstva, posebnu pažnju u ovom trenutku moramo obratiti na unutarnji stav osobe prema duhovnom svijetu, ako prihvaća ili želi okolo širiti istine koje od devetnaestog i početka dvadesetog stoljeća mogu strujati u nas.

Prema tome, čak i ako mi mnogo ne spominjemo koncept Milosti, moramo ga mnogo koristiti u praksi. Svaki okultist danas jasno shvaća da ovaj koncept milosti mora pripadati njegovoj unutarnjoj praksi života u sasvim posebnom stupnju. Što to znači?

To znači da se danas mogu napraviti istraživanja u vezi najdubljih istina kršćanstva, sasvim nezavisno od evanđelja i bilo koje tradicije. Sve, međutim, što je povezano s izvjesnom žeđi za znanjem, sa strašću da se stekne što je brže moguće određeni broj ideja, voditi će, ako ne u potpunu grešku, onda sasvim sigurno do izobličenja istine. Svatko tko kaže da pošto je okultno pripremljen, mora dati objašnjenje, na primjer na poslanice Pavla ili evanđelje Mateja, pokazujući kako njihov sadržaj treba razumjeti — svatko tko se poduhvati toga i vjeruje da to može napraviti unutar određenog vremena sasvim sigurno obmanjuje sebe. Na ljudski način možemo ići duboko u te dokumente, ali sve što se o njima može znati ne može se obznaniti danas. Jer postoji zlatna izreka koja se odnosi upravo na okultnog istraživača: 'Imaj strpljenja i čekaj, sve dok više ne želiš dohvatiti plodove vlastitim naporima, već dok oni ne dođu k tebi'.

Mnoga osoba može pristupiti Pavlovim poslanicama osjećajući se spremna razumjeti ovo ili ono, jer u duhovnom svijetu udovoljava njegovim otvorenim očima. Ako bi u isto vrijeme želio razumjeti drugi pasus, možda sasvim blizu tog istog, možda to ne bi mogao. Suzbijanje ove žeđi za znanjem danas je neophodno. Radije treba sebi reći: 'Milost me dovela do izvjesnog broja istina. Strpljivo ću čekati dok još istina ne bude teklo k meni'. Danas zaista postoji veća potreba za određenim pasivnim stavom prema tim istinama nego je možda postojala prije

dvadeset godina. Ovaj stav je neophodan jer naši umovi moraju najprije potpuno sazreti da bi istinama dozvolili da uđu u nas u njihovom pravom obliku. Ovo je praktična lekcija u vezi istraživanja duhovnih svjetova, posebno u njihovom odnosu prema Krist-događaju. U osnovi je pogrešno kada ljudi misle da mogu dohvatiti ono što bi trebalo strujati prema njima na određeni pasivni način. Jer moramo biti svjesni da možemo biti ono što bi trebali jedino ukoliko smo od duhovnih snaga procijenjeni vrijednima da budemo ovo ili ono. I sve što možemo napraviti putem meditacije, kontemplacije, i tako dalje, napravljeno je zaista samo da nam otvori oči, ne da bi zgrabili istine, već da pustimo da nam one dođu, jer ne smijemo trčati za njima.

Oni koji su kroz ovu unutarnju pasivnost razvili osjećaje svesrdne posvećenosti u opisanom smislu — a ni s kojim drugim osjećajima ne može se ući u duhovni svijet — spremni su shvatiti činjenicu koju smo smjestili u prvi plan naše teme danas: činjenicu da je nešto poput kapi duhovne supstance teklo od Djela na Golgoti. U naše vrijeme duše su zrele za to razumijevanje. Ako ne bi bile nedostajale bi nam mnoge stvari koje je iznjedrio naše moderno razdoblje. Trebam spomenuti samo jedan primjer: da duša Richarda Wagnera nije sazrijevala na određeni pasivni način, da u vezi Misterija na Golgoti on nije u određenom smislu naslutio struju onoga što je kap po kap došlo u duhovnu atmosferu zemaljskog čovječanstva, ne bismo mogli imati njegovog Parsifala. To možemo raspoznati u pasusu gdje upućuje na značaj Krvi Krista. U naše doba možemo naći mnogo takvih umova koji pokazuju kako je duhovna supstanca koja lebdi u atmosferi uhvaćena od duša u koje prodire.

Znanost duha je ovdje jer sada mnogo više duša ima sposobnost da mogu, bez da to shvaćaju, iz duhovnog svijeta sakupiti utjecaje gore opisane; ali njihove teškoće bi trebale biti olakšane s razumijevanjem duhovnog svijeta. U stvari, nitko čije je srce nezrelo ne ulazi u znanost duha; nitko tko nema više ili manje iskrenu čežnju da zna nešto od ovoga što je upravo spominjano. Zaista može biti da su neki u naš Pokret natjerani radoznalošću ili slično, ali oni koji dolaze s uspravnim srcima osjećaju težnju da mogu otvoriti njihove duše prema onome što se sprema za buduću epohu ljudske evolucije koja počinje u naše vrijeme. Ljudi trebaju znanost duha jer njihove duše postaju drugačije od onog što su bile prije kratkog vremena. Baš kao što su duše pretrpjele veliku promjenu tijekom perioda u koji je pao Događaj na Golgoti, tako će opet doživjeti veliku promjenu u ovom tisućljeću i onima koja slijede. Dizanje našeg pokreta povezano je s činjenicom da duše, čak i ako nisu jasno toga svjesne, imaju nejasan osjećaj da se nešto takvog događa u naše vrijeme.

Iz tog razloga postalo je nužno, na osnovu antropozofskog razvoja, da s određenim objašnjenjima o temeljima evanđelja treba započeti. I ako možete sebe uvjeriti kroz iskreni unutarnji osjećaj da postoji nešto istinito u Krist-događaju, kao što je opisano na zadnjem predavanju, vidjeti ćete da možete razumjeti što se dogodilo kao u slučaju objašnjenja evanđelja. Shvatiti ćete da se antropozofska

interpretacija evanđelja radikalno razlikuje od svih prethodnih interpretacija. Svatko tko uzme naše tiskane cikluse predavanja o evanđeljima, ili ih se sjeća, vidjeti će da se svugdje vraćalo na prava značenja, koja se više ne mogu pronaći jednostavno čitajući današnje tekstove evanđelja. Iz postojećih prijevoda, u stvari, više ne možemo doći do onoga na što evanđelja žele ukazati. U izvjesnoj mjeri, onakva kakva danas postoje, nisu više potpuno upotrebljiva. Što je, dakle, učinjeno prema dostizanju objašnjenja Krist-događaja, i što treba napraviti?

Za one koji razumijevanju Krist-događaja pristupaju putem znanosti duha, mota biti jasno da su ta evanđelja napisana od ljudi koji su na Krist-događaj mogli gledati duhovno s duhovnim očima. Stoga nisu željeli pisati vanjsku biografiju, već su slijedili stare inicijacijske spise. (Ova veza je detaljnije pokazana u mojoj knjizi, *Kršćanstvo kao mistična činjenica*.) Oni su držali da se ono što se događalo u dubinama misterija, kod Krist-događaja, pojavilo na polju povijesti preko božanskog uređenja ljudske evolucije. Ono što se kandidatima za inicijaciju događalo u manjoj mjeri unutar misterija izvršeno je od Bića kojeg nazivamo Krist na velikoj pozornici povijesti svijeta, bez pripreme koja je za ljudska bića bila nužna, i bez izdvojenosti misterija. Ono što je ranije viđeno samo od učenika u misterijima, u njihovom najdubljem svetištu, odigralo se pred očima svijetu. To je opet nešto za što su prvi kršćanski učitelji imali duboko strahopoštovanje. Kada su razmatrali ono što bi evanđelja trebala biti, kod izvornih kršćanskih učitelja se pojavio osjećaj njihove vlastite nedostojnosti, njihove nesposobnosti da dokuče pravu jezgru i značenje evanđelja.

Ova činjenica je uzrok nečeg drugog povezanog s nužnošću interpretacije evanđelja kako mi danas radimo u našem Pokretu. Ako ste slijedili ovdje dana objašnjenja evanđelja, primijetiti ćete da tradicionalne knjige evanđelja nisu, u prvom redu, uzete kao osnova, jer ono što one kažu gledano je kao nešto potpuno nepouzdan. Umjesto toga, preko čitanja Akaša zapisa, vraćeni smo natrag do duhovnih spisa kako su objavljeni od onih koji i sami mogu čitati duhovno. Samo kada je u objašnjavanju napravljena referenca na neki pasus uzimamo u obzir rečenicu onako kako stoji u tiskanim knjigama. Tada ispituje da li, ili u kojoj mjeri, se slaže s oblikom koji se može obnoviti iz Akaša zapisa. Evanđelja Mateja, Marka, i Luke moraju biti rekonstruirana na ovaj način iz Akaša zapisa. Samo usporedba tradicije s originalnim oblikom može pokazati kako se ovaj ili onaj pasus mora čitati. Svaka tradicija koja počiva samo na tiskanom tekstu dužna je zalutati i pasti u grešku. U budućnosti evanđelja ne moraju samo biti objašnjena, već najprije rekonstruirana u njihovoj pravom izvornom obliku. Tada, kada bilo tko propituje ono što je tamo izneseno, više neće moći reći da nešto može a i ne mora biti istina, jer ondje gdje je pokazano slaganje biti će jasno zašto za nas samo čitanje Akaša zapisa može jamčiti ispravni tekst evanđelja. I onda će evanđelja opet biti dokaz za ispravnost onog što tamo stoji zapisano. To može biti pokazano u bezbrojnim pasusima. Kao primjer uzmimo sljedeće:

Kada je pri osudi Krista Isusa On upitan da li je On bio kralj poslan od Boga, On odgovara: 'Ti kažeš to!' Sada svatko tko razmišlja iskreno, i evanđelja ne želi objašnjavati prema sadašnjim profesorskim metodama, mora priznati da se ovom odgovoru Krista Isusa nikakav jasni smisao ne može povezati niti u pogledu osjećaja niti razuma. Sa strane osjećaja, moramo pitati zašto Krist Isus govori tako neodređeno da nitko ne može prepoznati što misli kazavši 'Ti kažeš to'. Ako misli 'Ti imaš pravo', u tome nema značenja, jer riječi ispitivača nisu deklarativne već pitanje. Kako dakle ovo može biti odgovor pun značenja? Ili, sa strane razuma, kako možemo misliti da On za koga zamišljamo da posjeduje sveobuhvatnu mudrost, da bi trebao izabrati ovakvu formu za Njegov odgovor? Kada su, međutim, ove riječi dane onako kako stoje u Akaša zapisu, imaju sasvim drugi smisao. Jer u Akaša zapisu nije 'Ti kažeš to', već, 'Na to, samo ti možeš dati odgovor', što znači, kada to ispravno shvatimo, 'Na tvoje pitanje trebao bih dati odgovor koji nitko nikada ne bi trebao dati u odnosu na sebe: može biti dan samo od nekog tko stoji nasuprot njemu. Bilo da je odgovor točan ili da nije točan, o tome ja ne mogu govoriti; potvrda ove istine ne leži na meni već na tebi. Ti je moraš reći; tada i samo tada bi imala smisao'.

Sada možete reći: 'To bi moglo biti točno a i ne mora biti točno'. Kao apstraktna prosudba to bi zasigurno bilo ispravno. Ali ako pogledamo na cijelu scenu i upitamo se, 'Možemo li to razumjeti bolje ako uzmemo verziju iz Akaša zapisa?', svakome će biti očigledno da se ovu scenu može razumjeti samo na ovaj način. Možemo reći, također, da posljednji prepisivač ili prevoditelj ovog pasusa nije to razumio, zbog njegove težine, i tako je zapisao nešto neprecizno. Svatko tko zna koliko je mnogo stvari u svijetu netočno zapisano neće biti iznenađen da ovdje imamo posla s netočnom verzijom. Zar onda nemamo pravo, kada počinje nova epoha čovječanstva, voditi evanđelja natrag do njihove izvorne forme, koja može biti ovjerena iz Akaša zapisa? Cijela stvar jasno izlazi na vidjelo — a to može biti pokazano čak i iz vanjske povijesti — ako s tim u vezi razmotrimo evanđelje Mateja. Najbolje što je rečeno o porijeklu Matejeva evanđelja može se pročitati u trećem tomu Tajne doktrine Blavatsky, djelu koje treba razumjeti ako ćemo ga prosuditi i vrjednovati ispravno.

Postojao je izvjesni crkveni otac, Jeronim, koji je pisao krajem četvrtog stoljeća. Iz onog što piše učimo nešto što može biti potpuno potvrđeno okultnim istraživanjem: Evanđelje po Mateju izvorno je bilo napisano na hebrejskom. U kopiji koju je Jeronim dobio, ili, kako bi možda danas kazali, u izdanju koje je posjedovao, pred sobom je imao izvorni jezik tog evanđelja, napisano hebrejskim pismom koje se još koristi, premda jezik nije bio uobičajeni hebrejski tog vremena. Jeronimov biskup dao mu je zadatak prevođenja te verzije Matejeva evanđelja za njegove kršćane. Kao prevoditelj Jeronim se ponašao na jedinstven način. U prvom redu je mislio da bi bilo opasno prevesti to evanđelje Mateja onako kakvo je bilo, jer su u njemu bile stvari koje su oni koji su ga do tada posjedovali kao svoj sveti spis željeli držati dalje od profanog svijeta. Mislio je da bi ovo evanđelje, ako bi se prevelo kompletno, prije izazvalo poremećaj nego prosvjećivanje. Tako je izostavio

stvari koje bi, prema njegovom vlastitom i crkvenom gledanju tog vremena, mogle imati uznemirujući učinak, i zamijenio ih drugima. Ali iz njegovog pisanja možemo naučiti još i više, a to je najozbiljniji aspekt cijelog spisa: Jeronim je znao da se evanđelje Mateja može razumjeti samo od onih koji su bili inicirani u izvjesne tajne. Znao je, također, da on nije bio jedan od njih. Drugim riječima, priznao je da nije razumio ovo evanđelje! A ipak ga je preveo. Tako Matejevo evanđelje leži danas pred nama u odjeći koju mu je dao čovjek koji ga nije razumio, ali koji se bio toliko navikao na tu verziju da je kasnije osuđivao kao herezu sve što je izjavljeno o tom evanđelju ako nije bilo u skladu s njegovim vlastitim prijevodom. Ovo su apsolutne činjenice.

Sljedeća stvar od interesa koju moramo ispitati je sljedeće. Zašto su ga, u najranijim danima kršćanstva, oni koji su se posebno držali Matejeva evanđelja prenosili samo takvim osobama kao što su bili oni inicirani u tajna značenja izvjesnih stvari?

Zašto je to bilo tako moguće shvatiti samo ako smo donekle upoznati s karakterom inicijacije. Ovakve stvari su vam često kazivane u vezi ovoga ili onoga, i konkretno ste čuli da ga inicijacija, kada pomoću nje čovjek stječe vidovite snage, vodi do stjecanja znanja o izvjesnim temeljnim istinama koje se tiču svijeta. Te fundamentalne istine su takve da običnoj svijesti na početku izgledaju apsurdno. Sve što o njima može reći je: To je paradoks. Ali tu ima još toga. Ako bi najviše istine, t.j. one dostupne posvećeniku, postale poznate nepripremljenom pojedincu — bilo da ih nagađa, što na neki način može biti moguće, ili su mu udijeljene kada je bio u nesavršenom stanju da ih primi — tada, čak i ako bi to bile najelementarnije istine, one bi bile opasne za njega u najvišem stupnju. Čak i ako bi najčistije, najviše, istine u vezi svijeta bile postavljene pred njega, to bi na njega i njegovo okruženje djelovalo destruktivno.

Iz ovog razloga, svatko tko je danas u posjedu najviših istina zna da ne može biti ispravno samo pozvati nekoga i udijeliti mu najviše misterije svijeta. Najviše istine ne mogu biti pružene tako da ih usta jednostavno izgovore a uho ih jednostavno čuje. Način na koji su najviše istine pružene je sasvim drugačiji. Osoba koja želi postati učenik je polako i postupno pripremljena, i ta priprema se odvija na takav način da posljednji zaključak, davanje misterije, ne prelazi od usta do uha. U određenoj točki vremena učenik je tako pogodno pripremljen da se tajna, misterij, pojavljuje pred njime. On ne treba biti izgovoren ustima, niti ga treba čuti uhom; mora se roditi u duši kroz ono što je prošlo između učitelja i učenika.

Nema načina za od posvećenika iscijediti zadnje stvari misterija, jer nitko ne može biti prisiljen — bilo kojim sredstvom dostupnim na fizičkom planu — da svojim ustima izda bilo što od viših misterija. Tako je to s višim misterijima. I ako bi ono što treba biti rođeno iz duše, kao što to više misterije moraju biti, bilo preneseno nezreloj osobi preko usta ili drugačije, to bi bilo puno opasnosti i za tu drugu osobu također. Jer onaj koji je predao znanje bio bi u potpunosti predan moći

njegovog slušatelja ostatak njegove inkarnacije. To se, međutim, nikada ne može dogoditi ako učitelj jednostavno priprema učenika, i učenik pušta da istine budu rođene iz njegove vlastite duše.

Kada ovo znamo, razumijemo da izvorno evanđelje Mateja nije moglo biti pruženo bez daljnje pripreme jer ljudi nisu bili zreli da prime ono što je u njemu. Jer ako Jeronim, crkveni otac, sam nije bio pripremljen za ono što je sadržavalo, onda sigurno nisu bili ni drugi ljudi. Oni koji su izvorno bili u posjedu tih priopćenja, Ebioniti, nisu ih prenosili jer, ako bi bila primljena od nezrelih osoba, bila bi toliko izobličena da bi morala voditi do onog što je Jeronim mislio kada je rekao da ne bi služila izgradnji već destrukciji. Sada, Jeronim je to shvaćao; ipak je sebi dopustio da na neki način Matejevo evanđelje pruži svijetu. Stoga moramo shvatiti da je ovo evanđelje bilo na neki način pruženo i da je na svijet imalo odgovarajući učinak. Ako sada pogledamo okolo i vidimo kakav utjecaj je imalo, tada bi nam u svjetlu okultnih istina mnoge stvari trebale biti shvatljive. Kome bi, stojeći na tlu okultizma, bilo stalo reći da bi svi progoni i tako dalje u kršćanskom svijetu mogli biti povezani s principima Krista Isusa? Tko, stojeći na tlu okultizma, ne bi rekao da je u vanjsku evoluciju moralo dotjecati nešto što nije u skladu s principima s kršćanskom evolucijom? Ukratko, ovdje mora postojati veliko nerazumijevanje.

Jučer smo spomenuli kako bi na tlu kršćanstva trebali govoriti, na primjer, o Apoloniju iz Tijane; iznijeli smo njegovu veličinu i značaj i čak ga nazvali adeptom. Ipak kada idemo kroz ranu kršćansku literaturu svuda nalazimo optužbe protiv Apolonija, kao da je sve što je napravio, sve što je izvršio, bilo postignuto pod utjecajem vraga. Tu imamo nešto što se mora nazvati netočno iznošenje, ne samo nerazumijevanje osobnosti i djela Apolonija od Tijane. Ovo je samo jedan primjer među mnogima. Razumijemo ga samo kada vidimo da su evanđelja uručena na način koji mora voditi do nerazumijevanja, i da je danas, na tlu okultizma, naš zadatak ići natrag do pravog značenja kršćanstva, u pogledu čega su prvi učitelji napravili mnogo pogrešaka. Tada će izgledati shvatljivo da će sljedeća epoha kršćanstva biti doživljena različito od ranijih epoha. S druge strane, kao što je već naznačeno, mnoge stvari su ovdje izjavljene koje se mogu kazati samo zato jer su slušatelji imali udjela u razvoju naše znanosti duha tijekom zadnjih par godina, ili su s pravom skloni da uđu u nju: osobe u čijim dušama su odgovarajući osjećaji i raspoloženje koje će dopustiti da ono što je pruženo djeluje na njih. Pošto su duše prošle kroz barem jedan period učenja, jednu inkarnaciju između Misterija na Golgoti i sadašnjeg vremena, o evanđeljima se može danas govoriti bez straha da se može napraviti šteta.

Prema tome pred nama imamo jedinstvenu činjenicu da su evanđelja morala biti priopćena, ali da se kršćanstvo moglo razumjeti samo u njegovom najmanje savršenom obliku. Stoga su evanđelja bila podložna metodi istraživanja koja više ne može odrediti što je povijesno a što nije, tako da je konačno sve poricano. U njihovom izvornom obliku moraju ući u naša srca i duše, i moraju stvoriti novu

snagu kojom nalazi koji će sada biti predstavljeni ljudima mogu biti prihvaćeni od onih koji su mogli dostojno osjetiti događaje od krštenja od Ivana do Događaja na Golgoti.

Interpretacija Krist-događaja s okultnog stajališta je dakle nužna priprema za duše koje će u bliskoj budućnosti doživjeti nešto novo, duše koje će gledati na svijet s novim sposobnostima. Stara forma evanđelja je prvo primiti svoju pravu vrijednost kroz naše učenje da čitamo evanđelja uz pomoć Akaša zapisa; samo kroz to će njihova puna vrijednost biti obnovljena. Osobito, pravi značaj Događaja na Golgoti može biti potpuno pokazan samo okultnim istraživanjem. Tek kada je izvorno značenje ovog Događaja shvaćeno kroz okultno istraživanje posljedice koje može imati za ljudsku dušu biti će prepoznate. Naš zadatak sljedećih par dana biti će baciti svjetlo, koliko god je moguće u kratkom ciklusu predavanja, na sve što ljudska duša može doživjeti pod utjecajem Krist-impulsa, tako da bi mogli doći do dubljeg znanja nego je prije to bilo moguće za sve što se odvijalo u Palestini i na Golgoti.

PREDAVANJE V

9. LISTOPADA 1911.

Ako se sjetite da smo tijekom naših predavanja došli do toga da na Krist-impuls gledamo kao na najdublji događaj u ljudskoj evoluciji, bez sumnje ćete se složiti da je neki napor naše snage uma i duha potreban da bi razumjeli njegovo puno značenje i opseg utjecaja. Zasigurno u najširim krugovima nalazimo naviku kazivanja da najviše stvari u svijetu moraju biti shvatljive u najjednostavnijim pojmovima. Ako je netko prisiljen o izvorima egzistencije reći da izgledaju složeno, ljudi se od toga okreću jer 'istina mora biti jednostavna'. U zadnjem pribježištu zasigurno je jednostavna. Ali ako na određenom stupnju želimo upoznati najviše stvari, nije teško vidjeti da najprije moramo pročistiti put do njihovog razumijevanja. A da bi ušli u punu veličinu, puni značaj, Krist-impulsa, s konkretnog stajališta, moramo spojiti mnoge različite stvari.

Trebamo se samo okrenuti Pavlovim poslanicama i uskoro ćemo vidjeti da je Pavao, koji je posebno težio da unutar opsega ljudskih umova donese nadosjetilnu prirodu Krist-bića, povukao u koncept, ideju, Krista, cijelu ljudsku evoluciju, takoreći. Ako pustimo da Pavlove poslanice djeluju na nas, u konačnici imamo nešto što, kroz iznimnu jednostavnost i duboko prodiruće osobine riječi i rečenica, čini najznačajniji utisak. Ali to je tako samo zato jer je Pavao, kroz vlastitu inicijaciju, izgradio svoj put do te jednostavnosti koja nije početna točka onog što je istinito, već posljedica, cilj. Ako želimo prodrijeti u ono što je Pavao konačno mogao izraziti divnim, monumentalnim, jednostavnim riječima u vezi Krist-bića, moramo se približiti razumijevanju ljudske prirode, za čiji je daljnji razvoj na Zemlji Krist-impuls došao. Stoga razmotrimo ono što već znamo u vezi ljudske prirode, kako je pokazano kroz okultni pogled.

Život čovjeka dijelimo na dva dijela: period između rođenja i smrti, i period koji se odvija između smrti i novog rođenja. Prije od svega pogledajmo na čovjeka u njegovom fizičkom tijelu. Znamo da ga okultni pogled vidi kao četverostruko biće, ali kao četverostruko biće u procesu razvoja. Okultni pogled vidi fizičko tijelo, etersko tijelo, astralno tijelo i ego. Znamo da, da bi razumjeli ljudsku evoluciju moramo naučiti okultnu istinu da taj ego, kojeg postajemo svjesni u našim osjećajima i percepcijama kada jednostavno skrenemo pogled sa vanjskog svijeta i pokušamo živjeti u nama samima, ide iz inkarnacije u inkarnaciju. Ali također znamo da je taj ego, takoreći, obavijen — premda 'obavijen' nije dobar izraz, možemo ga koristiti za sada — od tri druga člana ljudske prirode, astralnog tijela, eterskog tijela i fizičkog tijela. O astralnom tijelu znamo da je kompanjon ega kroz razne inkarnacije. Jer premda tijekom kamaloke mnogo od astralnog tijela mora biti skinuto, ono ostaje kao neka vrsta tijela sile, koje draži na okupu moralni, intelektualni i estetski napredak koji smo prikupili tijekom inkarnacije. Štoga da

čini istinski napredak držano je na okupu snagom astralnog tijela, nošeno je od jedne inkarnacije do druge, i povezano je, takoreći, s egom, koji prelazi kao fundamentalno vječno u nama iz inkarnacije u inkarnaciju. Nadalje, znamo da je od eterskog tijela, također, mnogo toga odbačeno neposredno nakon smrti, ali ekstrakt tog eterskog tijela ostaje s nama, ekstrakt koji nosimo sa sobom od jedne inkarnacije do druge. U prvim danima odmah nakon smrti pred nama imamo neku vrstu pregleda unatrag, kao veliki *tableau*, našeg života do tada, i sa sobom nosimo koncentrirani eterski ekstrakt. Ostatak eterskog tijela je predam općem eterskom svijetu u jednoj ili dugoj formi, u skladu s razvojem osobe o kojoj se radi.

Kada, međutim, pogledamo na četvrtog člana ljudskog bića, fizičko tijelo, u početku izgleda kao da fizičko tijelo jednostavno nestaje u fizičkom svijetu. Netko bi rekao da se to može izvana pokazati, jer za vanjski pogled fizičko tijelo je na jedan ili drugi način dovedeno do razgradnje. Pitanje, međutim, koje svatko tko se okupira znanošću duha mora sebi postaviti je sljedeće. Da nije sve što nam vanjska fizička spoznaja može reći o sudbini našeg fizičkog tijela možda samo maya? Odgovor ne leži daleko od svakog tko je počeo razumjeti znanost duha. Kada čovjek može sebi reći, 'Sve što je ponuđeno osjetilnom pojavnošću je maya, vanjska iluzija', kako onda može držati za stvarno točno da fizičko tijelo, isporučeno grobu ili vatri, nestaje bez traga, koliko se god grubo pojava nametala njegovim osjetilima? Možda, iza vanjske maye, tamo leži nešto mnogo dublje. Idemo dalje u ovo.

Shvatiti ćete da, da bi razumjeli evoluciju Zemlje, moramo znati ranija utjelovljenja našeg planeta; moramo proučavati Saturn, Sunce, i Mjesec utjelovljenja Zemlje. Znamo da je Zemlja prošla kroz njene 'inkarnacije' kao što je to i svako ljudsko biće. Naše fizičko tijelo je pripremljeno tijekom ljudske evolucije od Saturn perioda Zemlje. S obzirom na drevni Saturn ne možemo uopće govoriti o eterskom tijelu, astralnom tijelu, i egu u današnjem smislu. Ali zametak za fizičko tijelo bio je već posijan, utjelovljen, tijekom Saturn evolucije. Tijekom Sunce-perioda Zemlje ovaj zametak je bio transformiran, i zatim je u tom zametku, njegovoj izmijenjenoj formi, utjelovljeno etersko. Tijekom Mjesec-perioda Zemlje fizičko tijelo je opet transformirano, i u njemu, i u isto vrijeme u eterskom tijelu, utjelovljeno je astralno tijelo. Tijekom Zemlja-perioda utjelovljen je ego. I da li je pojmljivo da se dio nas koji je utjelovljen tijekom Saturn perioda, naše fizičko tijelo, jednostavno razgradi ili je zapaljeno i nestaje u elementima, nakon najznačajnijih težnji od duhovno božanskih bića kroz milijune i milijune godina, tijekom Saturn, Sunce i Mjesec perioda, da se proizvede ovo fizičko tijelo? Ako bi to bilo točno, trebali bi pred sobom imati izvanrednu činjenicu da je kroz tri planetarna stupnja, Saturn, Sunce, Mjesec, cijeli roj božanskih bića radio da bi proizveo kozmički element, kao što je naše fizičko tijelo, i da je tijekom perioda Zemlje taj kozmički element osuđen da nestane svaki puta kada osoba umre. To bi bila osobita drama ako bi maya — a vanjsko promatranje ne zna ništa drugo — bila u pravu. Dakle sada pitamo: Može li maya imati pravo?

Na prvu svakako izgleda kao da okultno znanje izjavljuje da je maya točna, jer, začudo, u ovom slučaju okultno znanje izgleda usklađeno s mayom. Kada proučavamo opis dan od duhovnog znanja o razvoju čovjeka nakon smrti, vidimo da je jedva bilo što primijećeno o fizičkom tijelu. Rečeno nam je da je fizičko tijelo odbačeno, predano elementima Zemlje. Kazano nam je o eterskom tijelu, astralnom tijelu, egu. Fizičko tijelo nije dalje dirano, i izgleda kao da je šutnja duhovnog znanja prešutno slaganje s maya-znanjem. Tako izgleda, i na određeni način od znanosti duha je opravdano tako govoriti, jer sve dalje treba ostaviti dubljem utemeljenju u kristologiji. Jer u vezi onoga što se odvija izvan maye s obzirom na fizičko tijelo uopće ne možemo govoriti ispravno ukoliko Krist-impuls i sve s njime povezano nije prije dovoljno objašnjeno.

Ako promatramo kako je ovo fizičko tijelo doživljavano u nekom određenom trenutku u prošlosti, doći ćemo do izvanrednog rezultata. Ispitajmo tri vrste svijesti naroda, tri različita oblika ljudske svijesti u vezi svega što je povezano s našim fizičkim tijelom, tijekom odlučnih razdoblja u ljudskoj evoluciji. Najprije ćemo ispitati među Grcima.

Znamo da su Grci bili onaj izvanredan narod koji su se podigli do njihovog najvišeg razvoja u četvrtoj post-atlantskoj epohi civilizacije. Znamo da je ta epoha započela oko osmog stoljeća prije naše ere, i završila u trinaestom, četrnaestom i petnaestom stoljeću nakon Događaja u Palestini. Lako možemo potvrditi ono što je o ovom periodu kazano iz vanjskih informacija, tradicija i dokumenata. Prvi nejasni izvještaji u vezi Grčke teško da idu dalje natrag od šestog ili sedmog stoljeća prije naše ere, iako izvještaji o legendama dolaze iz još ranijih vremena. Znamo za veličina povijesnog perioda Grčke ima svoj izvor u prethodnom periodu, trećoj post-atlantskoj epohi. Nadahnute izjave Homera sežu u razdoblje prije četvrte post-atlantske epohe; a Eshil, koji je živio tako rano da su brojna njegova djela izgubljena, pokazuje natrag na dramu misterija, koje on nudi samo odjek. Treća post-atlantska epoha proteže se u grčko doba, ali u tom dobu četvrta epoha dolazi do punog izražaja. Divna grčka kultura najčišći je izraz četvrte post-atlantske epohe.

Sada oslušujemo izvanrednu izreku iz te zemlje Grčke, izjavu koja nam dopušta da dublje provirimo u dušu čovjek koji se osjećao istinskim Grkom, izjavu heroja (Ahil, u Odiseji): 'Bolje prosjak u gornjem svijetu, nego kralj u zemlji sjena'. Ovdje je izreka koja odaje duboku osjetljivost grčke duše. Mogli bi reći da sve što nam je sačuvano od grčke klasične ljepote i klasične veličine, postupnog formiranja ljudskog ideala u vanjskom svijetu — sve nam to odjekuje iz te izreke.

Podsjetimo se divnog treninga ljudskog tijela u grčkoj gimnastici i na velikim igrama, koje su samo karikirane ovih dana od osoba koje ne razumiju ništa od toga što je Grčka zaista bila. Svaki period ima svoj vlastiti ideal, i to moramo imati na umu ako želimo razumjeti kako je ovaj razvoj vanjskog fizičkog tijela, onakvog kakvo tamo stoji u svojoj vlastitoj formi na fizičkom planu, bio osobita privilegija

grčkog duha. Tako je, također, bilo i stvaranje ljudskog ideala u plastičnoj umjetnosti, unaprjeđivanje ljudske forme u kiparstvu. I ako pogledamo na karakter grčke svijesti, kakva je zahvaćala Perikla, na primjer, kada čovjek ima osjećaj za univerzalno ljudsko a ipak je mogao čvrsto stajati na vlastitim nogama i osjećati se kao gospodar ili kralj na području vlastitog grada — kada pustimo da sve to djeluje na nas, onda moramo reći da je prava ljubav Grka bila za ljudsku formu kakva je stajala pred njima na fizičkom planu, i estetika se, također, bila okrenula u iskaz u razvoju ove forme. Gdje je ta ljudska forma toliko ljubljena i shvaćana, moglo se predati misli: 'Kada je ono što čovjeku daje tu divnu formu na fizičkom planu oduzeto od ljudske prirode, ostatak se ne može vrednovati visoko kao i dio uništen smrću'. Ova vrhunska ljubav za vanjsku formu neizbježno je vodila do pesimističkog gledanja na ono što od čovjeka ostaje kada je prošao kroz vrata smrti. I potpuno možemo razumjeti da se grčka duša, gledajući s toliko ljubavi na vanjsku formu, osjećala tužno kada je primorana misliti: 'Ova forma je oduzeta od ljudske individualnosti. Ljudska individualnost živi dalje bez ove forme!' Ako se na trenutak na to pogleda čisto sa gledišta osjećaja, onda moramo reći: U Grčkoj imamo onaj ogranak ljudske rase koji je najviše volio i vrednovao ljudsko tijelo, i proživio najdublju tugu kada je pri smrti tijelo umrlo. Sada razmotrimo drugu svijest koja se razvila otprilike u isto vrijeme, Buda svijest, koja je od Bude prešla njegovim sljedbenicima. Tu imamo gotovo suprotnost od grčkog stava. Trebamo se samo sjetiti jedne stvari: jezgra četiri velike istine Bude je da je ljudska individualnost privučena čežnjom, željom, u egzistenciju gdje je obavijena vanjskom formom. U kakvu vrstu egzistencije? U egzistenciju opisanu Buda-učenjem kao 'Rođenje je patnja, bolest je patnja, starost je patnja, smrt je patnja!' Osnovna misao u ovoj jezgri budizma je da je tom obavijenošću vanjskim tjelesnim ovojem, naša individualnost, koja pri rođenju silazi iz božanskih duhovnih visina i pri smrti se vraća božanskim duhovnim visinama, izložena boli egzistencije, patnji egzistencije. Jedini način spasenja za ljude je izražen u četiri velike svete istine Bude: osloboditi se vanjske egzistencije, odbaciti vanjski ovoj. To znači transformirati individualnost tako što je prije moguće dođe u stanje koje će to odbacivanje dozvoliti. Primjećujemo da je ovdje aktivni osjećaj suprotan dominantnom osjećaju među Grcima. Jednako snažno kao što je Grk volio i vrednovao vanjski tjelesni ovoj, i osjećao tugu odbacujući ga, toliko ga je malo vrednovao sljedbenik budizma, gledajući ga kao nešto što treba odbaciti što brže. A povezana s ovim stavom bila je borba da se prevlada žudnja za egzistencijom, egzistencijom obavijenom tjelesnim ovojem.

Hajdemo malo dublje u ove budističke misli. U budizmu se susrećemo s vrstom teoretskog pogleda u vezi uzastopnih inkarnacija čovjeka. Nije toliko pitanje što pojedinac misli o teoriji, koliko o tome što je prodrlo u svijest sljedbenika budizma. Često sam to opisivao. Rekao sam da možda nemamo bolju šansu, što je sljedbenik budizma morao osjećati u odnosu na kontinuirane inkarnacije čovjeka, nego uranjajući u tradicionalni razgovor između kralja Milinde i budističkog mudraca. 'Ti si došao u kočiji: onda razmišljaj, o veliki kralju!', rekao je mudrac Nagasena, 'da sve što imaš u kočiji nije ništa drugo nego kotači, osovina, tijelo kočije i sjedište, a

izvan njih ništa ne postoji osim riječi koja pokriva kotače, osovinu, tijelo kočije, sjedište i tako dalje. Dakle ne možeš govoriti o posebnoj individualnosti kočije, već jasno moraš razumjeti da je "kočija" prazna riječ ako misliš o bilo čemu drugom osim njenim dijelovima, članovima'. I još jedna usporedba je za Nagasenu izabrana za kralja Milindu. 'Razmotri plod badema koji raste na stablu, i razmišljaj da je od drugog ploda uzeto sjeme i položeno u zemlju i istrunulo je; iz tog sjemena izraslo je stablo, i na njemu plod badema. Možeš li reći da plod na stablu ima išta drugo zajedničko osim imena i vanjske forme s plodom iz kojeg je uzeto sjeme i položeno u zemlju, gdje je istrunulo?' Čovjek, Nagasena želi reći, ima upravo onoliko zajedničkog s čovjekom njegove prethodne inkarnacije kao što plod badema ima s plodom badema koji je, kao sjeme, položen u zemlju. Svatko tko vjeruje da je forma koja stoji pred nama kao čovjek, i koja je odnesena smrću, bilo što drugo osim imena i forme, vjeruje nešto što je pogrešno kao i onaj koji misli da je u kočiji — u imenu 'kočija' — sadržano nešto drugo osim dijelova kočije — kotača, osovine, i tako dalje. Iz prethodne inkarnacije ništa od onoga što čovjek naziva njegov ego ne prelazi u novu inkarnaciju.

To je važno! I moramo stalno naglašavati da nije mjera kako ova ili ona osoba bira da interpretira ovu ili onu izreku Bude, već kako je budizam djelovao na svijest ljudi, što je dao njihovim dušama. A ono što je dao njihovim dušama zaista je s velikom jasnoćom i značenjem izraženo u ovoj paraboli kralja Milinde i budističkog mudraca. O onom što mi zovemo 'ego', i o čemu govorimo da je od čovjeka najprije osjećano i percipirano kada razmišlja o njegovom unutarnjem biću, budist kaže da je to u osnovi nešto što dotječe u čovjeka, i pripada mayi koliko i sve drugo što ne ide iz inkarnacije u inkarnaciju.

Drugdje sam spomenuo da ako bi kršćanski mudrac bio uspoređen s budističkim, on bi kralju Milindi govorio drugačije. Budist je rekao kralju: 'Razmotri kočiju, točkove, osovinu, i tako dalje; to su dijelovi kočije, i izvan tih dijelova kočija je samo ime i forma. S riječju kočija nisi imenovao ništa stvarno u kočiji. Ako ćeš govoriti što je stvarno, onda moraš imenovati dijelove'. U jednakom slučaju kršćanski mudrac bio bi rekao: 'O mudri kralju Milinda, došao si u kočiji; pogledaj je! U njoj možeš vidjeti samo kotače, tijelo kočije i tako dalje, ali pitam te sada: Možeš li doputovati ovamo samo s kotačima? Ili samo s osovinom, ili samo sa sjedalom? Ne možeš putovati ovamo na bilo kom odvojenom dijelu. Utoliko što su dijelovi oni čine kočiju, ali na dijelovima ti ne možeš doći ovamo. Da bi sastavljeni dijelovi činili kočiju, nešto drugo ne neophodno osim što su samo dijelovi. Mora najprije biti sasvim određena misao o kočiji, jer to sastavlja kotače, osovinu, i tako dalje. I misao o kočiji je nešto vrlo neophodno: ti zaista ne možeš vidjeti misao, ali je moraš prepoznati'!

Kršćanski mudrac bi se onda okrenuo čovjeku i rekao: 'Od pojedine osobe ti možeš vidjeti samo vanjsko tijelo, vanjska djela, i vanjska duševna iskustva; u čovjeku vidiš onoliko malo od njegova ega koliko u imenu kočija vidiš odvojenih dijelova. Nešto sasvim različito je uspostavljeno između dijelova, naime ono što ti

omogućuje da putuješ ovamo. Tako je isto i u čovjeku: unutar svih njegovih dijelova uspostavljeno je nešto sasvim različito, naime ono što čini ego. Ego je nešto stvarno što kao nadosjetilni entitet ide iz jedne inkarnacije u drugu.'

Kako možemo napraviti dijagram budističkog učenja o reinkarnaciji, tako da predstavlja odgovarajući budističku teoriju? S kružnicom označujemo čovjeka između rođenja i smrti. Čovjek umire. Vrijeme kada umire označeno je točkom gdje kružnica dodiruje liniju A–B. Sada što ostaje od svega što je bilo fascinantno unutar njegove egzistencije između rođenja i smrti? Zbrajanje uzroka: rezultati djela, svega što je čovjek napravio, dobro ili loše, lijepo ili ružno, pametno ili glupo.

Dijagram 3

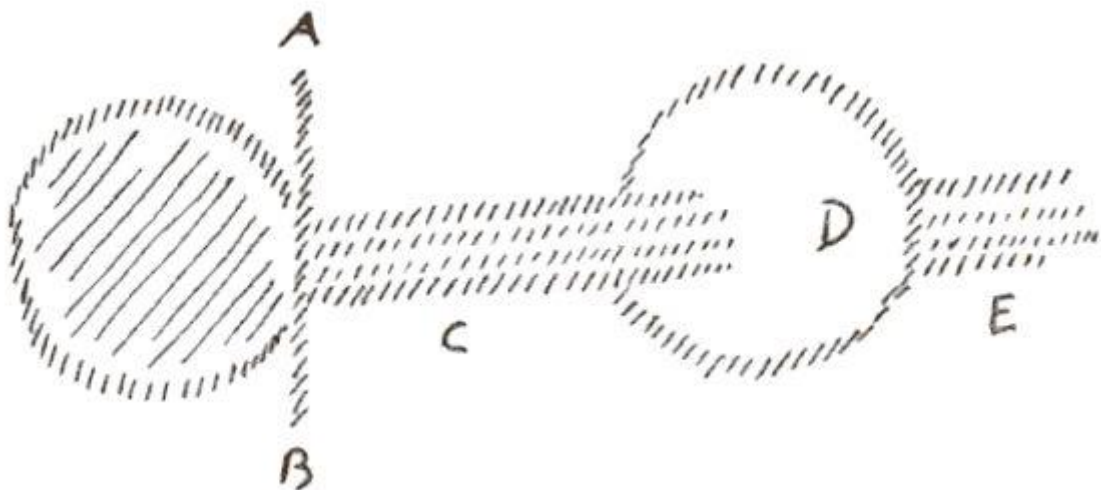
Sve što ostaje na ovaj način radi dalje kao set uzroka, i tako formira kauzalnu jezgru (C) za sljedeću inkarnaciju. Oko ove kauzalne jezgre novi tjelesni ovoji (D) istkani su za novu inkarnaciju. Ti tjelesni ovoji prolaze kroz nova iskustva, kao što su i tjelesni ovoji oko ranije kauzalne jezgre. Iz tih iskustava opet ostaje kauzalna jezgra (E). Ona uključuje iskustva koja su u nju ušla iz ranijih inkarnacija, zajedno s iskustvima iz njenog zadnjeg života. Stoga služi kao kauzalna jezgra za sljedeću inkarnaciju, i tako dalje. Ovo znači da se ono što prolazi kroz inkarnaciju ne sastoji ni od čega osim uzroka i učinaka. Nema kontinuiranog ega da poveže inkarnacije; ništa osim uzroka i učinaka ne prelazi iz jedne inkarnacije u sljedeću. Dakle kada u ovoj inkarnaciji ja sebe nazovem 'ego', to nije zato jer je isti ego bio tamo u prethodnoj inkarnaciji. Ono što nazivam mojim egom samo je maya sadašnje inkarnacije.

Svatko tko zaista poznaje budizam mora to predstaviti na ovaj način, i mora jasno razumjeti da ono što mi zovemo ego nema mjesta u budizmu. Sada idemo dalje do onog što poznajemo kao antropozofsku spoznaju.

Kako je čovjek ikada bio u mogućnosti da razvije svoj ego? Kroz evoluciju Zemlje. Samo tijekom evolucije Zemlje dosegao je stupanj razvoja svog ega. On je dodan njegovom fizičkom tijelu, eterskom tijelu i astralnom tijelu na Zemlji. Sada,

ako se sjetimo svega što moramo reći u vezi evolucijske faze čovjeka tijekom Saturn, Sunce i Mjesec perioda, znamo da tijekom Mjesec perioda ljudsko fizičko tijelo još nije bilo steklo sasvim određenu formu; to je prvo primilo na Zemlji. Stoga o egzistenciji Zemlje govorimo kao o epohi u kojoj su prvi imali udjela Duhovi oblika, i preobrazili fizičko tijelo čovjeka tako da ima sadašnju formu. Ovo formiranje ljudskog fizičkog tijela bilo je nužno ako će ego naći mjesto u čovjeku. Fizičko zemaljsko tijelo, položeno na fizičku Zemlju, dalo je temelj za osvit ega kakvog poznajemo. Ako to imamo na umu, ono što slijedi više neće izgledati neshvatljivo.

S obzirom na vrednovanje ega među Grcima, vidjeli smo da je za njih izražen izvana u ljudskoj formi. Sada se prisjetimo da budizam, prema svojoj spoznaji, kreće prevladati i odbaciti što je brže moguće vanjsku formu ljudskog fizičkog tijela. Možemo li se onda čuditi da u budizmu ne nalazimo nikakvu vrijednost pridruženu toj tjelesnoj formi? Bit je budizma da vanjsku formu fizičkog tijela vrednuje onoliko malo koliko vrednuje i vanjsku formu koju ego treba da bi se ostvario: zaista, sve to je ostavljeno po strani. Budizam je izgubio formu ega kroz način na koji je podcijenio fizičko tijelo.

Dijagram 4

Prema tome vidimo kako su te dvije duhovne struje polarno suprotstavljene: grčka struja, koja postavlja najvišu vrijednost na vanjsku formu fizičkog tijela kao na vanjsku formu ega, i budizam, koji zahtijeva da se vanjska forma fizičkog tijela, sa svom žudnjom za egzistencijom, prevlada što je prije moguće, tako da je u svojoj teoriji potpuno izgubio ego.

Između te dvije suprotne svjetske filozofije stoji drevno židovstvo. Drevno židovstvo je daleko od toga da tako loše misli o egu kao što to čini budizam. U budizmu, hereza je prepoznati kontinuirani ego, koji ide od jedne inkarnacije do sljedeće. Ali drevno židovstvo se striktno držalo te takozvane hereze, i nikada ne bi

palo na pamet sljedbeniku te religije da pretpostavi da je njegova osobna božanska iskra, s kojom je povezivao koncept ega, izgubljena kada ide kroz vrata smrti. Ako želimo razjasniti kako je drevni Hebrej gledao na stvar, moramo reći da se u svom unutarnjem biću osjećao povezan s božanstvom, intimno povezan; znao je da je preko najfinijih niti duševnog života, takoreći, bio zavisan o biću tog božanstva.

S obzirom na koncept ega, drevni Hebrej je bio posve različit od budista, ali u drugom smislu također je bio sasvim različit od Grka. Kada istražujemo ona drevna vremena kao cjelinu, nalazimo da poštovanje ljudske osobnosti, i otuda vrednovanje vanjske ljudske forme koje je bilo svojstveno Grcima, nije prisutno u drevnom židovstvu. Za Grka bi bila potpuna besmislica reći: 'Ne pravi sebi bilo kakvu sliku svog Boga'. Ne bi bio razumio ako bi mu netko rekao: 'Ne pravi sebi bilo kakvu sliku tvog Zeusa, tvog Apola'. Jer on je osjećao da je najviša stvar bila vanjska forma, i da je najveća počast koju je čovjek mogao ponuditi bogovima bila da ih odjene u tu ljudsku formu koju ju sam toliko mnogo cijenio. Ništa mu ne bi izgledalo apsurdnije od zapovijedi: 'Ne pravi sebi sliku Boga'. Kao umjetnik, Grk je svoju ljudsku formu dao svojim bogovima. On je o sebi mislio kao da je napravljen na sliku Boga, i provodio je svoja natjecanja, svoje hrvanje, svoju gimnastiku i tako dalje, da bi postao stvarna kopija Boga.

Ali drevni Hebrej je imao zapovijed, 'Ne pravi sebi sliku Boga!' To je bilo zato je on vanjsku formu nije vrednovao kao što su to Grci; smatrao je nedostojnom u odnosu na božanstvo. Drevni Hebrej je na jednoj strani bio daleko od učenika budizma, koji bi najviše volio da potpuno odbaci ljudsku formu prolazeći kroz smrt, kao što je i na drugoj strani daleko od Grka. Bio je svjestan činjenice ta je ta forma ono što je izrazilo zapovijedi, zakone, božanskog bića, i jasno je shvaćao da je 'pravednik' predao sljedećim generacijama ono što je, kao pravednik, sakupio. Ne gašenje forme, već predaja forme kroz generacije ono je što je brinulo drevnog Hebreja. Njegovo stajalište je na pola puta između budista, koji je izgubio vrijednost ega, i onog od Grka, koji je u formi tijela vidio ono najviše, i osjećao je kao patnju kada je tjelesna forma morala nestati sa smrću.

Tako ova tri pogleda stoje jedan nasuprot drugom. I za pobliže razumijevanje drevnog židovstva moramo učiniti jasnim da je ono što je Hebrej cijenio kao njegov ego u izvjesnom smislu također i božanski ego. Bog je živio u čovječanstvu, živio u čovjeku. U tom jedinstvu s Bogom, Hebrej je u isto vrijeme osjećao vlastiti ego, i osjećao da se podudara s božanskim egom. Božanski ego ga je podržavao; božanski ego je bio aktivan u njemu. Grk je rekao: 'Toliko cijenim svoj ego da s užasom gledam ono što će mu se dogoditi nakon smrti'. Budist je rekao: 'Ono što je uzrok vanjske forme mora otpasti od čovjeka što je prije moguće'. Hebrej je rekao: 'Ja sam sjedinjen s Bogom; to je moja sudbina, i sve dok sam ujedinjen s Njime podnosim moju sudbinu. Ne znam za ništa drugo osim poistovjećivanja mog ega s božanskim egom'.

Ovaj stari židovski način mišljenja, stojeći na pola puta između grčke misli i budizma, ne uključuje, kao što su Grci mislili od početka da jest, predispoziciju za tragediju suočen s pojavom smrti, već je osjećaj tragedije indirektno prisutan u njemu. Istinski je grčko, kada heroj kaže: 'Bolje prosjak u gornjem svijetu' — t.j. s ljudskom tjelesnom formom — 'nego kralj u oblasti sjena', ali Hebrej to ne bi mogao reći bez još nečeg. Jer Hebrej zna da kada pri smrti njegova tjelesna forma otpada, da on ostaje ujedinjen s Bogom. On ne može pasti u tragično raspoloženje jednostavno kroz činjenicu smrti. Ipak, predispozicija za tragediju je indirektno prisutna u drevnom židovstvu, i izražena je u predivnoj dramatskoj priči ikada napisanoj u drevna vremena, priči o Jobu.

Tamo vidimo kako se ego Joba osjeća vezan s njegovim Bogom, kako dolazi u konflikt s njegovim Bogom, ali različito od načina na koji grčki ego dolazi u konflikt. Pokazano nam je kako je nesreća za nesrećom zadesila Joba, premda je on svjestan da je pravednik i da je napravio sve da održi vezu njegova ega s božanskim egom. I dok izgleda da je njegova egzistencija blagoslovljena i treba biti blagoslovljena, tragična sudbina se lomi preko njega.

Job nije svjestan bilo kojeg grijeha; svjestan je da se ponašao onako kako se pravednik mora ponašati prema njegovom Bogu. Riječ je dovela do toga da je sve što je posjedovao bilo uništeno, cijela njegova obitelj ubijena. Zatim je njegovo vanjsko tijelo, ta božanska forma, pogođena teškom bolešću. Tamo on stoji, čovjek koji može svjesno sebi reći: "Kroz unutarnju vezu osjećam se s mojim Bogom, nastojao sam biti pravednik pred mojim Bogom. Moja sudbina, dodijeljena mi od tog Boga, smjestila me u svijet. Djela tog Boga su ono što me tako teško pogodilo". I njegova žena stoji pokraj njega, i čudnim ga riječima poziva da zaniječe svog Boga. Te riječi su prenesene točno. One su jedne od riječi koje se točno podudaraju s Akaša zapisom: 'Odrekni se svog Boga, pošto si toliko patio, pošto ti je on donio te patnje, i umri!' Kakva beskrajna dubina leži u tim riječima: Izgubi svijest o povezanosti s tvojim Bogom; zatim ćeš otpasti od božanske povezanosti, kao list od stabla, i tvoj Bog te više ne može kazniti! Ali gubitak povezanosti s Bogom u isto vrijeme je smrt! Jer dok god se ego osjeća povezan s Bogom, smrt ga ne može dotaći. Ego se mora prvo otrgnuti od povezanosti s Bogom; onda ga samo smrt može dotaći.

Prema vanjskoj pojavnosti sve je protiv pravednog Joba; njegova žena gleda njegovu patnju i savjetuje mu da se odrekne Boga i umre; njegovi prijatelji dolaze i kažu: 'Mora da si napravio ovo ili ono, jer Bog nikada ne kažnjava pravednika'. Ali on je svjestan, što se njegove osobne svijesti tiče, da nije napravio ništa nepravedno. Kroz događaje s kojima se susreo u vanjskom svijetu on stoji pred neizmjernom tragedijom: tragedijom da ne može shvatiti ljudsku egzistenciju, osjećaja da je povezan s Bogom a ne razumije kako ono što proživljava može imati svoj izvor u Bogu.

Razmislimo o svemu ovome s punom težinom položenom na ljudsku dušu. Promislimo o ovom proboju duše s riječima koje su nam spuštene iz tradicionalne priče o Jobu: 'Znam da moj Iskupitelj živi. Znam da ću jednog dana ponovno biti odjeven s mojim kostima, s mojom kožom, i da ću gledati na Boga s kojim sam ujedinjen'. Ova svijest o neuništivosti ljudske individualnosti izbija iz duše Joba unatoč svom bolu i patnji. Toliko je snažna svijest o egu kao unutarnji sadržaj drevnog hebrejskog vjerovanja! Ali ovdje se susrećemo s nečim u najvišem stupnju izvanrednim. 'Znam da moj Iskupitelj živi', kaže Job, 'Znam da ću jednog dana opet biti prekriven s mojom kožom, i da ću s mojim očima promatrati slavu mog Boga'. Job dovodi u vezu s misli o Iskupitelju vanjsko tijelo, kožu i kosti, oči koje vide fizički. Čudno! Odjednom, u ovoj svijesti koja stoji na pola puta između grčke misli i budizma — ovoj drevnoj hebrejskoj svijesti — susrećemo se s sviješću o značaju fizičke tjelesne forme u vezi s misli o Iskupitelju, koja zatim postaje temelj, osnova, za misao o Kristu. I kada uzmemo odgovor Jobove žene, još više svijetla pada na sve što Job kaže. 'Odrekni se Boga i umri'. Ovo znači da onaj koji se ne odrekne svog Boga ne umire. To je implicirano u tim riječima. Ali onda, što to 'umrijeti' znači? Umrijeti znači odbaciti fizičko tijelo. Vanjska maya izgleda da kaže da fizičko tijelo prelazi u elemente Zemlje, i, takoreći, nestaje. Tako u odgovoru Jobove žene leži sljedeće: 'Napravi što je nužno da bi tvoje fizičko tijelo moglo nestati!' Nije moglo značiti ništa drugo, ili riječi Joba koje slijede ne bi imale nikakvog smisla. Jer čovjek može bilo što razumjeti samo ako može razumjeti sredstvo kojim nas je Bog postavio u svijet; odnosno, ako razumije značaj fizičkog tijela. I Job sam kaže, jer ovo također leži u njegovim riječima: 'Oh, sasvim dobro znam da ne moram raditi ništa što bi dovelo do potpunog nestajanja mog fizičkog tijela, jer to bi bio samo vanjski izgled. Postoji mogućnost da moje tijelo može biti sačuvano, jer moj Iskupitelj živi. To ne mogu izraziti drugačije nego riječima: Moja koža, moje kosti, jednog dana će biti ponovno stvoreni. S mojim očima promatrati ću slavu mog Boga. Mogu s pravom zadržati moje fizičko tijelo, ali za to moram imati svijest da moj Iskupitelj živi'.

Dakle u ovoj priči o Jobu pred nas po prvi puta dolazi veza između forme fizičkog tijela, koje bi budist skinuo, koje Grk s tugom gleda kako umire, i ego svijesti. Po prvi puta se susrećemo s nečim kao što su izgledi za oslobođenje za ono što je vojska bogova sa drevnog Saturna, Sunca, i Mjeseca, sve do same Zemlje, iznjedrila kao formu fizičkog tijela. I ako će forma biti sačuvana, ako ćemo o njoj reći da će ono što nam je dano od kostiju, kože i osjetilnih organa imati rezultata, onda moramo dodati: 'Znam da moj Iskupitelj živi'.

Ovo je čudno, netko bi sada mogao reći. Da li iz Priče o Jobu zaista slijedi da Krist budi umrle i spašava tjelesnu formu za koju su Grci vjerovali da će nestati? I postoji li možda bilo što u priči što ukazuje da općenito za evoluciju čovječanstva nije ispravno, u punom smislu riječi, da vanjska tjelesna forma treba potpuno nestati? Može li ne biti isprepletena s cijelim ljudskim evolucijskim procesom? Ima li ova veza svoju ulogu u budućnosti? Zavisi li o Krist-biću?

Pred nama su pitanja. A ona znače da ćemo u određenom smislu morati proširiti ono što smo do sada naučili od duhovne znanosti. Znamo da kada prolazimo kroz vrata smrti zadržavamo barem etersko tijelo, ali skidamo fizičko tijelo potpuno; vidimo ga isporučenog elementima. Ali njegova forma, na kojoj se radilo milijune i milijune godina — da li je to izgubljeno u ništavilu, ili je na neki način zadržano?

Razmotriti ćemo ovo pitanje u svjetlu objašnjenja koja ste čuli danas, a sutra ćemo mu pristupiti pitajući: Kako je impuls ljudskoj evoluciji dan od Krista povezan sa značajem vanjskog fizičkog tijela — onog tijela koje je tijekom evolucije Zemlje predano grobu, vatri ili zraku, premda je očuvanje njegove forme neophodno za budućnost čovječanstva?

PREDAVANJE VI

10. LISTOPADA 1911.

Krenuvši od onog što je jučer kazano, moći ćemo se približiti temeljnim pitanjima kršćanstva i prodrijeti u njegovu esencijalnu prirodu. Vidjeti ćemo da samo na taj način možemo pogledati u srce onoga što je Krist-impuls postao za evoluciju čovječanstva i što će postati u budućnosti.

Ljudi uvijek inzistiraju da odgovori na najviša pitanja ne smiju biti komplicirani; istina mora svakoj osobi biti iznesena na najjednostavniji način. Kao potporu tome argumentiraju, na primjer, da je apostol Ivan u njegovim zadnjim godinama suštinu kršćanstva izrazio riječima istine: 'Djeco, ljubite jedni druge'. Nitko, međutim, ne bi trebao zaključiti da osoba koja jednostavno izgovara te riječi, 'Djeco, ljubite jedni druge', poznaje esenciju kršćanstva i svu istinu za ljude. Prije nego je apostol Ivan imao pravo izgovoriti te riječi, on je ispunio razne preduvjete. Znamo da je to bilo krajem njegova dugog života, u njegovoj devedeset petoj godini, kada je došao do te izjave; tek tada, u toj konkretnoj inkarnaciji, stekao je pravo da koristi takve riječi. Zaista, on tamo stoji kao svjedok da ova izreka, ako bi slučajno došla od nekog drugog pojedinca, ne bi imala snagu koju je imala od njega. Jer on je postigao i nešto drugo, također. Premda kritičari raspravljaju o tome, on je bio autor Evandjelja po Ivanu, Apokalipse, Ivanovih poslanica. Kroz njegov život nije uvijek govorio, 'Djeco, ljubite jedni druge!' Napisao je rad koji pripada najtežim djelima čovjeka, Apokalipsu, i Evandjelje po Ivanu, koji najintimnije i duboko prodire u ljudsku dušu. Stekao je pravo da izgovori takve riječi samo kroz dug život i ono što je postigao. Ako netko živi život kao što je njegov, i radi ono što je on napravio, i potom kaže, 'Djeco, ljubite jedni druge', nema osnova za tome prigovoriti. Mora nam, međutim, biti sasvim jasno da premda neke stvari mogu biti sažete u par riječi, tako da te riječi znače mnogo toga, istih par riječi može također ne govoriti ništa. Mnoga osoba koja izgovara riječi mudrosti koje bi u svom odgovarajućem okruženju možda značile nešto veoma duboko, vjeruje da samo izgovoriti ih znači vrlo mnogo.

Pisac Apokalipse i Evandjelja po Ivanu, u svojoj najvećoj dobi, riječi 'Djeco, ljubite jedni druge' mogao je izgovoriti iz esencije kršćanstva, ali iste riječi iz usta druge osobe mogu biti puka fraza. Građu za razumijevanje kršćanstva moramo pribaviti iz dalekih područja, tako da ih možemo primijeniti na najjednostavnije istine svakodnevnog života.

Jučer smo morali pristupiti pitanju, tako sudbonosnom za modernu misao: Što ćemo napraviti od fizičkog tijela u odnosu na četverostruko biće čovjeka?

Vidjeti ćemo kako će nas jučer iznijete točke gledajući različite poglede Grka, drevnih Hebreja i budista voditi dalje prema razumijevanju prirode kršćanstva. Ali ako ćemo naučiti više o sudbini fizičkog tijela, moramo se najprije uhvatiti pitanja koje je središnje za cijelu kršćansku kozmičku koncepciju; pitanja koje leži u samoj jezgri kršćanstva: Kako stoje stvari s uskrsnućem Krista? Zar ne moramo pretpostaviti da je za razumijevanje kršćanstva esencijalno doći do razumijevanja uskrsnuća?

Da bi vidjeli koliko je to važno, trebamo se samo sjetiti pasusa u prvoj poslanici Pavla Korinćanima, (I Korinćanima XV:14–20):

Ako Krist nije uskrsnuo, tada je uzaludno naše propovijedanje, uzaludna je i naša vjera. Čak smo i krivo svjedočili Boga, jer smo za Boga potvrdili da je uskrsnuo Krista, kojeg nije uskrsnuo ako je točno da mrtvi ne uskrsavaju. Jer ako mrtvi ne uskrsavaju, tada ni Krist nije uskrsnuo. Ako Krist nije uskrsnuo, uzaludna je vaša vjera i još ste u grijesima. Onda i oni koji usnuše u Kristu nestadoše. Ako u ovom životu mi samo u Krista nadu imamo, onda nas od svih ljudi najviše treba žaliti. Ali zapravo Krist je uskrsnuo od mrtvih, prvi plodovi onih koji su usnuli.

Moramo se sjetiti da je kršćanstvo, utoliko što se raširilo svijetom, započelo s Pavlom. A ako smo skloni ove važne riječi uzeti ozbiljno, ne možemo jednostavno proći preko njih govoreći da pitanje uskrsnuća moramo ostaviti neobjašnjeno. Jer što je to što Pavao govori? Da cijelo kršćanstvo nema opravdanja, i da cijela kršćanska vjera nema značenja, ako uskrsnuće nije točno! To je ono što je rečeno od Pavla, s kojim kršćanstvo kao činjenica povijesti ima svoj početak. I to znači da svatko tko želi odustati od uskrsnuća mora odustati od kršćanstva kako ga je Pavao shvaćao.

A sada prijedimo preko gotovo dvije tisuće godina i upitajmo današnje ljude kako, u skladu s zahtjevima moderne kulture, stoje po pitanju uskrsnuća. Neću uzeti u obzir one koji jednostavno potpuno poriču Isusa; naravno da je njima sasvim lako biti načisto u vezi pitanja uskrsnuća. Ako Isus nikada nije živio, ne treba se gnjaviti s uskrsnućem. Ostavljajući ove ljude po strani, okrenuti ćemo se onima koji su sredinom ili u zadnjoj trećini devetnaestog stoljeća prihvatili aktualne ideje našeg vremena — vremena u kojem mi još živimo. Pitati ćemo ih što misle, sukladno s cijelom kulturom naših dana, u vezi pitanja uskrsnuća.

Uzet ćemo čovjeka koji je stekao veliki utjecaj na način razmišljanja onih koji sebe smatraju najbolje informiranim — David Friedrich Straussa. U njegovu radu o Reimarusu, misliocu osamnaestog stoljeća, čitamo: 'Uskrsnuće Isusa je zaista šibolet (zastarjela parola, nap.pr.), u vezi koje su ne samo razne koncepcije kršćanstva, već i razne svjetske filozofije i faze duhovnog razvoja, u suprotnosti'. A u švicarskim novinama gotovo istog datuma čitamo: 'Čim sebe mogu uvjeriti u stvarnost uskrsnuća Krista, tog apsolutnog čuda, srušio sam modernu koncepciju

svijeta. Takva povreda onog u što vjerujem da je nepovredivi poredak prirode načinila bi nepopravljivu rupu u mom sustavu, u cijelom mojem misaonom svijetu'.

Upitajmo se koliko bi osoba našeg vremena koje se, prema modernom stajalištu, moraju a i slažu se s tim riječima, reklo, 'Ako bi morao uskrsnuće priznati kao povijesnu činjenicu, srušio bih cijeli moj sustav razmišljanja, filozofski ili na drugi način'. Upitajmo se kako bi se uskrsnuće, kao povijesna činjenica, uklopilo u moderno čovjekovo gledanje na svijet.

Prisjetimo se nečeg navedenog na mom prvom javnom predavanju na ovu temu, da evanđelja prije svega treba uzeti kao inicijacijske spise. Vodeći događaji oslikani u evanđeljima su u osnovi inicijacijski događaji — događaji koji su se prije odvijali unutar tajnih mjesta hramova misterija, kada je neka osoba, koja se smatrala vrijednom, bila inicirana od hijerofanta. Takva osoba, nakon što je dugo vremena pripremana, prošla bi kroz neku vrstu smrti i neku vrstu uskrsnuća. Također je morala proći kroz izvjesne situacije u životu koje se za nas ponovno pojavljuju u evanđeljima — u priči o iskušenju, priči postavljenoj na Maslinskoj gori, i drugim sličnima. Zato izvješća drevnih posvećenika, koja ne ciljaju da budu biografije u uobičajenom smislu, pokazuju toliku sličnost s pričama o Isusu Kristu u evanđeljima. I kada čitamo povijest velikih posvećenika, Apolonija od Tijane, ili zaista čak i Bude ili Zaratustre, ili o životu Ozirisa ili Orfeja, često izgleda da su važne osobine njihovih života iste kao i one ispričane u evanđeljima o Kristu Isusu. Ali iako moramo priznati da u inicijacijskim ceremonijama starih misterija moramo tražiti prototipe važnih događaja ispričanih u evanđeljima, s druge strane jasno vidimo da su velika učenja o životu Krista Isusa potpuno prožeta individualnim detaljima kojima nije namjera puko ponavljanje inicijacijskih ceremonija, već čine sasvim jasnim da je ono što je opisano stvarna činjenica. Zar ne moramo reći da primamo izvanredan činjenični utisak kada je sljedeće za nas oslikano u Evanđelju po Ivanu XX:1–10:

Sada prvog dana u tjednu Marija Magdalena dođe na grob rano, dok je još bio mrak, i opazi da je kamen sa groba odnesen. Stoga otrči, i otiđe Šimunu Petru i još jednom učeniku, onom koja je Isus ljubio, i reče im, 'Uzeše Gospodina iz groba, i ne znamo gdje su ga položili'. Petar je zatim izašao s drugim učenikom, i oni otiđoše prema grobu. Oboje su trčali, ali onaj drugi učenik je prestigao Petra i stigao do groba prvi; i sagnuvši se da pogleda, vidio je povoje kako tamo leže, ali nije ušao unutra. Zatim je došao Šimun Petar, slijedeći ga, i ušao je u grob; vidio je povoje kako leže, i maramice, koje su bile na njegovoj glavi, kako ne leže uz povoje već su smotane na zasebnom mjestu. Tada je i drugi učenik, koji je prvi stigao na grob, također ušao unutra, i vidio je i povjerovao; jer oni još nisu poznavali zapis, da on mora ustati od mrtvih. Potom su se učenici vratili njihovim domovima.

Ali Marija je stajala plačući izvan groba, i plačući se sagnu da zaviri u grob; i vidjela je dva anđela u bijelom, kako sjede gdje je bilo položeno tijelo Isusa,

jedna kraj glave a jedan kraj nogu. Oni joj rekoše 'Ženo, zašto plačeš'? Ona im reče, 'Jer su odnijeli mojeg Gospodina, i ne znam gdje ga staviše'. Rekavši to, osvrne se i ugleda Isusa kako stoji, ali nije znala da je to bio Isus.

Isus joj je rekao, 'Ženo, zašto plačeš? Koga tražiš?' Misleći da je on vrtlar, reče mu, 'Gospodine, ako si ga ti odnio, reci mi gdje si ga stavio i ja ću ga odnijeti'. Isus joj reče, 'Marijo'. Ona se okrene i reče mu na hebrejskom,

‘Rabboni!’ (što znači učitelj). Isus joj je rekao,

'Ne zadržavaj me, jer još nisam užišao Ocu; već idi mojoj braći i reci im, ulazim mojem Ocu i vašem Ocu, mojem Bogu i vašem Bogu'.

Ovdje je situacija opisana tako detaljno da ako bi to željeli predstaviti u imaginaciji teško da bi bilo što nedostajalo — kada je, na primjer, rečeno da jedan učenik trči brže od drugog, ili da je maramica koja je prekrivala glavu odložena na drugom mjestu, i tako dalje. U svakom detalju opisano je nešto što ne bi imalo značenja ako se ne bi odnosilo na činjenice. Kod prijašnjeg događaja pažnja je skrenuta na jedan detalj, da Marija nije prepoznala Krista Isusa, a mi smo se pitali kako je moguće da nakon tri dana netko ne prepozna u istom obliku osobu koje je prije poznavao. Stoga moramo zapaziti da se Krist pojavio Mariji u promijenjenom obliku, ili ove riječi ne bi imale značenje.

Ovdje se, dakle, mora imati na umu razlika. Prvo, uskrснуće trebamo razumjeti kao prevođenje u povijesnu činjenicu buđenja koje se odvijalo u svetim misterijima svih vremena, jedino s razlikom da je onaj koji je u misterijima uzdizao individualnog učenika bio hijerofant; dok je u evanđeljima ukazano da je onaj koji je uzdignuo Krista biće koje mi označavamo kao Oca — da je Sam Otac uzdignuo Krista. Ovdje nam je pokazano da je ono što je prije u manjoj mjeri bilo provođeno u dubinama misterija sada jednom zauvijek doneseno čovječanstvu od božanskih duhova, i da je biće imenovano kao Otac djelovalo kao hijerofant u podizanju u život Krista Isusa. Prema tome ovdje imamo, unaprijeđeno do najvišeg stupnja, nešto što se prije odvijalo u manjim razmjerima u misterijima.

To je prva stvar. Druga je da, isprepletено sa stvarima koje nas vode natrag do misterija, postoje tako detaljni opisi da čak i danas možemo čak i do sitnih pojedinosti iz evanđelja rekonstruirati situacije, kao što smo upravo vidjeli iz pročitanoг vam pasusa. Ali ovaj pasus uključuje jedan detalj koji posebno privlači pažnju. Mora postojati značenje u riječima, 'Jer oni još nisu poznavali zapis, da on mora ustati od mrtvih. Potom su se učenici vratili njihovim domovima'. Upitajmo se: U što su se učenici do sada mogli uvjeriti? Jasno je opisano koliko to može biti da su laneni povoji tamo, ali da tijelo nije tamo, nije više u grobu. Učenici nisu mogli uvjeriti sebe ni u što drugo, i ništa drugo nisu razumjeli kada su sada otišli kući. Inače riječi nemaju značenja. Što dublje uđete u tekst, to više morate reći da su učenici koji su stajali uz grob bili uvjereni da su laneni ovoji bili tamo, ali da

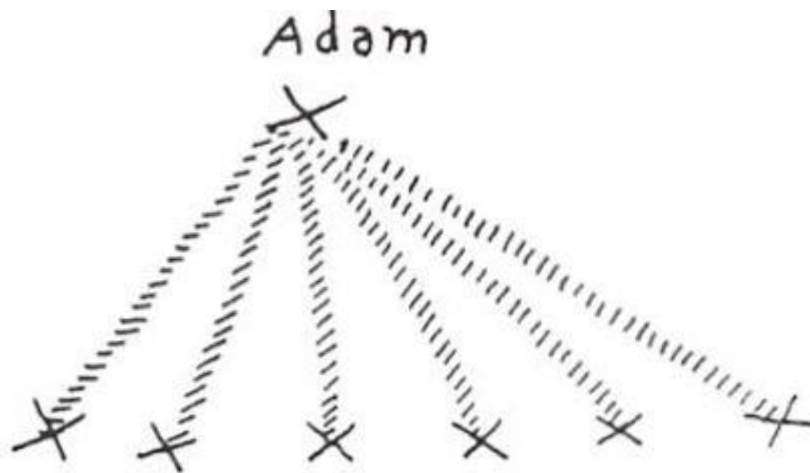
tijelo više nije bilo u grobu. Otišli su kući s mišlju: 'Gdje je tijelo otišlo? Tko ga je uzeo iz groba?'

A sada, od uvjerenja da tijelo nije tamo, evanđelja nas polako vode do događaja kroz koje su učenici konačno bili uvjereni u uskrsnuće. Kako su bili uvjereni? Kroz činjenicu da se, kako prenose evanđelja, Krist njima pojavio postupno, tako da su mogli reći, 'On je tu!', i to je išlo toliko daleko da je Toma, nazvan nevjernim, mogao položiti prst na otiske rana. Ukratko, iz evanđelja možemo vidjeti da su učenici postali uvjereni u uskrsnuće jer im je Krist nakon toga došao kao Uskrsnuli. Dokaz je za učenike bio to da je On bio tamo. A ako bi se učenike, koji su postupno došli do uvjerenja da je Krist bio živ, premda je umro, upitalo što su stvarno vjerovali, oni bi bili rekli: 'Imamo dokaz da Krist živi'. Ali sigurno ne bi kazali kao što je kasnije govorio Pavao, nakon što je prošao kroz iskustvo na putu za Damask.

Svatko tko dopusti da evanđelja i Pavlove poslanice djeluju na njega primijetiti će duboku temeljnu razliku između osnovnog tona evanđelja u vezi shvaćanja uskrsnuća, i Pavlove koncepcije toga. Pavao, zaista, vuče paralelu između njegovog uvjerenja o uskrsnuću i onog od evanđelja, jer govoreći, 'Krist je uskrsnuo', on ukazuje da se Krist, nakon što je raspet, pojavio kao živo biće u Kefi, dvanaestorici, zatim za pet stotina braće u isto vrijeme; i posljednjem njemu, Pavlu, kao onom kasnije rođenom, Krist se pojavio iz vatrene slave duhovnog. Krist se također pojavio i učenicima; Pavao upućuje na to, i događaji proživljeni s Uskrsnulim bili su jednaki za Pavla kao što su bili i za učenike. Ali ono što im Pavao odmah pridružuje, kao rezultat događaja Damaska za njega, je njegova divna i lako shvatljiva teorija o biću Krista.

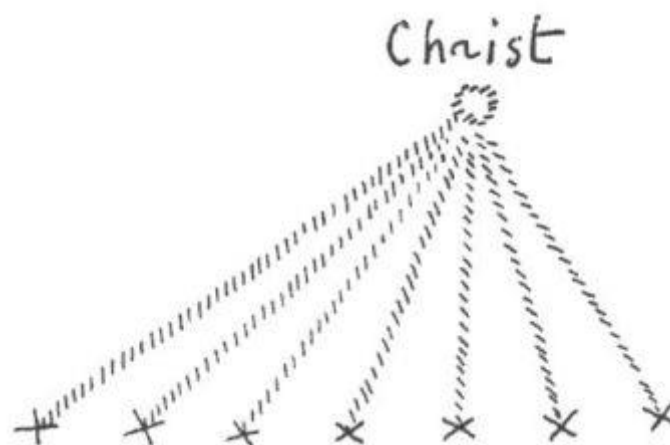
Što je, od događaja pred Damaskom nadalje, bilo biće Krista za Pavla? Biće Krista je za njega bilo 'drugi Adam'; i on odmah pravi razliku između prvog Adama i drugog Adama, Krista. Prvog Adama naziva praocem ljudi na Zemlji jer u njemu vidi prvog čovjeka, od kojeg potječu svi drugi ljudi. Za Pavla, Adam je ljudskim bićima zavještao tijelo koje oni nose okolo sa sobom kao fizičko tijelo. Svi ljudi su svoje fizičko tijelo naslijedili od Adama. To je tijelo koje susrećemo u vanjskoj mayi, i ono je smrtno; to je tijelo naslijeđeno od Adama, kvarljivo tijelo, fizičko tijelo čovjeka koje se raspada pri smrti. S tim tijelom ljudi su odjeveni'. Drugi Adam, Krist, je gledan od Pavla kao da posjeduje, kao suprotnost prvom, nepokvarljivo, besmrtno tijelo. Pavao zatim utvrđuje da su kroz kršćansku evoluciju ljudi postupno spremni postaviti drugog Adama na mjesto prvog Adama; nepokvarljivo tijelo drugog Adama, Krista, na mjesto kvarljivog tijela prvog Adama. Ono što Pavlu izgleda da treba svima koji sebe zovu kršćani je nešto što narušava sve stare koncepcije svijeta. Kao što prvo pokvarljivo tijelo potječe od Adama, tako mora i nepokvarljivo tijelo potjecati od drugog Adama, Krista. Svaki kršćanin bi mogao reći: 'Pošto potječem od Adama, imam pokvarljivo tijelo kao što je Adam imao; ali utoliko što sebe postavim u pravi odnos s Kristom, od Njega primam, od drugog Adama, nepokvarljivo tijelo'. Za Pavla, ovaj pogled sjaji

izravno iz iskustva Damaska. Ono što Pavao želi reći možda možemo izraziti pomoću jednostavnog dijagrama:

Dijagram 6

Ovdje imamo (x, x ...) broj ljudi u danom vremenu. Pavao bi ih sve pratio natrag do prvog Adama, od kojeg svi potječu i od kojeg im je dato pokvarljivo tijelo. Prema Pavlovoj koncepciji, međutim, moguće je i nešto drugo. Baš kao što ljudska bića mogu reći, 'Mi smo povezani jer svi potječemo od jednog praoca, Adama', tako mogu i reći, 'Kao što se bez ikakvog našeg udjela, kroz povezanost ljudskih generacija linije mogu pratiti natrag do Adama, tako je i za nas moguće da uzrokuje da se u nama pojavi nešto drugo; nešto što nas može napraviti drugačijim bićima. Kao što prirodne linije vode natrag do Adama, tako mora biti moguće predstaviti linije koje vode, ne do pokvarljivog tijela tjelesnog Adama, već do tijela koje je nepokvarljivo. Kroz naš odnos prema Kristu, možemo — prema gledanju Pavla — nositi to nepokvarljivo tijelo u nama, baš kao što preko Adama nosimo pokvarljivo tijelo'.

Dijagram 5

Za modernu svijest nema ničeg neugodnijeg od ove ideje. Jer gledajući na stvar posve trezveno, što to zahtijeva od nas? Zahtijeva nešto što je, za modernu misao, zaista monstruozno. Moderna misao se dugo svađala da li sva ljudska bića potječu od jednog prvobitnog ljudskog bića, ali može se dopustiti da svi potječu od jednog ljudskog bića koje je bilo prvo na Zemlji što se tiče fizičke svijesti. Pavao, međutim, zahtijeva sljedeće. On kaže: 'Ako želiš biti kršćanin u pravom smislu, moraš pojmiti da se unutar tebe nešto može pojaviti što u tebi može živjeti, i od čega možeš povući duhovne linije do drugog Adama, do Krista, upravo onog Krista koji je trećeg dana ustao iz groba, baš kao što svi ljudi mogu pratiti linije natrag do fizičkog tijela prvog Adama'. Tako Pavao zahtijeva da svi koji sebe zovu kršćani moraju izazvati da se unutar njih nešto pojavi; nešto što vodi do onog entiteta koji je trećeg dana ustao iz groba u koji je bilo položeno tijelo Krista Isusa. Svatko tko to ne odobrava ne može doći u bilo kakav odnos s Pavlom; ne može reći da razumije Pavla. Ako čovjek, s obzirom na njegovo pokvarljivo tijelo, potječe od prvog Adama, tada, primajući biće Krista u svoje vlastito biće, ima mogućnost da posjeduje drugog pretka. Taj predak je, međutim, Onaj koji je, trećeg dana nakon što je Njegovo tijelo položeno u zemlju, ustao iz groba.

Jasno shvatimo da Pavao postavlja svoj zahtjev, koliko god neugodno to bilo modernim misliocima. Od ove Pavlove izjave zaista ćemo pristupiti modernom misliocu; ali ne bi trebali imati nikakvo drugo mišljenje u vezi onoga s čime se tako jasno susrećemo u Pavlovim spisima; ne treba izvrtati značenje nečeg tako jasno izraženog od Pavla. Sigurno je ugodno interpretirati nešto alegorijski i reći da se mislilo na taj i taj način; ali sve te interpretacije nemaju smisla. Ako želimo s Pavlovom izjavom povezati značenje prinuđeni smo reći — čak i ako moderna svijest gleda to kao praznovjerje — da je, prema Pavlu, Krist ustao iz mrtvih nakon tri dana.

Idemo još dalje. Tvrdnja kao ova, napravljena od Pavla nakon što je dosegnuo vrh svoje inicijacije kroz događaj ispred Damaska — tvrdnja u vezi drugog Adama i Njegova ustajanja iz groba — može biti postavljena samo od nekog čiji je cjelokupni način razmišljanja i gledanja bio izveden iz grčke misli; od onog čiji su korijeni bili u Grčkoj, čak i ako je također bio Hebrej; on onog koji je u izvjesnom smislu sve svoje židovstvo prinio kao žrtvu grčkom umu. Jer, ako priđemo bliže svemu ovome, što je to što Pavao zaista objavljuje? Gledajući s unutarnjom vizijom na ono što su Grci voljeli i cijenili, vanjsku formu ljudskog tijela, u vezi koje su imali tragičan osjećaj da dolazi kraju kada pojedinac prolazi kroz vrata smrti, Pavao kaže: 'S uskrsnućem Krista, tijelo je trijumfalno podignuto iz groba'. Ako ćemo napraviti most između ta dva gledanja na svijet, to najbolje možemo učiniti na sljedeći način.

Grčki heroj je rekao iz njegovog grčkog osjećaja: 'Bolje prosjak u gornjem svijetu nego kralj u zemlji sjena'. To je rekao jer je bio uvjeren da je vanjska forma fizičkog tijela, tako njegovana od Grka, bila zauvijek izgubljena pri prolasku kroz vrata smrti. Na istom tlu, iz kojeg je izrastao ovo tragično raspoloženje

intoksikacije ljepotom, pojavio se Pavao, on koji je Grcima prvi objavio evanđelje. Ne odstupamo od njegovih riječi ako ih prevedemo ovako: 'Ono što cijeniš iznad svega, ljudsku tjelesnu formu, više neće biti uništeno. Krist je ustao kao prvi od onih koji su ustali iz mrtvih! Forma fizičkog tijela nije izgubljena, već je vraćena čovječanstvu kroz uskrsnuće Krista!' Ono što su Grci najviše cijenili dano im je natrag s uskrsnućem Pavla Židova, koji je bio uronjen u grčku kulturu. Samo bi Grk tako mislio i govorio, ali samo netko tko je postao Grk sa svim predrasudama izvedenim iz njegova židovskog porijekla. Samo je Židov koji je postao Grk mogao govoriti na ovaj način; nitko drugi.

Ali kako pristupiti ovim stvarima sa stajališta znanosti duha? Jer došli smo do točke spoznaje da Pavao zahtijeva nešto što temeljito uzrujava kalkulacije modernog mislioca. Pokušajmo se sa stajališta duhovne znanosti približiti onome što Pavao zahtijeva. Prikupimo ono što znamo od znanosti duha, tako da iznjedrino ideju koja bi zadovoljila Pavlovu izjavu.

Kada pregledamo najjednostavnije duhovno-znanstvene istine, znamo da se čovjek sastoji od fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela, i ega. Ako sada upitate nekog tko je pomalo proučavao znanost duha, ali ne temeljito, da li poznaje fizičko tijelo čovjeka, sigurno bi odgovorio: 'Znam ga dobro, jer ga vidim kada osoba stoji ispred mene. Ostali članovi su nadosjetilni, nevidljivi, i ne može ih se vidjeti, ali fizičko ljudsko tijelo poznajem dobro'. Je li to zaista fizičko tijelo čovjeka ono što se pojavljuje pred našim očima kada susretnemo čovjeka uobičajenom vizijom? Pitam vas, tko je bez vidovite vizije ikada vidio fizičko ljudsko tijelo? Što je to što ljudi imaju pred sobom ako vide samo fizičkim očima i fizičkim razumijevanjem? Ljudsko tijelo, ali ono koje se sastoji od fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela, i ega. I kada čovjek stoji pred nama, to je organizirani sklop fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela, i ega. Imalo bi malo smisla reći da je fizičko tijelo stajalo pred nama kao kada bi, dajući nekom čašu vode, rekli, 'Ima vodika u toj čaši'. Voda se sastoji od vodika i kisika, kao što se čovjek sastoji od fizičkog, eterskog i astralnog tijela, i ega. Njihov skup je vidljiv, baš kao i voda, ali vodik i kisik nisu. Svatko tko bi rekao da je vidio vodik u vodi zacijelo bi se prevario. Kao i svatko tko misli da vidi fizičko tijelo kada vidi čovjeka u vanjskom svijetu. Ono što normalno vidi nije fizičko ljudsko tijelo, već četverostruko biće. On fizičko tijelo vidi samo utoliko što je prožeto drugim članovima ljudskog bića. I ono je tada promijenjeno na isti način kao što je promijenjen vodik kada je u vodi prožet kisikom. Jer vodik je plin, kisik također; iz dva ujedinjena plina dobivamo tekućinu. Zašto bi bilo neshvatljivo da je čovjek kojeg susrećemo u fizičkom svijetu sasvim ne-nalik njegovim pojedinačnim članovima, fizičkom, eterskom i astralnom tijelu i egu, baš kao što je voda sasvim ne-nalik vodiku? Tako je i on! Stoga se ne možemo osloniti na mayu koja nam se javlja kao fizičko tijelo. O fizičkom tijelu moramo razmišljati na sasvim drugačiji način ako se želimo približiti njegovoj prirodi.

Promatranje fizičkog ljudskog tijela, samo po sebi, spada u najteže vidovnjačke probleme, najtvrdje od svih! Recimo da vanjskom svijetu dopustimo da na čovjeku izvrši pokus koji je sličan dezintegraciji vode u vodik i kisik. Pri smrti taj pokus je izvršen od velikog svijeta. Tada vidimo kako čovjek odlaže njegovo fizičko tijelo. Ali da li stvarno odlaže svoje fizičko tijelo? Ovo pitanje izgleda apsurdno, jer što bi moglo biti jasnije nego očigledna činjenica da pri smrti čovjek odlaže svoje fizičko tijelo? To je nešto što više nije prožeto najvažnijim imetkom fizičkog tijela tijekom života: njegovom formom. Odmah nakon smrti Forma se počinje povlačiti iz mrtvog tijela. Ostavljeni smo sa supstancama koje propadaju, koje više ne karakterizira forma. Odloženo tijelo je sastavljeno od supstanci koje također možemo naći u prirodi; u prirodnom poretku stvari one ne bi proizvele ljudsku formu. Ipak ta forma esencijalno pripada fizičkom ljudskom tijelu. Za običnu vidovitost izgleda očito da pri smrti osoba jednostavno odbacuje te materijalne supstance, koje su zatim predane truljenju ili vatri, i ništa od fizičkog tijela ne ostaje. Vidovnjak tada promatra kako nakon smrti ego, astralno tijelo, i etersko tijelo ostaju povezani tijekom vremena u kojem osoba pregledava njen protekli život. Zatim vidi kako se etersko tijelo odvaja, kako njegov ekstrakt ostaje, dok se glavni dio razgrađuje na ovaj ili onaj način u općem kozmičkom eteru. Zaista izgleda kao da je osoba odložila njeno fizičko tijelo, s njegovim supstancama i silama, i zatim, nakon par dana, etersko tijelo. Kada vidovnjak slijedi osobu dalje kroz period kamaloke, vidi kako ekstrakt astralnog tijela ide dalje s njom tijekom života između smrti i novog rođenja, dok je ostatak astralnog tijela predan kozmičkom astralu.

Tako vidimo da su fizičko, etersko i astralno tijelo odloženi, i da fizičko tijelo izgleda potpuno drenirano u materijale i sile koje su, kroz truljenje ili spaljivanje ili neki drugi način razgradnje, vraćene elementima. Ali što bude više vidovitosti razvijeno u naše vrijeme, jasnije će biti da odložene fizičke snage i supstance nisu cijelo fizičko tijelo, jer se njegova potpuna konfiguracija ne može izvesti samo iz njih. Tim supstancama i silama tamo pripada još nešto, što je najbolje nazvano 'fantom' čovjeka. Ovaj fantom je formativni oblik koji kao duhovna tekstura djeluje na fizičke supstance i sile tako da one ispunjavaju formu koju susrećemo kao čovjeka na fizičkom planu. Kipar ne može napraviti nikakav kip ako samo uzme mramor ili nešto drugo, i divlje udara tako da djelići odskaču kako već supstanca dopušta. Kao što kipar mora imati misao koju utiskuje na supstancu, tako je i 'misao' povezana s ljudskim tijelom: ne na isti način kao i misao umjetnika, jer materijal ljudskog tijela nije mramor ili gips, već stvarna misao, fantom, u vanjskom svijetu. Baš kao što je misao plastičnog umjetnika utisnuta na materijal, tako je i fantom fizičkog tijela utisnut na supstance Zemlje koje nakon smrti vidimo predane grobu ili vatri. Fantom pripada fizičkom tijelu kao njegov trajan dio, dio važniji od vanjskih supstanci. Vanjske supstance su samo napunjene u mrežu ljudske forme, kao što se jabuke mogu napuniti u košaricu. Možete vidjeti koliko je fantom važan. Supstance koje se nakon smrti odvajaju u biti su one koje susrećemo vani u prirodi. One su samo uhvaćene od ljudske forme.

Ako dublje razmislite, možete li vjerovati da je cijeli rad božanskih duhova kroz Saturn, Sunce, i Mjesec periode proizveo nešto što je pri smrti samo predano elementima Zemlje? Ne — ono što je razvijeno tijekom Saturn, Sunce, i Mjesec perioda nije fizičko tijelo koje je pri smrti odloženo. To je fantom, forma, fizičkog tijela. Mora nam biti sasvim jasno da razumjeti fizičko tijelo nije laka stvar. Iznad svega, to razumijevanje ne smije se tražiti u svijetu iluzije, svijetu maye. Znamo da su temelji, zametak, ovog fantoma položeni od Prijestolja tijekom Saturn perioda; tijekom perioda Sunca Duhovi mudrosti su dalje radili na njemu, Duhovi kretanja tijekom perioda Mjeseca, i Duhovi oblika tijekom perioda Zemlje. I tek je u tom periodu fizičko tijelo primilo fantoma. Te duhove nazivamo Duhovi oblika, jer oni zaista žive u fantomu fizičkog tijela. Dakle da bi razumjeli fizičko tijelo, moramo se vratiti do fantoma.

Ako pogledamo natrag na početke naše egzistencije Zemlje, možemo reći da su rojevi iz ranga viših hijerarhija koji su pripremali fizičko ljudsko tijelo u svojoj vlastitoj odgovarajućoj formi tijekom Saturn, Sunce i Mjesec perioda, sve do perioda Zemlje, od samog početka smjestili tog fantoma unutar evolucije Zemlje. U stvari je fantom, kojeg se ne može vidjeti fizičkim okom, bio ono što je prvo bilo tamo od fizičkog tijela čovjeka. To je transparentno tijelo sile. Ono što fizičke oči vide fizičke su supstance koje osoba jede i uzima u sebe, i one ispunjavaju nevidljivog fantoma. Ako fizičko oko gleda na fizičko tijelo, ono što vidi je mineralni dio koji ispunjava fizičko tijelo, ne samo fizičko tijelo. Ali kako je taj mineralni dio našao svoj put u fantoma čovjekova fizičkog tijela? Da bi odgovorili na to pitanje, još jednom predstavimo postanak, prvo 'nastajanje', čovjeka na Zemlji.

Od Saturna, Sunca i Mjeseca tamo je prešla mreža sila s kojom se u njenoj pravoj formi susrećemo kao s nevidljivim fantomom fizičkog tijela. Za višu vidovitost izgleda kao fantom samo kada odvratimo pogled od svih vanjskih supstanci koje ga ispunjavaju. To je fantom koji stoji kao početna točka čovjekove zemaljske egzistencije, kada je bio nevidljiv kao fizičko tijelo. Pretpostavimo da je tom fantomu fizičkog tijela dodano etersko tijelo; hoće li fantom tada postati vidljiv? Sigurno ne; jer etersko tijelo je nevidljivo za običan pogled. Prema tome fizičko tijelo kao fantom, plus etersko tijelo, još je nevidljivo za vanjsko fizičko osjetilo. A astralno tijelo još i više; stoga je kombinacija fizičkog tijela kao fantoma s eterskim i astralnim tijelima još uvijek nevidljiva. I kada je dodan ego ono bi zasigurno postalo iznutra primjetno, ali ne i izvana vidljivo. Prema tome, kada je čovjek prešao od Saturna, Sunca, i perioda Mjeseca, bio je još uvijek vidljiv samo vidovnjaku. Kako je postao vidljiv? Osim zbog pojave u Bibliji opisane simbolički, a činjenično opisane u tajnoj znanosti, kao ulazak luciferskog utjecaja, on ne bi bio postao vidljiv. Što se dogodilo kroz taj utjecaj?

Čitajte što je rečeno u tajnoj znanosti. Iz tog puta evolucije u kojem je njegovo fizičko, etersko i astralno tijelo još bilo nevidljivo, čovjek je bačen dolje u gušću materiju, i pod utjecajem Lucifera prinuđen da tu gušću materiju primi u sebe. Da

luciferska sila nije bila uvedena u naše astralno tijelo i ego, ta gusta materijalnost ne bi postala vidljiva kao što je postala. Stoga čovjeka moramo predstaviti kao nevidljivo biće, koje je učinjeno vidljivim u materiji samo preko sila koje su u njega ušle pod utjecajem Lucifera. Kroz taj utjecaj vanjske supstance i sile su povučene u domenu fantoma i prožimaju ga. Kao kada bi obojanu tekućinu ulili u prozirnu čašu, tako da čaša izgleda obojana, tako možemo zamisliti da je utjecaj Lucifera izlio sile u ljudskog fantoma, s rezultatom da je čovjek bio prilagođen na Zemlji za uzimanje potrebnih supstanci i sila koje njegovu formu čine vidljivom. Inače bi njegovo fizičko tijelo uvijek ostalo nevidljivo.

Alkemičari su uvijek inzistirali da se ljudsko tijelo zaista sastoji od iste one supstance koja čini savršeno transparentni, kristalno čisti 'kamen mudraca'. Samo fizičko tijelo je potpuno transparentno, i luciferske snage u čovjeku su ono što ga je dovelo u ne-transparentno stanje i smjestilo ga pred nas tako da je neprozirno i opipljivo. Stoga ćete shvatiti da je čovjek postao biće koje uzima vanjske supstance i snage Zemlje, koje su opet predane kod smrti, samo zato jer ga je Lucifer primamio, i izvjesne snage su ulivene u njegovo astralno tijelo. Slijedi to da je, jer je ego ušao u vezu s fizičkim, eterskim i astralnim tijelom pod utjecajem Lucifera, čovjek postao ono što jest na Zemlji i što inače ne bi bio — nositelj vidljivog, zemaljskog organizma.

Sada pretpostavimo da u određenoj točki vremena u životu ego izišao vani iz ljudskog organizma, tako da je pred nama stajalo fizičko, etersko i astralno tijelo, ali ne i ego. To je ono što se dogodilo u slučaju Isusa iz Nazareta u tridesetoj godini Njegova života. Ljudski ego je tada napustio koheziju fizičkog, eterskog i astralnog tijela. I u tu koheziju je Krist-biće ušlo pri krštenju u Jordanu. Sada imamo fizičko, etersko i astralno tijelo čovjeka, i Krist-biće. Krist-biće je sada uzelo prebivalište u ljudskom organizmu, kao što bi inače ego napravio. Što sada razlikuje ovog Krista Isusa od svih drugih ljudi na Zemlji? To je ovo: to da svi drugi ljudi nose u sebi ego koji je jednom bio nadvladan Luciferovim iskušenjem, ali Isus više ne nosi ego u Sebi; umjesto toga, On nosi Krist-biće. Tako da od tada, počevši od krštenja na Jordanu, Isus unutar Sebe nosi preostale učinke koji su bili došli od Lucifera, ali bez ljudskog ega koji bi dopustio daljnji luciferski utjecaj da uđe u Njegovo tijelo. Fizičko tijelo, etersko tijelo, i astralno tijelo — u kojima je ostatak ranijih luciferskih utjecaja bio prisutan, ali u koje više nikakav luciferski utjecaj nije mogao ući — i Krist-biće: tako je Krist Isus bio konstituiran.

Postavimo pred nas točno ono što Krist jest od krštenja na Jordanu do Misterija na Golgoti: fizičko tijelo, etersko tijelo, i astralno tijelo koje ovo fizičko tijelo zajedno s astralnim čini vidljivim jer još uvijek sadrži ostatak luciferskog utjecaja. Pošto je Krist-biće imao astralno tijelo koje je Isus iz Nazareta imao od rođenja do njegove tridesete godine, fizičko tijelo kao nositelj Krista je bilo vidljivo. Prema tome od vremena krštenja na Jordanu mi pred nama imamo fizičko tijelo koje kao takvo ne bi bilo vidljivo na fizičkom planu; etersko tijelo koje kao takvo ne bi bilo

opazivo; astralno tijelo koje dva druga tijela čini vidljivim i tako tijelo Isusa iz Nazareta čini vidljivim tijelom; i, unutar ovog organizma, Krist-biće.

U naše duše čvrsto ćemo urezati ovu četverostruku prirodu Krista Isusa, govoreći sebi: Svaka osoba koja stoji pred nama na fizičkom planu sastoji se od fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela, i ega; i ovaj ego je takav da uvijek radi u astralnom tijelu sve do časa smrti. Krist-Isus-biće, međutim, stoji pred nama kao Onaj koji je imao fizičko tijelo, etersko tijelo i astralno tijelo, ali ne i ljudski ego, tako da tijekom tri godine sve do smrti nije podložan utjecajima koji normalno rade na ljudskim bićima. Jedini utjecaj je dolazio od Krist-bića.

Od ovoga kao početne točke nastaviti ćemo sutra.

PREDAVANJE VII

11. LISTOPADA 1911.

Jučer smo vidjeli da je u izvjesnom aspektu pitanje kršćanstva pitanje uskrsnuća Krista Isusa. Posebno, govorili smo o Pavlu, navjestitelju kršćanstva, koji je iz svog znanja o esencijalnoj prirodi Krist-impulsa odmah prepoznao da nakon, i od događaja na Golgoti, Krist živi. Vidjeli smo da se za Pavla, nakon njegova iskustva na putu za Damask, otvorila snažna, veličanstvena slika ljudske evolucije.

Od ove točke smo nastavili graditi sliku onog što je Krist Isus bio neposredno nakon krštenja na Jordanu od Ivana. Naš sljedeći zadatak će biti propitati tijekom događaja od krštenja do Misterija na Golgoti. Ali ako ćemo se podići do razumijevanja Misterija na Golgoti, moramo raščistiti izvjesne prepreke. Iz svega što je rečeno o evanđeljima tijekom godina, a također i iz onog što je već rečeno na ovih par predavanja, moći ćete zaključiti da određene teozofske ideje, koje se u nekim sjedištima procjenjuju dovoljnim, zaista nisu dovoljne da odgovore na pitanje kojim se mi ovdje bavimo.

Prije svega drugog moramo sasvim ozbiljno uzeti ono što je rečeno o tri struje ljudske misli: struji koja ima izvor u drevnoj Grčkoj, struji koja dolazi iz drevnog židovstva, i konačno struji koja je našla svoj izraz kod Gautama Bude, pola tisućljeća prije naše ere. Vidjeli smo da je ova Buda struja, posebno kako se razvila među njegovim sljedbenicima, najmanje od svih prilagođena shvaćanju Misterija na Golgoti. Za modernog čovjeka, čija svijest je ispunjena intelektualnom kulturom današnjice, struja misli koja nalazi izraz u budizmu zasigurno nudi nešto veoma ugodno. Teško da bilo koja druga forma misli služi tako dobro konceptima današnjice, utoliko što radije ostaju nijemi pred licem najvećeg pitanja koje čovječanstvo mora dokučiti — pitanja uskrsnuća. Jer s ovim je pitanjem cijela evolucijska povijest čovječanstva povezana. Sada, u budističkom je učenju stvarno biće ega, koje u pravom smislu možemo zvati četvrtim članom ljudske prirode, bilo izgubljeno. Zasigurno se u ovim stvarima mogu uporabiti svakakve interpretacije, može ih se izvrtati na svakakve načine, i mnogi ljudi će naći da je pogrešno ono što je ovdje rečeno o budističkom učenju, ali nije u tome stvar. Jer ovakve stvari kakve sam citirao iz srca budizma — na primjer, razgovor između kralja Milinde i budističkog mudraca Nagasene — jasno potvrđuju da se u budizmu nije moglo govoriti o ego-prirodi onako kako moramo o njoj govoriti. Za izvornog sljedbenika budizma bilo bi uistinu heretično govoriti o ego-prirodi onako kako je mi moramo predstaviti. Iz tog razloga moramo biti načistu u vezi ego-prirode.

Ljudski ego, koji u slučaju svakog ljudskog bića, čak i najvišeg adepta, prelazi iz inkarnacije u inkarnaciju, izraz je koji se (kao što smo jučer vidjeli) na Isusa iz Nazareta može primijeniti samo od njegovog rođenja do krštenja na Jordanu.

Nakon krštenja, još uvijek pred nama imamo fizičko tijelo, etersko tijelo i astralno tijelo Isusa iz Nazareta; ali ti vanjski ljudski ovoji sada su nastanjeni ne od ljudskog ega već od kozmičkog bića, Krist-bića. Kroz godine stremljenja pokušali smo pomoću riječi Krist-biće približiti našem razumijevanju. Čim netko shvati cjelokupnu prirodu Krista Isusa, očito je da za Njega treba izostaviti bilo koju vrstu fizičke ili tjelesne reinkarnacije. Izraz uporabljen u mojoj misterijskoj drami, *Kušnja duše*, o tome da je Krist bio prisutan samo jednom u tijelu od mesa, treba uzeti ozbiljno i sasvim doslovno. Prema tome moramo se najprije baviti bićem, prirodom, običnog ljudskog ega. Krist-Isus-biće bilo je potpuno nezavisno od ljudskog ega do Misterija na Golgoti.

Na ranijim predavanjima je pokazano da je evoluciji Zemlje prethodila Saturn egzistencija, Sunce egzistencija i Mjesec egzistencija, i da je nakon ta tri planetarna utjelovljenja slijedilo četvrto, naše Zemlja-utjelovljenje. Iz tih predavanja znate da je tek tijekom Zemlja-egzistencije, četvrtog od planetarnih stanja koja su bila nužna da iznjedre našu Zemlju sa svim njenim stvorenjima, ljudski ego mogao ući u vezu s ljudskom prirodom. Baš kao što u drevnom Saturn periodu govorimo o počecima fizičkog tijela, tako u periodu drevnog Sunca govorimo o prvom razvoju eterskog tijela, u periodu Mjeseca o prvom razvoju astralnog tijela, a samo u periodu Zemlje o razvijanju ega. Na ovaj način cijela stvar je kozmički i povijesno uvedena u vidokrug. Ali kako je to ako pogledamo na povijest naroda?

Kroz naša prijašnja proučavanja znamo da premda je sjeme-jezgra ega položeno u ljudska bića u vrijeme Lemurije, mogućnost stjecanja ego svijesti javlja se tek krajem atlantskog perioda, i da je čak i tada ego svijest bila vrlo nejasna i prigušena. Zaista, nakon atlantskog vremena, kroz različite periode civilizacije koji su prethodili Misteriju na Golgoti, ego svijest je još bila tupa, snolika, prigušena. Ali ako usmjerite pažnju na razvoj hebrejskog naroda, biti će vam jasno da je ego svijest tu našla izražaj na vrlo neobičan način. Neka vrsta ega-naroda živjela je u svakom pojedinom članu drevnog hebrejskog naroda; u stvari, svaki član ovog naroda pratio je svoj ego natrag do svog pretka u tijelu, do Abrahama. Ego drevnog hebrejskog naroda bio je još takav da ga možemo označiti kao grupni ego, grupni ego naroda. Svijest još nije bila penetrirala toliko daleko da odvoji individualnost u svakom čovjeku. Zašto je to bilo tako?

Svaki dio četveročlanog ljudskog bića mi sada gledamo kao normalno razvijenog postupno tijekom zemljine evolucije. Tek blizu kraja atlantskog perioda je dio eterskog tijela, koji je do tada bio vanjski za fizičko tijelo, uvučen u tijelo. To je vodilo prema stanju sada prepoznatom od vidovite svijesti kao normalno, naime da se fizičko tijelo i etersko tijelo približno podudaraju, i tek tada je za čovjeka bilo moguće da razvije njegovu ego-svijest. Polako i postupno oblikujemo dojam o vrlo osobitom načinu na koji se s ego-svijesti susrećemo u čovjeku.

Jučer sam opisao kako ljudi govore o uskrsnuću kada mu pristupe sa svim preduvjerenjima današnjice. Ako bi se, kažu oni, 'morao složiti sa stvarnim

pavlinskim učenjem o uskrsnuću, trebao bih pocijepati cijelu moju koncepciju svijeta'. To je ono što kažu, ti suvremeni ljudi imaju na raspolaganju sve resurse modernog intelektualizma. Ljudima koji tako govore, ono što sada mora biti rečeno izgledalo bi vrlo čudno.

Ali zar takva osoba ne bi mogla razmišljati: 'Da, ako ću prihvatiti uskrsnuće, morati ću potrgati sve moje intelektualne koncepte. Ali je li to razlog za ostavljanje ovog pitanja po strani? Pošto ne možemo razumjeti uskrsnuće i moramo ga gledati kao čudo, moramo li pretpostaviti da je jedini izlaz iz te poteškoće proći pokraj toga? Zar nema drugog načina'?

Drugi način je daleko od lakog za modernog čovjeka, jer bi sebi morao priznati: 'Možda nije problem u uskrsnuću to da ga ja ne mogu shvatiti. Možda je razlog taj da moj intelekt nije podesan da ga shvati'.

Ova stvar je toliko malo ozbiljno uzeta u obzir da bi mogli reći: Moderni čovjek je spriječen od njegovog ponosa — i baš zato jer ne sumnja da bi se tu moglo raditi o ponosu — od priznavanja da bi njegov intelekt mogao biti nekompetentan da pronikne u ovo pitanje. Jer što je razumnije: reći da ostavljam po strani nešto što uzdrma moje intelektualno gledanje, ili priznati da bi to moglo biti izvan mog razumijevanja? Ponos, međutim, zabranjuje to priznanje.

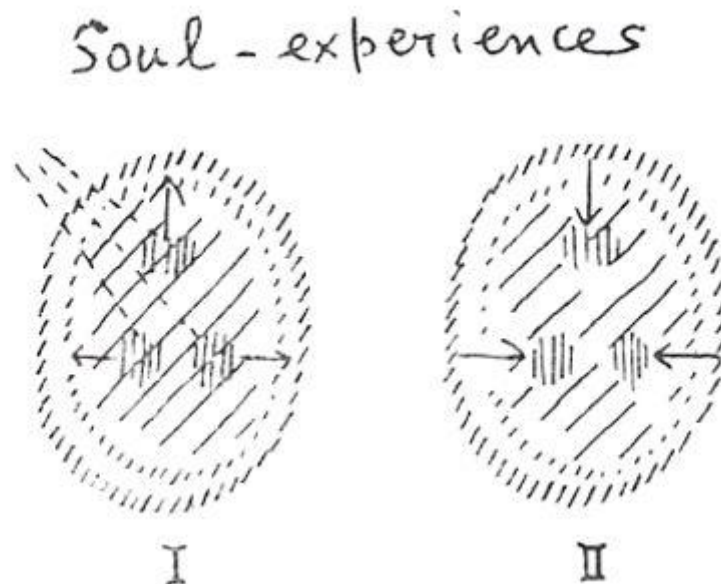
Naravno, antropozof je sebe morao izvježbati da se digne iznad te vrste ponosa. Ne bi trebalo biti daleko od srca pravog antropozofa reći: 'Možda moj intelekt nije kompetentan da formiram mišljenje o uskrsnuću'. Ali onda se mora suočiti s još jednom poteškoćom: sada mora odgovoriti na pitanje zašto ljudski um nije prilagođen da shvati najveću činjenicu u ljudskoj evoluciji. Da bi odgovorili na ovo pitanje moramo ući nešto dalje u stvarnu prirodu ljudskog razumijevanja. Ovdje bih vas želio podsjetiti na moja predavanja u Münchenu, *Čuda svijeta*, kojih ću sada dati sažetak jer nam treba.

Elementi koji sačinjavaju naš duševni život, naše misli, osjećaje i percepcije, neće se naći u našem sadašnjem fizičkom tijelu; oni penetriraju samo do eterskog tijela. Da bi nam to bilo jasno, zamislimo našu ljudsku prirodu, utoliko što se sastoji od ega, astralnog tijela i eterskog tijela, zatvorenu u elipsi:

Dijagram 7

Uzeti ćemo ovaj dijagram da predstavimo ono što nazivamo našim unutarnjim životom i što možemo doživjeti u našim dušama; dijagram pokazuje kako nalazi izražaj samo u strujama i silama eterskog tijela. Ako doživimo misao ili percepciju, ona ima tri linije djelovanja u našoj duševnoj prirodi, kako je naznačeno na sljedećem dijagramu.

Dijagram 8

Unutar naše duševne prirode nema ničeg što nije prisutno na ovaj način. Sada, ako bi čovjekova obična zemaljska svijest bila ograničena na duševna iskustva unutar granica dijagrama, iskustva bi se pojavila, ali on ih ne bi bio svjestan; ona bi ostala nesvjesna. Naša duševna iskustva postaju svjesna samo kroz proces za koji će nam analogija pomoći da razumijemo. Zamislite da idete u određenom smjeru, gledajući pravo naprijed. Vaše ime je Kovač. Dok idete pravo naprijed vi ne vidite Kovača, ipak ste vi on, doživljavate ga, vi ste osoba 'Kovač'. Zamislite da netko stavi pred vas ogledalo. Sada 'Kovač' stoji pred vama. Ono što ste prije doživjeli sada vidite; to susrećete u ogledalu. Tako je to s duševnim životom čovjeka. Osoba ima doživljaj, ali ne postaje ga svjesna bez ogledala. Ogledalo je fizičko tijelo. Percepcije, misli, odbačene su natrag plaštem fizičkog tijela. Time ih postajemo svjesni. Stoga u dijagramu fizičko tijelo možemo predstaviti kao ograđen plaštem. Za nas, kao zemaljske ljude, fizičko tijelo je uistinu reflektirajući aparat.

Ako na ovaj način idete sve dublje i dublje u prirodu ljudske duše i ljudske svijesti, neće biti moguće da na bilo koji način smatrate opasnim ili značajnim sve one stvari koje su stalno iznošene od materijalizma nasuprot duhovne koncepcije svijeta. Ako kroz nekakvo oštećenje reflektirajućeg aparata, duševno iskustvo nije više percipirano od svijesti, potpuna je besmislica zaključiti da je samo duševno iskustvo vezano s ogledalom. Ako netko slomi ogledalo u kojem gledate sebe, nije slomio vas. Vi samo nestajete iz vlastitog polja vizije. Tako je isto i kada je reflektirajući aparat duševnog života, mozak, poremećen. Percepcija nestaje, ali

sam duševni život, utoliko što se odvija u eterskom tijelu i astralnom tijelu, nije ni najmanje ometen.

Ali nismo li došli do točke kada moramo pobliže razmotriti prirodu fizičkog tijela? Složiti ćete se da bez svijesti mi ne bismo mogli biti svjesni ega. Da bi tijekom života na Zemlji ego svijest napravili našom, naše fizičko tijelo, sa svojom organizacijom mozga, mora biti reflektirajući aparat. Učimo postati svjesni sebe kroz našu vlastitu zrcalnu refleksiju. Da nismo imali zrcalni aparat, ne bismo mogli bili svjesni nas samih. Što je to zrcalo?

Pokazano nam je od okultnog istraživanja, koje dohvaća natrag kroz čitanje Akaša zapisa sve do izvora naše zemaljske egzistencije, da na početku evolucije Zemlje taj reflektirajući aparat, vanjsko fizičko tijelo, dolazi pod luciferski utjecaj i da je bilo promijenjeno. Jučer smo vidjeli što je to fizičko tijelo postalo za zemaljskog čovjeka. Postalo je nešto što se raspada kada on prolazi kroz vrata smrti. Rekli smo da tijelo koje se raspada nije tijelo koje su božanski duhovi pripremili kroz četiri planetarne evolucije tako da bi trebalo postati fizičko tijelo na Zemlji. Ono što su božanski duhovi pripremili, što smo jučer nazvali fantom, pripada fizičkom tijelu kao formativno tijelo koje prožima, i u isto vrijeme drži na okupu, materijalne dijelove koji su utkani u naše fizičko tijelo. Da nije bilo intervencije luciferskog utjecaja, tada bi, na početku evolucije Zemlje, čovjek tog fantoma primio u punoj snazi zajedno s fizičkim tijelom. Ali u ljudsku organizaciju, utoliko što se sastoji od fizičkog tijela, eterskog tijela, i astralnog tijela, prodro je luciferski utjecaj, i posljedica je bila neorganiziranost fantoma fizičkog tijela. Kao što ćemo vidjeti, to je simbolički izraženo u Bibliji kao Pad, zajedno s činjenicom, prenesenom u Starom zavjetu, da je smrt slijedila Pad. Smrt je zaista bila rezultat dezorganizacije fantoma fizičkog tijela. Posljedica je da, kada čovjek prolazi kroz vrata smrti, mora vidjeti razgradnju njegovog fizičkog tijela. Ovo raspadajuće fizičko tijelo, kojem nedostaje snaga fantoma, zaista je nošeno od čovjeka od rođenja do smrti. Mrvljenje se odvija cijelo vrijeme, a raspadanje, smrt fizičkog tijela, samo je finalni stupanj kontinuiranog procesa. Jer ako dezintegraciji tijela — kojem je prethodila dezorganizacija fantoma — nije suprotstavljen proces rekonstrukcije, konačno slijedi smrt.

Da nije ušao luciferski utjecaj, destruktivne i konstruktivne snage u fizičkom tijelu ostale bi bile u ravnoteži. Ali tada bi sve u zemaljskoj ljudskoj prirodi bilo drugačije; ne bi, na primjer, bilo uma sposobnog za shvaćanje uskrsnuća. Jer kakva je to vrsta razumijevanja koje ne može shvatiti uskrsnuće? To je vrsta koja je vezana s dekadencijom fizičkog tijela, a onako je kako jest jer je pojedinac navukao na sebe, preko luciferskog utjecaja, progresivnu destrukciju fantoma fizičkog tijela. Kao posljedica ljudsko razumijevanje, ljudski intelekt, postao je tako tanak, tako pohaban, da ne može primiti u sebe velike procese kozmičke evolucije. Na njih gleda kao na čuda, ili kaže da ih ne može razumjeti. Da luciferski utjecaj nije došao, i da su snage izgradnje u ljudskom tijelu destruktivne snage držale u ravnoteži, tada bi ljudsko razumijevanje, opremljeno svime s čime je trebalo biti,

gledalo u snage izgradnje, kao da netko slijedi laboratorijski pokus. Ali naše razumijevanje je sada takvo da ostaje na površini stvari i nema uvida u kozmičke dubine.

Svatko, dakle, tko želi okarakterizirati ova stanja ispravno mora reći: Na početku naše egzistencije Zemlje, fizičko tijelo je od luciferskog utjecaja spriječeno da postane ono što je trebalo postati u skladu s voljom snaga koje se radile kroz Saturn, Sunce i Mjesec. Umjesto toga, ono je u sebe primilo destruktivni proces. Od početka egzistencije Zemlje čovjek je živio u fizičkom tijelu koje je podložno destrukciji; tijelu koje se ne može adekvatno suprotstaviti silama sa silama izgradnje.

Dakle ima istine u nečem što modernom čovjeku izgleda tako bezumno: da postoji skrivena veza između onog što se dogodilo preko djelovanja Lucifera, i smrti. A sada pogledajmo na to djelovanje. Što je bio učinak ove destrukcije stvarnog fizičkog tijela? Da smo imali potpuno fizičko tijelo, kako je namjeravano na početku egzistencije Zemlje, naše duševne snage bi sebe reflektirale na sasvim drugi način: tada bi uistinu znali što smo mi. Kako stvari stoje, mi ne znamo što smo jer nam fizičko tijelo nije dano u njegovoj potpunosti. Mi zasigurno govorimo o prirodi i biću ljudskog ega — ali koliko čovjek poznaje ego? Ego je toliko problematičan da budizam čak i poriče da on ide iz jedne inkarnacije u drugu. Toliko je problematičan da je Grčka mogla pasti u tragično raspoloženje koje je našlo izraz u onim riječima grčkog heroja: 'Bolje prosjak u gornjem svijetu nego kralj u oblasti sjena'. Bilo je tako da kada je Grk vidio dragocjeno fizičko tijelo — tijelo oblikovano od fantoma — predano destrukciji, osjećao je tugu pred licem ovog zatamnjenja, blijeđenja, ega, jer je osjećao da može postojati samo zajedno s ego sviješću. I kada je vidio formu fizičkog tijela kako pada u dekadenciju, zadržao je pri pomisli da bi ego postajao taman i prigušen; ovaj ego koji je reflektiran formom fizičkog tijela. I kada slijedimo ljudsku evoluciju od početaka Zemlje do Misterija na Golgoti, vidimo da se proces na koji smo upravo ukazali pokazuje u sve većem stupnju.

U ranija vremena, na primjer, nitko ne bi propovijedao uništenje fizičkog tijela na tako radikalni način kao što je to Gautama Buda. Da bi takvo učenje bilo dano, bilo je neophodno da dekadencija fizičkog tijela, njegovo potpuno poništenje s obzirom na njegovu formu, bude blizu potpunog, tako da ljudski um više nema nikakvu ideju da entitet koji postaje svjestan kroz fizičko tijelo — to jest, kroz formu — može prijeći iz jedne inkarnacije u drugu. Istina je da je čovjek, tijekom evolucije Zemlje, izgubio formu fizičkog tijela, tako da više nema ono što su božanska bića za njega namijenila od početka Zemlje. To je nešto što mora ponovno dobiti; ali mu prvo mora još jednom biti dodijeljeno. I ne možemo shvatiti kršćanstvo ukoliko ne shvatimo da je u vrijeme dok su se odvijali događaji u Palestini, ljudska rasa na Zemlji dosegla stupanj gdje je dekadencija fizičkog tijela imala svoj vrhunac, i gdje je, zbog toga, cijeloj evoluciji čovječanstva prijetila opasnost da ego svijest — posebno postignuće evolucije Zemlje — bude

izgubljena. Da se ovaj proces nastavio nepromijenjen, destruktivni element bi prodirao sve dublje u ljudski tjelesni organizam, i ljudi rođeni nakon vremena kada su bili događaji u Palestini morali bi živjeti sa sve tupljim osjećanjem ega. Sve što zavisi o savršenoj refleksiji fizičkog tijela postajalo bi sve više pohabano.

Zatim je došao Misterij na Golgoti; došao je onako kako smo ga okarakterizirali, i kroz njega se dogodilo nešto što je toliko teško shvatiti za intelekt vezan samo s fizičkim tijelom, tijelom u kojem dominiraju destruktivne snage. Dogodilo se da je jedan čovjek, koji je bio nositelj Krista, prošao kroz takvu smrt da je nakon tri dana naročito smrtni dio fizičkog tijela morao nestati, i iz groba se diglo tijelo koje je nositelj snaga fizičkih, materijalnih dijelova. Tijelo koje je zbilja bilo namijenjeno čovjeku od vladara Saturna, Sunca i Mjeseca — čisti fantom fizičkog tijela sa svim atributima fizičkog tijela — to je bilo ono što se podiglo iz groba. Tako je dana mogućnost one duhovne genealogije o kojoj smo govorili.

Promislimo o tijelu Krista koje se diglo iz groba. Baš kao što od tijela Adama potječu tijela zemaljskih ljudi, utoliko što ti ljudi imaju tijelo koje se raspada, jednako tako i duhovna tijela, fantomi za sve ljude, potječu od onog što se diglo iz groba. I moguće je uspostaviti vezu s Kristom kroz koju zemaljsko ljudsko biće u svoje inače raspadajuće fizičko tijelo može donijeti ovog fantoma koji se digao iz groba na Golgoti. Za čovjeka je moguće da primi u svoj organizam one snage koje su se tada digle iz groba, baš kao što je kroz njegov fizički organizam na početku evolucije Zemlje, kao posljedicu luciferskih snaga, primio organizam Adama.

To je ono što Pavao želi reći. Baš kao što čovjek, kroz svoje mjesto u struji fizičke evolucije, nasljeđuje fizičko tijelo u kojem se uništenje fantoma, nositelja snaga, postupno odvija, tako i iz čistog fantoma koji se digao iz groba može naslijediti ono što je izgubio. To može naslijediti, može se s time odjenuti, kao što se odjenuo s prvim Adamom; postao je jedno s tim. Time može proći razvoj pomoću kojeg se opet može uspinjati gore, jednako kao što je prije Misterija na Golgoti sišao u evoluciju. Drugim riječima, ono što mu je uzeto kroz luciferski utjecaj može mu biti dano natrag tako što je prisutno kao dignuto tijelo Krista. To je ono što Pavao želi reći.

Sada, baš kao što je vrlo lako, sa stajališta moderne anatomije ili fiziologije, opovrgnuti ono što je rečeno na ovom predavanju — naizgled opovrgnuti — tako je i vrlo lako staviti i drugu primjedbu. Neko ovakvo pitanje bi moglo biti pitano: Ako je stvarno Pavao vjerovao da je duhovno tijelo ustalo, što to duhovno tijelo koje je ustalo iz groba ima s onim što sada svaki čovjek nosi u sebi? To nije teško razumjeti: trebamo samo razmotriti analogiju koju nam nudi nastajanje ljudskog pojedinca. Kao fizičko ljudsko biće on počinje iz jedne ćelije; fizičko tijelo u potpunosti se sastoji od ćelija koje su djeca izvorne ćelije; svim ćelijama koje sačinjavaju ljudsko tijelo može se trasirati trag do izvorne ćelije. Sada zamislite da, kroz ono što možemo nazvati mistični kristološki proces, čovjek stječe sasvim drugo tijelo od onog koje je postupno stekao u njegovoj silaznoj evoluciji. Zatim

mislite o svakom od tih novih tijela kao da ima intimnu vezu s čistim fantomom koji se digao iz groba, nešto kao što je ljudska ćelija fizičkog tijela povezana s izvornom ćelijom. To jest, moramo o fantomu misliti kao da se multiplicira, kao što to radi ćelija koja podiže fizičko tijelo. Dakle, u evoluciji koja slijedi Događaj na Golgoti, svaki čovjek može iznutra steći nešto što je duhovno sišlo od fantoma koji se digao iz groba, baš kao što je — da ponovimo Pavla — obično tijelo koje pogađa razgradnja sišlo od Adama.

Naravno da je to uvreda ljudskom intelektu, koji sada tako arogantno misli o sebi, kada netko kaže da se proces sličan multipliciranju ćelije, koji se ako treba može vidjeti, odvija u nevidljivom. Ova posljedica Misterija na Golgoti je, međutim, okultna činjenica. Za nekog tko kontemplira s okultnim pogledom vidljivo je da je duhovna ćelija, tijelo koje nadvladava smrt, tijelo Krista Isusa, ustala iz groba i s vremenom sebe pružila svakom tko ulazi u odgovarajući odnos s Kristom. Svakom tko je odlučan da potpuno ospori nadosjetilne događaje, ova izjava će naravno izgledati apsurdno. Ali svakom tko odobrava nadosjetilno, događaj koji smo ovdje razmatrali mora biti predstavljen na opisani način. Fantom koji je ustao iz groba prenosi sebe onima koji su sebe učinili podesnim za njega. Ovo je, stoga, činjenica koju svatko tko odobrava nadosjetilno može razumjeti.

Ako možemo urezati u naše duše ono što je uistinu Pavlovo učenje, dolazimo do toga da Misterij na Golgoti gledamo kao stvarnost koja se dogodila i morala dogoditi u evoluciji Zemlje; jer ona doslovno znači spas ljudskog ega. Vidjeli smo da, da se proces evolucije nastavio putem kojeg je slijedio do vremena događaja u Palestini, ego svijest ne bi mogla biti razvijena; ne samo da ne bi napredovala, već bi stalno još dublje silazila u tamu. Ali put se okrenuo gore, i nastaviti će se penjati razmjerno tome koliko su ljudi našli njihov odnos s Krist-bićem.

Sada dobro možemo razumjeti budizam. Oko petsto godina prije događaja u Palestini, objavljena je istina: 'Sve što obavlja čovjeka kao njegovo fizičko tijelo i čini ga bićem inkarniranim tjelesno — na sve to treba gledati kao na bezvrijedno; to je u osnovi ostatak prošlosti i mora se odbaciti'. Zasigurno su do tog vremena uvjeti bili takvi da je čovječanstvo trebalo uzeti smjer prema toj filozofiji života, da ništa drugo nije interveniralo. Ali je došao Događaj na Golgoti, Događaj koji je potpuno obnovio izgubljene principe ljudske evolucije. Ukoliko čovjek prima u sebe nepokvarljivo tijelo o kojem smo govorili jučer, a danas postavili pred naše duše detaljnije, ako se odjene s tim nepokvarljivim tijelom, postajati će sve jasnije svjestan njegove ego svijesti, i onog dijela njegove prirode koji putuje od jedne inkarnacije do druge.

Stoga ono što je došlo u svijet s kršćanstvom ne treba gledati samo kao novo učenje — to treba posebno naglasiti — i ne kao novu teoriju, već kao nešto stvarno, nešto činjenično. Stoga kada ljudi inzistiraju da je sve što je Krist podučavao bilo poznato i prije, to ne znači ništa za stvarno razumijevanje kršćanstva. Važna stvar nije što je Krist podučavao, već što je dao: Njegovo tijelo. Jer tijelo koje je ustalo iz

groba Golgote nikada prije nije ušlo u ljudsku evoluciju. Nikada prije nije bilo prisutno na Zemlji, kroz smrt čovjeka, ono što je došlo da bude prisutno kao uskrsnulo tijelo Krista Isusa. Ranije, nakon što su ljudi prošli kroz vrata smrti, i prošli kroz period između smrti i novog rođenja, sa sobom su na Zemlju donijeli defektivnog fantoma, prepuštenog propadanju. Nitko nikada nije izazvao da se pojavi savršeni fantom.

Ovdje možemo uputiti na posvećenike i adepte. Oni su uvijek morali inicijaciju primiti izvan njihovih fizičkih tijela, prevladavanjem njihovih fizičkih tijela, ali to prevladavanje nikada nije tako daleko kao ožvljenje fizičkog fantoma. Ni jedna pretkršćanska inicijacija nije išla dalje od krajnjih granica fizičkog tijela; nisu dirali snage fizičkog tijela, osim onoliko koliko unutarjni organizam na općeniti način poseže za vanjskim. Nitko, prošavši kroz smrt, nije prevladao smrt kao ljudski fantom. Slične stvari su se zasigurno dogodile, ali ovo nikada — da je čovjek prošao kroz potpunu ljudsku smrt i da je potpuni fantom pobijedio smrt. Baš kao što je točno da tijekom ljudske evolucije samo taj fantom može podići cijelo čovječanstvo, tako je točno i da je taj fantom krenuo iz groba na Golgoti.

To je važna činjenica u kršćanskoj evoluciji. Stoga komentatori ne griješe kada stalno ponavljaju da je učenje Krista Isusa transformirano u učenje o Kristu Isusu. Moralo je biti tako. Jer važna stvar nije što je Krist Isus podučavao, već što je dao čovječanstvu. Njegovo uskrsnuće je rađanje novog člana ljudske prirode — nepokvarljivog tijela. Da bi se to dogodilo, ovo spašavanje ljudskog fantoma kroz smrt, dvije stvari su bile nužne. Bilo je nužno, prvo, da biće Krista Isusa bude onakvo kako smo ga opisali — konstituirano od fizičkog tijela, eterskog tijela, i astralnog tijela, i — umjesto ljudskog ega — Krist-biće. Drugo, bilo je nužno da Krist-biće bude riješeno da uđe u ljudsko tijelo, da se inkarnira u ljudskom tijelu od krvi i mesa. Jer ako ćemo Krist-biće kontemplirati u pravom svjetlu, moramo ga potražiti u vremenu prije početaka čovjeka na Zemlji. Krist-biće je naravno postojalo u to vrijeme. On nije ušao u tijek ljudske evolucije; boravio je u duhovnom svijetu. Čovječanstvo je nastavilo svojim stalno silaznim putem. U točki vremena kada je dosegnuta kriza ljudske evolucije, Krist biće se utjelovilo u tijelu čovjeka. To je najveća žrtva koja se mogla prinijeti evoluciji Zemlje od Krist-bića. I druga stvar koju moramo naučiti razumjeti je u čemu se ta žrtva sastojala. Jučer smo se bavili s dijelom pitanja u vezi prirode Krista, ograničavajući naše proučavanje na vrijeme nakon krštenja od Ivana u Jordanu. Sada moramo dalje pitati: Koje je značenje činjenice da je pri krštenju Krist-biće sišlo u tijelo od krvi i mesa, i kako je došlo do smrti u Misteriju na Golgoti?

Ovo pitanje će nas zaokupiti u dolazećim danima.

PREDAVANJE VIII

12. LISTOPADA 1911.

Jučer smo ukazali da je sada neophodno odgovoriti na pitanje: Što se zaista dogodilo tom Biću kojeg označavamo kao Krista Isusa od krštenja od Ivana u Jordanu do Misterija na Golgoti? Da bi na ovo pitanje odgovorili što više moguće, moramo se kratko prisjetiti onog što znamo iz ranijih predavanja koja se tiču života Isusa iz Nazareta, koji je u svojoj tridesetoj godini postao nositelj Krista. Esencijalne točke su dane u mojoj nedavno objavljenom knjizi, *Duhovno vodstvo čovječanstva*.

Znamo da u Palestini, u vremenu kojim se bavimo, nije rođeno jedno već dva djeteta Isusa, jedno od njih iz loze Solomona iz kuće Davida. To je Isus dijete o kojem govori evanđelje Mateja. Čudna kontradikcija između početaka Matejeva i Lukina evanđelja proizlazi iz činjenice da se pisac Matejeva evanđelja bavio s jednim Isus-djetetom, onim rođenim iz loze Solomona. Zatim je, gotovo ali i ne sasvim u isto vrijeme, još jedno Isus dijete rođeno, iz loze Natana iz kuće Davida.

Važna stvar je jasno razumjeti kakva vrsta bića su ta dva djeteta bila. Okultno istraživanje pokazuje da je individualnost koja je bila u Solomon Isus-djetetu nitko drugi nego Zaratustra. Nakon Zaratustrine najvažnije misije, o kojoj smo govorili u vezi s drevnom perzijskom civilizacijom, on je stalno iznova bio inkarniran; posljednji put tijekom babilonsko-kaldejske civilizacije, i sada kao Solomon Isus-dijete. Ova Zaratustra individualnost, sa svim velikim i moćnim unutarnjim snagama koje je po prirodi stvari prenio iz ranijih inkarnacija, morala se inkarnirati u tijelu koje potječe od Solomonove strane kuće Davida; tijelu prilagođenom za unapređenje i daljnji razvoj velikih osobina Zaratustre, na način da ljudske osobine kada su već na vrlo visokom nivou, mogu biti još unaprijeđene, utoliko što pripadaju biću koje ide iz inkarnacije u inkarnaciju. Stoga se bavimo ljudskim tijelom koje nije čekalo do kasnijih godina da radi na tim sposobnostima, već je to moglo u mladenačkom, djetinjem a ipak snažnom organizmu. Stoga vidimo Zaratustra individualnost kako raste na takav način da su se sposobnosti djeteta razvile relativno rano. Dijete je uskoro pokazalo obim znanja koje normalno ne bi bilo moguće u njegovoj dobi.

Jednu stvar, međutim, moramo čvrsto imati na umu: Solomon Isus-dijete, premda inkarnacija tako uzvišene individualnosti, bilo je samo visoko razvijeni čovjek. Stoga je on bio opterećen — kao što i najviše razvijeni čovjek mora biti — s izvjesnom podložnošću pogrešci i moralnim poteškoćama, premda ne baš porocima ili grijehu. Zatim znamo da je u njegovoj dvanaestoj godini individualnost Zaratustre, okultnim procesom poznatim svakome tko se upoznao s takvim činjenicama, napustila tijelo Solomon Isus-djeteta i prešla u tijelo Natan

Isus-djeteta. Sada, tijelo ovog Natan Isus-djeteta — ili, bolje, njegova trostruka tjelesna organizacija fizičkog tijela, eterskog tijela, astralnog tijela — bila je formirana na sasvim poseban način. U stvari, to tijelo je bilo takvo da je dijete pokazalo sposobnosti upravo suprotne onima Solomon Isus-djeteta. Dok je potonje bilo izvanredno zbog njegove velike nadarenosti u odnosu na stvari koje se mogu naučiti vanjski, gotovo se može reći da je u tom aspektu Natan Isus-dijete bilo netaleantirano. Shvatiti ćete da kazivanje ovoga ne implicira ni najmanje klevetanje. Natan Isus-dijete nije bilo u položaju da se upozna s proizvodima ljudske kulture na Zemlji. Kao suprotnost, izvanredna je činjenica da je mogao govoriti čim je bio rođen. Sposobnost koja više pripada fizičkom tijelu u njemu je tako bila prisutna od rođenja. Ali — prema dobroj tradiciji koja može biti okultno potvrđena — jezik koji je govorio mogla je razumjeti samo njegova Majka. Djetetove najupadljivije osobine bile su kvalitete srca. Imao je ogromnu sposobnost za ljubav i narav sposobnu za ogromno samopožrtvovanje. I izvanredna je stvar da je od prvih dana njegova života sama njegova prisutnost, ili njegov dodir, imao blagotvorne učinke — magnetske učinke, netko bi ih možda danas nazvao. Tako su sve kvalitete srca bile manifestirane u tom djetetu, povećane do takvog stupnja da su mogle imati blagotvoran utjecaj na njegovo okruženje.

Također znamo da su aktivne u astralnom tijelu ovog djeteta bila snage koje su jednom stečene od Bodisatve koji je postao Gautama Buda. Zaista znamo — i u ovom pogledu istočna tradicija je apsolutno točna, jer može biti potvrđena okultnom znanošću — da je Bodisatva, koji se postajući Buda pet stoljeća prije naše ere nije više trebao inkarnirati na Zemlji, iz duhovnog svijeta djelovao na sve one koji su se posvetili njegovim učenjima. Karakteristično je za takvu individualnost, koja se uzdignula u visine iz kojih se više ne treba inkarnirati u tijelu od krvi i mesa, da može imati udjela u stvarima i sudbini naše egzistencije Zemlje iz duhovnih svjetova. To se može dogoditi na najrazličitije načine. U stvari, Bodisatva koji je prošao kroz njegovu zadnju inkarnaciju na Zemlji imao je bitnog udjela u daljnjoj evoluciji čovječanstva. Naš ljudski duhovni svijet kontinuirano stoji u vezi s ostatkom duhovnog svijeta. Ljudsko biće ne jede samo i pije i tako uzima supstance fizičke Zemlje; ono stalno prima duševno-duhovnu ishranu iz duhovnog svijeta. Na najrazličitije načine snage iz duhovnog svijeta stalno dotječu u fizičku zemaljsku egzistenciju. Takav dotok snaga koje je Buda stekao za sebe dolaze u širu struju čovječanstva kroz činjenicu da su Buda-snage prožele astralno tijelo Natan Isus-djeteta. Znamo, također, iz ranijih predavanja da riječi koje još i danas imamo kao božićnu poruku — 'Božanstvo se otkriva s visina, i na Zemlji mir će se širiti u srcima ljudi dobre volje!' — potječu u biti iz utjecaja koji je u ljudsku evoluciju došao kroz uranjanja snaga Bude u astralno tijelo Natan Isus-djeteta.

Prema tome vidimo Buda snage kako dalje rade u struji egzistencije Zemlje koja je imala početak u događajima u Palestini. I zanimljivo je da je upravo istraživanje napravljeno od zapadnog okultizma nedavnih godina vodilo do prepoznavanja vrlo važne veze između europske civilizacije i Buda snaga. Dugo vremena te Buda snage su radile iz duhovnih svjetova, posebno na svemu u zapadnoj civilizaciji što

je nezamislivo bez specifičnog utjecaja kršćanstva. Sve one filozofske struje koje su se razvije zadnjih stoljeća sve do devetnaestog stoljeća, prožete su Krist-impulsom, ali Buda je uvijek djelovao na njih iz duhovnih svjetova. Stoga najvažnija stvar koju europsko čovječanstvo može primiti od Bude danas ne zavisi od predaje učenja koje je Buda dao ljudima 500 godina prije kršćanske ere, već od onog što je on od tada postao. Jer on nije ostao stajati mirno; napredovao je; i kroz to napredovanje, kao duhovno biće u duhovnim svjetovima, on u najvišem smislu može imati udjela u daljnjoj evoluciji zapadne civilizacije. Rezultat našeg vlastitog okultnog istraživanja na divan je način u skladu s mnogo toga što je bilo poznato ranije, prije nego se ovaj važan utjecaj mogao ponovno istražiti. Jer znamo da je ista individualnost koja se na Istoku pojavila kao Gautama Buda prije djelovala na Zapadu, i da su izvjesne legende i tradicije povezane s imenom Buda ili Wotan imale veze s istom individualnošću, baš kao što budizam ima s Gautama Budom na Istoku; stoga je isto polje djelovanja koje je ranije pripremljeno od iste individualnosti ponovno zauzeto u izvjesnom smislu. Tako se preklapaju putevi uzeti od duhovnih struja unutar evolucije čovječanstva.

Danas je najvažnija stvar za nas ustanoviti da u astralnom tijelu Isus-djeteta opisanog od Luke imao na djelu Buda snage. I kada je ovo Natan Isus-dijete imalo dvanaest godina, Zaratustra individualnost je prešla u njegovo trostruko biće.

Zašto je, dakle, ovo Isus-dijete imalo izvanredne osobine koje smo upravo okarakterizirali? To je bilo zato jer nije bio ljudska individualnost kao svaka druga, već u određenom smislu sasvim različit, i da bi ga razumjeli moramo se vratiti u vrijeme Lemurije u kojem je, striktno govoreći, čovjekova evolucija Zemlje imala svoj početak. Mora nam biti jasno da je sve prije vremena Lemurije bilo zaista samo ponavljanje Saturn, Sunce, i Mjesec perioda. Tek je u vrijeme Lemurije prva klica stanja bila položena u čovjeka kao mogućnost, tako da je tijekom evolucije Zemlje mogao primiti četvrtog člana njegovog bića, ego. Možemo reći da se širenje čovječanstva Zemljom — tema kojom se detaljnije bavilo u *Osnovama tajne znanosti* — treba pratiti do određenih ljudskih predaka u periodu Lemurije, periodu s kojim je naša današnja Zemlja započela.

Tek nakon izvjesne točke u vremenu u tom periodu Lemurije možemo ispravno govoriti, u modernom smislu, o ljudskoj rasi. Prije ovoga, ona ega koje se otada nastavljaju inkarnirati nisu bila prisutna u ljudima na Zemlji. _Još nisu bila odvojena od supstance one hijerarhije koja je prva utemeljila ljudski ego: hijerarhije Duhova oblika. Sada sebi možemo predstaviti — okultno istraživanje to pokazuje — da je dio supstance Duhova oblika ušao u inkarnacije ljudi radi izgradnje ljudskog ega. Ali kada je u dogledno vrijeme čovjek bio predan njegovim inkarnacijama na Zemlji, nešto je bilo zadržano. Izvjesna ego supstanca nije uvedena u struju fizičkih inkarnacija. Ako bi išli predstaviti struju fizičkih ljudskih inkarnacija, počevši s onim kojeg Biblija naziva 'Adam', praocem ljudske rase, trebali bi nacrtati genealoško stablo s naširoko raširenim granama. Umjesto toga, jednostavno zamislimo da supstanca ulivena od Duhova oblika sada teče dalje, ali

da je nešto bilo zadržano: ego koji je sada bio zaštićen od ulaska u fizičke inkarnacije. Umjesto toga, ovaj ego je sačuvao formu, suštinu, koju je čovjek imao prije nego se uputio u njegovu prvu zemaljsku inkarnaciju. Ovaj ego je živio kolateralno, s ostatkom čovječanstva, i u vremenu o kojem sada govorimo, kada će se dogoditi Događaj u Palestini, bio je još u istom stanju, ako bi željeli govoriti u skladu s Biblijom, kao što je bio ego Adama prije njegova utjelovljenja u tijelu.

Ispitujući što okultna znanost zna o tom egu — što je naravno za modernog čovjeka nešto posebno budalasto — vidimo da je taj ego, koji je bio, takoreći, zadržan 'u rezervi', dan na skrb Svetih misterija kroz atlantska i post-atlantska vremena. Sačuvan je u važnom misterijskom središtu, kao u tabernakulu, i zbog toga je imao sasvim posebne osobine; bio je nedirnut bilo čime što je ljudski ego mogao naučiti na Zemlji. Stoga je bio nedirnut od bilo kojih luciferskih i ahrimanskih utjecaja; zaista je bio nešto o čemu možemo misliti, nasuprot drugim ljudskim egima, kao o praznoj sferi, još uvijek potpuno djevičanskoj s obzirom na sva zemaljska iskustva — ništa, negativan, u tom pogledu. Stoga je izgledalo kao da Natan dijete, opisano u Lukinom evanđelju, zaista nije imao ego; kao da se sastojalo od fizičkog, eterskog i astralnog tijela. I sasvim je primjereno ako na početku kažemo da ego, razvijen kao što su ega razvijena u atlantsko i post-atlantsko vrijeme, nije uopće bio tamo u Lukinom Isus-djetetu.

Govorimo u pravom smislu riječi kada kažemo da kod Matejeva Isus-djeteta imamo posla s potpunim ljudskim bićem; dok kod Natan Isus-djeteta iz Lukina evanđelja imamo posla s fizičkim, eterskim i astralnim tijelom koji se isprepliću u skladnom jedinstvu koje je pripadalo čovjeku kada se pojavio iz Saturn, Sunce i Mjesec evolucija. Stoga je ovo Isus-dijete, kako nam kaže Akaša zapis, bilo nenadareno za sve što je ljudska kultura bila razvila. Nije je mogao primiti jer nikada nije bio u njoj. Vanjske sposobnosti i prilagođavanja rezultat su izvjesnih iskustava u ranijim inkarnacijama. Svatko tko nikada nije sudjelovao u takvim iskustvima pokazao bi se bez talenta za sve što su ljudi postigli tijekom evolucije Zemlje. Da je Natan Isus-dijete bilo rođeno u naše vrijeme, bilo bi potpuno nenadareno za učenje pisanja, jer je u vrijeme Adama pisanje bilo nepoznato. Nasuprot tome, Lukino Isus-dijete u visokom je stupnju pokazivalo osobine koje je donijelo sa sobom — osobine koje nisu pale u dekadenciju kroz luciferski utjecaj. Čak je i zanimljiviji izvanredan jezik kojim je govorio.

Ovdje se moramo podsjetiti na nešto što sam spominjao u *Duhovnom vođenju čovječanstva*: da su jezici koji su sada rasprostranjeni Zemljom nastali dosta kasno u evoluciji: njima je prethodilo ono što bi uistinu mogli nazvati prvobitnim ljudskim jezikom. Razjedinjujući duhovi luciferskog i ahrimanskog svijeta oni su koji su iz prvobitnog jezika napravili mnoge jezike. Prvobitni jezik je izgubljen, i danas ga ne može govoriti nitko s egom koji je tijekom evolucije Zemlje prelazio iz inkarnacije u inkarnaciju. Ovo Isus-dijete, koje nije prošlo kroz ljudske inkarnacije, steklo je od početka ljudske evolucije sposobnost govora, ne ovog ili onog jezika, već jezika za koji možemo s pravom reći da nije bio razumljiv onima oko njega.

Ali, zbog unutarnjih kvaliteta srca koje je živjelo u njemu, bio je shvaćen srcem njegove majke. To ukazuje na pojavu od neizmjernog značaja u slučaju Lukina Isus-djeteta.

Vidjeli smo da kada je ovo Lukino Isus-dijete rođeno, da je bilo snabdjeveno svime što nije bilo pod utjecajem lucifersko-ahrimanskih snaga. Nije posjedovao ego koji je bio u nizu inkarnacija; stoga ništa nije trebalo biti odbačeno kada je, u njegovoj dvanaestoj godini, individualnost Zaratustre prešla od Solomon Isus-djeteta u Natan Isus-dijete. Već sam rekao da je ljudski element koji je ostao iza, i to tog vremena se razvio u misterijima postrani ostalog čovječanstva, po prvi puta rođen u periodu Palestine kao Natan Isus-dijete. Postojao je prijenos od misterijskog središta u Zapadnoj Aziji, gdje je ta ljudska jezgra bila sačuvana, u tijelo Natan Isus-djeteta. To dijete je naraslo, i u dvanaestoj godini individualnost Zaratustre je prešla u njega. Također znamo da je taj prijelaz nagoviješten u sceni dvanaestogodišnjeg Isusa u hramu. Bilo je sasvim prirodno da su roditelji Natan Isus-djeteta, koji su se navikli da ga gledaju u svijetlu kako smo opisali, vidjeli izvanrednu promjenu kada su ga otkrili u hramu nakon što je bio izgubljen. Jer to je bio trenutak kada je Zaratustra prešao u dvanaestogodišnje dijete. Od dvanaeste do tridesete godine, dakle, moramo imati posla s individualnošću Zaratustre u Lukinom Isus-djetetu.

Sada, u Lukinom evanđelju imao izvanredan izraz koji ukazuje na nešto što se može razjasniti samo okultnim istraživanjem. Znae da u Lukinom evanđelju, nakon opisa scene s dvanaestogodišnjim Isusom u hramu, ima pasus: 'I Isus napredovaše u mudrosti i stasu, kod Boga i ljudi'. (Luka II:52). Ovaj pasus uistinu stoji kako slijedi kada tekst evanđelja obnovimo iz Akaša zapisa: Dvanaestogodišnje dijete napredovaše u svemu po čemu se astralno tijelo može obogatiti, t.j., u mudrosti; u svemu po čemu se etersko tijelo može obogatiti, t.j. u svim osobinama ljubaznosti, dobrote, itd.; i u svemu po čemu se fizičko tijelo može obogatiti, t.j., u svemu što se ulijeva u vanjsku ljepotu oblika. U ovom pasusu, dakle, dana je posebna naznaka da je Isus-dijete, ne prolazeći iz inkarnacije u inkarnaciju, sve do njegove dvanaeste godine ostalo nedirnuto, i u svojoj individualnosti nije moglo biti dotaknuto od luciferskih i ahrimanskih snaga. Lukino evanđelje to opet nagovještava prateći niz generacija natrag preko Adama do Boga, tako ukazujući da supstanca o kojoj se radi nije bila pod utjecajem svega što se dogodilo u ljudskoj evoluciji.

Tako je ovo Isus-dijete živjelo, napredujući u svemu što je bilo moguće za trostruki organizam nedirnut kontaminacijom koja je utjecala na trostruka tijela drugih ljudi. I to je omogućilo individualnosti Zaratustre, od dvanaeste do tridesete godine života, da u ovo trostruko ljudsko biće ulije sve što je moglo doći s visina koje je on sam prije postigao. Stoga o Isusu iz Nazareta formiramo ispravnu ideju, sve do tridesete godine njegova života, kada o njemu mislimo kao o uzvišenoj ljudskoj individualnosti, za čije su nastajanje izvršene najveće moguće pripreme.

Ali sada nam mora biti jasna jedna stvar ako želimo shvatiti kako su plodovi razvoja kojeg prolazimo u našim tijelima dobrobit za individualnost. Naša tijela omogućuju našoj individualnosti da apsorbira plodove našeg života za njenu buduću evoluciju. Kada pri smrti napuštamo naša tijela, obično u njima ne ostavljamo ono što smo postigli i za sebe stekli kao pojedinci. Kasnije ćemo vidjeti pod kakvim posebnim okolnostima nešto može ostati u tijelima; ali nije pravilo da pojedinac ostavi iza u svojim tijelima što god da je stekao za sebe. Kada je Zaratustra napustio trostruko tjelesno biće Isusa iz Nazareta u tridesetoj godini, ostavio je iza tri tijela, fizičko, etersko i astralno. Ali sve što je kroz te instrumente mogao steći otišlo je u individualnost Zaratustre i dalje živjelo s njime, na njegovu dobrobit. Nešto je međutim, bilo stečeno od trostrukog tjelesnog organizma Isusa iz Nazareta. Njegova ljudska priroda, još uvijek slobodna, kao što je uvijek bila, od luciferskih i ahrimanskih utjecaja, bila je neko vrijeme sjedinjena s individualnošću koja je imala nedostižan uvid u duhovnost kozmosa.

Razmislite što je ovaj Zaratustra doživio! Dok je osnivaio drevnu perzijsku civilizaciju i gledao na veliki Duh Sunca, čak je i tada gledao u kozmičke oblasti duhovnog. Kroz niz inkarnacija njegov razvoj je išao dalje. Kada je najdublji dio ljudske prirode, zajedno s najintenzivnijim snagama simpatije i ljubavi, postao manifestiran kroz neokaljanu ljudsku supstancu koja je bila sačuvana do rođenja Natan Isusa, i kada se astralno tijelo proželo snagama Gautama Bude, u tom djetetu je bilo prisutno ono što bi mogli nazvati najintimnija nutrina čovjeka. I zatim je u tu tjelesnu prirodu ušla individualnost koja je iznad svih drugih najjasnije i najdublje gledala u duhovnost makrokozmosa. Pomoću toga tjelesni instrument, cijeli organizam, Natan Isusa bio je tako transformiran da je mogao biti vozilo sposobno da u sebe primi Krist-ekstrakt makrokozmosa. Da ova tjelesna priroda nije bila prožeta Zaratustra individualnošću do tridesete godine, oči ne bi mogle izdržati supstancu Krista od tridesete godine do Misterija na Golgoti; ruke ne bi mogle biti prožete supstancom Krista u tridesetoj godini. Da bi mogla primiti Krista, ova tjelesna priroda morala je biti pripremljena, proširena, kroz individualnost Zaratustre. Prema tom kod Isusa iz Nazareta, kakav je bio u trenutku kada ga je Zaratustra napustio i Krist individualnost ušla u njega, mi nemamo posla s adeptom, niti s bilo čime kao što je više ljudsko biće. Jer adept je adept jer ima visoko razvijenu individualnost, a upravo to je ono što je izašlo iz trostruke tjelesne prirode Isusa iz Nazareta. Jednostavno imamo tjelesnu prirodu tako pripremljenu kroz boravljenje Zaratustre da je u sebe mogla primiti Krist individualnost. Ali sada, kroz uniju Krist individualnosti s ovom tjelesnom prirodom, nužno dolazi do sljedeće posljedice.

Tijekom te tri godine, od krštenja od Ivana u Jordanu dalje do Misterija na Golgoti, razvoj fizičkog tijela, eterskog tijela, i astralnog tijela bio je sasvim drugačiji od tjelesnog razvoja ostalih ljudskih bića. Pošto Natan Isus nije primio utjecaj od luciferskih i ahrimanskih snaga, dana je mogućnost da, od krštenja u Jordanu nadalje — sada kada u Isusu iz Nazareta nije bio ljudski ego, već samo

Krist individualnost — sve što je normalno na djelu u ljudskom organizmu nije bilo razvijeno.

Jučer smo rekli da je ljudski fantom, prvobitna forma koja u sebe povlači materijalne elemente koji ispunjavaju fizičko tijelo i odložena je pri smrti, degenerirao tijekom vremena sve do Misterija na Golgoti. Na početku ljudske evolucije namjera je bila da fantom ostane nedodirnut materijalnim elementima koje čovjek uzima kao prehranu iz životinjskog, biljnog i mineralnog carstva. Ali nije ostao nedirnut. Jer luciferski utjecaj je doveo do popuštanja veze između fantoma i snaga koje čovjek apsorbira kroz njegovu zemaljsku evoluciju; posebno vezu s pepeljastim sastojcima. Rezultat je bio da je fantom, dok je nastavljao pratiti čovjeka tijekom njegove daljnje evolucije, bio snažno privučen tim pepeljastim sastojcima, i umjesto da se drži eterskog tijela, vezao se za te produkte dezintegracije. Ali gdje su luciferski utjecaji držani dalje, kao što su kod Natan Isusa, nikakva privlačna sila nije se pojavila između fantoma i materijalnih elemenata koji su uzeti u tjelesni organizam. Kroz tri godine od krštenja do Misterija na Golgoti, fantom je ostao nedirnut od tih elemenata.

U okultnom smislu možemo reći: Ljudski fantom, prema njegovom namjeravanom razvoju kroz Saturn, Sunce, i Mjesec periode, ne bi trebao biti privučen pepeljastim sastojcima već samo otapajućim sastojcima soli, tako da bi krenuo putem isparavanja utoliko što su sastojci soli otopljeni. U okultnom smislu moglo bi se reći da bi bio otopljen i predan, ne Zemlji već isparavajućim sastojcima. Izvanredna je činjenica da su krštenjem na Jordanu i ulaskom Krist individualnosti u tijelo Natan Isusa, sve veze fantoma s pepeljastim sastojcima bile izbrisane; samo je veza sa solnim sastojcima ostala.

Na to se aludiralo u pasusu gdje Krist Isus želi objasniti njegovim prvoizabranim učenicima: 'Kroz način na koji se osjećate ujedinjeni s Krist bićem, doći će do izvjesne mogućnosti za buduću evoluciju. Biti će moguće za jedno uskrsno tijelo iz groba — duhovno tijelo — da prijede u ljude'. To je ono što je Krist želio reći kada je koristio frazu, 'Vi ste sol Zemlje'. Sve ove riječi koje nalazimo u evanđeljima, koje nas podsjećaju na terminologiju i vješt jezik kasnijih alkemičara, imaju najdublji zamislivi značaj. I zapravo je ovaj značaj bio dobro poznat srednjovjekovnim i kasnijim alkemičarima — ne šarlatanima spominjanim u povijesnim knjigama — i nijedan od njih nije govorio o tim vezama bez da u svom srcu osjeća vezu s Kristom.

Stoga slijedi da kada je Krist bio razapet, kada je Njegovo tijelo pribijeno na križ — primijetiti ćete da ovdje koristim točne riječi iz evanđelja, jer su potvrđene pravim okultnim istraživanjem — kada je ovo tijelo Isusa iz Nazareta pričvršćeno na križ, fantom je bio savršeno netaknut; postojao je u duhovnoj tjelesnoj formi, vidljiv jedino za nadosjetilno gledanje, i bio je mnogo labavije povezan s tjelesnim materijalnim sadržajem zemaljskih elemenata nego što se to ikada dogodilo s bilo kojim ljudskim bićem. Kod svakog drugog ljudskog bića dogodila se veza fantoma

s tim elementima, i to je ono što ih drži na okupu. U slučaju Krista Isusa bilo je sasvim drugačije. Običan zakon inercije vidi se u tome da su izvjesni materijalni dijelovi ljudskog tijela držani na okupu nakon smrti u formi koju im je dao čovjek, dok se nakon nekog vremena ne raspadnu, tako da je teško išta od njih vidljivo. Tako je bilo s materijalnim dijelovima tijela Krista Isusa. Kada je tijelo skinuto s križa, dijelovi su još bili koherentni, ali nisu imali vezu s fantomom; fantom je bio potpuno oslobođen od njih. Kada je tijelo postalo prožeto s izvjesnim supstancama, koje su u ovom slučaju djelovale sasvim različito od načina na koji utječu na bilo koje tijelo koje je balzamirano, dogodilo se da su nakon pogreba materijalni dijelovi brzo ishlapili i prešli u elemente. Stoga su učenici koji su pogledali u grob našli lanene ovoje u koje je tijelo bilo umotano, ali je fantom, o kojem evolucija ega zavisi, bio ustao iz groba. Nije iznenađenje da Marija iz Magdale, koja je poznavala samo ranijeg fantoma kada je bio prožet zemaljskim elementima, nije prepoznala istu formu u fantomu, sada oslobođenom zemaljske gravitacije, kada ga je vidjela vidovito. Izgledao joj je različito.

Nadalje moramo jasno razumjeti da su samo kroz snagu drugarstva učenika s Kristom svi učenici, i sve druge osobe o kojima je isto kazano, mogli vidjeti Uskrslog, jer im se pojavio u duhovnom tijelu, tijelu o kojem Pavao kaže da raste kao zrno sjemena i prelazi u sve ljude. Sam Pavao je uvjeren da nije tijelo prožeto zemaljskim elementima ono što se pojavilo drugim apostolima, već da se isto ono koje se pojavilo njemu pojavilo i njima, kao što kaže u sljedećem pasusu:

Jer predadoh vam kao nešto od najveće važnosti ono što sam i sam primio, da je Krist umro za naše grijehе u skladu s pismima, da je pokopan, da je trećeg dana uskrsnuo u skladu s pismima; i da se ukazao Kefi, zatim dvanaestorici. Zatim se ukazao više od pet stotina braće istovremeno, većina od njih još žive, premda su neki od njih usnuli. Zatim se ukazao Jakovu, potom svim apostolima. Zadnjem od svih, kao nedonoščetu, ukazao se također i meni. (I Korinćanima XV:3–8.)

Ali što je bilo to što je uvjerilo Pavla? U izvjesnom smislu Pavao je bio posvećenik prije događaja u Damasku. Njegova inicijacija je kombinirala drevni hebrejski princip i grčki princip. Znao je da je posvećenik postao, u njegovom eterskom tijelu, nezavisan od fizičkog tijela, i mogao se ukazati u najčišćoj formi njegovog eterskog tijela onima koji su ga bili sposobni vidjeti. Da je Pavao imao viziju čistog eterskog tijela, nezavisnog od fizičkog tijela, govorio bi drugačije. Bio bi rekao da je vidio nekog tko je bio iniciran i da će živjeti dalje tijekom evolucije Zemlje, nezavisno od fizičkog tijela. Ne bi mu to bilo posebno iznenađujuće. Ono što je Pavao doživio na putu za Damask nije moglo biti to. Doživio je nešto za što je znao da može biti doživljeno samo kada je Pismo ispunjeno; kada se savršeni ljudski fantom, ljudsko tijelo uskrslo iz groba u nadosjetilnoj formi, bude pojavilo u duhovnoj atmosferi Zemlje. I to je ono što je vidio! To je ono što mu se ukazalo na putu za Damask i ostavilo ga u uvjerenju: 'On je bio tamo — On je uskrsnuo! Jer ono što je tamo može doći samo kroz Njega: to je fantom koji se može vidjeti od svih ljudskih individualiteta koji se teže povezati s Kristom'. To je ono što ga je

uvjeralo da je Krist već bio tamo; da neće prvo doći u budućnosti, već da je stvarno bio prisutan tamo u fizičkom tijelu, i da je to fizičko tijelo spasilo prvobitnu formu ljudskog fizičkog tijela za spas svih ljudi.

Da je ovo djelo moglo biti izvršeno samo najvećim otvaranjem božanske ljubavi, a u kojem smislu je to bio čin ljubavi, a zatim i u kojem smislu riječ 'spas' treba shvatiti u daljnjoj evoluciji čovječanstva — to će biti naša tema sutra.

PREDAVANJE IX

13. LISTOPADA 1911.

Do sada dana predavanja su u biti vodila do dva pitanja. Jedno se odnosi na objektivni događaj povezan s imenom, Krista Isusa; s prirodom tog impulsa koji je kao Krist-impuls ušao u ljudsku evoluciju. Drugo pitanje je: kako pojedinac može uspostaviti svoju vezu s Krist-impulsom? Drugim riječima, kako Krist-impuls može postati djelotvoran za pojedinca? Odgovori na ova dva pitanja su naravno međusobno povezana. Jer vidjeli smo da je Krist-impuls objektivna činjenica ljudske evolucije Zemlje, i da je nešto stvarno, nešto aktualno, došlo nam u susret u uskrsnuću. S Kristom digla se iz groba vrsta sjemena-jezgre za rekonstrukciju našeg ljudskog fantoma. I moguće je za ovo sjeme-jezgru da se utjelovi u onim pojedincima koji nađu vezu s Krist-impulsom.

To je objektivna strana veze pojedinca s Krist-impulsom. Danas želimo dodati subjektivnu stranu. Pokušati ćemo naći odgovor na pitanje: 'Kako pojedinac sada nalazi da je moguće postupno primiti u sebe ono što je proizašlo kroz uskrsnuće Krista'?

Da bi odgovorili na to pitanje, moramo najprije razlikovati dvije stvari. Kada je kršćanstvo ušlo u svijet kao religija, ono nije bilo religija samo za one koji su Kristu željeli pristupiti jednim ili drugim duhovnim putem. Trebalo je biti religija koju su svi ljudi mogli prihvatiti i učiniti svojom. Poseban okultni ili ezoterni razvoj nije bio nužan za naći put do Krista. Moramo stoga usmjeriti pažnju najprije na onaj put do Krista, egzoterni put, koji svaka duša, svako srce, može naći tijekom vremena. Zatim taj put moramo razlikovati od ezoternog puta koji se sve do u naše vrijeme otkrivao duši koja je tražiti Krista željela stječući pristup okultnim snagama. Moramo razlikovati put fizičkog plana i put nadosjetilnih svjetova.

Teško je u bilo kojem drugom stoljeću postojala takva zatamnjenost u vezi vanjskog, egzoternog puta do Krista kao u devetnaestom. I ta se zatamnjenost povećala tijekom druge polovine stoljeća. Ljudi su sve više gubili znanje o putu do Krista. Oni prožeti današnjom mišlju više ne formiraju prave koncepte, na primjer onakve koncepte kakve su duše čak i u osamnaestom stoljeću formirale o njihovom putu do Krist-impulsa. Čak je i prva polovina devetnaestog stoljeća bila osvijetljena izvjesnom mogućnošću nalaženja Krist-impulsa kao nečeg stvarnog. Ali za veći dio devetnaestog stoljeća ovaj put do Krista je za ljude bio izgubljen. I to možemo razumjeti kada shvatimo da stojimo na početku novog puta do Krista. Često smo govorili o tome da se za duše otvara novi put kroz obnovu Krist-događaja. U ljudskoj evoluciji uvijek se događa da se u svakom trendu mora dosegnuti donja točka prije nego još jednom uđe novo svjetlo. Okretanje od duhovnih svjetova tijekom devetnaestog stoljeća bilo je prirodno jedino pred licem činjenice da u

dvadesetom stoljeću mora započeti sasvim nova epoha za duhovni život ljudi, u posebnom smislu kao što smo često spominjali.

Onima koji su upoznali nešto od znanosti duha, naš Pokret često izgleda kao nešto sasvim novo. Ako, međutim, odvratimo pogled od obogaćenja koje su duhovne težnje na Zapadu nedavno doživjele dotokom koncepata reinkarnacije i karme, vezanih s cjelokupnim učenjem o ponavljanju zemaljskih života i njegovom značenju za ljudsku evoluciju, moramo reći da, u drugim aspektima, putevi u duhovni svijet, slični našem teozofskom putu, nikako nisu novina u zapadnoj povijesti. Bilo tko, međutim, tko se pokušava dići u duhovni svijet duž sadašnjeg puta teozofije naći će se nekako otuđen od načina na koji je teozofija kultivirana u osamnaestom stoljeću. U to vrijeme u ovom susjedstvu (Baden), a posebno u Württembergu, teozofija je mnogo proučavana, ali je svuda prosvjetljeni pogled na učenje o ponavljanju ljudskih života nedostajao, i time je bačen oblak nad cijelim poljem teozofskog rada. Za one koji su mogli duboko gledati u okultne veze, a posebno u vezu svijeta s Krist-impulsom, ono što su oni vidjeli bilo je iz ovog razloga zasjenjeno. Ali unutar cijelog horizonta kršćanske filozofije i kršćanskog života, nešto kao što su teozofske težnje stalno se javlja. Ovo stremljenje prema teozofiji bilo je svuda aktivno, čak i u vanjskom, egzoternom putu ljudi koji nisu mogli ići dalje od vanjskog sudjelovanja u životu neke kongregacije, kršćanske ili druge.

Kako su teozofske težnje prodrle u kršćanske težnje pokazano je likovima kao što je Bengel i Oetinger, koji je radio u Württembergu, čovjek koji je u cijelom svom načinu mišljenja — ako se sjetimo da im je nedostajala ideja reinkarnacije — dosegao sve što ljudi mogu dosegnuti od viših pogleda u vezi evolucije, utoliko što su Krist-impuls načinili njihovim vlastitim. Korijeni teozofskog života su uvijek postojali. Stoga ima mnogo toga točnog u traktatu o teozofskim temama napisanom od Oetingera u osamnaestom stoljeću. U predgovoru knjige o Oetingerovu djelu, objavljene 1847, Rothe, koji je podučavao na Heidelberg sveučilištu, napisao je:

Ono što teozofija zaista želi često je teško prepoznati kada se radi o starijim teozofima... ali je ipak jasno da teozofija, onoliko koliko je danas otišla, ne može zahtijevati znanstveni status i stoga njen utjecaj ne može više raširiti. Bilo bi veoma brzopleto zaključiti da je teozofija samo prolazna pojava, i potpuno neopravdana sa znanstvenog stajališta. Povijest je već dovoljno glasno svjedočila suprotno. Ona nam kaže kako ova enigmatska pojava nikada nije mogla ništa postići, a ipak, neopaženo, stalno se iznova probija, držeći se u svojim najrazličitijim formama lancem besmrtnosti.

Sada se moramo sjetiti da je čovjek koji je ovo napisao saznao o teozofiji tek u četrdesetima devetnaestog stoljeća, kakva je prešla od mnogih teozofa osamnaestog. Ono što je prešlo zasigurno nije bilo odjeveno u forme naše znanstvene misli. Stoga je bilo teško vjerovati da je teozofija tog vremena mogla

utjecati na šire krugove. Osim ovoga, takav glas, koji nam dolazi iz četrdesetih devetnaestog stoljeća, mora izgledati značajno kada kaže:

Glavna stvar je da kada je jednom teozofija postala stvarna znanost, i tako jasno polučila određene rezultate, oni će postupno postati stvar općeg i čak i popularnog uvjerenja, i bit će gledana kao prihvaćena istina od ljudi koji nisu mogli slijediti put kojim su otkriveni i jedini kojim mogu biti otkriveni.

Nakon ovoga, naravno, dolazi pesimistični pasus s kojim se, u njegovu odnosu prema teozofiji, sada ne možemo složiti. Jer svatko upoznat sa sadašnjim oblikom duhovno znanstvenih stremljenja biti će uvjeren da ova teozofija, u obliku u kojem hoće raditi, može postati popularna u najširim krugovima. Čak i ovakav pasus može nas stoga nadahnuti hrabrošću kada dalje čitamo:

Ipak, to leži u krilu budućnosti, i tu nećemo zadirati: za sada ćemo se sa zahvalnošću radovati u tome što je naš cijenjeni Oetinger tako divno iznio, i što sigurno može računati na prijem s naklonošću u širokom krugu.

Prema tome vidimo da je teozofija bila pobožna nada onih koji su upoznali nešto od stare teozofije koja je naviještana iz osamnaestog stoljeća.

Nakon tog vremena struja teozofskog života bila je pokopana pod materijalističkim trendovima devetnaestog stoljeća. Samo kroz ono što sada možemo prihvatiti kao osvit novog doba možemo opet pristupiti pravom duhovnom životu, i sada u obliku koji može biti toliko znanstven da ga u principu svako srce i svaka duša može razumjeti. Tijekom devetnaestog stoljeća bio je potpuni gubitak razumijevanja za nešto što su teozofi osamnaestog stoljeća još potpuno posjedovali; to su nazivali *Zentralsinn* (unutarnje svjetlo). Oetinger, koji je radio u Murrhardu, blizu Karlsruhea, bio je neko vrijeme učenik sasvim jednostavnog čovjeka u Thuringia-i, imenom Voelker, čiji su učenici znali da je posjedovao ono što se nazivalo 'unutarnje svjetlo'. Što je tada bilo to 'unutarnje svjetlo'? Ništa drugo nego ono što se sada pojavljuje u svakom čovjeku kada iskreno i čeličnom energijom radi po sadržaju moje knjige, *Znanje o višim svjetovima*. To je u osnovi bilo ništa drugo nego ono što je taj jednostavni čovjek Thuringie posjedovao. Ono što je on razvio — za njegovo vrijeme veoma zanimljiva teozofija — bilo je učenje koje je utjecalo na Oetingera. Teško je za današnjeg čovjeka pomiriti se sa spoznajom da se produbljenje teozofije dogodilo tako nedavno, i potaklo bogatu literaturu, iako pokopanu u knjižnicama i među antikvarima.

Nešto drugo je jednako teško za današnjeg čovjeka: prihvatiti Krist-događaj kao najprije od svega objektivnu činjenicu. Koliko je mnogo rasprave o tome bilo u devetnaestom stoljeću! Nemoguće je ukratko naznačiti čak i okvirno koliko je mnogo bilo i koliko su različiti pogledi devetnaestog stoljeća u vezi Krista Isusa. I svatko tko se potruđi dalje ispitati mišljenja u vezi Krista Isusa, bilo onih od teologa ili od laika, naići će na sasvim realne poteškoće, ako su pogledi

devetnaestog stoljeća o ovom pitanju razmatrani u odnosu na vremena u kojima su još prevladavale bolje tradicije. U devetnaestom stoljeću je čak postalo moguće da se na osobe gleda kao na velike teologe kada su bili daleko od bilo kakvog prihvaćanja objektivnog Krista koji je ušao i djelovao u povijesti svijeta. I ovdje dolazimo do pitanja: Kakva veza s Kristom se može naći od pojedinca koji ne kreće ezoternim putem, već potpuno ostaje unutar polja egzoternog?

Dok god držimo stajalište onih teologa devetnaestog stoljeća koji su držali da ljudska evolucija može ići svojim putem čisto u unutarnjem biću čovjeka, i nema nikakve veze s vanjskim svijetom makrokozmosa, ne možemo doći do objektivnog razumijevanja Krista Isusa; dolazimo do svakakvih grotesknih ideja, ali nikada do veze s Krist-događajem. Za svakog tko vjeruje da može dosegnuti najviši ljudski ideal kompatibilan s evolucijom Zemlje samo unutarnjim duševnim putem, kroz neku vrstu samoiskupljenja, veza s objektivnim Kristom nije moguća. Možemo također reći da gdje god se o iskupljenju čovjeka razmišlja kao o stvari kojom bi se bavila psihologija, ne postoji veza s Kristom. Svatko tko dalje prodre u kozmičke misterije ubrzo uvidi da kada čovjek vjeruje da može postići najviši ideal evolucije Zemlje samo kroz sebe, samo kroz vlastiti unutarnji razvoj, on potpuno prekine svoju vezu s makrokozmosom. Takva osoba vjeruje da mikrokozmos ima pred sobom kao neku vrstu prirode, i da je njegov duševni razvoj, ruku pod ruku s makrokozmosom, nešto što se odvija paralelno s njime. Ali vezu između to dvoje ne može naći. To je ono što je tako strašno groteskno u evoluciji devetnaestog stoljeća. Veza koja bi trebala postojati između mikrokozmosa i makrokozmosa, rastrgana je na komade. Da se to nije dogodilo, ne bismo bili vidjeli sva ona nerazumijevanja koja su se pojavila oko izraza 'teoretski materijalizam' s jedne strane i 'apstraktni idealizam' s druge. Samo razmotrite — razdvajanje mikrokozmosa i makrokozmosa vodilo je ljude kojima je malo stalo do unutarnjeg života duše da ga dodijele, isto kao i vanjski život tijela, makrokozmosu, tako čineći sve podložnim materijalnim procesima. Drugi, svjesni da ipak postoji unutarnji život, postupno su pali u apstrakcije u vezi svega značajnog za ljudsku dušu.

Da bi razjasnili ovu tešku materiju, sjetimo se nečeg vrlo značajnog što se učilo u misterijima. Koliko mnogo ljudi danas vjeruje u njihovu unutarnju svijest: 'Ako nešto mislim — na primjer, ako se zabavljam lošom mišlju o mom susjedu — to nema značaja za vanjski svijet; misao je samo u meni samom. Ima sasvim drugi značaj ako mu izvučem uši. To je nešto što se događa na fizičkom planu; ostalo je puki osjećaj ili puka misao'. Ili opet, koliko mnogo ljudi ima koji, kada zgriješe, ili lažu ili pogriješe, kažu: 'To je nešto što se događa u ljudskoj duši'. A, suprotno tome, ako kamen padne s krova: 'To je nešto što se odvija izvana'. I spremno će objasniti, koristeći sirove osjetilne koncepte, da kada kamen padne, možda slučajno, u vodu, on proizvodi valove koji se šire nadaleko i naširoko, tako da sve proizvodi učinke koji se nastavljaju neprimjetni; ali sve što se dogodilo u duši isključeno je iz svijeta vani. Ljudi su stoga mogli doći do vjerovanja da je zgriješiti, pogriješiti, i zatim to opet ispraviti, u potpunosti stvar pojedine duše. Za svakog s

ovakvim pogledima, nešto čemu smo mnogi od nas svjedočili u posljednje dvije godine mora izgledati groteskno.

Podsjetiti ću vas na scenu iz ružokrižarske drame, *Vrata posvećenja*, gdje Capesius i Strader ulaze u astralni svijet, i pokazano je da ono što misle, govore, i osjećaju nije bez značaja za objektivni svijet, makrokozmos, već zapravo oslobađa oluju u elementima. Za modernog čovjeka je apsurdno pretpostaviti da destruktivne snage mogu izbijati u makrokozmosu tako što netko ima pogrešne misli. U misterijima je učeniku bilo dobro objašnjeno da kada, na primjer netko laže ili počini grešku, da je to stvarni proces koji se ne tiče samo njega. Nijemci kažu 'Misli su bescarinske', jer ne vide carinsku barijeru kada se pojave misli. Misli pripadaju objektivnom svijetu; one nisu samo iskustva duše. Učenik misterija je vidio: 'Kada kažete laž, u nadosjetilnom svijetu ona znači zatamnjenje izvjesnog svjetla; kada napravite djelo bez ljubavi, nešto je u duhovnom svijetu izgorjelo u vatri bezljubavlja; s pogreškama gasite svjetlo u makrokozmosu'. Učinak je učeniku pokazan kroz objektivno iskustvo: kako je, kroz grešku, nešto ugašeno na astralnom planu, i kako slijedi tama; ili kako kroz djelo bez ljubavi nastupa nešto poput goruće i uništavajuće vatre.

U egzoternom životu čovjek ne zna što se događa oko njega. On je kao noj s glavom u pijesku; on ne vidi učinke koji su pak tamo. Učinci osjećaja su tamo, i bili bi vidljivi nadosjetilnom pogledu da je čovjek bio vođen u misterije. Nitko prije devetnaestog stoljeća nije mogao reći: 'Sve u čemu je čovjek griješio, sve u čemu je slab, samo je njegova stvar. Iskupljenje mora doći kroz iskustvo u duši, i tako i Krist može biti samo doživljaj u duši'. Ono što je potrebno, da bi čovjek ne samo našao svoj put do Krista, već i da se ne razdvoji od makrokozmosa, je znanje: 'Ako napravite pogrešku i zgriješite, to su objektivni, a ne subjektivni događaji, i zbog njih se nešto događa vani u kozmosu'. I u trenutku kada čovjek postane svjestan da se s njegovim grijehom, njegovom greškom, nešto objektivno događa; kada zna da ono što je napravio, što je dao od sebe, nije povezano samo s njim samim već s cijelim objektivnim kursom kozmičkog razvoja, tada više neće moći sebi reći da je kompenzacija onog što je prouzročio samo unutarnja stvar duše. Postoji zaista dobra i značajna mogućnost da čovjek koji vidi da su misli i osjećaji objektivni također može vidjeti da ono što je dovelo i dovodi ljude u greške kroz niz zemaljskih života nije unutarnja stvar povezana s jednim životom, već da je posljedica karme.

Sada događaj koji je bio izvan povijesti i izvan ljudske odgovornosti, kao što je to bio luciferski utjecaj u periodu stare Lemurije, nije nikako mogao biti izbrisan iz svijeta ljudskim događajem. Kroz luciferski utjecaj čovjek je stekao veliku dobrobit: postao je slobodno biće. Ali je također navukao na sebe mogućnost: sklonost da skrene s puta dobrog i ispravnog, i s puta istine. Ono što se događalo tijekom inkarnacija stvar je karme. Ali sve što se uvuklo dolje iz makrokozmosa u mikrokozmos, sve što su luciferske snage dale čovjeku, nešto je s čime se čovjek ne može nositi sam. Da bi se kompenzirao luciferski događaj, bio je potreban drugi

objektivni čin. Ukratko, čovjek mora osjećati da ono što napravi kao grešku i grijeh nije samo subjektivno, i da iskustvo u duši koje je samo subjektivno nije dovoljno da dovede do iskupljenja.

Svatko tko je uvjeren u objektivnost pogreške razumjeti će također i objektivnost čina iskupljenja. Ni na koji način se ne može luciferski utjecaj tretirati kao objektivni čin bez da se na isti način tretira kompenzirajuće djelo, Događaj na Golgoti. Teozof može birati samo između dvije stvari. Sve može biti postavljeno na temeljima karme; naravno to je sasvim točno što se tiče svega do čega je čovjek sam doveo. Ali tada dolazimo do nužnosti rastezanja ponovljenih života naprijed i natrag koliko želimo, bez kraja u oba smjera. To uvijek ide u krug poput kotača. Druga stvar je — alternativni izbor — konkretna ideja o evoluciji koju moramo imati: da su bile Saturn, Sunce, i Mjesec egzistencije koje su bile sasvim drugačije od egzistencije Zemlje; da se u egzistenciji Zemlje vrsta ponovljenog zemaljskog života prvo pojavila; da je luciferski događaj bio jedan neponovljeni događaj — samo sve ovo daje stvarni sadržaj našem teozofskom pogledu. Sve ovo, međutim, nezamislivo je bez objektivnosti Događaja na Golgoti.

U pretkršćanska vremena je bilo — kao što znate — drugačije na razne načine. Jedna posebna razlika je bila ta da su oni kada su dolazili iz duhovnih svjetova u zemaljske inkarnacije sa njima donijeli, kao supstancu, nešto od božanskog elementa. Iz tog razloga, kada je čovjek razmišljao o vlastitoj slabosti, uvijek je osjećao da najbolji dio njega potječe iz božanske sfere iz koje je sišao. Ali božanski element postupno tijekom daljnjih inkarnacija postaje ugašen, i bio je potpuno ugašen kada se približio Događaj u Palestini. Posljednji naknadni učinci nastavili su se osjećati, ali ništa od toga nije ostalo kada je Ivan krstitelj objavio: 'Promijenite svoju koncepciju svijeta, jer vremena su se promijenila. Sada se više nećete moći dići u duhovno kao u prošlosti, jer je pogled koji je mogao gledati u staru duhovnost izgubljen. Promijenite svoje mišljenje, i prihvatite božansko biće koje će ljudima iznova dati ono što su morali izgubiti kroz njihov silazak na Zemlju!' Prema tome — možete ovo poricati ako mislite apstraktno, ali ne i ako gledate na povijest konkretno — osjećaji i percepcije ljudi potpuno su se promijenili na prekretnici stare i nove epohe, točci označenoj događajima u Palestini.

Nakon tih događaja, ljudi su se počeli osjećati napušteni. Osjećali su se napuštenima kada su pristupali najtežim pitanjima, onima koje se najizravnije tiču najdubljeg dijela duše; kada su se, na primjer, pitali: 'Što će biti sa mnom kada idem kroz vrata smrti s brojnim djelima koja nisu ispravljena'? Tada su se susreli s mišlju koja je zasigurno mogla biti rođena iz vapaja duše, ali bi mogla biti ublažena samo kada bi duša sebi mogla reći: 'Da, živjelo je Biće koje je ušlo u evoluciju čovječanstva i kojeg se možeš držati. Ono radi u vanjskom kozmosu, gdje ne možeš ići. Ono radi da ostvari kompenzaciju za tvoja djela. Ono će vam pomoći da popravite zle rezultate luciferskog utjecaja!' Kroz ovaj osjećaj napuštenosti, i zatim osjećaj spašenosti od objektivne moći, u čovječanstvo ulazi intuitivan osjećaj da je grijeh stvarna snaga, objektivna činjenica, i da je čin iskupljenja također

objektivan, čin koji se ne može izvršiti od pojedinca, jer on nije prizvao luciferski utjecaj, već samo od Onog koji radi u svjetovima gdje je Lucifer svjesno aktivan.

Sve što sam vam ovako predstavio, riječima izvedenim iz duhovne znanosti, nije bilo dokučeno intelektualno, kao znanje. Obitavalo je u osjećajima i intuitivnim percepcijama, i od tog izvora je došla potreba okrenuti se Kristu. Za one koji su osjećali ovu potrebu postojala je naravno u kršćanskim zajednicama mogućnost pronalazjenja načina kojima su mogli produbiti sve ovakve percepcije i osjećaje.

Nakon što je čovjek izgubio svoju prvobitnu vezu s bogovima, što je našao kada je pogledao vani na materijalni svijet? Kroz njegov silazak u materijalnu oblast, njegova percepcija duhovnog, fizičke manifestacije božanstva u kozmosu, postojano je propadala. Ostaci stare vidovitosti postupno su blijedjeli, a priroda je, za njega, u izvjesnom smislu bila lišena božanskog. Samo materijalni svijet je bio raširen pred njim. I pred licem tog materijalnog univerzuma nije nikako mogao podržati vjerovanje da je tamo na djelu bio Krist-princip. Kant-Laplace teorija devetnaestog stoljeća, po kojoj se naš solarni sustav razvio iz kozmičke maglice, i konačno se pojavio život na pojedinim planetima, konačno je vodila do toga da se na univerzum gleda kao na suradnju atoma. Ako pokušamo misliti o Kristu u ovakvim okolnostima, kako to zamišljaju materijalistički znanstvenici, to nema smisla. U toj kozmogoniji nema mjesta za Krist-biće, nema mjesta za bilo što duhovno. Sjetiti ćete se da netko govori — pročitao sam vam pasus — da bi morao pocijepati cijelu svoju koncepciju univerzuma ako bi morao vjerovati u uskrснуće. Ovo pokazuje da su u kontemplaciji prirode, ili u razmišljanju o prirodi, sve mogućnosti prodiranja u živu esenciju prirodnih činjenica nestale.

Kada ovako govorim, to nije putem neodobravanja. Moralo je doći vrijeme kada će priroda biti lišena božanskog, lišena duha, tako da je čovjek mogao formirati ukupnost apstraktnih misli potrebnih da shvati vanjsku prirodu, kako su mu gledanja Kopernika, Keplera i Galileja omogućili da to napravi. Mreža misli koja je vodila do našeg doba strojeva morala je zahvatiti čovječanstvo. S druge strane, bilo je nužno da ovo doba ima kompenzaciju za činjenicu da je u egzoternom životu postalo nemoguće naći izravan put od Zemlje do duhovnog. Jer da je čovjek mogao pronaći taj put, mogao bi bio i naći put do Krista, kao što će ga naći u dolazećim stoljećima. Morala je postojati kompenzacija.

Sada je pitanje: Što je bilo neophodno kao egzoterni put čovjeka do Krista tijekom stoljeća u kojima je atomistička koncepcija univerzuma postala postupno prihvaćena, koncepcija koja je sve više otuđivala prirodu od božanskog i u devetnaestom stoljeću izrasla u proučavanje prirode lišeno božanskog?

Bio je potreban dvostruki lijek. Duhovna vizija Krista mogla se egzoterno naći na dva načina. Jedan način je bio pokazati da je sva materija potpuno strana čovjekovu unutarnjem duhovnom biću. Moglo mu se pokazati da je netočno reći da

je svuda u prostoru gdje se javlja materija, samo materija prisutna. Kako je moglo doći do toga? Ni na jedan način nego da se čovjeku nešto dalo što je u isto vrijeme duh i materija; nešto što zna da je duhovno a ipak izgleda kao da je materija. Stoga se transformacija, vječno valjana transformacija, duha u materiju, materije u duh, morala nastaviti kao vitalna činjenica. I to se ostvarilo jer je Sveta pričest slavljena, bila održavana kroz stoljeća kao kršćanski ritual. I što dalje idemo natrag kroz stoljeća prema uvođenju svete pričesti, to više ulazimo u trag kako je u starija vremena, još uvijek ne toliko materijalistička, bila bolje shvaćena.

U odnosu na više stvari, kada ljudi počinju o nečemu raspravljati, to je u pravilu, dokaz da to više ne razumiju. Čak i jednostavne stvari, dok god su shvaćane, nisu mnogo raspravljane. Rasprave su dokaz da problem o kojem se radi nije shvaćen od većine uključenih ljudi. Tako je bilo i sa svetom pričesti. Dok god se znalo da je sveta pričest davala živi dokaz da materija nije samo materija, već da postoji ceremonijalni čin kroz koji duh može biti ujedinjen s materijom — dok god su ljudi znali da je to prožimanje materije s duhom, kakvo je izraženo u svetoj pričesti, unija s bićem Krista, toliko dugo je sveta pričest prihvaćana bez diskusije. Ali onda je došlo vrijeme kada se pojavio materijalizam, kada ljudi nisu više razumjeli što leži u temeljima svete pričesti. Tada su se sporili da li su kruh i vino samo simboli božanstva, ili je božanska moć zaista dotjecala u njih. Za svakog tko može vidjeti dublje, svi sporovi koji su se pojavili na račun toga početkom nove epohe znače da je izvorno razumijevanje rituala bilo izgubljeno. Za one koji su željeli doći Kristu, sveta pričest je bila potpuni ekvivalent ezoternog puta, ako tim putem nisu mogli ići, i tako su u svetoj pričesti mogli naći stvarno jedinstvo s Kristom. Jer sve stvari imaju svoje vrijeme. Zsigurno, baš kao što je istina s obzirom na duhovni život da sasvim novo doba sviće, tako je istina da će put do Krista koji je stoljećima bio onaj pravi za mnoge ljude i ostati još stoljećima pravi za mnoge. Stvari postupno prelaze jedna u drugu, i ono što je prije bilo ispravno postupno će prijeći u nešto drugo kada ljudi za to budu spremni.

Cilj teozofije je raditi na takav način da u samom duhu dohvatimo nešto konkretno, nešto stvarno. Pomoću meditacije, koncentracije i svega što učimo kao znanje o višim svjetovima, ljudi u njihovom unutarnjem biću postaju zreli ne samo da dožive misaone svjetove, ili svjetove apstraktnih osjećaja i percepcija, već da se iznutra prožimaju elementom duha; time će doživjeti zajedništvo u duhu; time će misli, meditativne misli, moći živjeti u čovjeku; one će čak biti i iste, jedino što će biti od iznutra prema vani, kao što je simbol svete pričesti, posvećeni kruh, bio od izvana prema unutra. I kao što nerazvijeni kršćanin može svoj put do Krista tražiti kroz svetu pričest, tako se i razvijeni kršćanin koji je, kroz napredno znanje o duhu upoznao formu Krista, može dići u duhu do onog što će zaista u budućnosti biti egzoterni put za ljude. To će biti snaga koja će ljudima donijeti širenje Krist-impulsa. Ali tada će se sve ceremonije promijeniti, i ono što se ranije dogodilo kroz svojstva kruha i vina, do toga će u budućnosti doći kroz duhovnu pričest. Misao o sakramentu, svetoj pričesti, ostati će. Jedino što treba omogućiti da izvjesne misli koje nam dotječu kroz ono što je pruženo unutar našeg Pokreta, izvjesne unutarnje

misli i osjećaji, prožimaju i oduhove naše unutarnje biće — misli i osjećaji onako potpuno posvećeni kao što je u najboljem smislu unutarnjeg kršćanskog razvoja sveta pričest oduhovila ljudsku dušu i ispunila je Kristom.

Kada to postane moguće — a biti će moguće — napredovati ćemo stupanj dalje u evoluciji. I tada ćemo vidjeti pravi dokaz da je kršćanstvo veće nego što je njegova vanjska forma. Jer loše misli o kršćanstvu svatko tko misli da će biti izbrisano kada vanjska forma kršćanstva nakon izvjesnog perioda bude obrisana. Pravo mišljenje biti će prožeto uvjerenjem da su sve crkve koje su njegovale Krist-misao, sve vanjske misli, sve vanjske forme, privremene i stoga prolazne, dok će Krist-misao živjeti u stalno novim formama u srcima i dušama ljudi u budućnosti, koliko god da su te forme danas malo vidljive. Tako smo od znanosti duha prvo naučili kako je, duž egzoternog puta, sveta pričest imala svoj značaj u ranijim vremenima.

Drugi egzoterni put je bio preko evanđelja. I ovdje opet moramo shvatiti što su u ranija vremena evanđelja još uvijek bila za ljude. Nema tako davno da evanđelja nisu bila čitana onako kao u devetnaestom stoljeću. U onim danima čitana su kao vrelo života dok je nešto supstancijalno prelazilo u dušu. Nisu čitana na način opisan na prvom predavanju ovog ciklusa, kada smo govorili o pogrešnom putu, već tako da je osoba vidjela kako izvana pristupa nešto za čime je njegova duša dahtala od žeđi; bila su tako čitanja da je njegova duša u njima našla oslikanog stvarnog Iskupitelja, za kojeg je duša znala da mora biti tamo, u velikom univerzumu.

Oni koji su razumjeli kako čitati evanđelja na ovaj način nikada nisu pomislili da pitanju beskrajna pitanja koja su prvo postala pitanja za inteligentne, pametne ljude devetnaestog stoljeća. Trebate se samo sjetiti koliko smo puta govoreći o ovim pitanjima, u ovom ili onom obliku, morali reći da za sasvim pametne ljude, koji svu znanost i učenost imaju u malom prstu, miso o Kristu Isusu i Događajima u Palestini zaista nisu kompatibilni s modernom koncepcijom univerzuma. Na naizgled prosvijećen način oni kažu da kada ljudi nisu bili svjesni da je Zemlja sasvim malo nebesko tijelo, da su mogli vjerovati da se s križem na Golgoti zbilo poseban novi događaj na Zemlji. Ali od kada je Kopernik podučavao da je Zemlja planet kao i ostali, može li se još vjerovati da nam je Krist došao s drugog planeta? Zašto bismo vjerovali da je Zemlja tako posebno smještena kako se ranije mislilo? Zatim je uvedena usporedba: 'Budući da je naša koncepcija univerzuma bila toliko proširena, izgleda kao da se odvila jedna od najvažnijih umjetničkih prezentacija, ne na velikoj pozornici glavnog grada, već na maloj nekog provincijskog kazališta'. Tako to izgleda tim ljudima: Zemlja je toliko malo beznačajno kozmičko tijelo da Događaji u Palestini izgledaju kao izvedba velike kozmičke drame na pozornici malog provincijskog kazališta. Više ne možemo zamisliti takvu stvar, jer Zemlja je toliko mala u usporedbi s velikim univerzumom!

Izgleda tako pametno kada se nešto takvog kaže, ali u konačnici nema tu mnogo pameti, jer kršćanstvo nikada nije tvrdilo ono čemu se ovdje proturječi. Kršćanstvo nikada nije smjestilo početak Krist-impulsa na veličanstvena mjesta Zemlje. Uvijek je viđena izvjesna duboka ozbiljnost u činjenici da je nositelj Krista bio rođen u štali među siromašnim pastirima. Ne samo mala Zemlja, već i vrlo opskurno mjesto na Zemlji, traženo je u kršćanskoj tradiciji da se tamo smjesti Krista. Kršćanstvo je od samih početaka odgovorilo na pitanje pametnih ljudi. Ali oni nisu razumjeli odgovore koje je samo kršćanstvo dalo, jer više nisu mogli pustiti da živa snaga velikih veličanstvenih slika djeluje na dušu.

Ipak, samo kroz slike evanđelja, bez svete pričesti i svega što je s njom povezano — jer sveta pričest stoji u središtu svih kršćanskih kultova — egzoterni put do Krista nije se mogao naći. Jer evanđelja tada nisu mogla biti dovoljno popularizirana da nalaženje puta do Krista zavisi samo o njima. A kada su evanđelja bila popularizirana, možemo vidjeti da to nije bio čisti blagoslov. Jer u isto vrijeme pojavilo se veliko nerazumijevanje evanđelja: uzeta su površno, i zatim je došlo sve ono što je devetnaesto stoljeće od njih napravilo; i zaista — govoreći sasvim objektivno — to je bilo dovoljno loše. Mislim da će antropozofi shvatiti što se ovdje mislilo pod 'dovoljno loše'. Nikakva cenzura nije namjeravana, jer ne možemo nego priznati marljivost koju je devetnaesto stoljeće unijelo u zadatak znanstvenog istraživanja, uključujući sav rad u prirodnoj znanosti. Tragedija je da je upravo ta znanost — a svatko upoznat s njom to će priznati — zbog svoje duboke ozbiljnosti i ogromnog, posvećenog teškog rada, kojem se može samo diviti, vodila to potpunog razdvajanja i destrukcije onog što je htjela učiti. Kada se u budućem tijeku evolucije ljudi osvrnu na naše vrijeme, osjećati će da je posebno tragično da su ljudi težili pobijediti Bibliju pomoću znanosti vrijedne beskrajnog divljenja — i uspjeli jedino izgubiti Bibliju.

Prema tome možemo vidjeti da s obzirom na ta dva aspekta egzoternog mi živimo u tranzicijskom periodu, i utoliko što smo dohvatili duh teozofije, stari putevi moraju voditi preko u druge. I razmotrivši sada egzoterne puteve u prošlosti do Krist-impulsa, sutra ćemo vidjeti kako se ova veza s Kristom uobličuje u oblasti ezoternog. Tada ćemo zaključiti naša proučavanja pokazujući kako možemo doći do toga da dokučimo Krist-događaj ne samo za cjelokupnu evoluciju čovječanstva, već za svakog pojedinog čovjeka. Ezoterni put ćemo moći pregledati brže, jer smo za njega sastavili osnovu tijekom proteklih godina. Naša stremljenja ćemo okruniti usmjerujući naš pogled na vezu Krist-impulsa sa svakom pojedinom ljudskom dušom.

PREDAVANJE X

14. LISTOPADA 1911.

Jučer smo pokušali okarakterizirati put do Krista kakav se još može poduzeti danas, kao što se posebno mogao u ranija vremena, egzoternim sredstvima. Sada ćemo se kratko dotaći ezoternog puta — puta koji vodi do Krista na takav način da Ga se može naći unutar nadosjetilnih svjetova.

Prije svega moramo primijetiti da je ovaj ezoterni put do Krista Isusa bio također put evanđelista, onih koji su napisali evanđelja. Jer premda je pisac Ivanova evanđelja i sam svjedočio mnogim događajima koje opisuje — kao što možete vidjeti iz ciklusa predavanja o tom evanđelju — njegova glavna namjera nije bila samo prenijeti ono što je zapamtio, jer to vrijedi samo za one sitne, točne detalje koji nas iznenađuju u evanđeljima. Velika, veličanstvena, krunska obilježja djela o iskupljenju, o Misteriju na Golgoti, od pisca ovog evanđelja su bila izvedena iz njegove vidovnjačke svijesti također. Shodno tome, premda su evanđelja zaista oživljeni misterijski rituali — to je pokazano u mojoj knjizi *Kršćanstvo kao mistična činjenica* — oni su to jer su pisci evanđelja, sljedeći njihov ezoterni put, mogli iz nadosjetilnog svijeta dobiti za sebe slike događaja u Palestini koji su vodili do Misterija na Golgoti. Uvijek od Misterija na Golgoti pa sve do našeg vlastitog vremena, osoba koja je željela doći do nadosjetilnog doživljaja Krista morala je proći kroz sedam stupnjeva koje ćete naći opisane u ranijem ciklusu predavanja kao sedam stupnjeva naše kršćanske inicijacije: pranje nogu; bičevanje; krunjenje trnjem; mistična smrt; pokop; uskrsnuće; uznesenje. Danas ćemo sebi razjasniti što učenik može postići prolazeći kroz ovu kršćansku inicijaciju.

Najprije, jedna bitna stvar. Kao što se možete uvjeriti čitajući predavanja o ovoj temi, kršćanska inicijacija je veoma različita od neispravne metode inicijacije opisane na prvom predavanju ovog ciklusa. Kod kršćanske inicijacije najprije su dozvani izvjesni osjećaji koji pripadaju čovječanstvu općenito, i oni vode do imaginacije pranja nogu. Iako slika toga u Ivanovom evanđelju nije prva stvar koju treba zamisliti; aspirant počinje pokušavajući dugo vremena živjeti s izvjesnim osjećajima i percepcijama. Često sam to karakterizirao govoreći da osoba o kojoj se radi treba zuriti u biljku, koja raste iz mineralnog tla, uzima u sebe stvari mineralnog carstva, a ipak se diže iznad tog carstva kao više biće od minerala. Ako bi biljka mogla govoriti i osjećati, naklonila bi se mineralnom carstvu i rekla: 'Zasigurno sam ja unutar domaćinstva kozmosa predodređena da postignem viši stupanj od tebe, minerale, ali ti mi daješ mogućnost postojanja. U poretku bića ti si sigurno niže biće od mene, ali moram ti zahvaliti za moju egzistenciju, i ponizno se klanjam pred tobom'. Na isti način životinja bi se morala nakloniti biljci, premda je biljka niže biće od životinje, i reći: 'Zahvaljujem ti za moju egzistenciju; priznajem

to ponizno, i klanjam se pred tobom'. I tako bi se svako biće koje se penje prema gore moralo nakloniti onom koje stoji ispod, i također onaj koji se uspeo putem duhovnih ljestava na viši nivo mora se nakloniti bićima koja su jedina to za njega omogućila.

Osoba koja sebe prožima osjećajem poniznosti u odnosu na nižeg, koja potpuno pripoji taj osjećaj u svoje vlastito biće i pusti da tamo živi mjesecima, možda čak i godinama, vidjeti će da se to širi u njegovom organizmu, i tako ga prožima da doživljava transformaciju tog osjećaja u imaginaciju. I ta imaginacija se točno podudara sa scenom predstavljenom u Ivanovu evanđelju kao pranje nogu, gdje se Krist Isus, koji je Glava dvanaestorice, saginje onima koji tu stoje ispod Njega u poretku fizičkog svijeta, i ponizno potvrđuje da onima koji su ispod Njega zahvaljuje za mogućnost njegovog višeg uspona. On potvrđuje pred dvanaesticom: 'Kao što životinja zahvaljuje biljci, tako i ja vama zahvaljujem za ono što sam mogao postati u fizičkom svijetu!' Osoba koja sebe prožima s ovim osjećajem dolazi ne samo do imaginacije pranja nogu, već također i do sasvim izraženog osjećaja, kao da voda ispire preko njegovih nogu. To se može osjećati tjednima: to pokazuje kako je naša ljudska priroda duboko prožeta ovakvim univerzalnim ljudskim osjećajima, koji ipak čovjeka mogu dići iznad sebe.

Dalje, vidjeli smo da možemo proći kroz iskustvo koje vodi do imaginacije bičevanja kada živopisno pred nas postavimo sljedeće: 'Mnogo patnje i bola susrećem u svijetu; da, patnja i bol mogu doći sa svih strana; nitko ih ne izbjegne. Ali tako ću očelčiti moju volju da patnja i bol, bičevanje koje dolazi od svijeta, mogu biti najgori; Stajati ću uspravno i rezignirano nositi moju sudbinu, kako se bude dogodilo. Jer da se nije dogodilo onako kako jest, kako sam to doživio, ne bih mogao doseći visinu koju sam postigao'. Kada osoba o kojoj se radi napravi od toga stvar njegove percepcije, i živi unutar toga, ona stvarno osjeća nešto kao oštru bol i rane, kao udarce bičem na vlastitu kožu, i pojavljuje se imaginacija kao da je bio izvan sebe, i gledao sebe bičevanog prema primjeru Krista Isusa. U skladu s ovim primjerom može se doživjeti krunidba trnjem, mistična smrt, i tako dalje. To je često bilo opisivano.

Što je postignuto od čovjeka koji ovako traži unutar sebe da prvo doživi četiri stupnja, a zatim, kada mu je karma sklona, također i ostale, praveći svih sedam stupnjeva kršćanske inicijacije? Iz gornjeg opisa možete zaključiti da nas cjelokupna skala osjećaja kroz koje prolazimo treba ojačati i dati nam snagu, i trebala bi nas učiniti sasvim drugačije prirode, tako da se osjećamo kako u svijetu stojimo snažno, moćno i slobodno, i također sposobni za svaki čin posvećene ljubavi. U kršćanskoj inicijaciji, to bi u dubokom smislu za nas trebalo postati druga priroda. Jer što se mora dogoditi?

Možda još nije palo na pamet svima onima od vas koji su čitali ranije elementarne cikluse, i tako se susreli s kršćanskom inicijacijom u njenih sedam stupnjeva, da zahvaljujući intenzitetu doživljaja kroz koje treba proći, učinci idu

pravo u fizičko tijelo. Jer kroz snagu i moć s kojom prolazimo kroz te osjećaje, zaista je na početku kao da voda ispire nad njegovim stopalima, a zatim kao da smo prikovani ranama. Mi zapravo osjećamo kao da trnje pritišće u našu glavu; osjećamo svu bol i patnju razapinjanja. Moramo to osjetiti prije nego možemo doživjeti mističnu smrt, pokop, i uskrsnuće, također kao što su opisani. Čak i ako nismo prošli kroz te osjećaje s dovoljnim intenzitetom, oni će zasigurno imati učinka da postanemo snažni i puni ljubavi u pravom smislu riječi. Ali ono što tada pripojimo može ići samo do eterskog tijela.

Kada, međutim, počinjemo osjećati da su naša stopala kao oprana vodom, naše tijelo kao prekriveno ranama, tada smo uspjeli u odvođenju tih osjećaja toliko duboko u našu prirodu da su penetrirali sve do fizičkog tijela. Oni zaista prodiru u fizičko tijelo, i tada se stigme, znakovi krvarećih rana Krista Isusa, mogu pojaviti. Uvodimo osjećaje unutra u fizičko tijelo i znamo da razvijaju svoju snagu u samom fizičkom tijelu. Svjesno se osjećamo više u stisku našeg cijelog bića nego ako su utisci bili samo u astralnom tijelu i eterskom tijelu. Bitna stvar je da kroz proces mističkog osjećanja djelujemo pravo u naše fizičko tijelo; i kada to radimo ne radimo ništa manje nego sebe u fizičkom tijelu činimo spremnim primiti fantoma koji je izašao iz groba na Golgoti. Stoga djelujemo u naše fizičko tijelo da bi učinilo toliko živim da osjeća vezu, silu privlačenja prema, fantomu koji se digao iz groba na Golgoti.

Ovdje bih želio napraviti usputnu opasku. U znanosti duha treba se prilagoditi da se s kozmičkim tajnama i kozmičkim istinama postane upoznat postupno. Svatko tko nije pripremljen da čeka relevantne istine neće dobro napredovati. Naravno da bi ljudi željeli znanost duha imati odmah svu, ako je moguće u jednoj knjizi ili jednom ciklusu predavanja. Ali to ne može biti tako, kao što ćete vidjeti iz primjera. Koliko dugo je od kada je kršćanska inicijacija bila prvo opisana? Čuli ste da se to i to dogodilo, i da pojedinca, kroz osjećaje koji utječu na njegovu dušu, djeluje ravno u svoje fizičko tijelo. Sve rečeno na onim ranijim predavanjima namjeravano je da daje neke elemente za razumijevanje Misterija na Golgoti, i sada je po prvi puta moguće opisati kako pojedinac, kroz neophodne vježbe osjećaja tijekom kršćanske inicijacije, čini sebe zrelim da primi fantoma koji se digao iz groba na Golgoti. Morali smo čekati dok se sjedinjenje subjektivnog s objektivnim bude moglo naći; i zato su mnoga priprema predavanja bila potrebna. Čak i danas ima mnogo stvari koje se mogu naznačiti samo kao 'polu istine'. Svatko tko ima strpljenja da nastavi s nama — bilo u ovoj ili u drugoj inkarnaciji, svatko prema njegovoj karmi — vidjeti će kako je mogao napredovati od opisa mističnog puta u kršćanskom smislu do opisa objektivne činjenice, i tako do stvarnog značenja ove kršćanske inicijacije, i vidjeti će također da će još i više istine iz znanosti duha biti iznesene na svjetlo tijekom dolazećih godina ili sljedećem dobu. Tako vidimo cilj, svrhu, kršćanske inicijacije.

Kroz ono što je bilo okarakterizirano kao ružokrižarska inicijacija, t.j. što pojedinac može imati od nje kao inicijaciju danas, u izvjesnom smislu je postignuta

također ista stvar, jedino nešto drugačijim sredstvima. Formirana je privlačna veza između pojedinca, utoliko što je utjelovljen u fizičkom tijelu, i onog što se podiglo kao stvarni prototip fizičkog tijela iz groba na Golgoti. Sada iz prethodnih predavanja znamo da smo na početnoj točki svjetske epohe u kojoj moramo očekivati događaj koji se neće odvititi na fizičkom planu, kao što se odvio Događaj na Golgoti, već u nadosjetilnom svijetu; događaj koji ipak stoji u bliskoj i istinskoj vezi s Događajem na Golgoti. Ovaj potonji je bio kreiran da čovjeku vrati njegovo stvarno fizičko tijelo-sile, fantoma koji je degenerirao od početka evolucije Zemlje, i za to njegovo vraćanje morao se zbiti niz događaja na fizičkom planu; ali za ono što će se sada dogoditi događaj na fizičkom planu nije nužan. Inkarnacija Krist-bića u ljudsko tijelo od krvi i mesa mogla se dogoditi samo jednom tijekom evolucije Zemlje. Kada ljudi objave ponavljanje inkarnacije tog Bića, to jednostavno znači da Krist-biće nije shvaćeno.

Događaj koji sada dolazi, koji može biti promatran jedino u nadosjetilnom svijetu, bio je okarakteriziran u riječima: 'Krist za ljude postaje Gospodar karme'. To znači da će u budućnosti uređivanje karmičkih transakcija doći kroz Krista. Sve više i više ljudi budućnosti će osjećati: 'Prolazim kroz vrata smrti s mojim karmičkim izvješćem. Na jednoj strani stoje moja dobra, pametna, i divna djela, moje pametne, divne, dobre i inteligentne misli; na drugoj strani stoji sve zlo, opako, glupo, budalasto i odvratno. Ali onaj tko će u budućnosti imati ured suca za inkarnacije koje će slijediti u ljudskoj evoluciji, da bi donio red u ovo karmičko izvješće ljudi, je Krist!' I zaista to moramo predstaviti na sljedeći način:

Nakon što smo prošli kroz vrata smrti, biti ćemo ponovno inkarnirani u kasnijem periodu. Onda ćemo se morati susresti s događajima kroz koje naša karma može biti uravnotežena, jer svaki čovjek mora žeti ono što je zasijao. Karma je pravedan zakon. Ali ono što zakon karme mora ispuniti nije tamo samo za pojedince. Karma ne uravnotežuje samo račun svakog ega, već u svakom slučaju uravnoteženje mora biti uređeno tako da bude u najvećem mogućem suglasju s onim što se tiče cijelog svijeta. Mora nam omogućiti da damo svu moguću pomoć napredovanju čovječanstva na Zemlji. Za to trebamo prosvjetljenje, ne samo spoznaju da mora doći do karmičkog ispunjenja naših djela. Ispunjenje može imati oblik koji će biti, bilo manje ili više koristan, za općeniti napredak čovječanstva. Stoga moramo izabrati one misli, osjećaje ili percepcije koje će otplatiti našu karmu i u isto vrijeme služiti kolektivnom napretku čovječanstva. U budućće će pasti na Krista da dovede uravnoteženje naše karme u suglasje s općenitom karmom Zemlje i općim napretkom čovječanstva. I to se u principu događa u vremenu između smrti i novog rođenja. Ali će također biti pripremljeno u epohi vremena kojoj se sada približavamo, pred čijim vratima stojimo, jer će ljudi sve više stjecati sposobnost za posebno iskustvo. Za to je sada sposobna nekolicina, ali od sredine ovog stoljeća nadalje, kroz sljedećih 1000 godina, sve više ljudi će imati sljedeće iskustvo.

Osoba je učinila ovo ili ono. Osjećati će se prinuđena razmišljati o svom djelu, i nešto kao snolika slika će, pojavljujući se u njenom umu, napraviti sasvim upečatljiv utisak na nju. Reći će sebi: 'Ovo ne mogu identificirati kao podsjećanje na nešto što sam učinio, a ipak izgleda kao moje vlastito iskustvo'. Kao snolika slika stajati će tamo pred njim, usko povezana s njim; ali ne može se sjetiti da je to doživio ili uradio u prošlosti. Ako je on antropozof shvatiti će o čemu se radi, inače će morati čekati dok ne dođe do antropozofije i nauči je razumjeti. Antropozof će znati: 'Ono što vidiš kao očiglednu posljednicu tvog djela slika je koja će biti ispunjena u budućnosti; uravnoteženje tvojih djela ti je unaprijed pokazano'. Mi smo na početku epohe u kojoj će ljudi, izravno nakon što su počinili djelo, imati predosjećaj, osjećaj, možda čak i značajnu sliku, o tome kako će to djelo biti karmički uravnoteženo.

Prema tome, u bliskoj vezi s ljudskim iskustvom, tijekom dolazeće epohe za čovječanstvo će se pojaviti unaprijedene sposobnosti. Te sposobnosti će dati snažan stimulans ljudskom moralu, i to će naznačiti nešto sasvim drugačije od glasa savjesti, koji je bio priprema za to. Pojedinaac više neće vjerovati: 'Ono što sam uradio umrijeti će sa mnom'. Znati će, sasvim egzaktno: 'Moje djelo neće umrijeti kada ja umrem; imati će posljednicu koja će dalje živjeti sa mnom'. A tu je mnogo toga drugog što će pojedinac znati. Vrijeme tijekom kojeg su vrata duhovnog svijeta bila zatvorena gotovo je završeno. Ljudi se opet moraju uspinjati u duhovni svijet. Njihove sposobnosti buđenja će im omogućiti da imaju udjela u duhovnom svijetu. Vidovitost će uvijek biti drugačija od ovog sudjelovanja. Baš kao što je postojala drevna snolika vidovitost, tako će u budućnosti postojati vidovitost koja nije snolika, vidovitost ljudi koji znaju što rade i što to znači.

Do nečeg drugog će, također, doći. Pojedinaac će znati: 'Ja nisam sam. Svuda su duhovna bića koja stoje u odnosu prema meni'. Ljudi će učiti komunicirati s tim bićima i živjeti s njima. I u sljedeće tri tisuće godina istina da Krist radi kao karmički Sudac postati će jasno vidljiva dovoljno velikom broju ljudi. Sam Krist će od ljudi biti doživljen kao eterska forma. Kao Pavao pred Damaskom, oni će sasvim intimno znati da Krist živi, i da je izvor za ponovno buđenje fizičkog prototipa kojeg smo primili na početku naše evolucije, i koji je potreban ako će ego postići puni razvoj.

Ako se kroz Misterij na Golgoti nešto dogodilo što je dalo najveći poticaj ljudskoj evoluciji, s druge strane došlo je u vrijeme kada su ljudski umovi, ljudske duše, bile u svom najcrnjem stanju. Zaista su bili drevni periodi evolucije kada su ljudi s izvjesnošću mogli znati, jer su imali rodovsko sjećanje, da ljudska individualnost prolazi kroz ponavljanje zemaljskih života. U evanđeljima je učenje o ponavljanju zemaljskih života vidljivo tek kada razumijemo evanđelja i možemo tamo razabrati tragove. To je bilo vrijeme kada su ljudi bili najmanje sposobni da shvate to učenje. U kasnija vremena kada su ljudi tražili Krista na jučer naznačenom putu, sve je moralo imati oblik djetinje pripreme. Ljude se nije onda moglo upoznati s iskustvima u vezi reinkarnacije; nisu za to bili zreli i to bi ih samo

bilo vodilo u zabludu. Kršćanstvo se moralo razvijati blizu 2000 godina bez da je moglo ukazati na učenje o reinkarnaciji.

Na ovim predavanjima pokazali smo kako je drugačije bilo kod budizma, i kako se u zapadnoj svijesti misao o ponavljanju zemaljskih života pojavila kao nešto samo po sebi očigledno. Zasiurno, još uvijek prevladava mnogo nerazumijevanja; ali bilo da ovu ideju uzmemo od Lessinga ili od psihologa Drossbacha, postajemo svjesni da se u europskoj svijesti učenje o reinkarnaciji odnosi na čovječanstvo u cjelini, dok u budizmu pojedinac gleda to pitanje kako ide iz života u život, kako se može osloboditi žeđi za egzistencijom, kao da se tiče samo njegovog osobnog unutarnjeg života. Istočnjak ono što mu je dano kao učenje o reinkarnaciji čini putem individualnog iskupljenja, dok je za Lessinga esencijalno pitanje bilo: 'Kako čovječanstvo kao cjelina može ići naprijed'? Prema Lessingu, moramo razlikovati uzastopne periode vremena unutar progresivnog razvoja čovječanstva. U svakoj epohi čovječanstvu je dano nešto novo. Iz povijesti vidimo da se nova civilizirajuća djela stalno pojavljuju tijekom ljudskog razvoja. Kako se može govoriti o evoluciji cijelog čovječanstva, kaže Lessing, ako je duša živjela samo u jednoj epohi? Odakle plodovi civilizacije mogu doći ako ljudska bića nisu ponovno rođena, ako ono što su naučili u jednoj epohi nije preneseno u sljedeću, a njeni plodovi opet u sljedeću i tako dalje?

Tako za Lessinga ideja o ponovljenim zemaljskim životima nije samo stvar pojedine duše. Tiče se cijelog kursa zemaljske civilizacije. A da bi se mogla pojaviti unaprijeđena civilizacija, duša koja živi u devetnaestom stoljeću mora u njenu sadašnju egzistenciju prenijeti što god da je prije stekla. Zbog Zemlje i njene civilizacije, ljudska bića moraju biti ponovno rođena. To je Lessingova misao. Ali u ovoj misli o reinkarnaciji čim se tiče cijelog čovječanstva na djelu je bio Krist-impuls, utkan u nju. Jer Krist-impuls čini sve što čovjek radi ili može napraviti djelom univerzalne relevantnosti, ne nečim što dira samo njega kao pojedinca. Kristov učenik može biti samo onaj koji kaže: 'Činim to za najmanjeg od braće, jer znam da Ti osjećaš kao da sam to napravio za Tebe'. Kao što je cijelo čovječanstvo vezano s Kristom, tako i onaj koji ispovijeda Krista osjeća da pripada cijelom čovječanstvu. Ova misao je radila u mišljenju, osjećanju, i percepciji cijele ljudske rase. I kada se ideja o reinkarnaciji ponovno pojavila u osamnaestom stoljeću, pojavila se kao kršćanska misao. I premda je Widenmann tretirao reinkarnaciju nespretno, na rudimentaran način, ipak je u njegovom nagrađenom eseju iz 1851 misao o reinkarnaciji prožeta kršćanskim impulsom. On posebno poglavlje posvećuje pokazivanju veze između kršćanstva i učenja o reinkarnaciji.

Bilo je nužno u ljudskoj evoluciji da duše najprije prihvate druge kršćanske impulse, tako da misao o reinkarnaciji u našu svijest može doći u zreom obliku. I ta misao o reinkarnaciji će se zaista tako povezati s kršćanstvom da će se osjećati kao nešto što osobu vodi kroz uzastopne inkarnacije. Shvatiti ćemo kako individualnost, koja je potpuno izgubljena prema budističkom gledanju — kao što smo vidjeli iz razgovora kralja Milinde i mudraca Nagasene — najprije prima njen

pravi sadržaj postajući prožeta s Kristom. Sada možemo razumjeti zašto je budistički pogled, oko 500 godina prije pojave Krista, izgubio ljudski ego, dok je zadržao učenje o uzastopnim inkarnacijama. Dosegnuli smo vrijeme u kojem ljudski organizam mora razumjeti, prihvatiti, prožeti sebe s mišlju o reinkarnaciji. Jer napredak ljudske evolucije ne zavisi o tome što su učenja objavila ili našla kao novo uporište. Drugi zakoni dolaze u razmatranje, i oni ne zavise o nama samima.

U budućnosti ljudska priroda će razviti izvjesne snage koje će imati učinak da će pojedinac, čim dosegne izvjesnu dob i postane valjano svjestan sebe, imati osjećaj: 'Postoji nešto u meni što moram razumjeti'. Ovaj osjećaj će sve više zahvaćati ljude. U prošlim vremenima, čak i kada su ljudska bića bila potpuno svjesna sebe, svijest koja će sada doći nije postojala. Sebe će izraziti nekako ovako: 'Unutar mene osjećam nešto što je povezano s mojim osobnim egom. Čudno, neće se uklopiti sa svime što sam upoznao od rođenja'. Jedan čovjek će shvatiti što je tu na djelu, drugi neće. Čovjek će shvatiti ako je učenja znanosti duha unio u njegov život. Tada će znati: 'Ono što sada osjećam meni je strano, jer ego je ono što je došlo iz ranijih života'. To će tištiti srce, uzrokovati strah i anksioznost, u onima koji to ne mogu objasniti ponavljanjem zemaljskih života. Ti osjećaji, koji nisu samo teoretska neizvjesnost već umiranje od gladi, sklupčanost života, nestati će kroz percepcije koje nam je dala znanost duha, koje nam govore: 'Moraš misliti o svom životu kao da se proteže nad ranijim zemaljskim životima'. Tada će ljudi vidjeti što za njih znači da dožive vezu s Krist-impulsom. Jer Krist-impuls je ono što će dati život cijelom retrospektivnom pogledu, cijeloj perspektivi prošlosti. Čovjek će osjećati: 'Ovdje je bila ova inkarnacija, tamo, ona druga'. Zatim će doći i vrijeme izvan kojeg neće moći ići bez jasnog razumijevanja: 'Krist-impuls je tada bio na Zemlji!' Inkarnacije će se slijediti dalje natrag do vremena kada Krist-događaj još nije bio tamo. Ovo osvjetljenje retrospektivnog gledanja kroz Krist-impuls ljudima će trebati za njihovo uvjerenje u budućnosti, kao nužnost i pomoć koja može teći u kasnije inkarnacije.

Ova transformacija ljudske duše poticati će iz događaja koji počinje u dvadesetom stoljeću i koji bi se mogao nazvati drugi Krist-događaj, tako da će one osobe u kojima su više sposobnosti probuđene gledati na Gospodara karme. Neki od vas mogu reći da kada se dogodi Krist-događaj dvadesetog stoljeća, da će mnogi od onih koji danas žive biti s onima koji su zaspali, da će biti u vremenu između smrti i novog rođenja. Ali bilo da osoba živi u fizičkom tijelu, ili u vremenu između smrti i novog rođenja, ako je pripremljena za Krist-događaj, ona će ga doživjeti. Vizija Krist-događaja ne zavisi o tome da li smo inkarnirani u fizičkom tijelu, ali priprema za Krist-događaj zavisi. Baš kao što je bilo nužno da se prvi Krist-događaj dogodi na fizičkom planu da bi spasenje čovjeka moglo biti izvršeno, tako i priprema mora biti napravljena ovdje u fizičkom svijetu, priprema da se gleda s punim razumijevanjem, s punim prosvjetljenjem, na Krist-događaj dvadesetog stoljeća. Jer osoba koja na njega gleda nepripremljena, kada su njegove snage bile probuđene, neće ga moći razumjeti. Gospodar karme tada će joj izgledati kao strašni sud. Da bi imao prosvjetljeno razumijevanje ovog Događaja, pojedinac

mora biti pripremljen. Širenje antropozofske koncepcije svijeta odvija se u tu svrhu u naše vrijeme, tako da ljudi na fizičkom planu mogu biti pripremljeni da percipiraju Krist-događaj bilo na fizičkom planu ili na višim planovima. Oni koji nisu dovoljno pripremljeni na fizičkom planu, i potom nepripremljeni prolaze kroz život između smrti i novog rođenja, morati će čekati dok, u sljedećoj inkarnaciji, budu kroz antropozofiju dodatno pripremljeni za razumijevanje Krista. Tijekom sljedećih 3000 godina ljudima će biti dana šansa da prođu tu pripremu, i svrha sveg antropozofskog razvoja biti će ljude sve više učiniti sposobnim da participiraju u onome što će doći.

Tako razumijemo kako prošlost dotječe u budućnost. Kada se, na primjer, sjetimo kako je Buda prožeo astralno tijelo Natan Isus-djeteta, vidimo kako se aktivnost Buda snaga nastavila nakon što se on sam više nije morao ponovno inkarnirati na Zemlji. I kada se sjetimo kako su utjecaji ne izravno povezani s Budom radili dalje na Zapadu, vidimo kako duhovni svijet prodire u fizički.

Sva ova priprema je povezana s činjenicom da se ljudi uvijek približavaju idealu koji je svanuo u drevnoj Grčkoj, ideal formuliran od Sokrata: da kada čovjek dokuči ideju o dobrom, moralnom, i etičnom, on tu ideju osjeća kao toliko magični impuls da postaje sposoban živjeti u skladu s njom kao idealom. Danas nismo toliko napredovali da bi taj ideal mogao biti shvaćen; samo smo toliko odmakli da u izvjesnim okolnostima čovjek može dobro formirati koncept dobrog; on može biti veoma pametan i mudar, a ipak ne mora biti moralno dobar. Smjer unutarnje evolucije je, međutim, takav da će ideje koje imamo o dobru odmah postati moralni impulsi. To je namjera evolucije koju ćemo doživjeti u vremenima koja dolaze. I učenja dana na Zemlji sve će više biti takva da će tijekom budućih stoljeća i milenija ljudski govor doći do toga da ima učinak nezamislivo veći nego ima sada ili je ikada imao u prošlosti. Danas u višim svjetovima svatko može jasno vidjeti vezu između intelekta i moralnosti; ali još nema ljudskog govora koji djeluje tako magično da kada se navodi moralni princip, da uranja dolje u čovjeka kao nova ideja, tako da ga percipira kao izravno moralno, i ne može drugačije nego na njega djelovati kao moralni impuls. Nakon sljedećih 3000 godina biti će moguće koristiti oblik govora koji sada ne može biti povjeren našim glavama. Biti će takav da će sve intelektualno u isto vrijeme biti moralno, i taj moralni element će prodrijeti u srca ljudi. Tijekom sljedećih 3000 godina ljudska rasa mora postati kao zaista prožeta s magičnom moralnošću. Inače ljudi neće biti u stanju nositi takvu evoluciju; oni bi je samo zloupotrijebili.

Za posebnu pripremu evolucije ovakve vrste moramo pogledati na dosta klevetanu individualnost koja je živjela oko jednog stoljeća prije naše ere. On je spomenut, iako sigurno u izobličenom obliku, u hebrejskim spisima kao Jeschu Ben Pandira — Isus sin Pandire. Iz predavanja jednom održanog u Bernu, neki od vas će znati da je taj Jeschu Ben Pandira djelovao u pripremama za Krist-događaj trenirajući učenike, među kojima je bio jedan koji je postao učitelj pisca Evandjelja po Mateju. Jeschu Ben Pandira, plemenita Esenska ličnost, prethodi Isusu iz

Nazareta za stoljeće. Sam Isus iz Nazareta je pohodio među Essene, dok je Jeschu Ben Pandira u cijelosti bio Essen.

Tko je bio Jeschu Ben Pandira?

Nasljednik onog Bodisatve koji se u njegovoj završnoj zemaljskoj inkarnaciji u njegovoj dvadeset devetoj godini uzdignuo da bude Gautama Buda bio je utjelovljen u fizičkom tijelu Jeschu Ben Pandira. Svaki Bodisatva koji se uzdigne na rang Bude ima nasljednika. Ova orijentalna tradicija točno se podudara s okultnim istraživanjem. Bodisatva koji je u to vrijeme radio na pripremanju Krist-događaja bio je stalno uvijek ponovno utjelovljen. Jedno od njegovih ponovnih utjelovljenja je fiksirano za dvadeseto stoljeće. Nemoguće je ovdje govoriti točnije u vezi ponovnog utjelovljenja ovog Bodisatve; nešto se, međutim, može reći o načinu na koji se takav Bodisatva može prepoznati.

Kroz zakon koji će biti demonstriran i objašnjen na budućim predavanjima, osobitost je ovog Bodisatve da kada se pojavi u novom utjelovljenju — a uvijek se tako pojavljuje kroz stoljeća — on je sasvim različit u mladosti od onog što postaje u njegovim kasnijim aktivnostima. U sasvim određenoj točki vremena u životu ovog Bodisatve, nešto kao revolucija, velika transformacija, uvijek se događa. Da bi se izrazili točnije, na nekom mjestu postoji više ili manje nadareno dijete, na kojem nije primjetno da ima ikakve posebne veze s pripremom za buduću evoluciju čovječanstva. Okultno istraživanje potvrđuje da nitko tijekom djetinjstva i mladosti ne daje tako malo znakova o onom što on stvarno jest kao onaj koji će utjeloviti Bodisatvu. Jer u određenoj točki vremena nad njime je velika promjena. Ako je individualnost iz daleke prošlosti — Mojsije, na primjer — utjelovljena, s njime nije isto kao što je bilo s Krist individualnosti, kojem je Isus iz Nazareta ostavio ovoje. U slučaju Bodisatve zasigurno će biti nešto kao razmjena, ali u izvjesnom smislu individualnost ostaje, i individualnost koja dolazi iz daleke prošlosti — kao patrijarh ili nešto drugo — i donijeti će nove snage za evoluciju čovječanstva, silazi, i ljudsko biće koje ga prima doživljava ogromnu transformaciju. Ova transformacija javlja se naročito između tridesete i trideset treće godine. Nikada se ne može unaprijed znati da će to tijelo biti zaposjednuto od Bodisatve. Promjena se nikada ne pokazuje u mladosti. Karakteristična osobina je upravo to da su kasnije godine toliko ne nalik mladenačkim.

Onaj tko je bio utjelovljen u Jeschu Ben Pandira — Bodisatva koji je uzastopno reinkarniran, i koji je naslijedio Gautama Budu — pripremio je sebe za svoju Bodisatva-inkarnaciju tako da se može ponovno pojaviti i uzdići do dostojanstva Bude točno 5000 godina nakon prosvjetljenja Gautama Bude ispod bodi-stabla. Ovdje se ponovno okultno istraživanje potpuno slaže s orijentalnom tradicijom. Dakle, 3000 godina od sada, ovaj Bodisatva, gledajući natrag na sve što se dogodilo u novoj epohi, i gledajući natrag na Krist-impuls i sve povezano s njime, govoriti će na takav način da će njegov govor napraviti stvarnošću ono što je upravo okarakterizirano: intelektualnost će izravno postati moralna. Budući

Bodisatva, koji će sve što ima staviti u službu Krist-impulsa, biti će donositelj dobra kroz Riječ, kroz Logos. Govoriti će u jeziku koji još ne posjeduje ni jedan čovjek, ali jeziku koji je tako svet da se onog koji ga govori može nazvati donositeljem dobra. To se također neće pokazati u njegovoj mladosti, već približno u njegovoj trideset trećoj godini pojaviti će se kao novi čovjek, i dati će sebe kao onaj koji može biti ispunjen s višom individualnošću. Iskustvo jedne jedine inkarnacije u tijelu vrijedi samo za Krista Isusa. Sve Bodisatve prolaze kroz razni niz inkarnacija na fizičkom planu. Ovaj Bodisatva, 3000 godina odsada, toliko će napredovati da će biti donositelj dobra, Maitreya Buda, koji će svoj svijet dobrote staviti u službu Krist-impulsa, koji će dovoljan broj ljudi do tada učiniti dijelom njihovih života. Perspektiva budućeg razvoja čovjeka to nam danas govori.

Što je nužno da ljudska bića postupno dođu u ovu epohu evolucije? To možemo razjasniti ovako.

Ako bi željeli živopisno oslikati ono što se za zemaljsku evoluciju čovjeka dogodilo u drevnoj Lemuriji, možemo reći: To je bilo vrijeme kada je čovjek sišao iz božanskih visina: bilo mu je dosuđeno da se dalje razvije na određeni način, ako je kroz luciferski utjecaj bačen dublje u materiju nego bi to bio bez tog utjecaja. Time njegov put u evoluciji postaje različit.

Kada je čovjek otišao dolje do najnižeg stupnja, bio je potreban snažan poticaj u smjeru prema gore. Do poticaja je moglo doći samo zato jer je u višim svjetovima Biće kojeg označavamo kao Krist-biće napravilo odluku koja mu nije bila potrebna za Njegovu vlastitu evoluciju. Jer Krist-biće bi također postiglo Njegovu evoluciju da je krenuo putem daleko, daleko iznad puta kojeg su ljudi slijedili. Prošao bi, takoreći, daleko iznad evolucije čovječanstva. Ali da impuls prema gore nije bio dan, ljudska evolucija bi bila osuđena da nastavi svojim putem prema dolje. Krist bi bio imao uspon, ali čovječanstvo pad prema dolje. Samo zato jer je Krist biće u vrijeme događaja u Palestini donijelo odluku da se ujedini s čovjekom, da Sebe utjelovi u čovjeku i put prema gore učini za čovječanstvo mogućim — samo to je moglo dovesti do iskupljenja čovječanstva, kako ga sada možemo zvati: iskupljenje od impulsa dovedenog od luciferskih snaga i u Bibliji simbolično označeno kao 'iskonski grijeh', iskušenje od zmije i iskonski grijeh koji je bio njegova posljedica. Krist je izvršio nešto što za Njega samog nije bilo nužno.

Koja vrsta čina je to bilo?

To je bio čin božanske ljubavi. Mora nam biti sasvim jasno da nikakav ljudski osjećaj nije sposoban shvatiti intenzitet ljubavi koji je bio potreban da Bog donese odluku — odluku koju On nije morao donijeti — da djeluje na Zemlji u ljudskom tijelu. Time je, kroz čin ljubavi, došlo do najvažnijeg događaja u ljudskoj evoluciji. I kada ljudi dokuče taj čin ljubavi od Boga, kada ga pokušaju dokučiti kao veliki ideal nasuprot kojem svaki ljudski čin ljubavi može biti samo mali, tada, kroz taj osjećaj krajnjeg nerazmjera između ljudske ljubavi i božanske ljubavi potrebne za

Misterij na Golgoti, približiti će se izgradnji, rađanju unutar njih, onih imaginacija koje pred naš duhovni pogled postavljaju značajan događaj na Golgoti. Da, zaista, moguće je postići imaginaciju brda na kojem je podignut križ, križ na kojem je visio Bog u ljudskom tijelu, Bog koji je iz vlastite slobodne volje, iz ljubavi, izvršio čin pomoću kojeg je Zemlja i čovječanstvo moglo stići do svog cilja.

Da Bog koji je označen imenom Oca nije u jednom trenutku dopustio da luciferski utjecaji dođu čovjeku, čovjek ne bi bio razvio slobodni ego. S luciferskim utjecajem, uvjeti za slobodni ego su bili utemeljeni. To je moralo biti dopušteno od Boga-Oca. Baš kao što je ego, zbog slobode, morao biti upetljan u materiju, tako je onda, da bi se ego mogao osloboditi iz te upetljanosti, cjelokupna ljubav Sina morala voditi do Čina na Golgoti. Samo kroz to je sloboda čovjeka, cjelokupno dostojanstvo čovjeka, najprije postalo moguće. Jer za činjenicu da možemo biti slobodna bića, moramo zahvaliti božanskom činu ljubavi. Kao ljudi možemo se osjećati slobodna bića, ali nikada ne smijemo zaboraviti da za tu slobodu moramo zahvaliti ovom činu ljubavi. Tada, usred našeg osjećaja, pojaviti će se misao: 'Možeš postići vrijednost, dostojanstvo, čovjeka; ali jednu stvar ne smiješ zaboraviti, da za to da si ono što jesi moraš zahvaliti Njemu koji ti je vratio natrag tvoj ljudski prototip kroz iskupljenje na Golgoti'. Ljudi ne bi mogli ščepati misao o slobodi bez misli o iskupljenju kroz Krista: samo tada je misao o slobodi opravdana. Ako ćemo biti slobodni, moramo donijeti žrtvu zahvalnosti Kristu za našu slobodu. Samo tada je možemo stvarno percipirati. I oni koji smatraju da je njihovo dostojanstvo kao ljudi ograničeno kada za njega zahvale Kristu, trebali bi prepoznati da ljudska mišljenja nemaju značaja pred licem kozmičkih činjenica, i da će jednog dana spremno priznati da je njihova sloboda dobivena od Krista.

* * *

Ono što smo mogli napraviti na ovim predavanjima nije posebno mnogo za stjecanje boljeg razumijevanja Krist-impulsa, i cijelog kursa ljudske evolucije na Zemlji, sa stajališta znanosti duha. Možemo samo spojiti pojedino građevno kamenje. Ali ako je učinak na naše duše nešto poput obnovljenog stimulansa za daljnje napore, za daljnji razvoj duž puta znanja, tada je to kamenje obavilo svoj posao za veliki duhovni hram čovječanstva. I najbolje što možemo ponijeti iz duhovno-znanstvene studije kao što je ova je da smo još jednom naučili nešto prema određenom cilju, da smo opet nekako obogatili naše znanje. A naš visoki cilj je ovo: da točnije možemo znati koliko još imamo za naučiti. Tada ćemo sve više biti prožeti starom Sokratovom izrekom: 'Što čovjek više nauči, to više zna koliko malo zna'. Ali ovo uvjerenje je dobro samo kada nije priznanje pasivne, lakomislene rezignacije, već svjedoči živoj volji i naporu prema uvijek proširivom znanju. Ne bi trebali priznati kako malo znamo govoreći, 'Pošto ne možemo znati sve, radije nećemo učiti ništa; dakle sklopimo ruke u krilu'. To bi bio pogrešan rezultat duhovno-znanstvenog proučavanja. Pravi rezultat je biti sve više nadahnut za daljnja stremljenja; gledati svaku novu naučenu stvar kao korak prema postizanju još viših stupnjeva.

Na ovim predavanjima smo možda morali mnogo toga reći o misli iskupljenja bez da često koristimo tu riječ.. Ta misao iskupljenja bi se trebala osjećati od tragatelja za duhom kao što se osjećala od velikog prethodnika naše znanosti duha: da je povezana i povjerena našim dušama samo kao posljedica naših stremljenja za najvišim ciljevima spoznaje, osjećaja i htijenja. I kao što ovaj veliki prethodnik povezuje riječ 'iskupljenje' s riječju 'stremljenje' i to izražava ovako, 'Wer immer strebend sich bemüht, den können wir erlösen' — 'Onaj koji nikada ne odustaje od stremljenja, on je taj kojeg možemo iskupiti' — tako bi antropozof uvijek trebao osjećati. Pravo iskupljenje može se dokučiti i osjećati i htjeti u svojoj vlastitoj oblasti samo od nekoga tko nikada ne odustaje.

Neka ovaj ciklus predavanja — koji mi je posebno ležao na srcu, jer mnogo toga u njemu treba biti rečeno o misli iskupljenja — bude stimulans za naše daljnje težnje; neka se nađemo sve više ujedinjeni u našim težnjama, tijekom ove inkarnacije i u kasnijima. Neka to bude plod koji dolazi iz ovakvih proučavanja. S ovim ćemo završiti, noseći sa sobom kao stimulans misao da se stalno moramo naprezati, da bi vidjeli što Krist jest, s jedne strane, a s druge približili iskupljenju, koje je oslobođeno ne samo od nižeg zemaljskog puta i zemaljske sudbine, već također oslobođeno svega što čovjeka ometa u stjecanju njegova digniteta kao čovjeka. Ali ove stvari su istinski zapisane samo u analima duhovnog. Jer rukopis koji se može čitati u duhovnim oblastima jedini je pravi spis. Stremimo stoga pročitati poglavlje u vezi digniteta čovjeka i misije čovjeka, u rukopisu gdje te stvari stoje zapisane u duhovnim svjetovima.